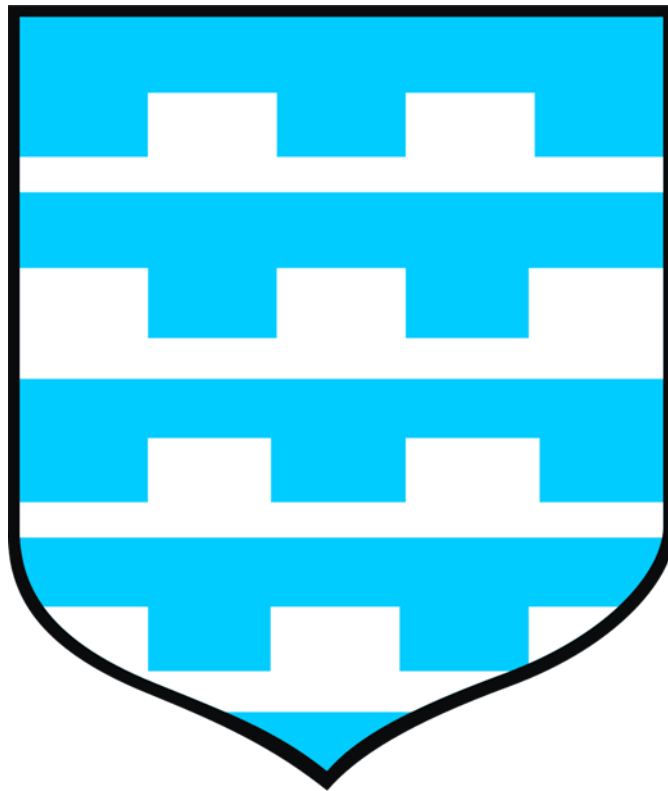

**Strategia Rozwoju
Gminy Lewin Kłodzki
do roku 2030**

Kwiecień, 2026 r.

**Strategia Rozwoju
Gminy Lewin Kłodzki
do roku 2030**

Zamawiający:

Gmina Lewin Kłodzki z siedzibą:
Urząd Gminy Lewin Kłodzki
ul. Nad Potokiem 4
57-343 Lewin Kłodzki

Wykonawca:

Opracowania Środowiskowe Andrzej Karkowski
Osiedle Czecha 127/30
61-298 Poznań
www.opracowaniasrodowiskowe.pl

SPIS TREŚCI

I.	WSTĘP	6
1.1.	PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA	6
1.2.	DOTYCHCZAS OBOWIĄZUJĄCA STRATEGIA ROZWOJU	7
1.3.	METODOLOGIA PRAC NAD NOWĄ STRATEGIĄ	8
1.4.	UDZIAŁ INTERESARIUSZY W OPRACOWANIU DOKUMENTU	8
II.	WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ DIAGNOZY	11
2.1.	WNIOSKI W SFERZE SPOŁECZNEJ	11
2.2.	WNIOSKI W SFERZE GOSPODARCZEJ	16
2.3.	WNIOSKI W SFERZE PRZESTRZENNEJ	19
2.4.	WNIOSKI W SFERZE KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWEJ	23
III.	DEMOGRAFIA – STAN OBECNY I PROGNOZY	29
3.1.	DEMOGRAFIA – ANALIZA STANU OBECNEGO	29
3.2.	PROGNOZA DEMOGRAFICZNA	33
IV.	CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM, PRZESTRZENNYM I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWYM	39
4.1.	ANALIZA SWOT	39
4.2.	BARIERY ROZWOJOWE I POTENCJAŁY ROZWOJU GMINY	43
4.3.	WIZJA I MISJA GMINY	44
4.4.	CELE STRATEGICZNE	45
V.	KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH	46
5.1.	CELE OPERACYJNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH	46
5.2.	SPÓJNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI NADRZĘDNymi	51
VI.	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA	53
6.1.	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	53
6.2.	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA OCZEKIWANYCH REZULTATÓW PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	55
VII.	MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY, ROZUMIANY JAKO DOCELOWY UKŁAD ELEMENTÓW SKŁADOWYCH PRZESTRZENI	60
7.1.	STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ WRAZ Z ROLĄ I HIERARCHIĄ JEDNOSTEK OSADNICZYCH	62
7.1.1.	POŁOŻENIE GMINY	62
7.1.2.	UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE SIECI OSADNICZEJ	64
7.1.3.	UWARUNKOWANIA PLANISTYCZNE SIECI OSADNICZEJ	65
7.1.4.	FUNKCJA TURYSTYKI W KSZTAŁTOWANIU W SIECI OSADNICZEJ	68
7.1.5.	UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE W KSZTAŁTOWANIU SIECI OSADNICZEJ	74
7.2.	SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH	75
7.2.1.	KLIMAT	75
7.2.2.	KORYTARZE EKOLOGICZNE	78
7.2.3.	ŚWIAT ROŚLIN I ZWIERZĄT	80
7.2.4.	PRAWNA OCHRONA PRZYRODY – FORMY POWIERZCHNIOWE	82

7.2.5.	PRAWNA OCHRONA PRZYRODY – FORMY INDYWIDUALNE	95
7.2.6.	JAKOŚĆ POWIETRZA	96
7.2.7.	GOSPODAROWANIE WODAMI	100
7.2.8.	ZASOBY GEOLOGICZNE	118
7.2.9.	GOSPODARKA ODPADAMI	120
7.2.10.	NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA DLA LUDZI I ŚRODOWISKA	122
7.3.	GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWYCH, W TYM PIESZYCH I ROWEROWYCH.....	123
7.3.1.	UKŁAD KOMUNIKACYJNY	123
7.3.2.	TRANSPORT PUBLICZNY	128
7.3.3.	KOMUNIKACJA PIESZA I ROWEROWA.....	131
7.4.	GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ.....	131
7.4.1.	WODOCIĄGI I KANALIZACJA	132
7.4.2.	ŁĄCZNOŚĆ, INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA ORAZ ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII WŁĄCZONE DO SYSTEMU ELEKTROENERGETYCZNEGO	134
7.4.3.	ZAOPATRZENIE W CIEPŁO I GAZ.....	136
7.4.4.	WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE I OŚWIATA	137
7.4.5.	ORGANIZACJE POZARZĄDOWE	138
7.4.6.	POMOC SPOŁECZNA	139
7.4.7.	WSPARCIE SENIORALNE	141
7.4.8.	KULTURA, SPORT I REKREACJA.....	142
7.4.9.	OCHRONA ZDROWIA	144
7.4.10.	AKTYWNOŚĆ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH – KAPITAŁ SPOŁECZNY	145
7.4.11.	BEZROBOCIE W KONTEKŚCIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO	145
7.4.12.	ZASOBY MIESZKANIOWE	149
7.4.13.	MIENIE KOMUNALNE.....	150
VIII.	USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE LEWIN KŁODZKI	151
8.1.	USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM OCHRONY POWIETRZA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU	151
8.2.	USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ	161
8.3.	USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE KIERUNKÓW ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW, W TYM OKREŚLENIA SZCZEGÓLNYCH POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ	166
8.4.	USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO W ROZUMIENIU USTAWY Z DNIA 27 MARCA 2003 R. O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM (DZ. U. Z 2024 R. POZ. 1130 Z PÓŹN. ZM.)	170
8.5.	USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI KLUCZOWYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO.....	171
8.6.	USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE KIERUNKÓW ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ.....	172
8.7.	USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ O MOCY ZAINSTALOWANEJ PRZEKRACZAJĄCEJ 500 KW	180
8.8.	USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO.....	181
8.9.	USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ.....	183
8.10.	USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH I OBSZARACH REWITALIZACJI ORAZ OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH PRZEKSZTAŁCENI, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI	185

IX.	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA, O KTÓREJ MOWA W ART. 11 UST. 1 USTAWY Z DNIA 5 CZERWCA 1998 R. O SAMORZĄDZIE WOJEWÓDZTWA (DZ. U. Z 2025 R. POZ. 581), WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, A TAKŻE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY, JEŻELI TAKIE ZIDENTYFIKOWANO, WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	187
9.1.	INFORMACJE OGÓLNE.....	187
9.2.	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM	188
9.3.	OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY	195
X.	MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE	195
10.1.	INFORMACJE OGÓLNE.....	195
10.2.	MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM	196
XI.	SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	200
11.1.	SYSTEM REALIZACJI STRATEGII	200
11.2.	MONITORING WDRAŻANIA STRATEGII	200
11.3.	EWALUACJA STRATEGII I JEJ AKTUALIZACJA	202
11.4.	WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH	203
XII.	RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA	204
12.1.	FINANSE GMINY LEWIN KŁODZKI – ANALIZA STANU OBECNEGO.....	204
12.2.	RAMY FINANSOWE REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU.....	207
12.3.	ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII ROZWOJU	209
XIII.	PODSUMOWANIE	214
	SPIS TABEL.....	216
	SPIS RYCIN	217

I. WSTĘP

1.1. PRZEDMIOT I ZAKRES OPRACOWANIA

W celu realizacji obowiązku wynikającego z art. 10e ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. 2025 poz. 1153 z późn. zm.) Gmina przystąpiła do sporządzenia „Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030”.

Strategia rozwoju to dokument ukierunkowujący politykę rozwoju gminy. Stanowi odpowiedź samorządu gminnego na zmieniające się uwarunkowania społeczno-gospodarcze i prawne, wymagające nowego spojrzenia na posiadane zasoby i perspektywy rozwoju.

Art. 10a ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. 2025 poz. 198 z późn. zm.) stanowi, że w celu opracowania strategii rozwoju niezbędne jest przygotowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej. **Diagnoza** została sporządzona w oparciu o zebrane dane ilościowe i jakościowe. Uwzględniono także położenie Gminy Lewin Kłodzki w odniesieniu do obszarów funkcjonalnych. W niniejszej strategii przedstawiono wnioski z diagnozy.

Udział mieszkańców i innych interesariuszy zapewniono już na wczesnym etapie prac diagnostycznych, poprzez zebranie opinii o stanie Gminy i oczekiwań w zakresie jej rozwoju.

W niniejszej **strategii rozwoju** zaprezentowana została wizja, misja oraz cele strategiczne i operacyjne, przewidziane do wykonania w okresie jej obowiązywania. Określono również kierunki działań, które będą służyć realizacji założonych celów. Wybrane zadania uszczegółowiono, podając dla nich ramy finansowe i czasowe oraz plan finansowania.

Strategia zawiera również obligatoryjne elementy, zdefiniowane nowelizacją przepisów (model struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy, ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie, obszary strategicznej interwencji określone w strategii rozwoju województwa oraz fakultatywnie obszary strategicznej interwencji dla gminy).

Projekt strategii podlega konsultacjom społecznym m.in. z mieszkańcami, przedsiębiorcami, sąsiednimi gminami i ich związkami. Kierowany jest także do zaopiniowania przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie. W ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko uzyskiwane są właściwe uzgodnienia / opinie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska oraz Państwowego Wojewódzkiego Inspektora Sanitarnego.

Na wstępie należy jednak zaznaczyć, że niniejsza strategia rozwoju **nie jest aktem prawa miejscowego**. W związku z tym ustalenia i rekomendacje w niej zawarte są propozycjami, które nie mają rangi obowiązującego prawa miejscowego.

Strategia jest zgodna z projektem **planu ogólnego**.¹ To właśnie plan ogólny jest aktem prawa miejscowego, który uwzględnia się przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1688),

¹ Projekt planu ogólnego dostępny będzie w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Lewin Kłodzki

z dniem wejścia w życie planu ogólnego Gminy Lewin Kłodzki straci moc obowiązującą „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lewin Kłodzki” przyjęte uchwałą nr XL/289/02 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 7 sierpnia 2002 r., które ulegało późniejszym zmianom. Ostatnia zmiana została przyjęta Uchwałą Nr III/16/2024 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 27 czerwca 2024 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lewin Kłodzki.²

1.2. DOTYCHCZAS OBOWIĄZUJĄCA STRATEGIA ROZWOJU

Cele strategiczne Gminy Lewin Kłodzki realizowano dotychczas w oparciu o „Strategię Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030” przyjętą uchwałą Nr XXXVII/225/2021 Rady Gminy w Lewinie Kłodzkim z dnia 26 listopada 2021 r.

Strategia Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030 była dokumentem kierunkowym, swoistą mapą drogową, stanowiącą podstawę do podejmowania skoordynowanych działań przez wszystkich partnerów społecznych Gminy.

Pozwoliło to na kompleksowe ujęcie zrównoważonego rozwoju Gminy. Władze Gminy podczas realizowania Strategii wykorzystywały operacyjne narzędzia planistyczne, pozwalające na podjęcie ostatecznych decyzji. Tymi narzędziami były:

- wieloletnia prognoza finansowa,
- miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego,
- budżet Gminy,
- konkretne projekty i programy,
- aplikacje o zewnętrzne źródła dofinansowania,
- zadania wyznaczane urzędnikom Gminy i jednostkom podległym Gminie.

Władze Gminy kompleksowo podchodziły i dalej będą podchodzić do realizacji strategii, koncentrując środki na zadaniach skutkujących największymi korzyściami społecznymi, jak również weryfikując plany i działania, mając na uwadze ich zgodność z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Postawiono na otwartą komunikację z mieszkańcami oraz rozwijanie współpracy partnerów społecznych, nie zapominając o ciągłym monitorowaniu realizacji strategii mając na uwadze jej długoterminowe cele.

Jednocześnie zaznaczono, że „Strategia Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030” jest dokumentem otwartym, który powinien być cyklicznie aktualizowany i uzupełniany w odpowiedzi na zmieniające się uwarunkowania, w tym szanse i zagrożenia rozwojowe.

Od początku obowiązywania Strategii znaczna część zadań w niej zawartych została w pełni zrealizowana bądź pozostaje w trakcie realizacji, z uwagi na swój ciągły charakter. Ich systematyczne wypełnianie wpisuje się w realizację celów strategicznych oraz operacyjnych Gminy i uzależnione jest od możliwości i skuteczności absorpcji środków pozabudżetowych.

---

² Studium (...) wraz ze zmianami dostępne jest na stronie <https://bip.lewin-klodzki.pl/dokumenty/menu/14>

1.3. METODOLOGIA PRAC NAD NOWĄ STRATEGIĄ

Prace zmierzające do opracowania strategii opierały się na wykorzystaniu uzupełniających się metod prac analitycznych i partycypacyjnych, do których należały:

- pozyskanie informacji z samorządu gminnego i jednostek mu podległych,
- analiza danych zawartych w raportach o stanie Gminy Lewin Kłodzki,
- zebranie informacji od podmiotów działających na opisywanym terenie,
- analiza danych Głównego Urzędu Statystycznego,
- ocena stanu środowiska na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska,
- analiza treści zawartych w ogólnodostępnych portalach np. Hydroportal, Geoportal, Geoserwis, Centralny Rejestr Form Ochrony Przyrody,
- badanie tendencji społeczno-gospodarczych i przestrzennych zachodzących w gminie i jej otoczeniu w ostatnich latach, określenie wyzwań rozwojowych,
- analizy strategiczne,
- badania ankietowe wśród mieszkańców,
- spotkania informacyjne i konsultacyjne z przedstawicielami samorządu lokalnego, przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, mieszkańcami.

Podstawą przyjętych założeń jest **Diagnoza** sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych przygotowana w celu opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030”.

Diagnoza zawiera komplet statystyk i danych, natomiast w niniejszej strategii umieszczono wybrane dane oraz wyniki analiz.

1.4. UDZIAŁ INTERESARIUSZY W OPRACOWANIU DOKUMENTU

Strategia powstała także na podstawie wniosków zgłoszonych podczas konsultacji społecznych organizowanych w trakcie procesu jej tworzenia.

Opracowanie strategii rozwoju było szansą na przeprowadzenie ustaleń z przedstawicielami różnych środowisk gminnych. Prace obejmowały analizę obecnej sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej Gminy Lewin Kłodzki oraz możliwości jej dalszego rozwoju. Dzięki temu powstał dokument odpowiadający potrzebom różnych środowisk, będący konsensusem pomiędzy różnymi wizjami rozwoju.

Prace nad projektem strategii rozwoju gminy rozpoczęło podjęcie Uchwały Nr XIII/59/2025 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 3 marca 2025 r. w sprawie przystąpienia do aktualizacji Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030 oraz określenia szczegółowego trybu i harmonogramu opracowania projektu aktualizacji tego dokumentu, w tym trybu konsultacji³ (zmienionej Uchwałą Nr XXIV/101/2025 Rady Gminy Lewin Kłodzki

³ Link do uchwały <https://edzienniki.duw.pl/legalact/2025/1287/>

z dnia 28 listopada 2025 r.), o których mowa w art. 6 ust. 3 ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz. U. z 2025 r. poz. 198).⁴

Po wyłonieniu wykonawcy niniejszej strategii rozwoju rozpoczął się proces zbierania danych i informacji niezbędnych do opracowania pełnej dokumentacji.

Uznano, że w celu dobrego przygotowania się do opracowania strategii rozwoju niezbędne jest przeprowadzenie **badania ankietowego**. Pozwoliło to poznać ocenę stanu aktualnego Gminy Lewin Kłodzki, a także poznać propozycje i pomysły uczestników ankiety w zakresie rozwoju Gminy w nadchodzących latach.

Zaproszenie do udziału w ankiecie przygotowanej na potrzeby opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030” zostało podane do publicznej wiadomości poprzez publikację:

- w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Lewin Kłodzki,
- w sposób zwyczajowo przyjęty, m.in. wywieszenie informacji w gablocie ogłoszeniowej Urzędu Gminy Lewin Kłodzki,
- w mediach społecznościowych Gminy Lewin Kłodzki np. na platformie Facebook,
- ogólne informowanie, np. radnych Rady Gminy Lewin Kłodzki, sołtysów, mieszkańców podczas wizyt w Urzędzie Gminy w Lewinie Kłodzkim itp.

W zaproszeniu do udziału w ankiecie poinformowano, że dokument będzie odpowiedzią na wyzwania nadchodzącej dekady oraz określi cele strategiczne i zadania, które należy zrealizować. Aby dostosować treść dokumentu do potrzeb indywidualnych Gminy Lewin Kłodzki niezbędne było poznanie opinii i odczuć uczestników badania ankietowego, których poproszono m.in. o ocenę silnych i słabych stron Gminy Lewin Kłodzki. Zwrócono się też z prośbą o wskazanie szans (potencjału) i trudności, które Gmina Lewin Kłodzki musi przezwyciężyć w drodze do prawidłowego i harmonijnego rozwoju.

Ankieta była anonimowa, a jej wypełnienie dobrowolne. W zaproszeniu do udziału w ankiecie poinformowano, że im więcej osób włączy się w opracowanie strategii, tym lepiej odpowie ona na oczekiwania społeczne.

Ankieta skierowana do nieograniczonego grona odbiorców. Są to nie tylko mieszkańcy, przedsiębiorcy, pracownicy, ale wszystkie osoby, niezależnie od wieku czy wykształcenia, organizacje, stowarzyszenia, związki i inne niewymienione wprost osoby. Wszyscy, którym leży na sercu rozwój Gminy Lewin Kłodzki.

Ankieta można było wypełnić jednokrotnie, korzystając wyłącznie z jednego z niżej wymienionych sposobów:

1. Wypełnienie ankiety on-line (przez Internet) wchodząc na stronę internetową podaną w ogłoszeniu lub za pomocą zamieszczonego kodu QR.
2. Wypełnienie tradycyjnej ankiety dostępnej w formie wydruku w Urzędzie Gminy Lewin Kłodzki (tymczasowa siedziba przy ul. Chopina 2 w Lewinie Kłodzkim) i wrzucenie jej do oznaczonego pojemnika.

---

⁴ Link do uchwały <https://edzienniki.duw.pl/legalact/2025/5505/>

3. Pobranie ankiety do samodzielnego wydruku ze strony internetowej i jej wypełnienie, a następnie:

- przesłanie skanu ankiety na adres e-mail urząd@lewin-klodzki.pl (w tytule wiadomości wpisując „ankieta strategia rozwoju” lub
- przesłanie ankiety papierowej listem tradycyjnym na adres Urzędu Gminy Lewin Kłodzki (tymczasowa siedziba przy ul. Chopina 2 w Lewinie Kłodzkim).

We wzorze ankiety poinformowano, że jej wypełnienie potrwa 10-15 minut. Wskazano też, że należy wybrać (zaznaczyć X) jedną odpowiedź. Tylko w pytaniu o zatrudnienie można było zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź.

Pierwotnie ankietyzację zaplanowano na czas od 25 kwietnia do 3 czerwca 2025 r. Później jednak, chcąc zapewnić większe włączenie społeczeństwa w opracowanie dokumentu, termin badania ankietowego wydłużono do 24 czerwca 2025 r. W czasie prowadzonego badania ankietowego **wypełniono łącznie 24 ankiety**, w tym 9 papierowych i 15 on-line (przez Internet).

Sprawozdanie z badania ankietowego w celu sporządzenia „Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030” stanowi integralną część prac zmierzających do opracowania niniejszej strategii.

Kolejnym etapem prac było sporządzenie **Diagnozy** sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym obszarów funkcjonalnych przygotowanej w celu opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030. W zależności od dostępności danych, w poszczególnych zjawiskach, wykorzystane zostały najbardziej aktualne źródła informacji, dostępne w momencie przygotowywania dokumentu. Pochodzą one zarówno ze źródeł wtórnych obejmujących różnego rodzaju opracowania tematyczne, jak i pierwotnych, tj. danych statystycznych pozyskanych ze statystyki publicznej krajowej (Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego – BDL GUS).

Wnioski płynące z Diagnozy są podstawą do podjęcia kluczowych działań wobec aktualnych wyzwań rozwojowych Gminy poprzez dostarczenie pogłębionej wiedzy na temat zjawisk i procesów zachodzących na jej obszarze w okresie ostatnich 5 lat.

Na bazie prowadzonych wcześniej prac, dzięki analizie dokumentów i wskazaniu priorytetowych zadań przez władze Gminy Lewin Kłodzki możliwe było opracowanie **projektu strategii rozwoju**.

Projekt strategii rozwoju gminy podlega **konsultacjom** w szczególności z: sąsiednimi gminami i ich związkami, lokalnymi partnerami społecznymi i gospodarczymi, mieszkańcami gminy oraz z właściwym dyrektorem regionalnego zarządu gospodarki wodnej Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Niniejszy projekt strategii rozwoju gminy jest opiniowany przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego w zakresie sposobu uwzględnienia ustaleń i rekomendacji dotyczących kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w województwie, określonych w strategii rozwoju województwa. Ma to zapewnić systemową spójność dokumentów oraz umożliwić komplementarność działań podejmowanych na różnych poziomach zarządzania. Zarząd

Województwa wydaje opinię w terminie 30 dni od dnia otrzymania projektu strategii rozwoju gminy. W przypadku braku opinii we wskazanym terminie uznaje się, że strategia rozwoju gminy jest zgodna ze strategią wojewódzką.

Ważnym elementem zmierzającym do uchwalenia niniejszej strategii rozwoju może być **strategiczna ocena oddziaływania na środowisko**. Zasady przeprowadzania strategicznej oceny oddziaływania na środowisko określa ustawa z 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Projekt strategii rozwoju gminy jest jednym z dokumentów, które obowiązkowo podlegają strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko (sooś), o ile wyznacza ramy dla późniejszej realizacji projektów mogących znacząco oddziaływać na środowisko. Opinię o zasadności przeprowadzenia oceny oraz o jej zakresie wydaje regionalny dyrektor ochrony środowiska, państwowy wojewódzki inspektor sanitarny w terminie 30 dni od otrzymania pisma. Wójt może wnioskować o odstąpienie od przeprowadzenia sooś, wykazując że realizacja postanowień strategii (albo jej zmiany) nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko, w tym na obszary Natura 2000.

II. WNIOSKI Z PRZEPROWADZONEJ DIAGNOZY

2.1. WNIOSKI W SFERZE SPOŁECZNEJ

Demografia – stan obecny i perspektywy

Gmina Lewin Kłodzki należy do najmniejszych gmin w Polsce biorąc pod uwagę liczbę mieszkańców. Według danych meldunkowych na koniec 2024 roku zamieszkiwały ją 1834 osoby, natomiast dane Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na 1947 mieszkańców. Różnice te wynikają z odmiennych źródeł danych oraz migracji związanych z nauką i pracą poza miejscem zameldowania. Na potrzeby analiz porównawczych przyjęto dane GUS, jako najbardziej jednolite i weryfikowalne.

W latach 2020–2024 odnotowano systematyczny spadek liczby ludności gminy. W porównaniu do 2020 roku populacja zmniejszyła się o 26 osób, przy czym spadek dotyczył zarówno kobiet, jak i mężczyzn. Gęstość zaludnienia w 2024 roku wynosiła 37,3 osoby na km² i była znacząco niższa niż średnia dla powiatu kłodzkiego, województwa dolnośląskiego oraz kraju.

Analiza struktury wiekowej wskazuje na postępujący proces starzenia się społeczeństwa. W badanym okresie wyraźnie zmniejszył się udział ludności w wieku przedprodukcyjnym, a nieznacznie również w wieku produkcyjnym. Jednocześnie znacząco wzrósł udział osób w wieku poprodukcyjnym, który w 2024 roku stanowił ponad jedną czwartą mieszkańców gminy. Wzrósł także odsetek osób w wieku 65 lat i więcej oraz wskaźniki obciążenia demograficznego osobami starszymi.

Struktura płci pozostaje stabilna – kobiety nieznacznie przeważają liczebnie nad mężczyznami, a współczynnik feminizacji w całym analizowanym okresie nie uległ zmianie.

Ogół danych demograficznych wskazuje na niekorzystne trendy rozwojowe, w szczególności depopulację oraz starzenie się mieszkańców Gminy Lewin Kłodzki.

Główny Urząd Statystyczny opublikował oficjalną prognozę ludności dla gmin na lata 2023–2040, a następnie jej rozszerzenie do 2060 roku. Prognoza opiera się na roku bazowym 2022 i jest spójna z prognozami na poziomie powiatów. Choć dane rzeczywiste za lata 2023–2024 nieznacznie różnią się od prognoz, ogólny kierunek zmian pozostaje niezmienny.

Zgodnie z prognozą GUS liczba mieszkańców Gminy Lewin Kłodzki będzie systematycznie maleć. Do 2030 roku populacja ma zmniejszyć się o około 7,4% w porównaniu z 2022 rokiem, a w dłuższej perspektywie spadek ten będzie się pogłębiał. Spadek dotyczy zarówno kobiet, jak i mężczyzn.

W okresie realizacji strategii rozwoju gminy, tj. do roku 2030, prognozowany jest dalszy ubytek ludności. Wynika on przede wszystkim z ujemnego ruchu naturalnego, czyli przewagi liczby zgonów nad urodzeniami, a także z ujemnego salda migracji wewnętrznych, oznaczającego większą liczbę wyjazdów do innych gmin niż napływu nowych mieszkańców. Jednocześnie prognozuje się dodatnie saldo migracji zagranicznych, które częściowo ograniczy skalę spadku liczby ludności.

Prognozy GUS wskazują na niekorzystne trendy demograficzne, jednak nie są one traktowane jako przesądzone. Opierają się na uśrednionych wskaźnikach krajowych i nie uwzględniają w pełni lokalnych uwarunkowań oraz planowanych działań rozwojowych. Gmina Lewin Kłodzki realizuje i planuje liczne inwestycje infrastrukturalne, społeczne, edukacyjne, środowiskowe i gospodarcze, które mają na celu poprawę jakości życia mieszkańców, zatrzymanie obecnej ludności oraz przyciągnięcie nowych mieszkańców. Zostały one szczegółowo opisane w **Diagnozie**.

Wychowanie przedszkolne i oświata

W Gminie Lewin Kłodzki funkcjonuje jedna placówka oświatowa – Zespół Szkolno-Przedszkolny im. „Na Bursztynowym Szlaku”, obejmujący szkołę podstawową i publiczne przedszkole. Na terenie gminy nie działają żłobki ani inne formy opieki nad dziećmi do lat trzech.

Placówka mieści się w nowoczesnym, zmodernizowanym i dostosowanym do potrzeb osób z niepełnosprawnościami budynku, dysponującym rozbudowaną infrastrukturą sportową, rekreacyjną i edukacyjną.

Szkoła zatrudnia wykwalifikowaną kadrę pedagogiczną, systematycznie podnoszącą swoje kompetencje zawodowe. Nauczyciele posiadają szerokie uprawnienia do nauczania wielu przedmiotów, aktywnie uczestniczą w szkoleniach oraz programach związanych z bezpieczeństwem dzieci, ochroną ich praw i współpracą z rodzicami. Efektem jest wysoka jakość kształcenia oraz dobre wyniki uczniów, w tym egzaminów ósmoklasisty.

Placówka jest dobrze wyposażona w nowoczesne pracownie, pomoce dydaktyczne i technologie cyfrowe. Realizuje liczne projekty finansowane ze środków krajowych i unijnych, oferując uczniom zajęcia wyrównawcze, rozwijające uzdolnienia, wsparcie specjalistyczne,

doradztwo zawodowe oraz bogatą ofertę sportową, kulturalną i edukacyjną. Szkoła cieszy się dużym zaufaniem mieszkańców oraz aktywnie współpracuje z instytucjami zewnętrznymi.

Publiczne przedszkole, funkcjonujące w strukturze zespołu, zapewnia dzieciom bezpieczne i dobrze wyposażone warunki do nauki i zabawy. Oferuje szeroki zakres zajęć dodatkowych, programów profilaktycznych i projektów edukacyjnych, wspierających wszechstronny rozwój dzieci oraz ich przygotowanie do dalszych etapów edukacji. Przedszkole stosuje nowatorskie metody pracy, aktywnie współpracuje z rodzicami i środowiskiem lokalnym oraz promuje rozwój talentów, kreatywności i samodzielności najmłodszych.

Całość działalności Zespołu Szkolno-Przedszkolnego koncentruje się na kompleksowym wspieraniu rozwoju dzieci i młodzieży, łącząc funkcje edukacyjne, wychowawcze, opiekuńcze oraz integrujące lokalną społeczność.

Organizacje pozarządowe

Aktywność organizacji pozarządowych i mieszkańców stanowi ważny element rozwoju społeczeństwa obywatelskiego w Gminie Lewin Kłodzki. Gmina corocznie realizuje Program współpracy z organizacjami pozarządowymi, którego celem jest wzmacnianie aktywności społecznej, wspieranie inicjatyw lokalnych oraz budowanie partnerstwa i odpowiedzialności za wspólnotę lokalną.

W 2024 roku w ramach otwartego konkursu ofert gmina przeznaczyła środki finansowe na realizację zadań publicznych z zakresu kultury fizycznej, wypoczynku dzieci i młodzieży, turystyki, krajoznawstwa oraz działalności na rzecz osób starszych. Dotacje otrzymały m.in. lokalne stowarzyszenia, parafia, ochotnicza straż pożarna oraz organizacje turystyczne.

Na terenie gminy aktywnie funkcjonują liczne organizacje społeczne, które angażują się w życie lokalne i współtworzą polityki oraz strategie rozwoju gminy. Organizacje te pełnią rolę partnerów doradczych i wykonawczych, wspierając działania gminy szczególnie w obszarach kultury, sportu, rekreacji, turystyki i rozwoju lokalnego.

Współpraca gminy z organizacjami pozarządowymi ma zarówno charakter finansowy, jak i pozafinansowy. Obejmuje ona m.in. doradztwo merytoryczne, udostępnianie gminnych obiektów oraz promocję działalności społecznej, co sprzyja integracji mieszkańców i wzmacnianiu kapitału społecznego Gminy Lewin Kłodzki.

Pomoc społeczna

Zadania z zakresu pomocy społecznej w Gminie Lewin Kłodzki realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, którego celem jest wsparcie osób i rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej oraz pomoc w zaspokajaniu podstawowych potrzeb i osiągnięciu samodzielności życiowej. GOPS funkcjonuje jako jednostka organizacyjna gminy, zatrudniająca wykwalifikowaną kadrę i realizująca zarówno świadczenia ustawowe, jak i działania z zakresu pracy socjalnej oraz programów rządowych i lokalnych.

Pomoc społeczna kierowana jest głównie do rodzin wielodzietnych i niepełnych, osób starszych, samotnych, a także osób dotkniętych ubóstwem, chorobą, niepełnosprawnością, uzależnieniami czy bezdomnością. W ostatnich latach obserwowany jest wzrost liczby

beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej oraz gospodarstw domowych korzystających ze wsparcia, przy jednoczesnym spadku liczby rodzin pobierających zasiłki rodzinne na dzieci. Struktura wydatków na świadczenia ulega zmianom, co odzwierciedla zmieniające się potrzeby społeczne mieszkańców.

Istotnym obszarem działalności GOPS jest wspieranie rodzin przeżywających trudności opiekuńczo-wychowawcze, m.in. poprzez pracę asystenta rodziny oraz realizację programów wspierających osoby z niepełnosprawnościami i seniorów. Gmina realizuje także programy finansowane ze środków zewnętrznych, w tym w pełni finansowany Program „Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością”.

Ważną rolę w lokalnym systemie wsparcia odgrywają działania z zakresu profilaktyki uzależnień oraz przeciwdziałania przemocy domowej. Realizowane są gminne programy dotyczące alkoholizmu, narkomanii i przemocy, finansowane m.in. ze środków pochodzących z opłat za sprzedaż alkoholu. Zadania te wykonywane są we współpracy z Zespołem Interdyscyplinarnym, Gminną Komisją ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Punktem Konsultacyjnym ds. Uzależnień.

Całość działań z zakresu polityki społecznej realizowana jest w oparciu o Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Lewin Kłodzki, która obejmuje szerokie spektrum obszarów – od wsparcia rodziny i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, przez zdrowie psychiczne i aktywizację seniorów, po przeciwdziałanie przemocy i uzależnieniom. Strategia zakłada rozwój pracy socjalnej, integrację działań różnych instytucji oraz wzmacnianie lokalnego systemu wsparcia społecznego.

Wsparcie senioralne

Klub „Senior+” w Lewinie Kłodzkim funkcjonuje w strukturach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej i został utworzony w ramach programu rządowego „SENIOR+” na lata 2021–2025. W 2024 roku klub obejmował wsparciem 24 nieaktywnych zawodowo mieszkańców gminy w wieku 60+, oferując im regularne zajęcia i spotkania odbywające się pięć dni w tygodniu.

Działalność Klubu koncentruje się na aktywizacji społecznej, fizycznej i intelektualnej seniorów. Zajęcia prowadzone były przez specjalistów oraz wolontariuszy i obejmowały m.in. działania psychoedukacyjne, ruchowe, artystyczne, prozdrowotne oraz integracyjne. Ważnym elementem funkcjonowania Klubu jest zaangażowanie lokalnej społeczności, w tym wolontariat mieszkańców i samych seniorów.

Uzupełnieniem wsparcia seniorów w gminie są usługi opiekuńcze świadczone w miejscu zamieszkania. W 2024 roku objęto nimi 16 osób, w tym znaczną część w ramach programu „Opieka 75+”. Usługi te stanowią istotny element systemu pomocy społecznej, umożliwiając osobom starszym bezpieczne i możliwie samodzielne funkcjonowanie w środowisku lokalnym.

Kultura, sport i rekreacja

Zadania z zakresu kultury na terenie Gminy Lewin Kłodzki realizuje Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka, który pełni funkcję głównej instytucji upowszechniania kultury, edukacji kulturalnej oraz integracji społecznej. Ośrodek działa na terenie całej gminy, w obiekcie dostosowanym do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, i prowadzi działalność kulturalną, edukacyjną oraz biblioteczną skierowaną do mieszkańców w każdym wieku.

Istotnym elementem oferty GOKiB jest Izba Pamięci Violetty Villas, która cieszy się rosnącym zainteresowaniem turystów i odwiedzających, stając się ważnym elementem promocji gminy. Działalność Izby uzupełnia Izba Regionalna Lewina Kłodzkiego, gromadząca i prezentująca lokalne dziedzictwo kulturowe. Obie inicjatywy przyczyniają się do ochrony i popularyzacji historii oraz tożsamości lokalnej.

GOKiB realizuje liczne wydarzenia kulturalne, artystyczne i edukacyjne, takie jak warsztaty, wystawy, koncerty, spotkania autorskie, akcje czytelnicze oraz imprezy plenerowe, w tym Święto Lewina Kłodzkiego. Biblioteka prowadzi aktywną działalność czytelniczą i edukacyjną, dysponując księgozbiorem liczącym ponad 10 tys. woluminów oraz rozwijając ofertę dostępu do nowoczesnych form czytelnictwa, w tym książek elektronicznych.

Działania biblioteczne i kulturalne wspierają rozwój kompetencji kulturowych mieszkańców, mimo obserwowanych zmian w wielkości księgozbioru i liczbie wypożyczeń. Jednocześnie utrzymuje się wzrost liczby czytelników, co świadczy o stałym zapotrzebowaniu na ofertę biblioteczną.

Uzupełnieniem oferty kulturalnej są działania z zakresu sportu i rekreacji, realizowane głównie w oparciu o infrastrukturę zlokalizowaną przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym oraz innych obiektach rekreacyjnych gminy. Organizowane wydarzenia sportowe i inwestycje w infrastrukturę sprzyjają integracji mieszkańców, aktywnemu trybowi życia oraz budowaniu lokalnej wspólnoty.

Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka finansowany jest głównie ze środków gminnych, a dodatkowo pozyskuje wsparcie zewnętrzne na rozwój oferty. W kolejnych latach instytucja powinna kontynuować dostosowywanie swojej działalności do zmieniających się potrzeb mieszkańców, wzmacniając swoją rolę jako centrum życia kulturalnego, społecznego i rekreacyjnego Gminy Lewin Kłodzki.

Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki ochronę zdrowia zapewnia przede wszystkim Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ESKULAP” Sp. z o.o., który świadczy podstawową opiekę zdrowotną i pielęgniarstwa w ramach kontraktów z Narodowym Funduszem Zdrowia. Ośrodek zdrowia w gminie jest głównym punktem dostępu do usług medycznych dla mieszkańców. Nie funkcjonują apteki ani punkty apteczne.

Dostęp do bardziej specjalistycznej opieki szpitalnej zapewniają placówki w pobliskich miastach: w Polanicy-Zdroju (Specjalistyczne Centrum Medyczne S.A.) oraz w Kłodzku (Zespół Opieki Zdrowotnej). Rozległość gminy i rozdrobnienie zabudowy, a także niewielka liczba mieszkańców, powodują ograniczony dostęp do usług zdrowotnych w obrębie samej gminy.

Mimo tych ograniczeń, funkcjonująca lokalnie przychodnia pozwala na zaspokojenie podstawowych potrzeb zdrowotnych mieszkańców, ale w przypadku bardziej specjalistycznej opieki konieczne jest korzystanie z placówek w sąsiednich miejscowościach.

2.2. WNIOSKI W SFERZE GOSPODARCZEJ

Aktywność podmiotów gospodarczych

Na koniec 2024 r. na terenie Gminy Lewin Kłodzki działało łącznie 290 podmiotów gospodarki narodowej, z czego zdecydowaną większość (285 podmiotów) stanowią małe firmy zatrudniające do 9 osób. W sektorze prywatnym funkcjonuje 275 podmiotów, co oznacza, że gospodarka gminy jest w dużej mierze oparta na działalności prywatnej, w tym przede wszystkim osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą.

Dominujące branże: handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów, działalność związana z obsługą rynku nieruchomości.

Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo mają niewielki udział, co wskazuje, że gospodarstwa rolne pełnią głównie funkcję subsystencyjną – czyli produkują głównie na własne potrzeby mieszkańców.

Liczba podmiotów gospodarczych wzrosła w latach 2020–2024 o 24 jednostki, głównie w sektorze prywatnym.

Zauważalny spadek odnotowano w liczbie nowo rejestrowanych jednostek w 2024 r. w porównaniu do poprzednich lat – jednocześnie wzrosła liczba wykreślonych podmiotów z rejestru REGON.

Do głównych pracodawców na terenie Gminy Lewin Kłodzki należą: Rozlewnia Wód Mineralnych w Jeleniowie, Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska oraz instytucje publiczne: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lewinie Kłodzkim i Urząd Gminy.

Podsumowując, gospodarka Gminy Lewin Kłodzki jest zdominowana przez małe, prywatne przedsiębiorstwa, głównie w sektorze usługowym i handlowym, przy niewielkim udziale rolnictwa. Dominacja małych podmiotów i osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą wskazuje na specyfikę lokalnego rynku pracy, gdzie najważniejszą rolę odgrywają mikrofirmy i lokalni przedsiębiorcy.

Bezrobocie

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki zadania związane z rynkiem pracy są realizowane przez Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku (PUP), którego głównym celem jest aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy oraz wsparcie pracodawców w pozyskaniu pracowników. Działania PUP finansowane są głównie ze środków Funduszu Pracy, a także ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego oraz innych źródeł (samorządy, programy krajowe i regionalne).

PUP w Kłodzku prowadzi kompleksowe działania mające na celu zarówno wsparcie osób bezrobotnych w wejściu lub powrocie na rynek pracy, jak i wspieranie przedsiębiorców

w pozyskaniu odpowiednich pracowników, przy czym skuteczność działań w dużej mierze zależy od przyznanego środków finansowych. Więcej informacji w tym zakresie przedstawiono w dalszej części niniejszej strategii rozwoju oraz w *Diagnozie*.

Oferta inwestycyjna i promocja gminy

Gmina Lewin Kłodzki, położona w pobliżu Kłodzka i gmin uzdrowiskowych, jest atrakcyjna dla osób szukających miejsca do zamieszkania w pobliżu pracy. W ostatnich latach wzrosła aktywność mieszkańców, sołectw i organizacji społecznych w organizowaniu wydarzeń promujących walory przyrodnicze, kulturowe i społeczne. Działania te przyciągają zarówno turystów, jak i mieszkańców okolicznych miejscowości. Promocja odbywa się poprzez media lokalne, portale społecznościowe i strony internetowe. Inicjatywy te integrują społeczność lokalną, budują pozytywny wizerunek Gminy i wpisują się w strategię rozwoju obszaru jako atrakcyjnego miejsca do życia, wypoczynku i inwestycji. Wzrost zaangażowania mieszkańców świadczy o silnym poczuciu tożsamości lokalnej.

Turystyka i rekreacja

Gmina Lewin Kłodzki oferuje liczne walory turystyczne przyrodnicze i kulturowe, w tym ekologiczne produkty lokalne, jak aronia i miody, oraz twórczość ludową – malarzy i rzeźbiarzy. Na terenie Gminy znajdują się obiekty noclegowe, w tym gospodarstwa agroturystyczne, pensjonaty i ośrodki wypoczynkowe, choć baza gastronomiczna jest ograniczona. Turystyka wspierana jest poprzez wydawnictwa promujące atrakcje Gminy.

Gmina dysponuje rozbudowaną siecią szlaków pieszych i rowerowych, w tym fragmentami Głównego Szlaku Sudeckiego i trasą Dolnośląskiej Cyklostrady. Do głównych atrakcji należą: plantacja aronii i Muzeum Aniołów w Jarkowie, ruiny Zamku Homole, figura i kaplica św. Jana Nepomucena, kościoły w Lewinie Kłodzkim i Jeleniowie, ogród japoński w Jarkowie, ośrodek buddyjski Drophan Ling, wiadukt kolejowy oraz Izba Pamięci Violetty Villas.

Region Gór Stołowych wyróżnia się malowniczym krajobrazem, licznymi szlakami pieszymi i rowerowymi oraz terenami chronionymi. Znajdują się tu m.in. Skalne Grzyby, Szczeliniec Wielki, Błędne Skały i trasy transgraniczne z Czech. Rozwój turystyki wspiera współpraca międzynarodowa (Euroregion Glaciensis) i inwestycje w ścieżki edukacyjne, trasy rowerowe i narciarskie trasy biegowe.

Finanse Gminy Lewin Kłodzki – dochody i wydatki w latach 2020-2024

Dochody Gminy wzrosły znacząco, głównie dzięki dotacjom z Programu Polski Ład oraz funduszom unijnym. Szybki wzrost dochodów w latach 2020–2024: 14,8 mln zł w 2020 r. do 29,0 mln zł w 2024 r. Najwyższy udział procentowy w badanym pięcioleciu miały dochody w następujących działach budżetowych: Dział 600 - Transport i łączność, Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem, Dział 758 - Różne rozliczenia, Dział 855 – Rodzina. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego wysokość dochodów budżetu

Gminy Lewin Kłodzki w przeliczeniu na jednego mieszkańca wzrosła z 7 477,26 zł w 2020 r. do 14 801,09 zł w 2024 r.

Wzrost wydatków: z 14,9 mln zł w 2020 r. do 29,7 mln zł w 2024 r. Najwyższy udział procentowy w badanym pięcioleciu miały wydatki w następujących działach budżetowych: Dział 600 - Transport i łączność, Dział 750 - Administracja publiczna, Dział 801 - Oświata i wychowanie, Dział 855 – Rodzina, Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska, Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego.

Wydatki inwestycyjne stanowią ponad połowę budżetu, co świadczy o intensywnych inwestycjach infrastrukturalnych. Wydatki bieżące są w dużej mierze finansowane z dochodów własnych i subwencji. Udział inwestycji w ogólnych wydatkach: od 28,1% (2021) do 69,1% (2023). Średni udział wydatków majątkowych (2020–2024) to 49,6%

Fundusz Sołecki wspiera aktywność lokalną, co zwiększa partycypację mieszkańców w planowaniu wydatków. Finansuje inicjatywy oddolne mieszkańców na poziomie sołectw. Środki zależą od liczby mieszkańców sołectwa, decyzje o ich wykorzystaniu podejmują zebrania wiejskie.

Zasoby mieszkaniowe

W Gminie Lewin Kłodzki obowiązuje Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Lewin Kłodzki na lata 2023 – 2027.

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. mieszkaniowy zasób Gminy to 33 lokale o łącznej powierzchni użytkowej 1086,25 m², w tym:

- 17 lokali w budynkach stanowiących 100% własność Gminy o powierzchni użytkowej 595,80 m²,
- 16 lokali w budynkach wspólnot mieszkaniowych z udziałem Gminy o powierzchni użytkowej 490,45 m².

Obowiązuje Uchwała Nr XXXI/194/2021 Rady Gminy Lewin Kłodzki w sprawie zasad gospodarowania nieruchomościami stanowiącymi własność Gminy Lewin Kłodzki.

Wg danych GUS za lata 2020-2024:

- liczba mieszkań systematycznie rośnie, podobnie jak powierzchnia użytkowa,
- przeciętna powierzchnia mieszkania na osobę wzrosła z 32,4 m² do 34,0 m²,
- wskaźnik mieszkań na 1000 mieszkańców wzrósł z 422,6 do 439,1,
- liczba osób przypadająca na jedno mieszkanie i na jedną izbę nieznacznie spada, co wskazuje na poprawę warunków mieszkaniowych.

Średnia powierzchnia użytkowa mieszkania wynosi 77,3 m². Łączna powierzchnia wszystkich mieszkań w gminie (855 mieszkań): 66 102 m².

Wykaz budynków i obiektów gminnych przedstawiono w rozdziale „Mienie komunalne”. Wskazano też czy planowana jest ich modernizacja, rozbudowa, termomodernizacja, wymiana źródeł ogrzewania, doposażenie lub poprawa dostępności itp.

2.3. WNIOSKI W SFERZE PRZESTRZENNEJ

Położenie

Gmina Lewin Kłodzki to gmina wiejska położona w południowej części województwa dolnośląskiego, w zachodniej części powiatu kłodzkiego, przy granicy z Czechami. Graniczy z gminami Kudowa-Zdrój (zachód, północ), Szczytna i Duszniki-Zdrój (wschód) oraz z Republiką Czeską (południe). Oś komunikacyjną stanowi droga krajowa nr 8, a odległość do Wrocławia wynosi około 120 km. Siedzibą gminy i jej centrum administracyjno-usługowym jest Lewin Kłodzki.

Gmina złożona jest z 17 miejscowości: Dańczów, Darnków, Gołaczów, Jarków, Jawornica, Jeleniów, Jerzykowice Małe, Jerzykowice Wielkie, Kocioł, Krzyżanów, Kulin Kłodzki, Leśna, Lewin Kłodzki, Taszów, Witów, Zielone Ludowe, Zimne Wody. Tworzą one sołectwa: Gołaczów, Jerzykowice Wielkie, Dańczów, Jarków, Jeleniów.

Struktura użytkowania terenu: grunty leśne i zadrzewione: 47,4%, grunty rolne: 46,7% (głównie pastwiska i grunty orne), tereny zabudowane i zurbanizowane: 5,1%, pozostałe: 0,8%

Rolnictwo jest utrudnione przez niską klasę gleb (dominują klasy V i VI), erozję i warunki klimatyczne. Najlepsze gleby klasy III znajdują się tylko w Jeleniowie. Przeważają zboża (pszenica, żyto) oraz hodowla bydła i koni.

Gmina znajduje się w Sudetach Środkowych, w trzech mezoregionach:

- Pogórze Orlickie (Wzgórza Lewińskie, fragment w Polsce),
- Góry Stołowe (332.48) – charakterystyczne góry płytowe,
- Góry Stołowe (332.52, Czeski Grzebień) – niewielka część w Polsce, głównie w Czechach.

Ład przestrzenny

Planowanie przestrzenne Gminy Lewin Kłodzki opierało się dotychczas na dokumentach: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (MPZP).

Studium uchwalono w 2002 r. i ostatnio zmieniono w 2024 r. Ustawa z 2023 r. wprowadza obowiązek opracowania planu ogólnego, który zastąpi studium do 30 czerwca 2026 r. Plan ogólny będzie wiążący dla nowych miejscowych planów oraz decyzji o warunkach zabudowy.

Na koniec 2024 r. w gminie obowiązywało 13 MPZP, obejmujących około 4% powierzchni gminy. MPZP są aktami prawa miejscowego uchwalanymi przez Radę Gminy i wynikają ze studium.

W przypadku braku MPZP zmiany zagospodarowania wymagają decyzji o warunkach zabudowy lub decyzji o lokalizacji inwestycji celu publicznego.

W latach 2020–2024 wydano łącznie 161 decyzji o warunkach zabudowy i 10 decyzji dla inwestycji celu publicznego.

Układ komunikacyjny i transportowy

Oś komunikacyjną gminy stanowi droga krajowa nr 8, przebiegająca przez gminę na odcinku 9,831 km. Stan nawierzchni: pożądaný – 20,3%, ostrzegawczy – 58,0%, krytyczny – 21,7%.

W latach 2020–2024 nie prowadzono prac modernizacyjnych; planowana jest rozbudowa od granicy państwa w Kudowie-Zdroju do Dusznik-Zdroju, koszt inwestycji szacowany obecnie na około 280 mln zł.

Ruch drogowy na DK8 jest znaczący – średniodobowo od 9,5 tys. do 12,7 tys. pojazdów.

Droga wojewódzka nr 389 ma niewielkie natężenie ruchu (ok. 828 pojazdów/dobę na odcinku Zielone Ludowe – Zieleniec).

Sieć dróg powiatowych obejmuje 8 odcinków, o różnym stanie technicznym (od bardzo dobrego do złego). W latach 2020–2024 wykonano szereg remontów i przebudów dróg powiatowych, w tym odbudowę po uszkodzeniach powodziowych.

Drogi gminne mają łączną długość 19,1 km (15,1 km nawierzchni twardej, 4,0 km gruntowej). W latach 2020–2024 wykonano szereg remontów i przebudów dróg gminnych m.in. w Jeleniowie, Dańczowie, Darnkowie i Gołaczowie.

Przez gminę przebiega jednotorowa, niezelektryfikowana linia kolejowa Kłodzko Nowe – Kudowa Zdrój, obsługująca ruch pasażerski i towarowy. Na terenie gminy znajdują się dwa przystanki: Kulin Kłodzki i Lewin Kłodzki, umożliwiające dojazd do Kłodzka, Kudowy-Zdroju i Wrocławia.

Drogi są głównym źródłem hałasu w gminie.

Hałas przemysłowy jest minimalny – w latach 2020–2024 nie wydano decyzji ograniczających oddziaływanie akustyczne dla zakładów, a kontrola WIOŚ nie wykazała przekroczeń norm.

Kluczowe jest dalsze utrzymanie i modernizacja dróg, rozbudowa DK8, planowanie przestrzenne z uwzględnieniem hałasu oraz kontynuacja działań ograniczających oddziaływanie akustyczne transportu.

Transport publiczny w gminie jest niedostatecznie rozwinięty. Gmina organizuje transport szkolny dla dzieci i młodzieży. Dla mieszkańców mieszkających w pobliżu linii kolejowej korzystne są regionalne połączenia kolejowe, umożliwiające dojazd do Kłodzka, Kudowy-Zdroju i dalej.

Zdiagnozowano niewystarczającą i niespójną infrastrukturę rowerową – długość dróg rowerowych wynosi jedynie 1,1 km (stan na 2024 r.), co uniemożliwia wygodne i bezpieczne poruszanie się rowerem po gminie.

Występuje też niedobór bezpiecznych chodników i infrastruktury dla pieszych. Mieszkańcy często zmuszeni są poruszać się poboczem, co obniża poczucie bezpieczeństwa. Władze i mieszkańcy dostrzegają potrzebę rozbudowy infrastruktury rowerowej i pieszej.

Wodociągi i kanalizacja

Ujęcia wody zaopatrujące opisywany teren:

1. Ujęcie powierzchniowe „Jawornica” – drenażowo-brzegowe, wydajność 170 m³/d, stacja uzdatniania wody w pobliżu ujęcia.
2. Ujęcie Dańczów – w Darnkowie, ujęcie powierzchniowe na cieku Dańczówka, retencjonowanie w zbiorniku, wydajność 17–28 dm³/s.
3. Ujęcia podziemne – studnie nr 8 i 10 (zapasowe), piezometr nr 11 w Jeleniowie.
4. Ujęcie drenażowe „Witów” – pobór 256 m³/d, źródłkowa część potoku Wyżnik.
5. Dodatkowe ujęcia powierzchniowe – dwa na potoku Dańczówka (zapasowe) oraz jedno na Potoku Kulińskim.

Stacje uzdatniania funkcjonują w Jawornicy i Dańczowie.

Sieć wodociągowa:

- odsetek ludności korzystającej z sieci wodociągowej: 69,3% (2024 r.),
- długość sieci wodociągowej: 16,0 km (2024 r.), wzrost o 0,7 km w latach 2020–2024,
- liczba przyłączy: 173 sztuki, wzrost o 12 w latach 2020–2024
- jakość wody: pod nadzorem PPIS w Kłodzku – woda zwykle przydatna do spożycia.

Sieć kanalizacyjna:

- odsetek ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej: 61,2% (2024 r.), wzrost o 2,1% w latach 2020–2024,
- długość sieci kanalizacyjnej: 26,0 km, wzrost o 0,6 km w latach 2020–2024,
- liczba przyłączy kanalizacyjnych: 335, wzrost o 27 w latach 2020–2024.

Ścieki:

- ścieki bytowe odprowadzone siecią: 54,3 tys. m³ (2024 r.), wzrost o 7,5 tys. m³,
- ścieki oczyszczone odprowadzone: 105 tys. m³ (2024 r.), wzrost o 10 tys. m³,
- oczyszczanie realizowane przez Kudowski Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Przydomowe oczyszczalnie i zbiorniki bezodpływowe:

- 2024 r.: 84 przydomowe oczyszczalnie, 104 zbiorniki bezodpływowe,
- realizowano budowę 52 nowych przydomowych oczyszczalni (2024–2025 r.), wartość 2 965 500 zł, dofinansowane z Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW),
- Gmina prowadzi ewidencję i kontrolę opróżniania przydomowych oczyszczalni i zbiorników bezodpływowych.

Zagrożenia i wyzwania:

- nieuporządkowana gospodarka ściekowa na terenach zabudowy rozproszonej – brak ekonomicznego uzasadnienia dla sieci kanalizacyjnej,
- ukształtowanie terenu i rozproszona zabudowa utrudniają rozbudowę sieci,
- brak systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków stanowi zagrożenie dla wód podziemnych.

Łączność, infrastruktura elektroenergetyczna oraz odnawialne źródła energii włączone do systemu elektroenergetycznego

Łączność bezprzewodowa - stacje bazowe zlokalizowane w miejscowościach: Lewin Kłodzki, Kulin Kłodzki, Zielone Ludowe.

Operatorzy systemu elektroenergetycznego:

- Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. (PSE S.A.) – operator elektroenergetycznego systemu przesyłowego, brak linii najwyższego napięcia 400 kV na terenie gminy,
- Tauron Dystrybucja S.A. Oddział w Wałbrzychu – operator dystrybucyjny, odpowiada za sieci średniego i niskiego napięcia.

Główny punkt zasilający: GPZ R-Kudowa 110/20 kV, połączony liniami WN 110 kV ze stacjami: S-295 do stacji R-Nachod oraz S-267 do stacji R-Duszniki 110/20 kV.

Sieci dystrybucyjne:

- linie napowietrzne WN 110 kV: 10,08 km,
- linie średniego napięcia SN 20 kV: napowietrzne 29,47 km, kablowe 10,81 km,
- linie niskiego napięcia nN 0,4 kV: napowietrzne 38,44 km, kablowe 11,38 km, przyłącza 8,52 km

Stacje transformatorowe:

- 32 stacje transformatorowe SN/nN 20/0,4 kV należące do Tauron (23 słupowe, 9 wewnętrznych),
- 4 stacje własność odbiorców.

Stan infrastruktury elektroenergetycznej:

- dobry stan techniczny,
- systematyczne remonty, modernizacje i prace eksploatacyjne w sieciach WN, SN i nN,
- celem jest poprawa jakości usług i zaspokojenie rosnącego zapotrzebowania na moc,
- plany modernizacyjne i rozbudowa sieci pozwolą na dalszy rozwój przyłączy komunalnych i inwestycji odnawialnych.

Energetyka rozproszona i odnawialna:

- wysoki potencjał energii słonecznej – mikroinstalacje przydomowe (kolektory słoneczne, fotowoltaika),
- stan na 30 kwietnia 2025 r.: 134 mikroinstalacje fotowoltaiczne, łączna moc 1,034 MW,
- energetyka rozproszona wspiera gospodarkę niskoemisyjną, redukuje straty przesyłowe i zwiększa niezależność energetyczną.

Zaopatrzenie w ciepło i gaz

System zaopatrzenia w ciepło:

- brak centralnych ciepłowni – gmina nie posiada zintegrowanego systemu ciepłowniczego,
- ogrzewanie rozproszone – dominuje indywidualne ogrzewanie mieszkań i budynków: piece na paliwo stałe (węgiel kamienny, drewno), lokalne źródła ciepła do produkcji ciepłej wody użytkowej,

- rozproszony charakter zabudowy nie uzasadnia ekonomicznie budowy sieci ciepłowniczej.
- istniejące systemy oparte na paliwach stałych powinny być stopniowo zastępowane odnawialnymi źródłami energii oraz nowoczesnymi kotłami, zgodnie z trendami niskoemisyjnymi.

System zaopatrzenia w gaz:

- przez gminę przebiega gazociąg przesyłowy w/c Ołtaszyn – Kudowa Jeleniów, DN 300, ciśnienie 6,3 MPa,
- zlokalizowane są dwie stacje gazowe: stacja w/c Lewin Kłodzki, stacja w/c Jeleniów Dańców
- dystrybucja gazu obejmuje miejscowości: Lewin Kłodzki i Jeleniów,
- obsługiwane z Gazowni w Kłodzku, własność Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy we Wrocławiu,
- odsetek mieszkańców korzystających z gazu sieciowego utrzymuje się na poziomie około 64%,
- Polska Spółka Gazownictwa nie planuje znaczących inwestycji rozbudowy sieci w gminie - przewidywane są jedynie bieżące przyłączenia i niewielka rozbudowa sieci, jeśli wykazano ich opłacalność ekonomiczną,
- Gmina oparta jest na indywidualnych źródłach ciepła, co stwarza potencjał do modernizacji w kierunku OZE i kotłów niskoemisyjnych.

Zabytki

Na terenie gminy znajdują się obiekty o różnym charakterze i chronologii, które posiadają wpis do Rejestru zabytków nieruchomych prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wójt Gminy Lewin Kłodzki prowadzi Gminną Ewidencję Zabytków, sporządzoną w formie kart adresowych zabytków nieruchomych. Ewidencja obejmuje głównie zabudowania mieszkalne. GEZ została przyjęta Zarządzeniem nr 96/2019 Wójta Gminy Lewin Kłodzki z dnia 27 września 2019 r.

Gmina posiada bogate dziedzictwo kulturowe, obejmujące obiekty sakralne, mieszkalne, obiekty rezydencjonalne, parki oraz ruiny zamku.

2.4. WNIOSKI W SFERZE KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWEJ

Klimat i jego zmiany

Klimat: umiarkowany chłodny (Dfb), średnia temp. 7,2 °C, opady 771 mm/rok, przewaga opadów letnich, okres wegetacyjny około 234 dni.

Zagrożenia: przymrozki, silne wiatry, burze, gwałtowne opady, powódzie lokalne; zmiany klimatu mogą wpływać na rolnictwo i infrastrukturę.

Cele adaptacyjne: ograniczenie skutków ekstremalnych zjawisk, przygotowanie gminy na zmiany klimatu, zwiększenie odporności mieszkańców i infrastruktury.

Działania strategiczne: edukacja, monitoring, planowanie przestrzenne, modernizacja energii i transportu, ochrona ekosystemów i lasów.

Działania lokalne: retencja wód, ochrona przed powodzią, zieleń urzędowa, ograniczenie niskiej emisji, termomodernizacja, rozwój OZE, transport publiczny i rowerowy.

Budowa geologiczna, rzeźba terenu i pokrywa glebowa

Obszar leży w Górach Stołowych – górach płytowych z poziomymi ławicami piaskowca, margli i wapieni.

Teren gminy jest górski, z główną doliną rzeki Klikawy; rzędne od 385 do 825 m n.p.m., większość obszaru powyżej 500 m n.p.m.

Rzeźbę terenu tworzą doliny otoczone łagodnymi grzbietami, progi strukturalno-denudacyjne oraz strome zbocza dolinowe powstałe wskutek erozji rzecznej.

Obszar pokrywają lasy i łąki, dominują duże powierzchnie o umiarkowanym nachyleniu.

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki dominują gleby brunatne wyługowane i kwaśne na podłożu skał magmowych i metamorficznych. W Jeleniowie występują gleby brunatne właściwe oraz enklawy gleb pseudobielicowych i ilastych. W dolinach rzek zalegają mady, a w okolicach Dańczowa – gleby pyłowe.

Korytarze ekologiczne

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki przebiega korytarz ekologiczny „Góry Stołowe - południe”. Wg projektów Instytutu Biologii Ssaków PAN i Pracowni na rzecz Wszystkich Istot z 2005 i 2012 r. Gmina należy odpowiednio do korytarzy „Góry Stołowe - południe KZ-5A” i „Góry Stołowe GKZ-8A”.

Cała Gmina Lewin Kłodzki umożliwia swobodne przemieszczanie się zwierząt dzięki obszarom chronionym, użytkom zielonym, mozaice siedlisk oraz braku istotnych barier fizycznych.

Świat roślin i zwierząt

Obszar Gminy Lewin Kłodzki znajduje się w zasięgu Nadleśnictwa Zdroje, które wskazuje na konieczność prowadzenia trwałej gospodarki leśnej, odpornej na zmiany klimatu, oraz uwzględnienia lasów jako kluczowego elementu krajobrazu gminy.

Według danych GUS (2020–2024) lesistość Gminy wynosi 46,3%, powierzchnia lasów to około 2 413 ha, z czego większość stanowią lasy publiczne Skarbu Państwa (około 2 113 ha). Około 150 ha zajmują lasy publiczne gminne. Lasy prywatne obejmują także 150 ha. Powierzchnia lasów na mieszkańca wynosi 123,9 arów.

Lasy Gminy są obciążone dużą presją turystyczną, co zwiększa ryzyko pożarów, ale jednocześnie wymaga ich odpowiedniego udostępnienia.

Około połowy obszaru Gminy Lewin Kłodzki zajmują lasy górskie i mieszane, głównie świerkowe, z udziałem brzozy, olszy, sosny, buka i jesionu. W dolinach dominują lasy łęgowe, a w niższej położonych, żyzniejszych glebach – grądy i buczyny żyzne. Występują liczne gatunki

roślin, m.in. przygiętka biała, marzanka wonna, żywiec cebulkowy, borówka bagienna czy rosiczka długolistna. Spośród zwierząt cenne są krocionóg alpejski, bocian czarny, orzechówka, pstrąg potokowy, głowacz białołetwy, żółw błotny, traszka górską, ryjówka górską i rzęsorka mniejsza.

Dane o formach ochrony przyrody dostępne są w CRFOP i na Geoserwisie GDOŚ. RDOŚ we Wrocławiu w latach 2019–2022 przeprowadził m.in. inwentaryzacje fitosocjologiczne i entomologiczne w obszarach Natura 2000 Grodczyn i Homole oraz Góry Orlickie. Na lata 2025–2030 planowane są działania ochronne w ramach projektu FENX, m.in. ochrona siedlisk i gatunków, ocena skuteczności działań oraz opracowanie planów zadań ochronnych dla obszarów Natura 2000: Grodczyn i Homole, Góry Orlickie oraz Góry Stołowe.

Zieleń urządzona w Gminie obejmuje parki, kwietniki, nasadzenia przy drogach i cmentarzach oraz tereny rekreacyjne.

Obszary prawnie chronione

Teren Gminy Lewin Kłodzki obejmuje fragmenty obszarów Natura 2000: Góry Stołowe (PLB020006), Góry Stołowe, (PLH020004), Góry Orlickie (PLH020060) oraz Grodczyn i Homole koło Dusznik (PLH020039), a także część Parku Narodowego Gór Stołowych i Obszaru Chronionego Krajobrazu „Góry Bystrzyckie i Orlickie”.

Szczegółową charakterystykę form ochrony przyrody występujących na terenie Gminy Lewin Kłodzki przedstawiono w dalszej części niniejszego opracowania.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu posiada dane z inwentaryzacji przyrodniczych oraz planów zadań ochronnych dla ww. obszarów. Część planów dla Gór Stołowych (PLB020006 i PLH020004) jest już wprowadzona w życie, pozostałe w trakcie opracowania.

Na obszarze gminy mogą występować inne chronione siedliska i gatunki roślin, zwierząt i grzybów, dlatego wymagane są odpowiednie inwentaryzacje przyrodnicze. Nie ustalono stref ochrony ostoi, miejsc rozrodu ani regularnego przebywania gatunków chronionych.

Powietrze atmosferyczne

Gmina Lewin Kłodzki należy do strefy dolnośląskiej w podziale kraju na strefy oceny jakości powietrza. Oceny uwzględniają zarówno ochronę zdrowia ludzi (SO₂, NO₂, CO, benzen, O₃, PM₁₀, PM_{2,5}, metale ciężkie, B(a)P), jak i ochronę roślin (SO₂, NO_x, O₃). Wyniki klasyfikacji rocznej w latach 2020–2024 wskazują, że powietrze w strefie dolnośląskiej, a więc także w Lewinie Kłodzkim, jest relatywnie czyste, z poprawą jakości PM_{2,5}, natomiast PM₁₀ i B(a)P pozostają problematyczne.

Głównym źródłem zanieczyszczeń w gminie jest niska emisja związana z ogrzewaniem domów węglem, drewnem i innymi paliwami stałymi, często w nieefektywnych piecach. Zanieczyszczenia kumulują się w zwartej zabudowie, szczególnie w sezonie jesienno-zimowym. Istotnym problemem jest nielegalne spalanie odpadów, które stanowi zagrożenie zdrowotne i jest karalne.

Emisja pochodzi także z transportu drogowego – krajowej „ósemki”, dróg wojewódzkich i lokalnych. Brak przemysłu ciężkiego ogranicza inne źródła zanieczyszczeń.

Władze gminy wspierają poprawę jakości powietrza poprzez programy:

1. „Czyste Powietrze” – dofinansowanie wymiany źródeł ciepła i poprawy efektywności energetycznej domów jednorodzinnych, punkt konsultacyjny, spotkania informacyjne.
2. „Ciepłe mieszkanie” – wymiana ogrzewania w budynkach wielorodzinnych, możliwość wymiany stolarki okiennej i drzwiowej.
3. Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej – np. rozbudowa i modernizacja budynku w Lewinie Kłodzkim z pompami ciepła, instalacją fotowoltaiczną i ociepleniem, finansowana z Funduszy UE i Polskiego Ładu.

Obowiązkiem właścicieli i zarządców budynków jest zgłoszenie źródeł ciepła do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków (CEEB), co pozwala na monitorowanie i ograniczanie zanieczyszczeń.

Gospodarowanie wodami

Gmina Lewin Kłodzki znajduje się w zasięgu Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu wchodzącego w skład Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie, w podziale zlewniowym w obszarze dorzecza Łaby i częściowo dorzecza Odry. Administracyjnie teren należy do Zarządu Zlewni w Nysie oraz Nadzoru Wodnego Kłodzko.

Na obszarze gminy wyróżnia się cztery Jednolite Części Wód Powierzchniowych (JCWP) rzek: dwie w dorzeczu Łaby i dwie w dorzeczu Odry. W granicach gminy nie występują JCWP jeziorne, przybrzeżne ani przejściowe.

Do głównych źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych należą:

- spływy obszarowe z terenów rolnych,
- nieuregulowane spływy wód opadowych z terenów zurbanizowanych,
- przesięki z nieszczelnych szamb,
- wylewanie nieoczyszczonych ścieków na grunt w terenach wiejskich.

W 2023 r. weszły w życie aktualizacje planów gospodarowania wodami:

- dla dorzecza Łaby – Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 29 listopada 2022 r.,
- dla dorzecza Odry – Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z 16 listopada 2022 r.

Zestawienie JCWP uwzględnia zlewnie, które częściowo znajdują się poza granicami gminy, gdyż mogą wpływać na przemieszczanie się zanieczyszczeń do wód rzek na jej terenie.

Na terenie gminy znajdują się cztery JCWP rzek: Czermnica, Klikawa oraz dwa odcinki Bystrzycy Dusznickiej. Stan wód oceniano według elementów biologicznych, hydromorfologicznych i fizykochemicznych.

W ostatnich latach (2022–2024) zaobserwowano poprawę stanu fizykochemicznego wód w większości JCWP, w szczególności w Bystrzycy Dusznickiej i Klikawie. Wcześniejsze lata (2016–2021) wykazywały słabszy stan ekologiczny i chemiczny wód, co oznaczało ich złą klasę jakości. Dalsze działania ochronne i monitorowanie są kluczowe dla utrzymania trendu poprawy i zapobiegania degradacji wód powierzchniowych w gminie.

Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd) obejmujące teren gminy: 137 (większość gminy) i 125 (wschodnie krańce).

Stan chemiczny i ilościowy (2016–2022): dobry, brak zagrożeń środowiskowych.

Gmina Lewin Kłodzki w niewielkiej części położona jest w granicy udokumentowanego GZWP jakim jest Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 341 Niecka Wewnętrzna Kudowa-Zdrój – Bystrzyca Kłodzka.

Wody podziemne gminy są w dobrym stanie chemicznym i ilościowym, zasoby GZWP 341 są chronione i stabilne. W celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych wdrażany jest „Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu” (Dz.U. 2023, poz. 244).

Zagrożenie powodzią w gminie jest ograniczone i skoncentrowane wokół rzeki Klikawa; obowiązujące mapy i plany PGW Wody Polskie powinny być uwzględniane przy planowaniu rozwoju i inwestycji. Aktualne mapy MZP i MRP są dostępne na Hydroportalu PGW Wody Polskie: <https://wody.isok.gov.pl>. W latach 2020–2024 nie prowadzono inwestycji w zakresie ochrony przeciwpowodziowej, a w latach 2026–2036 nie planuje się nowych zadań poza bieżącym utrzymaniem.

Gmina Lewin Kłodzki w ocenie przedstawionej w „Planie przeciwdziałania skutkom suszy”⁵ należy do terenów silnie narażonych na suszę.

Zasoby geologiczne

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki zlokalizowane są udokumentowane złoża. Jedynym eksploatowanym w latach 2023-2024 było złożo łupków łuszczykowych Jawornica.

W latach 2020-2024 dla obszaru Gminy Lewin Kłodzki nie były wydane decyzje o ustaleniu kierunków rekultywacji lub uznające rekultywację za zakończoną.

Na terenie Gminy nie stwierdzono obszarów wpisanych do rejestru bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku oraz rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

Geolog Powiatowy poinformował, że na Mapie Geośrodowiskowej Polski (II) arkusz Duszniki Zdrój, na obszarze Gminy Lewin Kłodzki, naniesiono obszary predysponowane do występowania ruchów masowych.

Gospodarowanie odpadami

Corocznie Gmina Lewin Kłodzki publikuje analizę stanu gospodarki odpadami komunalnymi, dostępną w BIP. Opłata za odbiór odpadów ustalana jest od liczby mieszkańców danej nieruchomości, a usługę świadczy wybrany w przetargu podmiot. System obejmuje również nieruchomości niezamieszkałe, z możliwością wyłączenia się od 2026 r., pod warunkiem udokumentowania korzystania z usług odbioru odpadów. Segregacja obejmuje papier, metale i tworzywa sztuczne, szkło, odpady biodegradowalne oraz zmieszane.

---

⁵ - opublikowany na stronie:

<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210001615/O/D20211615.pdf>

W 2024 r. poziom recyklingu i ponownego użycia wyniósł 42,19 % (wymagane minimum 45 %), ograniczenie masy odpadów biodegradowalnych do składowania – 34,36 %, a składowanie odpadów komunalnych – 31,59 % (maks. 30 % od 2025 r.). Masa wytworzonych odpadów na mieszkańca wahała się w latach 2020–2024 od 270 do 298 kg, a ogólna ilość odpadów – od 535 do 585 t/rok, przy czym odpady zmieszane stanowiły większość.

Koszty systemu wzrosły w ostatnich latach, a wpływy z opłat zaczęły przewyższać wydatki dopiero w 2023–2024. PSZOK działa przy ul. Wodnej w Lewinie Kłodzkim, czynny w określone dni tygodnia. Priorytetem gminy pozostaje zwiększenie poziomu recyklingu i odzysku odpadów komunalnych w kolejnych latach.

Gmina prowadzi realizację Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Lewin Kłodzki.

Nadzwyczajne zagrożenia

Potencjalne zagrożenia poważnymi awariami na terenie Gminy Lewin Kłodzki mogą wynikać głównie z transportu drogowego i kolejowego substancji niebezpiecznych, przede wszystkim paliw płynnych. Z danych Komendy Powiatowej PSP w Kłodzku oraz Inspekcji Ochrony Środowiska wynika jednak, że w latach 2020–2024 na terenie gminy nie odnotowano poważnych awarii przemysłowych ani zdarzeń nadzwyczajnie zagrażających środowisku. W gminie nie funkcjonują również zakłady o dużym lub zwiększonym ryzyku awarii ani czynne składowiska odpadów.

Bezpieczeństwo publiczne zapewnia Komisariat Policji w Kudowie-Zdroju oraz jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Lewinie Kłodzkim, włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego. Gmina corocznie zabezpiecza środki finansowe na funkcjonowanie OSP, obejmujące m.in. wyposażenie, szkolenia, ubezpieczenia oraz badania lekarskie strażaków.

Zadania z zakresu obrony cywilnej i zarządzania kryzysowego realizuje gminny zespół zarządzania kryzysowego, odpowiedzialny za przygotowanie, reagowanie i usuwanie skutków zagrożeń. Kluczową rolę w ochronie ludności pełnią straże pożarne, wspierane w razie potrzeby przez policję i inne służby, co czyni OSP uniwersalną i istotną formacją ratowniczą na terenie gminy.

III. DEMOGRAFIA – STAN OBECNY I PROGNOZY

3.1. DEMOGRAFIA – ANALIZA STANU OBECNEGO

Z uwagi na fakt, że postępujące negatywne tendencje demograficzne w Gminie Lewin Kłodzki są znaczącym wyzwaniem na kolejne lata, wyodrębniono rozdział szczegółowo opisujący tę tematykę.

Zgodnie z danymi zawartymi w „Raporcie o stanie Gminy Lewin Kłodzki za 2024 rok” Gminę Lewin Kłodzki na dzień 31 grudnia 2024r. zamieszkiwały 1834 osoby zameldowane na pobyt stały, w tym mężczyźni to 887 osób i kobiety to 947 osób. Gmina należy do najmniejszych gmin w Polsce pod względem liczby mieszkańców.

Należy jednak zauważyć, że liczba ludności może różnić się w zależności od źródła. Nieco inna liczba mieszkańców będzie objęta systemem gospodarki odpadami, na podstawie złożonych deklaracji, a jeszcze inna na podstawie danych GUS. Różnica wynika m.in. z faktu, że wielu uczniów i studentów kontynuuje naukę poza miejscem stałego zameldowania. Analogiczna sytuacja występuje wśród osób czynnych zawodowo, którzy ze względu na wykonywaną pracę przebywają poza opisywanym terenem. Prowadzone są działania mające na celu weryfikację danych zawartych w deklaracjach i sprawdzania ich ze stanem faktycznym.

Biorąc jednak pod uwagę, że dane statystyczne ujmowane w takich dokumentach jak strategia rozwoju powinny być w łatwy sposób weryfikowalne i porównywalne pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego w dalszej części niniejszego opracowania prezentowane będą dane Głównego Urzędu Statystycznego. Wg GUS na koniec roku 2024 **liczba ludności** zamieszkująca Gminę Lewin Kłodzki wynosiła 1 947 osób, w tym 992 kobiety i 955 mężczyzn.

W ujęciu wieloletnim 2020-2024 obserwowany jest systematyczny spadek liczby ludności. Przeanalizowano dane za ostatnie pięciolecie. Wg GUS w 2024 r. liczba ludności była niższa o 26 osób w porównaniu do stanu z 2020 r. W opisywanym okresie liczba mieszkańców zmniejszyła się o 14 kobiet i 10 mężczyzn.

Przeciętna gęstość zaludnienia Gminy Lewin Kłodzki wg GUS (2024) wynosi 37,3 osób/km². Jest to wartość niska, nawet jak na gminę wiejską. Dla porównania średnia wartość dla powiatu kłodzkiego wynosi 88,4 osób/km², dla województwa dolnośląskiego 143,8 osób/km² natomiast dla kraju 119,4 osób/km².

Tabela 1. Podstawowe dane statystyczne dotyczące ludności na terenie Gminy Lewin Kłodzki w ujęciu wieloletnim

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
ludność na 1 km ² (osób)	37,8	37,6	37,6	37,5	37,3	-0,5
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców (osób)	-1,0	-4,6	-1,0	-1,5	-5,1	-4,1
liczba mieszkańców ogółem, stan na 31 grudnia danego roku	1 971	1 962	1 960	1 957	1 947	-24

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
liczba mężczyzn, stan na 31 grudnia danego roku	965	956	962	957	955	-10
liczba kobiet, stan na 31 grudnia danego roku	1 006	1 006	998	1 000	992	-14

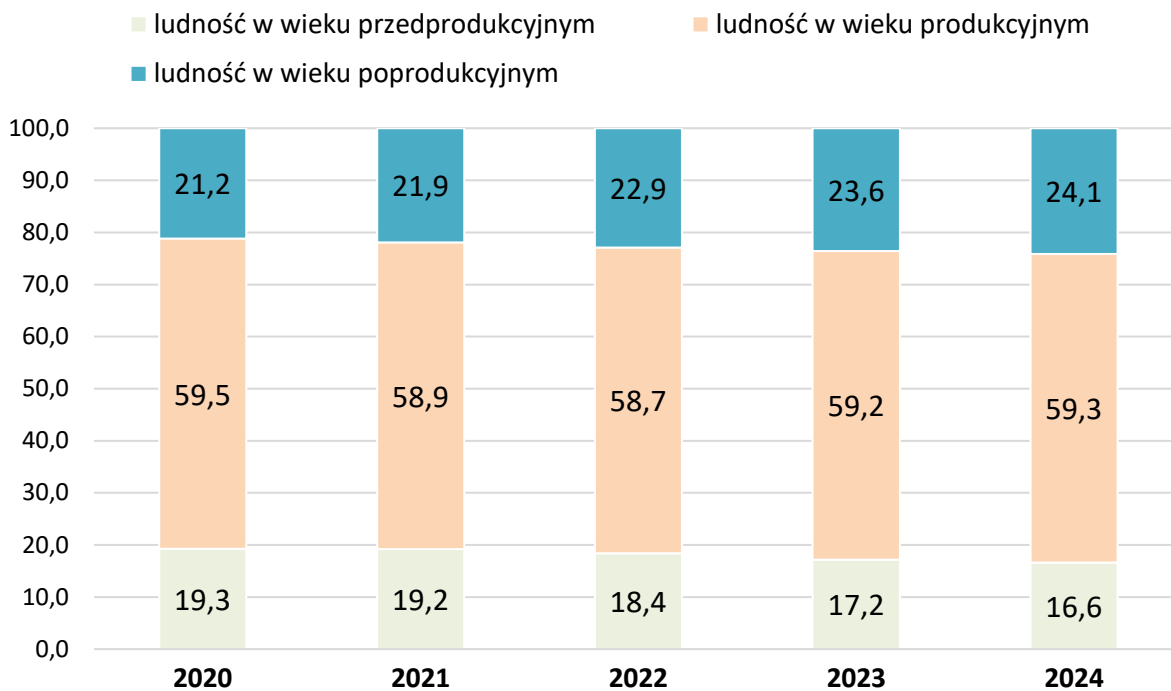
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

W ujęciu ekonomicznych grup wieku obserwowany jest proces zwiększania się udziału osób w wieku poprodukcyjnym (kobiety od 60 lat i mężczyźni od 65 lat włącznie), a zmniejszania udziału osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym.

Tabela 2. Ludność Gminy Lewin Kłodzki wg ekonomicznych grup wieku w ujęciu wieloletnim, tj. w latach 2020-2024

Oceniany parametr	Rok					Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)
	2020	2021	2022	2023	2024	
ludność w wieku przedprodukcyjnym (osób)	380	376	360	337	323	-57
udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (%)	19,3	19,2	18,4	17,2	16,6	-2,7
ludność w wieku produkcyjnym (osób)	1 173	1 156	1 151	1 159	1 154	-19
udział ludności w wieku produkcyjnym (%)	59,5	58,9	58,7	59,2	59,3	-0,2
ludność w wieku poprodukcyjnym (osób)	418	430	449	461	470	+52
udział ludności w wieku poprodukcyjnym (%)	21,2	21,9	22,9	23,6	24,1	+2,9
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	68,0	69,7	70,3	68,9	68,7	+0,7
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	110,0	114,4	124,7	136,8	145,5	+35,5
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	35,6	37,2	39,0	39,8	40,7	+5,1
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	26,3	27,4	29,0	30,4	31,4	+5,1
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	17,6	18,1	19,1	20,0	20,7	+3,1
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - mężczyźni	15,2	15,9	16,6	18,2	18,8	+3,6
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem - kobiety	19,8	20,2	21,5	21,7	22,6	+2,8
współczynnik feminizacji - liczba kobiet przypadająca na 100 mężczyzn	104	105	104	104	104	bez zmian

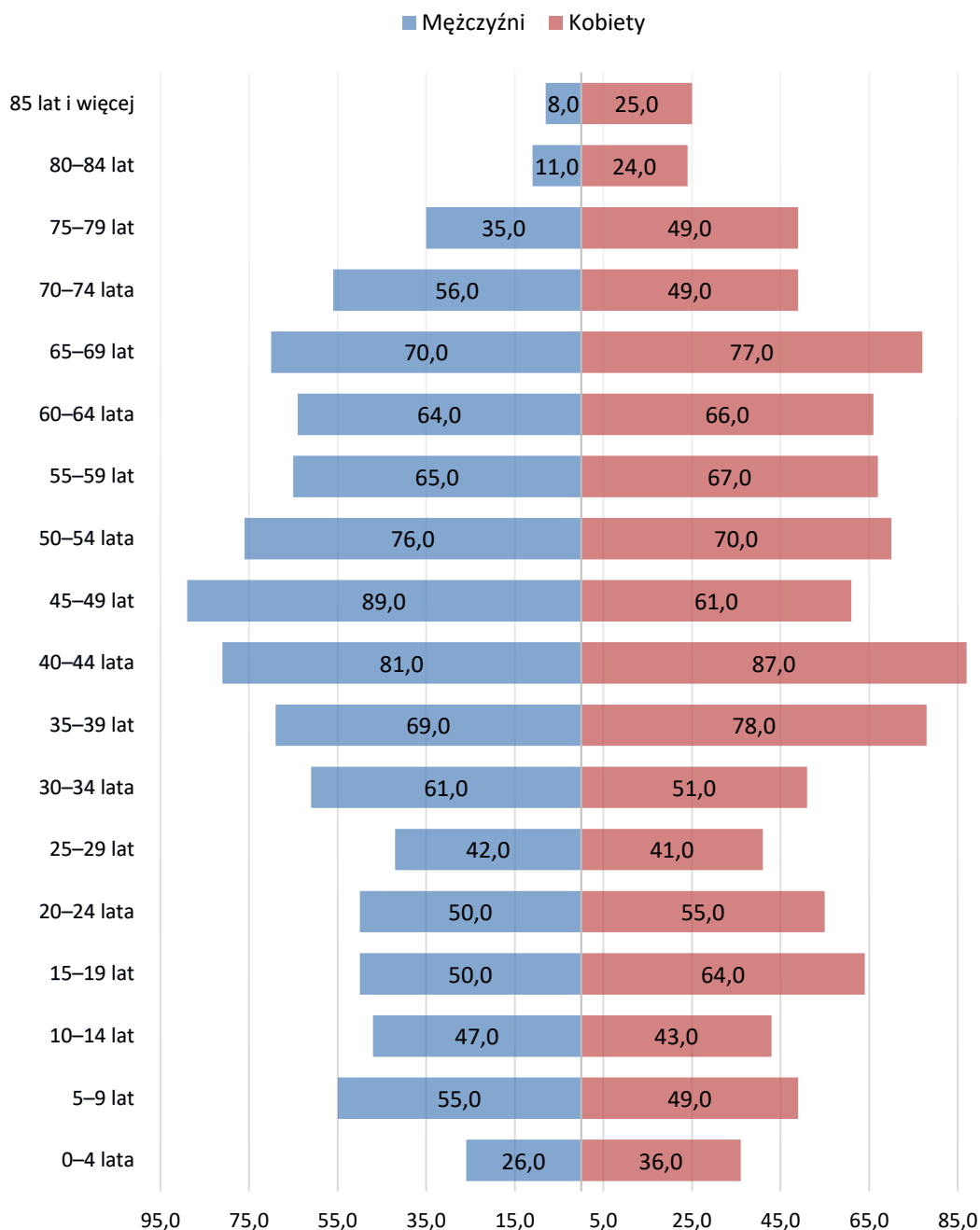
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Ryc. 1. Struktura (%) ludności Gminy Lewin Kłodzki wg ekonomicznych grup wieku w ujęciu wieloletnim, tj. w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Strukturę wieku i płci Gminy Lewin Kłodzki wg stanu na 2024 r. przedstawiono w formie wykresu.

Ryc. 2. Liczba ludności Gminy Lewin Kłodzki w 2024 r. wg płci i wieku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

3.2. PROGNOZA DEMOGRAFICZNA

Prognozowanie procesów demograficznych w granicach administracyjnych gmin jest zadaniem trudnym z uwagi na szereg zmiennych (przyrost naturalny, migracje wewnętrzne i zewnętrzne, polityka krajowa, itd.) które mogą wpłynąć na ostateczne wyniki. Niemniej jednak na potrzeby niniejszej strategii rozwoju należy rozważyć kilka wariantów zmian.

Na początek należy się odnieść do prognoz demograficznych, które zostały przedstawione w Uchwale Nr III/16/2024 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 27 czerwca 2024 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lewin Kłodzki. Autorzy wymienionego opracowania dokonali prognoz demograficznych „metodą kohortową” oraz „metodą wskaźnikową”.

Metoda wskaźnikowa pozwoliła na określenie prognozowanej liczby ludności w oparciu o saldo przyrostu naturalnego i saldo migracji, które analizowane były na podstawie danych GUS w latach 2011-2021. W ramach otrzymanych wartości rzeczywistej zmiany liczby ludności wyznaczono wskaźniki: minimalny, maksymalny i średni, dla których wyliczono prognozowaną liczbę ludności w kolejnych latach. Metoda ta daje prognozę ogólnej liczby ludności, bez podziału na płeć i grupy wiekowe ludności. Założeniem tej metody jest także liniowa zmiana liczby ludności w analizowanym okresie czasu. Analiza danych wykazała spadek liczby ludności o około 4 % w okresie lat 2011-2021, czyli 11 lat.

Końcowym wynikiem przeprowadzonych analiz demograficznych było obliczenie salda zmiany rzeczywistej ludności w latach 2021-2051. Na podstawie otrzymanych danych za lata 2011-2021 wyznaczono wartości: minimalną, maksymalną i średnią, które posłużyły do wyliczenia prognozy demograficznej w trzech wariantach. Przeprowadzona prognoza demograficzna „metodą wskaźnikową” w trzech wariantach uwzględniających rzeczywiste saldo zmiany ludności, pokazuje iż w wariantcie minimalnym i średnich wartości, obserwujemy spadek liczby ludności odpowiednio o 22,3 % i 6,6 %. W wariantcie maksymalnym obserwujemy przyrost liczby ludności o około 20,3 %. Jak już wcześniej podano, wielkość procentowa zmiany dotyczy okresu 30-letniego (2021-2051) natomiast niniejsza strategia rozwoju uwzględnia okres zmian 5-letnich (prognozowana różnica pomiędzy 31.12.2025 r. a 31.12.2030 r.), a więc wymienione, proporcjonalne wartości procentowe zmian w okresie obowiązywania strategii byłyby następujące:

- w wariantcie minimalnym nastąpi spadek liczby ludności o 3,7 %,
- w wariantcie średnim nastąpi spadek liczby ludności o 1,1 %,
- w wariantcie maksymalnym nastąpi wzrost liczby ludności o 3,4 %.

Autorzy zmiany Studium (...) przyjętej w 2024 r. rekomendują, że przyjęć należy wariant maksymalny tj. niewielki przyrost liczby ludności, szczególnie napływowej.

Drugą metodą użytą w zmianie Studium (...) w celu oceny prognozy demograficznej dla Gminy Lewin Kłodzki jest **metoda kohortowa**. Polega ona na korelacji ze sobą danych w zakresie: płodności kobiet w grupach wiekowych, współczynnika przeżycia w danych grupach wiekowych, współczynnika feminizacji urodzeń żywych. W ramach metody kohortowej dokonano także korelacji otrzymanych wartości względem średniego

obserwowanego w latach wskaźnika migracji, tak aby otrzymana wartość w bardziej rzeczywisty sposób odzwierciedlała procesy demograficzne gminy, gdyż ostatnie dane wskazują na dodatnie saldo migracji i wartość ta stanowi istotny aspekt wpływający na wielkość populacji gminy. Metoda ta ma jednak swoje niedostatki, z uwagi na konieczność bazowania w zakresie części parametrów np. współczynnik urodzeń żywych wg wieku matki na danych dotyczących województwa, gdyż dane dla mniejszej JST nie są dostępne. Powoduje to, iż otrzymane wyniki nie uwzględniają do końca specyfiki analizowanych obszarów. Przeprowadzona prognoza demograficzna wykazała prognozowany spadek liczby ludności w ciągu 30 lat o około 20-21%. Proporcjonalny spadek liczby mieszkańców w 5-letnim okresie obowiązywania niniejszej strategii rozwoju wynosie zatem około 3,5 %.

Główny Urząd Statystyczny w listopadzie 2023 r. opublikował „**Prognozę ludności dla gmin na lata 2023-2040**”, będącą aneksem do „Prognozy ludności na lata 2023–2060”.⁶

Prognoza na lata 2023-2040 dostarcza informacji na wszystkich poziomach samorządu, w tym samorządu gminnego. Po raz pierwszy prognoza dla gmin ma status oficjalny. Jej założenia są tożsame z założeniami prognozy opublikowanej w sierpniu 2023 r., a dodane pliki stanowią jej uzupełnienie. Prognoza ludności dla poszczególnych gmin sumuje się po agregacji do wyników uzyskanych w prognozie powiatowej.

Ponadto w lipcu 2024 r. GUS w związku z licznymi zapytaniami, dotyczącymi prognozy ludności dla gmin po 2040 roku, opublikował prognozę dla gmin na lata 2041-2060. Wyniki prognozy na lata 2023-2040 pozostały niezmienione. Prognoza dla gmin na wszystkie lata jest zgodna z prognozą dla powiatów na lata 2023-2060.

Jako bazy został przyjęty rok 2022 stąd dane za ten rok są zgodne z danymi rzeczywistymi, które są już dostępne w GUS. Natomiast dane rzeczywiste za rok 2023 i 2024 różnią się nieco od tych prognozowanych. Wg prognozy GUS na koniec roku 2030 **liczba ludności** zamieszkująca Gminę Lewin Kłodzki będzie wynosiła 1815 osób, w tym 912 kobiet i 903 mężczyzn. Będzie to oznaczało spadek o 145 mieszkańców względem roku bazowego 2022, co stanowi 7,4 % liczby mieszkańców zamieszkujących Gminę Lewin Kłodzki w 2022 r. Nieco mniejszy będzie spadek w okresie 5-letnim obowiązywania niniejszej strategii rozwoju – wyniesie od 69 osób, co stanowi 3,7 % mieszkańców.

Tabela 3. Prognozowana przez GUS liczba ludności Gminy Lewin Kłodzki do 2030 roku

Rok	Liczba ludności			Wzrost (+) lub spadek (-) liczby osób			
	ogółem	mężczyźni	kobiety	względem 2022 r.		względem 2025 r.	
				osób	%	osób	%
2022	1960	962	998	0	0,0	-	-
2023	1933	953	980	-27	-1,4	-	-
2024	1912	950	962	-48	-2,4	-	-
2025	1884	940	944	-76	-3,9	0	0,0
2026	1861	931	930	-99	-5,1	-23	-1,2
2027	1855	927	928	-105	-5,4	-29	-1,5

⁶ Prognoza GUS jest ogólnodostępna na stronie <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/-29ludnosc/prognoza-ludnosc/prognoza-ludnosc-na-lata-2023-2060,11,1.html>

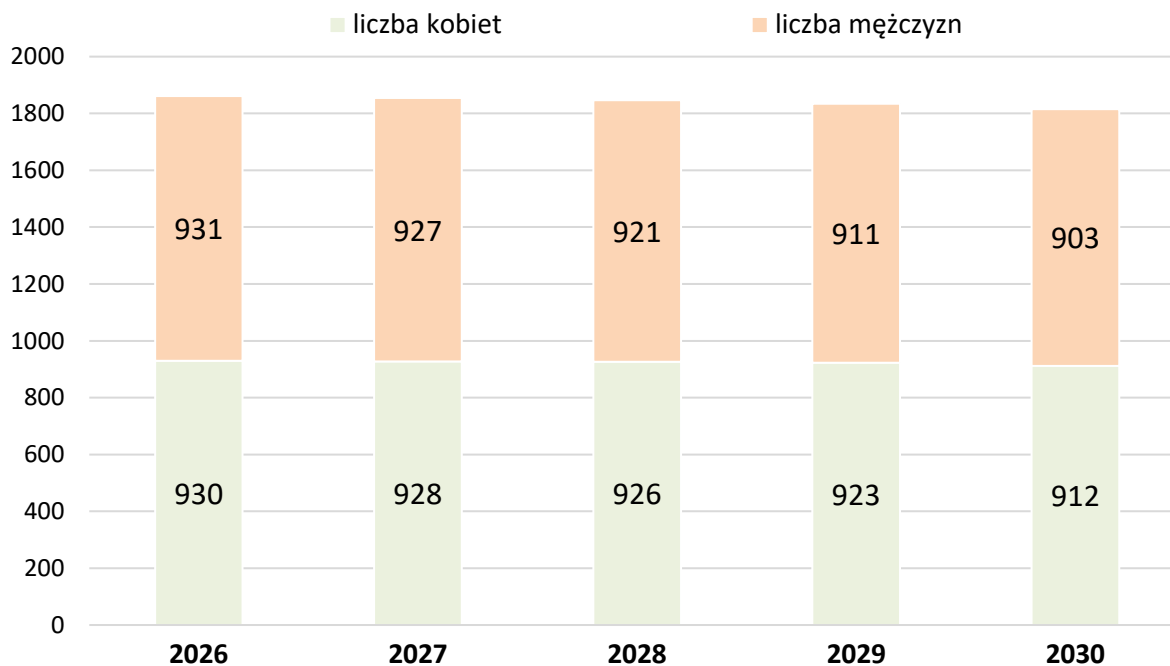
Rok	Liczba ludności			Wzrost (+) lub spadek (-) liczby osób			
	ogółem	mężczyźni	kobiety	względem 2022 r.		względem 2025 r.	
				osób	%	osób	%
2028	1847	921	926	-113	-5,8	-37	-2,0
2029	1834	911	923	-126	-6,4	-50	-2,7
2030	1815	903	912	-145	-7,4	-69	-3,7

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Ujęcie graficzne prognozowanych przez GUS zmian liczby kobiet i mężczyzn zamieszkujących Gminę Lewin Kłodzki w latach 2026-2030, a więc w okresie realizacji gminnej strategii rozwoju przedstawiono na rycinie.

Prognoza przewiduje, że w dniu 31.12.2030 r. na terenie Gminy Lewin Kłodzki:

- liczba kobiet będzie niższa o 32 względem stanu na koniec roku 2025,
- liczba mężczyzn będzie niższa o 37 względem stanu na koniec roku 2025,
- ogólna liczba ludności będzie niższa o 69 względem stanu na koniec roku 2025.

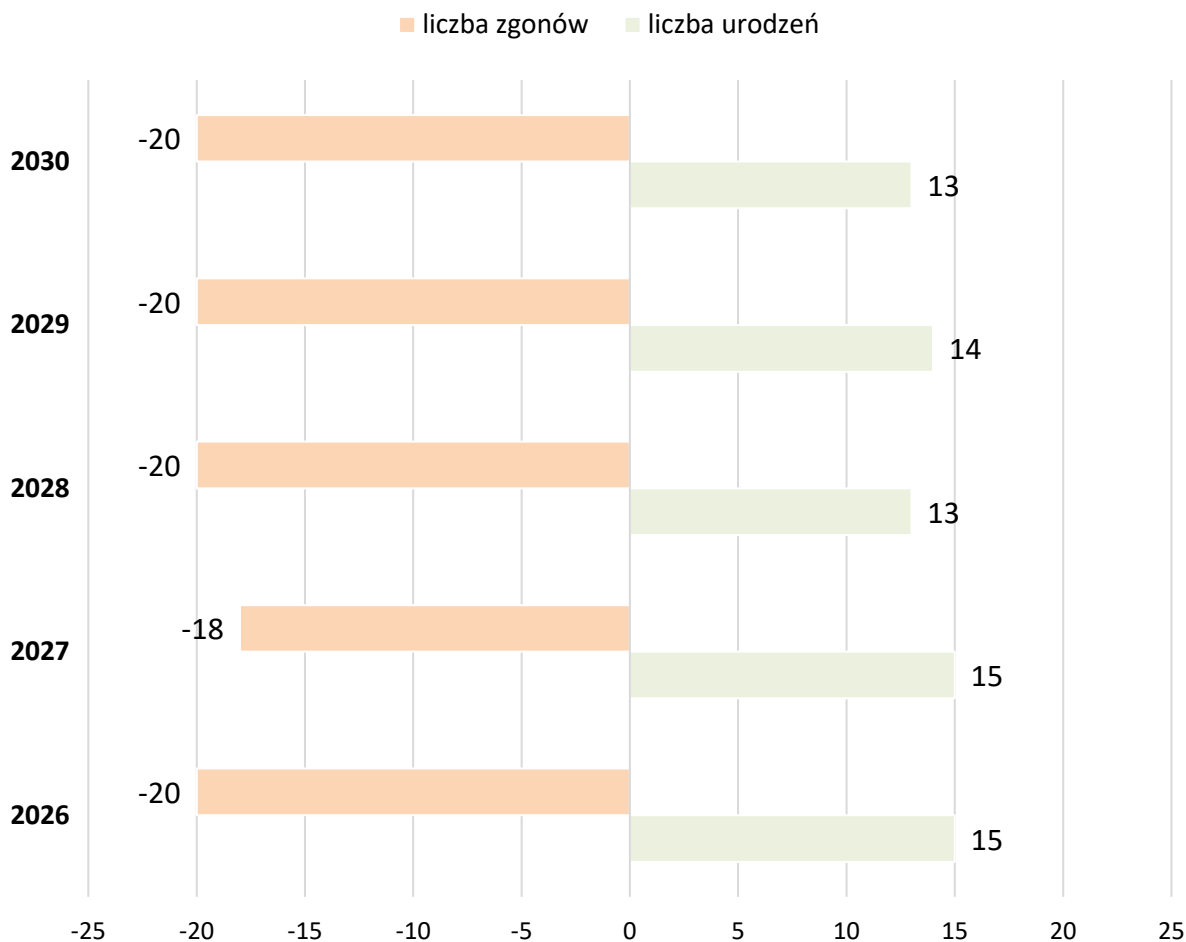

Ryc. 3. Prognozowana przez GUS liczba kobiet i mężczyzn Gminy Lewin Kłodzki w latach 2026-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Prognozowane przez GUS liczby urodzeń i zgonów w Gminie Lewin Kłodzki w latach 2026-2030 przedstawiono na rycinie.

Prognoza przewiduje, że w latach 2026-2030 na terenie Gminy Lewin Kłodzki liczba urodzeń wyniesie 70, liczba zgonów 98, a więc różnica wyniesie 28. Liczba ta stanowi ubytek liczby ludności wynikający bezpośrednio z urodzeń i zgonów.

Ryc. 4. Prognozowana przez GUS liczba zgonów i liczba urodzeń na terenie Gminy Lewin Kłodzki w latach 2026-2030

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Ponadto należy uwzględnić, że w latach 2026-2030 będą miały migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały.

Zgodnie z definicją GUS **migracje wewnętrzne** to zmiany miejsca zamieszkania (pobytu stałego lub czasowego) w obrębie kraju, polegające na przekroczeniu granicy administracyjnej gminy. Natomiast **migracje zagraniczne** to wyjazdy za granicę i przyjazdy do kraju w celu osiedlenia się (zamieszkania na stałe) lub na pobyt czasowy Wg prognoz GUS sumaryczna liczba migracji w latach 2026-2030 dla Gminy Lewin Kłodzki wyniesie:

- a. dla migracji wewnętrznych:
  - napływ – 0 osób,
  - odpływ – 93 osoby,
- b. dla migracji zagranicznych:
  - imigracja – 62 osoby,
  - emigracja – 10 osób.

Tabela 4. Prognozowany przez GUS ruch naturalny ludności, a także wielkość migracji wewnętrznych i zagranicznych dla Gminy Lewin Kłodzki w latach 2025-2030

Rok	Ruch naturalny		Migracje wewnętrzne na pobyt stały		Migracje zagraniczne na pobyt stały	
	urodzenia	zgony	napływ	odpływ	imigracja	emigracja
2026	15	20	0	21	5	2
2027	15	18	0	18	17	2
2028	13	20	0	19	20	2
2029	14	20	0	18	13	2
2030	13	20	0	17	7	2
suma	70	98	0	93	62	10

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Podsumowując, Główny Urząd Statystyczny prognozuje systematyczny spadek liczby ludności Gminy Lewin Kłodzki, który będzie wynikał m.in. z ujemnego ruchu naturalnego (nadwyżka zgonów nad urodzeniami) oraz ujemnym saldem migracji wewnętrznych (więcej wyjazdów do innych jst niż przyjazdów). Jednak z drugiej strony ubytki te będą częściowo równoważone dodatnim saldem migracji zagranicznych.

Podsumowując, uogólnione prognozy zmian liczby mieszkańców Gminy Lewin Kłodzki w latach 2026-2030, czyli w 5 latach wdrażania strategii rozwoju są następujące:

1. Wg prognoz demograficznych, które zostały przedstawione w Uchwale Nr III/16/2024 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 27 czerwca 2024 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lewin Kłodzki nastąpi:
  - a. wg metody wskaźnikowej:
    - w wariancie minimalnym spadek liczby ludności o 3,7 %,
    - w wariancie średnim spadek liczby ludności o 1,1 %,
    - w wariancie maksymalnym wzrost liczby ludności o 3,4 %,
  - b. wg metody kohortowej spadek liczby ludności o 3,5 %,
2. wg prognozy demograficznej przedstawionej przez Główny Urząd Statystyczny nastąpi spadek liczby ludności o 3,7 %.

Trend zmniejszania liczby ludności nie jest zatem przesądzony, gdyż założenia ujęte w prognozach oraz dane GUS opierają się na uśrednionych w skali kraju wskaźnikach, które z racji ogólności nie mogą uwzględniać wszystkich czynników, które determinować będą liczbę ludności w najbliższych latach.

Gmina Lewin Kłodzki realizuje obecnie, a także ma w planach szereg działań i inwestycji, które bez wątplenia zachęcą obecnych mieszkańców do pozostania na jej terenie, natomiast w perspektywie najbliższych lat mogą przekonać także osoby mieszkające poza Gminą Lewin Kłodzki do zamieszkania właśnie na jej obszarze. Wśród takich pozytywnych działań realizowanych przez Władze Gminy oraz inne podmioty tu działające należy wymienić:

- rozbudowę sieci wodociągowej oraz systemu odbioru ścieków,

- inwestycje w drogi, chodniki, ścieżki rowerowe,
- poprawę dostępności przedszkoli,
- zwiększenie jakości kształcenia,
- inwestycje w edukację,
- poprawę oferty inwestycyjnej Gminy Lewin Kłodzki,
- wspieranie przedsiębiorczości,
- wsparcie osób znajdujących się w kryzysach różnego rodzaju, pomoc społeczną, psychologiczną, itd.,
- poprawę oferty sportowej i rekreacyjnej i dostosowanie jej do potrzeb wszystkich grup wiekowych,
- optymalizację organizacji dowozu dzieci i młodzieży do szkół,
- zwiększenie dostępności przestrzeni dla wszystkich użytkowników, np. usunięcie barier architektonicznych w postaci wysokich krawężników,
- poprawę oferty dla spędzania wolnego czasu dla dzieci i młodzieży,
- aktywizację osób starszych i poprawę ich poziomu życia,
- organizację wydarzeń kulturalnych i rozrywkowych,
- zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii,
- poprawę jakości powietrza poprzez wymianę źródeł ogrzewania, termomodernizację budynków dzięki wykorzystaniu ogólnodostępnych źródeł finansowania np. Programu Czyste Powietrze,
- promocję Gminy Lewin Kłodzki w regionie i kraju jako miejsca dobrego do osiedlenia się,
- promowanie walorów i zasobów Gminy Lewin Kłodzki (zróżnicowane i czyste środowisko przyrodnicze, cisza, spokój) jako miejsca atrakcyjnego dla wypoczynku i rekreacji,
- zwiększenie atrakcyjności ogólnodostępnych terenów zieleni urządzonej (parki, zieleńce, kwietniki),
- polepszenie estetyki i wyglądu przestrzeni ogólnodostępnych,
- poprawę obsługi interesantów w placówkach obsługujących mieszkańców.

Warto w tym miejscu przypomnieć wyniki ankietyzacji przeprowadzonej w 2025 r. na cele opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030”. Jedno z zadanych pytań dotyczyło ogólnych ocen następujących stwierdzeń:

1. Gmina dotychczas dobrze wykorzystywała możliwości rozwoju.
2. Gmina jest obecnie dobrym miejscem do życia i rozwoju.
3. Gmina będzie za 10 lat dobrym miejscem do życia i rozwoju.

Udzielone odpowiedzi wskazują, że osoby ankietowane dość podobnie oceniają dotychczasowe wykorzystanie możliwości rozwoju oraz możliwości ich wykorzystania obecnie oraz w przyszłości. Liczbę wszystkich odpowiedzi przedstawiono w tabeli.

Tabela 5. Liczba udzielonych odpowiedzi na pytanie „Proszę ocenić, na ile zgadza się Pani / Pan z poniższymi stwierdzeniami w odniesieniu do Gminy Lewin Kłodzki?”

Stwierdzenie	zdecydowanie się zgadzam	raczej się zgadzam	raczej się nie zgadzam	zdecydowanie się nie zgadzam
Gmina dotychczas dobrze wykorzystywała możliwości rozwoju.	11	13	0	0
Gmina jest obecnie dobrym miejscem do życia i rozwoju.	6	12	6	0
Gmina będzie w 2030 roku dobrym miejscem do życia i rozwoju.	8	13	3	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania ankietowego

Biorąc pod uwagę powyższe informacje należy dość ostrożnie traktować prognozy GUS dotyczące spadku liczby mieszkańców Gminy Lewin Kłodzki w najbliższych latach. Prognoza bazowała na danych dostępnych przed 2023 r. (jako rok bazowy przyjęto 2022).

Od tego czasu w Gminie Lewin Kłodzki podjęto szereg działań mających na celu poprawę jakości życia mieszkańców i prowadzenia biznesu. Działania te będą kontynuowane, aby jeszcze bardziej wzmocnić pozycję opisywanego obszaru i przeciwdziałać zmniejszeniu liczby ludności.

IV. CELE STRATEGICZNE ROZWOJU W WYMIARZE SPOŁECZNYM, GOSPODARCZYM, PRZESTRZENNYM I KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWYM

4.1. ANALIZA SWOT

W ramach strategii rozwoju konieczne jest opracowanie celów strategicznych w wymiarze społecznym, gospodarczym, przestrzennym i klimatyczno-środowiskowym czyli wskazanie stanu do którego się dąży. Cel opisuje przejście od sytuacji zastanej, wyjściowej (zdiagnozowanej) do sytuacji pożądanej. Cele rozwojowe opisują zatem stan docelowy powstały w wyniku wdrożenia strategii rozwoju.

Cele określa się różnymi metodami – w tym m.in. za pomocą analizy SWOT (i analizy TOWS/ SWOT) lub drzewa problemów (i celów). Poniżej w tabeli przedstawiono analizę SWOT według opisywanych wcześniej bloków tematycznych. Ocenę poszerzono o wnioski płynące z badania ankietowego.

Analiza SWOT to jedno z najpopularniejszych i najskuteczniejszych narzędzi analitycznych, wykorzystywanych we wszystkich obszarach planowania strategicznego. Jej nazwa pochodzi od akronimów angielskich słów Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse) i Threats (zagrożenia). Polega ona na zidentyfikowaniu wymienionych wyżej czterech grup czynników, dzięki czemu można je odpowiednio wykorzystać w procesie zaplanowanego rozwoju lub zniwelować skutki ich negatywnego wpływu. Dzięki tej metodzie można również pogrupować czynniki na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia). Często dzieli się je również na czynniki wewnętrzne (opisujące mocne i słabe strony danej jednostki) oraz czynniki

zewnętrzne (czyli szanse i zagrożenia wynikające z jej mikro- i makrootoczenia). Czynniki wewnętrzne (mocne i słabe strony) są zależne m.in. od władz lokalnych i lokalnej społeczności, natomiast czynniki zewnętrzne (szanse i zagrożenia), należące do otoczenia bliższego i dalszego, są niezależne od władz danej jednostki, a także jej mieszkańców.

W kolejnej tabeli przedstawiono uwarunkowania wewnętrzne w postaci silnych i słabych stron Gminy Lewin Kłodzki oraz szans i zagrożeń.

Tabela 6. Analiza SWOT – silne i słabe strony Gminy Lewin Kłodzki

Sfera	Silne strony	Słabe strony
społeczna	<ul style="list-style-type: none"> – duże poczucie bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej, – aktywna polityka samorządowa, – funkcjonowanie budżetu obywatelskiego wzmacniającego zaangażowanie mieszkańców, – obecność i działalność organizacji pozarządowych, – dobra ocena edukacji i struktury organizacyjnej placówek oświaty, – bogate dziedzictwo kulturowe i historyczne (zabytki, obiekty sakralne, ruiny zamku Homole), – aktywność kulturalna i infrastruktura kultury, 	<ul style="list-style-type: none"> – spadek liczby osób w wieku produkcyjnym i starzenie się społeczeństwa, – występowanie zjawiska trwałego bezrobocia, – niska dostępność mieszkańców do oferty edukacyjnej (kursy, szkolenia), – brak możliwości realizacji specjalistycznych usług medycznych, – rosnące koszty życia mieszkańców, – ograniczony poziom zaangażowania młodych mieszkańców w życie lokalne,
gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój turystyki jako motor lokalnej gospodarki, – wzrastająca liczba mikroprzedsiębiorstw, – występowanie powiązań kolejowych (możliwości transportowe), – aktywna polityka samorządowa wspierająca lokalny rozwój, 	<ul style="list-style-type: none"> – brak średnich i dużych przedsiębiorstw, – trwałe bezrobocie i niewystarczająca podaż miejsc pracy, – wzrost kosztów utrzymania infrastruktury i usług publicznych, – rosnące koszty życia i prowadzenia działalności gospodarczej, – brak opłacalności działalności rolniczej ze względu na koszty i ograniczenia glebowe,
przestrzenna	<ul style="list-style-type: none"> – inwestycje w zakresie drogownictwa, – poprawa stanu gospodarki wodno-ściekowej wynikająca z podejmowanych inwestycji, – poprawa stanu budynków m.in. poprzez ich termomodernizację, – bogate dziedzictwo kulturowe i zabytki (ruiny zamku, pałac, rynek), – rozmaity teren, zróżnicowany geomorfologicznie i krajobrazowo, – rozwój współpracy z gminami sąsiednimi 	<ul style="list-style-type: none"> – peryferyjne położenie względem kraju i województwa, – niedostateczny stan techniczny dróg gminnych, – mała liczba połączeń transportu zbiorowego, brak sieci ciągów pieszo-rowerowych, ograniczający bezpieczeństwo i mobilność, – rozproszenie zabudowy utrudniające inwestycje w infrastrukturę techniczną, – małe pokrycie miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego,
klimatyczno-środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> – występowanie form ochrony przyrody, – czyste powietrze, lasy i łąki sprzyjające turystyce przyrodniczej, – niewielka ingerencja w środowisko przyrodnicze, – bogactwo obiektów cennych kulturowo i przyrodniczo, – bogata sieć szlaków turystycznych 	<ul style="list-style-type: none"> – wolne tempo wymiany pieców, co utrudnia poprawę jakości powietrza, – ryzyko powodzi i suszy, – ograniczone możliwości rozwoju OZE związane z ochroną przyrody i krajobrazu, – słabo rozwinięty transport zbiorowy,

Źródło: opracowanie własne

Tabela 7. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia dla dalszego rozwoju Gminy Lewin Kłodzki

Sfera	Szanse	Zagrożenia
społeczna	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój turystyki aktywnej i ekologicznej (wpływ na życie społeczne), – zróżnicowany i bogaty pod względem wartości kulturowych region, – współpraca transgraniczna z Czechami, – rozwój polityki senioralnej i usług opiekuńczych, – możliwość zwiększenia dostępności usług publicznych (edukacja, kultura), – aktywizacja kulturalna i rekreacyjna społeczeństwa, – rozwój cyfryzacji życia codziennego, e-usługi, 	<ul style="list-style-type: none"> – starzejące się społeczeństwo, – emigracja zarobkowa, odpływ wykształconych mieszkańców, – brak zaangażowania młodych mieszkańców, zanik więzi społecznych, – narastające problemy zdrowotne (choroby cywilizacyjne, zdrowie psychiczne), – utrzymujące się różnice w dostępie do usług między obszarami miejskimi i wiejskimi.
gospodarcza	<ul style="list-style-type: none"> – rozwój agroturystyki i rodzinnego przetwórstwa rolno-spożywczego, – wzrost liczby podmiotów gospodarczych dzięki wsparciu lokalnych firm, – możliwość pozyskiwania funduszy unijnych, – rozwój nowych technologii w edukacji i zdrowiu wspierających gospodarkę, – niższe niż w miastach koszty produkcji i robocizny, 	<ul style="list-style-type: none"> – silna konkurencja dla lokalnych firm, – brak opłacalności prowadzenia działalności rolniczej, – duże uzależnienie dochodów gminy od dotacji i subwencji, – potencjalna konkurencyjność sąsiednich gmin, – rosnące koszty inwestycji i technologii energooszczędnych,
przestrzenna	<ul style="list-style-type: none"> – inwestycje w infrastrukturę drogową i turystyczną, – rozwój transportu kolejowego, – możliwość pozyskania funduszy na rozwój infrastruktury wodno-kanalizacyjnej i termomodernizację, – rozwój zrównoważonego planowania przestrzennego dla mieszkalnictwa, usług i turystyki, 	<ul style="list-style-type: none"> – ograniczenia inwestycyjne wynikające z ochrony przyrody, – wysokie koszty inwestycji wynikające z urozmaiconego terenu, – znaczne odległości między krańcami gminy utrudniające komunikację, – niewystarczający poziom zagospodarowania turystycznego i rekreacyjnego,
klimatyczno-środowiskowa	<ul style="list-style-type: none"> – integracja tras turystycznych regionu z krajowymi i europejskimi systemami tras, – rozwój turystyki ekologicznej i agroturystyki, – promocja Gminy jako atrakcji przyrodniczej, – nacisk na racjonalne gospodarowanie energią i ograniczanie emisji, – rozwój technologii energooszczędnych i metod rolnictwa ekologicznego. 	<ul style="list-style-type: none"> – postępujące zmiany klimatu (susze, powodzie, ekstremalne zjawiska), – klęski żywiołowe skutkujące stratami w gospodarce i rolnictwie, – niszczenie obiektów zabytkowych wskutek niewystarczających remontów, – wzrost chorób cywilizacyjnych i zagrożeń zdrowotnych wynikających z zanieczyszczenia środowiska

Źródło: opracowanie własne

4.2. BARIERY ROZWOJOWE I POTENCJAŁY ROZWOJU GMINY

W Gminie Lewin Kłodzki nie ma obecnie realnych możliwości lokalizacji dużych inwestycji przemysłowych. Wynika to zarówno z uwarunkowań przestrzennych oraz wyjątkowych walorów przyrodniczych tego obszaru. Gmina ma dziś charakter atrakcyjny krajobrazowo i środowiskowo, co stanowi jej ogromną wartość, ale jednocześnie naturalnie ogranicza rozwój infrastruktury czy działalności o dużym oddziaływaniu.

Ta specyfika nie jest jednak wyłącznie barierą rozwojową – przeciwnie, stwarza szansę na wykorzystanie potencjału turystycznego, rekreacyjnego oraz na rozwój funkcji mieszkaniowych i usługowych, komplementarnych wobec sąsiednich gmin uzdrowiskowych, takich jak Kudowa-Zdrój czy Duszniki-Zdrój. Bliskość tych ośrodków sprzyja budowaniu wspólnej oferty opartej na walorach środowiskowych, spokojnym charakterze oraz wysokiej jakości życia.

Dodatkowo istotnym elementem lokalnej rzeczywistości jest fakt, że wielu mieszkańców Gminy Lewin Kłodzki pracuje zarówno w Kłodzku, jak i po stronie czeskiej. Powiązania transgraniczne oraz codzienne dojazdy do pracy sprawiają, że Gmina funkcjonuje jako część szerszego, spójnego organizmu społeczno-gospodarczego. Wszystkie te elementy – walory przyrodnicze, sąsiedztwo uzdrowisk oraz mobilność mieszkańców – tworzą wspólną całość, która wyznacza naturalny i zrównoważony kierunek rozwoju gminy.

W ostatnich latach zauważalny jest wzrost aktywności mieszkańców, sołectw oraz organizacji społecznych w organizacji wydarzeń mających na celu promowanie Gminy oraz jej atutów przyrodniczych, kulturowych i społecznych. Tendencja ta przyczynia się do rosnącego zainteresowania ofertą kulturalno-rekreacyjną i sportową Gminy – zarówno wśród turystów odwiedzających ten region, jak i mieszkańców pobliskich miejscowości.

W celu skutecznej promocji Gminy wykorzystywano różnorodne kanały informacyjne, takie jak portale społecznościowe oraz oficjalne strony internetowe.

Działania promocyjne nie tylko integrują lokalną społeczność, ale również przyczyniają się do budowania pozytywnego wizerunku Gminy na zewnątrz. Kontynuowanie i rozwijanie tego typu inicjatyw wpisuje się w długofalową strategię promocji obszaru jako atrakcyjnego miejsca do życia, wypoczynku i inwestycji. Coraz większe zaangażowanie mieszkańców i partnerów zewnętrznych świadczy o silnym poczuciu tożsamości lokalnej i chęci wspólnego kreowania przyszłości Gminy.

Analizując wyżej zaprezentowane mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia Gminy Lewin Kłodzki, możemy wyłonić te, które w największym stopniu oddziałują bądź mogą oddziaływać na Gminę. Słabe strony oraz zagrożenia powinny być pokonywane przez mocne strony oraz szanse rozwoju, które stoją przed Gminą.

Wśród **deficytów i barier hamujących rozwój**, wymienić można m.in.:

- postępujący proces odpływu z terenu gminy ludzi młodych, którzy wyjeżdżają na studia i do pracy do miast lub za granicę, związany z tym proces „starzenia się społeczeństwa”,
- brak wystarczających środków własnych gminy na realizację wszystkich niezbędnych przedsięwzięć – konieczność poszukiwania wsparcia z zewnątrz,

- rozproszenie zabudowy, co utrudnia dobre wyposażenie gminy w infrastrukturę techniczną – zasadność budowy sieci wodociągowej, kanalizacyjnej czy gazowej jest znacząco lepsza na obszarach skoncentrowanej zabudowy,
- małą liczbę ludności w przeliczeniu na obszar, co pozwala na wprowadzenie tylko usług podstawowych, jak zabezpieczenie dowozu dzieci i młodzieży do szkół, ale nie daje możliwości inwestycji w ogólnodostępny transport publiczny (linie komunikacyjne),
- niewystarczający poziom dochodów uzyskiwanych przez mieszkańców i związane z tym ograniczenia w podnoszeniu kwalifikacji, w rozwoju gospodarstw, lokalnych firm,
- niezadowalającą konkurencyjność lokalnej gospodarki – ograniczony rynek pracy,
- peryferyjne położenie względem kraju i województwa, które wpływa na ograniczenia związane np. z dostępnością usług wyższego rzędu.

Wśród **potencjałów rozwojowych**, wymienić można m.in.:

- położenie na obszarze atrakcyjnym dla turystyki i rekreacji,
- przygraniczną lokalizację, która umożliwia współpracę polsko-czeską,
- przynależność do Południowego Obszaru Funkcjonalnego i Górskiego Obszaru Funkcjonalnego,
- uczestnictwo w Lokalnej Grupie Działania Kłodzka Wstęga Sudetów - wszystkie gminy łączą się ze sobą, stanowią spójny i powiązany terytorialnie obszar, który dzięki współpracy i podejmowaniu wspólnych inicjatyw na rzecz lokalnej społeczności daje warunki do rozwoju,
- dużą aktywność społeczną mieszkańców oraz wiele inicjatyw oddolnych,
- ukierunkowanie polityki lokalnej na tworzenie dostępnych i funkcjonalnych przestrzeni publicznych.

4.3. WIZJA I MISJA GMINY

Misja Gminy Lewin Kłodzki ma w zwięzły sposób określić kierunek działań i podstawowe funkcje do spełnienia na rzecz zaspokojenia potrzeb mieszkańców. Jest pochodną zdiagnozowanych mocnych i słabych stron, a także oceną szans i zagrożeń stwierdzonych na opisywanym terenie.

Misja:

Zapewnienie mieszkańcom wysokiej jakości życia oraz stworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, w szczególności w sektorze turystycznym, poprzez zrównoważony rozwój społeczno-gospodarczy, oparty na racjonalnym planowaniu przestrzennym, rozwoju infrastruktury oraz odpowiedzialnym wykorzystaniu i ochronie walorów przyrodniczych i kulturowych gminy, z uwzględnieniem wyzwań związanych ze zmianami klimatu.

Wyznaczenie **wizji** Gminy Lewin Kłodzki to określenie stanu, do którego dąży społeczność lokalna i reprezentująca ją władza samorządowa w perspektywie długookresowej. Realizowana będzie następująca wizja rozwoju Gminy Lewin Kłodzki.

Wizja:

Gmina Lewin Kłodzki jest nowoczesną, kameralną gminą turystyczną, w której wysoka jakość życia mieszkańców idzie w parze z odpowiedzialnym rozwojem gospodarczym. Gmina w sposób zrównoważony wykorzystuje swoje walory przyrodnicze i kulturowe, chroniąc środowisko naturalne oraz dostosowując się do wyzwań zmian klimatu.

Turystyka ma charakter całoroczny, oparty na ofercie aktywnej, ekologicznej i wypoczynkowej, a lokalna przedsiębiorczość – zwłaszcza w sektorze turystycznym i okołoturystycznym – tworzy stabilne miejsca pracy. Przestrzeń gminy jest harmonijnie zagospodarowana, infrastruktura nowoczesna i przyjazna środowisku, a społeczność lokalna aktywna, zintegrowana i współodpowiedzialna za rozwój swojego miejsca zamieszkania.

Misja i wizja będą realizowane w porozumieniu z mieszkańcami, z uwzględnieniem ich zdania i potrzeb. „Strategia Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030” wyznacza cztery cele strategiczne, rozwinięte w cele operacyjne. Realizacja celów następuje na poziomie konkretnych kierunków działań. Cele strategiczne, cele operacyjne oraz kierunki działań zaprezentowano w kolejnych rozdziałach.

4.4 CELE STRATEGICZNE

Cele strategiczne mają charakter długofalowy, wskazują generalny kierunek postępowania w realizacji założonej wizji i odpowiadają na pytanie „co chcemy osiągnąć?”. Cele operacyjne dotyczą średniego horyzontu czasowego, określają narzędzia i sposoby realizacji celów strategicznych. Tym samym odpowiadają na pytanie: „jak to chcemy osiągnąć?”.

Strategia Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030 przewiduje **cztery cele strategiczne**, tj. po jednym w każdej ze sfer. Celami strategicznymi są:

1. w sferze **społecznej** - wzmocnienie kapitału społecznego oraz poprawa jakości życia mieszkańców,
2. w sferze **gospodarczej** - rozwój konkurencyjnej, zrównoważonej gospodarki lokalnej opartej na przedsiębiorczości i turystyce,
3. w sferze **przestrzennej** - harmonijne i racjonalne kształtowanie przestrzeni gminy z poszanowaniem ładu przestrzennego i krajobrazu,

4. w sferze **klimatyczno-środowiskowej** - rozwój funkcji turystycznej gminy w oparciu o zasady ochrony przyrody i odporności klimatycznej.

Wyszczególnienia celów operacyjnych oraz kierunków działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych dokonano w kolejnym rozdziale.

V. KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH

5.1. CELE OPERACYJNE ORAZ KIERUNKI DZIAŁAŃ PODEJMOWANYCH DLA OSIĄGNIĘCIA CELÓW STRATEGICZNYCH

Wyznaczone cztery cele strategiczne, w czterech sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej należy sprecyzować poprzez wyznaczenie celów operacyjnych oraz kierunków działań. Dokonano tego w niniejszym rozdziale.

Do każdego z celów operacyjnych przypisano kierunki działań, które oznaczają kierunki koncentracji wspólnych wysiłków podejmowanych przez samorząd oraz jego partnerów publicznych, społecznych i gospodarczych. Odpowiadają na pytanie: „co jest do zrobienia?”

SFERA SPOŁECZNA

CEL STRATEGICZNY I: WZMOCNIENIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO ORAZ POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA MIESZKAŃCÓW

Cel operacyjny – 1.1. Stworzenie warunków dla rozwoju społecznego, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i depopulacji – realizowany będzie poprzez realizację następujących kierunków działań:

- 1.1.1. Poprawa oferty kulturalnej.
- 1.1.2. Poprawa oferty sportowej, turystycznej i rekreacyjnej.
- 1.1.3. Poprawa oferty spędzania wolnego czasu i rozrywkowej.
- 1.1.4. Tworzenie przyjaznych przestrzeni publicznych.
- 1.1.5. Budowa, przebudowa i wyposażenie obiektów użyteczności publicznej.
- 1.1.6. Poprawa obsługi mieszkańców w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej.
- 1.1.7. Zwiększenie dostępności przedszkoli i doskonalenie opieki w przedszkolach.
- 1.1.8. Zwiększenie dostępności i jakości kształcenia w szkole podstawowej.
- 1.1.9. Rozwój bazy oświaty i doskonalenie pracowników oświaty, w tym zakup potrzebnego sprzętu dydaktycznego.
- 1.1.10. Zwiększenie poziomu bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej.
- 1.1.11. Zapewnienie wsparcia środowiskowego dla osób w trudnej sytuacji materialnej, osób niepełnosprawnych i starszych.

- 1.1.12. Poprawa oferty dla osób niesamodzielnych (np. asystent rodziny).
- 1.1.13. Wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i zapobieganie powstawaniu trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin.
- 1.1.14. Infrastruktura na rzecz aktywnej integracji mieszkańców.
- 1.1.15. Poprawa dostępności mieszkań / domów, np. poprzez przygotowanie terenów pod rozwój mieszkalnictwa.
- 1.1.16. Rozwój mieszkalnictwa socjalnego / komunalnego.
- 1.1.17. Poprawa dostępności bazy gastronomicznej i noclegowej.
- 1.1.18. Udzielanie wsparcia ze strony samorządu gminnego.
- 1.1.19. Zapewnienie obsługi wysokiej jakości w Urzędzie Gminy i jednostkach podległych, a także wdrażanie polityki dostępności.

Cel operacyjny – 1.2. Zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej, w tym wsparcie aktywności obywatelskiej i inicjatyw lokalnych – realizowany będzie poprzez realizację następujących kierunków działań:

- 1.2.1. Promocja oraz ochrona tradycji i zwyczajów.
- 1.2.2. Rozwój edukacji poprzez organizację zajęć pozalekcyjnych.
- 1.2.3. Dostosowanie i rozwój oferty spędzania wolnego czasu (zajęcia sportowe, kluby i koła zainteresowań) do potrzeb lokalnej społeczności.
- 1.2.4. Poprawa oferty dla osób starszych (np. zajęcia aktywizacyjne, usługi opiekuńcze).
- 1.2.5. Promocja wiedzy o zdrowiu i aktywnym trybie spędzania wolnego czasu.
- 1.2.6. Wspieranie lokalnego patriotyzmu oraz przywiązania do historii i dziedzictwa.
- 1.2.7. Wsparcie relacji międzyludzkich.
- 1.2.8. Aktywizacja mieszkańców i włączenie ich w rozwój gminy (np. inicjatywy lokalne, wolontariat).
- 1.2.9. Wsparcie organizacji pozarządowych.
- 1.2.10. Tworzenie atrakcyjnych warunków do powszechnego uczestnictwa mieszkańców w życiu kulturalnym (np. poprzez organizację kursów, wydarzeń artystycznych).
- 1.2.11. Zwiększenie zaangażowania interesariuszy w sprawy Gminy Lewin Kłodzki poprzez konsultacje społeczne, spotkania, bieżące informowanie o aktualnych sprawach gminy poprzez stronę internetową i w sposób zwyczajowy.
- 1.2.12. Współpraca instytucji kultury, organizacji pozarządowych, placówek oświaty w celu tworzenia i realizowania zadań z zakresu edukacji kulturalnej wszystkich grup wiekowych mieszkańców.
- 1.2.13. Organizacja cyklicznych wydarzeń o zasięgu regionalnym.

SFERA GOSPODARCZA

CEL STRATEGICZNY II: ROZWÓJ KONKURENCYJNEJ, ZRÓWNOWAŻONEJ GOSPODARKI LOKALNEJ OPARTEJ NA PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I TURYSTYCE

Cel operacyjny – 2.1 Zapewnienie dobrych warunków rozwoju gospodarczego na terenie Gminy Lewin Kłodzki – realizowany będzie poprzez realizację następujących kierunków działań:

- 2.1.1. Poprawa oferty inwestycyjnej Gminy Lewin Kłodzki.
- 2.1.2. Zapewnienie i odpowiednie uzbrojenie terenów inwestycyjnych oraz ich promocja.
- 2.1.3. Promowanie rozwoju usług związanych z turystyką - rozwój całorocznej, wysokiej jakości oferty turystycznej.
- 2.1.4. Dywersyfikacja źródeł dochodów mieszkańców (agroturystyka, usługi, produkty lokalne).
- 2.1.5. Planowanie przestrzenne uwzględniające potrzeby inwestorów i mieszkańców.
- 2.1.6. Promowanie obszaru Gminy Lewin Kłodzki jako miejsca atrakcyjnego do inwestowania.
- 2.1.7. Poprawa dostępności i jakości usług administracyjnych.
- 2.1.8. Poprawa dostępności i jakości usług.
- 2.1.9. Poprawa dostępności i jakości e-usług (usług świadczonych przez Internet).
- 2.1.10. Wykorzystanie strony internetowej Gminy Lewin Kłodzki na cele utworzenia bazy informacji turystycznej, prezentującej informacje o miejscach noclegowych, obiektach gastronomicznych, miejscach rozrywki i kultury.
- 2.1.11. Rozwój e-komunikacji – wykorzystanie strony internetowej Gminy Lewin Kłodzki jako narzędzia wymiany informacji pomiędzy mieszkańcami, przedsiębiorcami i organizacjami pozarządowymi.

Cel operacyjny – 2.2. Pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości i wzmocnienie aktywności zawodowej – realizowany będzie poprzez realizację następujących kierunków działań:

- 2.2.1. Tworzenie lokalnej marki gminy uwzględniającej potencjał turystyki aktywnej (turystyka piesza, rowerowa, narciarstwo biegowe, nordic walking).
- 2.2.2. Budowanie marki gminy jako miejsca przyjaznego środowisku i wypoczynkowi.
- 2.2.3. Wspieranie rozwoju agroturystyki.
- 2.2.4. Rozwój oraz wsparcie dla rolnictwa ekologicznego.
- 2.2.5. Wspieranie promocji lokalnych produktów (żywność, rękodzieło).
- 2.2.6. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie podejmowania działań ograniczających bezrobocie, w tym działań informacyjnych o formach wsparcia oferowanych na rzecz osób pozostających bez pracy.

- 2.2.7. Pomoc i ułatwienie dostępu do informacji o możliwościach pozyskiwania środków na utworzenie lub rozwój firm.
- 2.2.8. Wsparcie dla przedsiębiorców, np. w postaci ulg podatkowych.
- 2.2.9. Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy.
- 2.2.10. Prowadzenie i wspieranie działań związanych z aktywizacją zawodową mieszkańców oraz działań mających na celu przystosowanie bezrobotnych do nowych zawodów, w tym zwiększenie mobilności zawodowej.
- 2.2.11. Prowadzenie działań w zakresie podniesienia świadomości ekologicznej rolników.

SFERA PRZESTRZENNA

CEL STRATEGICZNY III: HARMONIJNE I RACJONALNE KSZTAŁTOWANIE PRZESTRZENI GMINY Z POSZANOWANIEM ŁADU PRZESTRZENNEGO I KRAJOBRAZU

Cel operacyjny – 3.1. Modernizacja oraz rozwój infrastruktury technicznej i drogowej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców prowadzone w sposób uporządkowany przestrzennie, z poszanowaniem krajobrazu i charakteru gminy – realizowany będzie poprzez realizację następujących kierunków działań:

- 3.1.1. Uporządkowanie i spójność zagospodarowania przestrzennego.
- 3.1.2. Ochrona krajobrazu kulturowego i walorów widokowych.
- 3.1.3. Rozwój i modernizacja infrastruktury wodociągowej.
- 3.1.4. Rozwój i modernizacja infrastruktury kanalizacyjnej i systemu oczyszczania ścieków.
- 3.1.5. Doskonalenie systemu dowozu dzieci i młodzieży do szkół.
- 3.1.6. Poprawa stanu transportu publicznego (np. przystanków, taboru).
- 3.1.7. Poprawa jakości transportu publicznego m.in. w zakresie połączeń międzygminnych.
- 3.1.8. Modernizacja i rozwój dróg.
- 3.1.9. Modernizacja i rozwój chodników.
- 3.1.10. Modernizacja i rozwój dróg rowerowych.
- 3.1.11. Poprawa bezpieczeństwa układów komunikacyjnych.
- 3.1.12. Doskonalenie obsługi w zakresie wywozu odpadów komunalnych.
- 3.1.13. Poprawa dostępności Internetu.
- 3.1.14. Likwidacja barier architektonicznych (np. wysokich krawężników).
- 3.1.15. Poprawa stanu zabytków.

SFERA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA

CEL STRATEGICZNY IV: ROZWÓJ FUNKCJI TURYSTYCZNEJ GMINY W OPARCIU O ZASADY OCHRONY PRZYRODY I ODPORNOŚCI KLIMATYCZNEJ

Cel operacyjny – 4.1. Kształtowanie rozwoju gminy w harmonii z przyrodą i wyzwaniami klimatycznymi – realizowany będzie poprzez realizację następujących kierunków działań:

- 4.1.1. Poprawa jakości i atrakcyjności środowiska przyrodniczego.
- 4.1.2. Ochrona obszarów cennych pod względem przyrodniczym w celu zachowania ich wartości.
- 4.1.3. Właściwe oznaczenie i ochrona pomników przyrody.
- 4.1.4. Rozwój i poprawa stanu zieleni urządzonej.
- 4.1.5. Ochrona zasobów wód podziemnych poprzez właściwe zagospodarowanie nieczystości ciekłych.
- 4.1.6. Poprawa jakości powietrza, w tym poprzez prowadzenie wymiany źródeł ogrzewania i przygotowania ciepłej wody użytkowej.
- 4.1.7. Poprawa parametrów energetycznych budynków poprzez prowadzenie kompleksowej termomodernizacji.
- 4.1.8. Ochrona przed hałasem np. poprzez optymalizację układu komunikacyjnego, stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających hałas oraz właściwe strefowanie w planowaniu przestrzennym.
- 4.1.9. Poprawa oferty dotacji na działania służące ochronie środowiska.
- 4.1.10. Doskonalenie selektywnego zbierania odpadów i dążenie do wprowadzenia gospodarki obiegu zamkniętego.
- 4.1.11. Utrzymanie czystości i porządku, bieżąca likwidacja dzikich wysypisk.
- 4.1.12. Ochrona i opieka nad zwierzętami.
- 4.1.13. Poprawa stanu wód.
- 4.1.14. Przeciwdziałanie powodziom i podtopieniom.
- 4.1.15. Przeciwdziałanie skutkom susz i rozwój małej retencji.
- 4.1.16. Wsparcie organizacyjne i techniczne OSP w zakresie ochrony mieszkańców przed negatywnymi skutkami nagłych zjawisk pogodowych.
- 4.1.17. Rozwój odnawialnych źródeł energii.

Cel operacyjny – 4.2. Rozwój turystyki zrównoważonej i całorocznej – realizowany będzie poprzez realizację następujących kierunków działań:

- 4.2.1. Promocja gminy jako miejsca atrakcyjnego ze względu na posiadane walory przyrodnicze, krajobrazowe i kulturowe, a jednocześnie oferującego wypoczynek w ciszy i spokoju.
- 4.2.2. Wykorzystanie bliskości Parku Narodowego Gór Stołowych i uzdrowisk.
- 4.2.3. Tworzenie i utrzymanie szlaków pieszych, rowerowych, narciarstwa biegowego i nordic walking.
- 4.2.4. Rozwój małej infrastruktury turystycznej (szlaki, punkty widokowe, miejsca odpoczynku).
- 4.2.5. Budowa oferty dla rodzin, seniorów i turystów oczekujących wypoczynku opartego o ciszę, spokój i kontakt z naturą.
- 4.2.6. Zagospodarowanie terenów przeznaczonych do celów rekreacji: wyposażenie w infrastrukturę rekreacyjną oraz sanitarną.
- 4.2.7. Edukacja ekologiczna mieszkańców i turystów - zwiększenie świadomości w zakresie ochrony środowiska i zmian klimatu.
- 4.2.8. Podjęcie działań mających na celu zachęcenie mieszkańców do dbałości o teren własnych posesji i otoczenia, np. poprzez organizację konkursów na najpiękniejszy ogród czy najlepiej utrzymaną posesję.
- 4.2.9. Wzmocnienie przekazu o walorach i zasobach Gminy Lewin Kłodzki oraz jej potencjale turystycznym za pomocą interaktywnych środków przekazu, strony internetowej, lokalnych mediów (prasa, radio, telewizja).

5.2. SPÓJNOŚĆ STRATEGII Z DOKUMENTAMI NADRZĘDNymi

Strategia Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030 jest spójna z celami i założeniami rozwojowymi dokumentów wyższego szczebla. Zachowanie spójności pozwala na realizację działań dopełniających założenia innych dokumentów strategicznych i planistycznych na poziomie lokalnym, regionalnym i krajowym.

Gminna strategia rozwoju powinna zachowywać spójność przede wszystkim ze strategią rozwoju województwa. Wobec tego należy wskazać, że Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 została przyjęta Uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego w dniu 20 września 2018 r.⁷ Strategia wojewódzka wskazuje główne wyzwania oraz cele rozwojowe regionu zaplanowane do realizacji przez samorząd województwa oraz inne podmioty. W strategii wojewódzkiej zostało określonych pięć celów strategicznych:

1. **efektywne wykorzystanie gospodarczego potencjału regionu** – który w gminnej strategii będzie realizowany w ramach celu strategicznego „rozwój konkurencyjnej, zrównoważonej gospodarki lokalnej opartej na przedsiębiorczości i turystyce” oraz celów operacyjnych „zapewnienie dobrych warunków rozwoju gospodarczego

---

⁷ https://umwd.dolnyślask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD/STRATEGIE%20-%20ZESTAWIENIE/1.DOLNY%20SLASK/SRWD_2030.pdf

na terenie Gminy Lewin Kłodzki” i „pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości i wzmocnienie aktywności zawodowej”, a także przez założone w ramach wymienionych celów kierunki działań;

2. **poprawa jakości i dostępności usług publicznych** – który w gminnej strategii będzie realizowany w ramach celu strategicznego „wzmocnienie kapitału społecznego oraz poprawa jakości życia mieszkańców” oraz celu operacyjnego „stworzenie warunków dla rozwoju społecznego, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i depopulacji” w ramach kierunku działań „zapewnienie obsługi wysokiej jakości w Urzędzie Gminy i jednostkach podległych, a także wdrażanie polityki dostępności”;
3. **wzmocnienie regionalnego kapitału ludzkiego i społecznego** – który w gminnej strategii będzie realizowany w ramach celu strategicznego „wzmocnienie kapitału społecznego oraz poprawa jakości życia mieszkańców” oraz celów operacyjnych „stworzenie warunków dla rozwoju społecznego, w tym przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i depopulacji” i „zbudowanie silnej wspólnoty lokalnej, w tym wsparcie aktywności obywatelskiej i inicjatyw lokalnych”, a także przez założone w ramach wymienionych celów kierunki działań;
4. **odpowiedzialne wykorzystanie zasobów i ochrona walorów środowiska naturalnego i dziedzictwa kulturowego** – który w gminnej strategii będzie realizowany w ramach celu strategicznego „rozwój funkcji turystycznej gminy w oparciu o zasady ochrony przyrody i odporności klimatycznej” oraz celów operacyjnych „kształtowanie rozwoju gminy w harmonii z przyrodą i wyzwaniem klimatycznym” i „rozwój turystyki zrównoważonej i całorocznej”, a także przez założone w ramach wymienionych celów kierunki działań;
5. **wzmocnienie przestrzennej spójności regionu** – który w gminnej strategii będzie realizowany w ramach celu strategicznego „harmonijne i racjonalne kształtowanie przestrzeni gminy z poszanowaniem ładu przestrzennego i krajobrazu” oraz celu operacyjnego „modernizacja oraz rozwój infrastruktury technicznej i drogowej w celu zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkańców prowadzone w sposób uporządkowany przestrzennie, z poszanowaniem krajobrazu i charakteru gminy”, a także przez założone w ramach wymienionych celów kierunki działań.

Z powyższego wynika, że cele strategiczne przedstawione w strategii wojewódzkiej znajdują swoje odzwierciedlenie w kierunkach zadań zawartych w niniejszej gminnej strategii rozwoju.

Jednocześnie należy wskazać, że trwa proces aktualizacji Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030+. Dnia 22 lipca 2025 r. Zarząd Województwa przyjął projekt Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030+ (z perspektywą 2050). Wskazany dokument został przekazany do przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko, co stanowi kolejny niezbędny etap procesu aktualizacji strategii rozwoju województwa.⁸

⁸ <https://umwd.dolnyslask.pl/rozwoj/proces-aktualizacji-strategii-rozwoju-wojewodztwa-dolnoslaskiego-2030/aktualna-wersja-projektu-srwd-2030/>

VI. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, W TYM W WYMIARZE PRZESTRZENNYM ORAZ WSKAŹNIKI ICH OSIĄGNIĘCIA

6.1. OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Strategia rozwoju zakłada realizację zadań zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi. Zadania własne Gminy Lewin Kłodzki, w zakresie spraw związanych z rozwojem lokalnym wynikają przede wszystkim z ustawy o samorządzie gminnym, ale także z innych ustaw sektorowych dotyczących np. ochrony środowiska czy gospodarki odpadami.

Cele i kierunki działań zostały sporządzone w oparciu o wyniki ankietyzacji mieszkańców, analizę danych statystycznych, konsultacje z władzami samorządowymi, a także w oparciu o plany podmiotów działających na tym terenie.

Wyznaczone cele strategiczne, a w ich ramach cele operacyjne i kierunki działań, jakie należy podjąć w zakresie polityki rozwoju na terenie Gminy Lewin Kłodzki stanowią podstawę dla realizacji konkretnych zadań inwestycyjnych na przestrzeni wielu lat. Zaznacza się, że część zadań realizowanych w ramach jednego celu, może także wpływać na realizację innych celów.

Założenia programowe dokumentu przewidują dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy i infrastrukturalny obszaru Gminy Lewin Kłodzki. Część zadań skupionych jest na rozwoju aktywności lokalnego społeczeństwa.

Działania w zakresie rozwoju infrastruktury będą realizowane, jako czynnik niezbędny dla zapewnienia miejscowej ludności warunków do odpowiedniego rozwoju społecznego, zawodowego czy podnoszenia jakości kształcenia. Natomiast rozwój sieci infrastrukturalnej (np. wodociągowa, kanalizacyjna, itp.) czy dalsze kształtowanie systemu gospodarowania odpadami będą skutkowały wzrostem atrakcyjności terenu dla inwestorów. Przełoży się to w konsekwencji na tworzenie nowych miejsc pracy i spadek liczby osób bezrobotnych. Z kolei rozbudowa infrastruktury komunikacyjnej, w tym służącej obsłudze transportu publicznego (przystanki, zatoki autobusowe, parkingi), ścieżek pieszych i rowerowych zaowocuje wzrostem bezpieczeństwa dla osób korzystających z tej infrastruktury oraz polepszy mobilność transportową. Rozbudowa i remont dróg upłynni ruch, natomiast budowa ścieżek rowerowych przyczyni się do wzrostu aktywności fizycznej mieszkańców.

W strategii przewidziano działania na rzecz wykorzystania zasobów przyrodniczych Gminy Lewin Kłodzki, m.in. poprzez kształtowanie i ochronę terenów zielonych oraz zagospodarowanie turystyczne i rekreacyjne. Będzie ono połączone z dostosowaniem terenów, tak by były one dostępne dla wszystkich, również dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej czy osób starszych.

Na realizację wyznaczonych celów strategicznych, w największej mierze ma wpływ Urząd Gminy Lewin Kłodzki, który realizuje zadania własne i zadania koordynowane (wspólnie z innymi jednostkami oraz innymi podmiotami zajmującymi się infrastrukturą techniczną i komunikacyjną).

Wśród **oczekiwanych rezultatów planowanych działań** są m.in.:

- a. w sferze społecznej:
  - zatrzymanie niekorzystnych trendów demograficznych polegających na zwiększeniu udziału osób w wieku poprodukcyjnym w ogólnej licznie ludności,
  - utrzymanie minimum na podobnym poziomie, a docelowo zwiększenie dostępności przedszkola i szkoły podstawowej, co może być rozumiane m.in. jako zwiększenie liczby uczniów, oddziałów lub obiektów, a także poprawa oferty wychowawczej i edukacyjnej,
  - zwiększenie aktywności mieszkańców z życia publicznym, zwiększenie liczby i skali działania organizacji pozarządowych,
  - wzrost zainteresowania kulturą, czytelnictwem i sportem.
- b. w sferze gospodarczej:
  - zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych wpisanych do rejestru na 1000 ludności,
  - zwiększenie liczby podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym,
  - zwiększenie liczby osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności,
  - zmniejszenie udziału podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON,
  - zwiększenie udziału osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym,
  - zwiększenie udziału wydatków inwestycyjnych Gminy Lewin Kłodzki w ogólnej sumie wydatków,
  - zmniejszenie bezrobocia, spadek liczby osób bezrobotnych,
  - w konsekwencji wzrostu statusu materialnego mieszkańców: wzrost przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę, zwiększenie liczby mieszkań oraz zmniejszenie przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie.
- c. w sferze przestrzennej:
  - zwiększenie długości czynnej sieci wodociągowej oraz liczby przyłączy wodociągowych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania, a w konsekwencji zwiększenie odsetka osób korzystających z sieci wodociągowej,
  - zwiększenie długości czynnej sieci kanalizacyjnej oraz liczby przyłączy kanalizacyjnych, a w konsekwencji zwiększenie odsetka osób korzystających z sieci kanalizacyjnej, z czym związane będzie również zwiększenie objętości ścieków bytowych odprowadzonych siecią kanalizacyjną,
  - zwiększenie długości czynnej sieci gazowej oraz liczby przyłączy gazowych, a w konsekwencji zwiększenie odsetka osób korzystających z sieci gazowej.
- d. w sferze klimatyczno-środowiskowej:
  - zmniejszenie zużycia wody w gospodarstwach domowych przeciętnie na 1 mieszkańca, co wynikać będzie z racjonalizacji zużycia wody,

- zmniejszenie liczby zbiorników bezodpływowych (szamb) wynikające z rozwoju sieci kanalizacyjnej,
- poprawa oceny końcowej stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych dzięki zmniejszeniu zanieczyszczeń wód powierzchniowych,
- utrzymanie dobrego stanu chemicznego i ilościowego w ramach Jednolitych Części Wód Podziemnych nr 125 i 137,
- zwiększenie lesistości dzięki zalesieniu nieużytkowanych gleb najniższych klas,
- poprawa jakości powietrza lub utrzymanie jej na dobrym poziomie (klasyfikacja roczna GIOŚ),
- zmniejszenie masy wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca dzięki wprowadzeniu gospodarki obiegu zamkniętego, poprawie poziomów recyklingu, wdrożeniu systemu kaucyjnego itd.,
- utrzymanie braku nadzwyczajnych zagrożeń dla ludzi i środowiska,
- adaptacja do zmian klimatu.

Zadania własne to przedsięwzięcia, które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków będących w dyspozycji samorządu Gminy Lewin Kłodzki, natomiast zadania koordynowane to zadania, które są finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów i instytucji szczebla powiatowego, wojewódzkiego i krajowego, bądź instytucji działających na terenie gminy, ale podległych bezpośrednio organom powiatowym, wojewódzkim, bądź centralnym.

Należy zaznaczyć, że polityka rozwoju oraz działania mające prowadzić do zrównoważonego rozwoju nie są tylko zadaniami realizowanymi na poziomie lokalnym, przez samorząd gminny. Działania są ukierunkowane poprzez działania prowadzone również na szczeblu krajowym, wojewódzkim oraz regionalnym.

6.2. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA OCZEKIWANYCH REZULTATÓW PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

Strategia rozwoju zakłada realizację zadań zgodnie z przyjętymi założeniami. W celu weryfikacji postępów realizacji strategii zaproponowano wskaźniki osiągnięcia oczekiwanych rezultatów zadań. Ich lista nie jest ostateczna i może podlegać modyfikacji lub rozszerzeniu.

Należy jednocześnie wyjaśnić, że w kolumnie „pożądany kierunek zmian” oczekiwany wzrost „↑” niekoniecznie musi oznaczać przyrost wartości bezwzględnej, ale choćby osłabienie trendu spadkowego. Nie można bowiem zakładać, że liczba ludności w wieku przedprodukcyjnym zacznie niezwłocznie rosnąć, gdyż byłoby to sprzeczne z ogólnymi trendami krajowymi. Gmina stawia sobie jednak za zadanie powstrzymanie trendu spadkowego poprzez inwestowanie w infrastrukturę poprawiającą jakość życia. To w konsekwencji powinno zmniejszyć odpływ ludzi młodych.

Podobnie wygląda sytuacja w przypadku pożądanego spadkowego „↓” kierunku zmian. Tu również nie zawsze będzie możliwe otrzymanie wartości bezwzględnej niższej niż w roku bazowym np. w odniesieniu do „zmieszanych odpadów zebranych w ciągu roku”, gdyż ogólna masa będzie zależała od liczby mieszkańców i ogólnopolskich trendów wzrostu masy

wytwarzanych odpadów. Oczekuje się jednak, że w związku z wdrożeniem selektywnego zbierania odpadów, zmniejszy się masa odpadów odebranych jako zmieszane.

Tabela 8. Wybrane wskaźniki osiągnięcia oczekiwanych rezultatów planowanych działań

Oceniany parametr	Stan na rok 2020	Stan na rok 2024	Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)	Pożądany kierunek zmian
SFERA SPOŁECZNA				
ludność na 1 km ² (osób)	37,8	37,3	-0,5	↑
zmiana liczby ludności na 1000 mieszkańców (osób)	-1,0	-5,1	-4,1	↑
liczba mieszkańców ogółem, stan na 31 grudnia danego roku	1 971	1 947	-24	↑
udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (%)	19,3	16,6	-2,7	↑
udział ludności w wieku produkcyjnym (%)	59,5	59,3	-0,2	↑
udział ludności w wieku poprodukcyjnym (%)	21,2	24,1	+2,9	↓
ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	68,0	68,7	+0,7	↓
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	110,0	145,5	+35,5	↓
ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	35,6	40,7	+5,1	↓
współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	26,3	31,4	+5,1	↓
odsetek osób w wieku 65 lat i więcej w populacji ogółem	17,6	20,7	+3,1	↓
liczba osób - beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej na 10 tys. ludności	894	1055	161	↓
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	87	137	50	↓
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – poniżej kryterium dochodowego	50	66	16	↓
gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – powyżej kryterium dochodowego	37	72	35	↓
osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego - ogółem	177	207	30	↓
osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – poniżej kryterium dochodowego	100	117	17	↓
osoby korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej wg kryterium dochodowego – powyżej kryterium dochodowego	77	91	14	↓
liczba rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci	41	10	-31	↓
liczba dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	89	22	-67	↓
liczba dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	84	20	-64	↓
udział dzieci w wieku do lat 17, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku (%)	22,1	6,1	-16	↓
księgozbiór bibliotek na 1000 ludności	5 922,4	5 382,6	-539,8	↑

Oceniany parametr	Stan na rok 2020	Stan na rok 2024	Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)	Pożądany kierunek zmian
czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności	66	82	+16	↑
wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika w woluminach	13,6	7,5	-6,1	↑
SFERA GOSPODARCZA				
podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	1 350	1 489	+139,0	↑
podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności	135	149	+14,0	↑
podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	226,8	251,3	+24,5	↑
podmioty MŚP (0-249 pracujących) na 10 tys. mieszkańców	1 350	1 489	+139	↑
podmioty gospodarcze w sekcjach J-N na 1000 mieszkańców	36,5	37,5	+1,0	↑
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	66	56	-10	↑
jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	6,57	5,61	-0,96	↑
nowo zarejestrowane podmioty gospodarki narodowej w sektorze prywatnym na 10 tys. mieszkańców	61	56	+5	↑
podmioty nowo zarejestrowane na 10 tys. ludności w wieku produkcyjnym	111	95	+16	↑
nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	0	5	+5	↑
nowo zarejestrowane fundacje, stowarzyszenia, organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	0,00	0,51	+0,51	↑
jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności	30	51	+21	↓
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. mieszkańców	898	991	+93	↑
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	90	99	9	↑
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 tys. osób w wieku produkcyjnym	15 090	16 724	+1 634	↑
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 100 osób w wieku produkcyjnym	15,09	16,72	+1,6	↑
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą nowo zarejestrowane w relacji do wyrejestrowanych w rejestrze REGON	240,0	100,0	-140,0	↑
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	4,57	6,68	+2,1	↑
fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców	46	67	+21,0	↑
instytucje otoczenia biznesu na 10 tys. podmiotów gospodarki narodowej	1 954,9	1 827,6	-127,3	↑
udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON	2,3	3,4	+1,1	↑
udział nowo zarejestrowanych podmiotów sektora kreatywnego w liczbie nowo zarejestrowanych podmiotów ogółem	7,69	0,00	-7,69	↑
udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem	66,5	66,6	+0,1	↑

Oceniany parametr	Stan na rok 2020	Stan na rok 2024	Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)	Pożądaný kierunek zmian
udział podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących do 9 osób w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON	97,7	98,3	-0,6	↑
udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej	3,4	4,5	+1,1	↑
podmioty gospodarki narodowej działające w sektorze rolno-spożywczym	4	4	bez zmian	↑
udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w ogólnej liczbie osób w wieku produkcyjnym	15,1	16,7	+1,6	↑
podmioty gospodarcze w usługach wyższego rzędu (sekcje J-R) na 1000 ludności	49,7	51,9	+2,2	↑
spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego na 10 tys. ludności	20,3	20,5	+0,2	↑
bezrobotni zarejestrowani - ogółem	87	82	-5	↓
bezrobotni zarejestrowani - mężczyźni	46	39	-7	↓
bezrobotni zarejestrowani - kobiety	41	43	+2	↓
bezrobotni do 25 roku życia	9	10	+1	↓
bezrobotni do 30 roku życia	17	12	-5	↓
bezrobotni powyżej 50 roku życia	27	31	+4	↓
długotrwale bezrobotni	43	51	+8	↓
wysokość dochodów budżetu Gminy Lewin Kłodzki w przeliczeniu na jednego mieszkańca (zł)	7 477,26	14 801,09	+7 323,83	↑
udział wydatków inwestycyjnych Gminy Lewin Kłodzki w ogólnej sumie wydatków	35,3	52,4	+17,1	↑
przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania (m ²)	76,6	77,3	+0,7	↑
przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę (m ²)	32,4	34,0	+1,6	↑
mieszkania na 1000 mieszkańców	422,6	439,1	+16,5	↑
przeciętna liczba izb w 1 mieszkaniu	3,70	3,73	+0,03	↑
przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2,37	2,28	-0,09	↑
SFERA PRZESTRZENNA				
odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej (%)	68,5	69,3	+0,8	↑
długość czynnej sieci wodociągowej (km)	15,3	16,0	+0,7	↑
liczba przyłączy wodociągowych	161	173	+12	↑
liczba awarii sieci wodociągowej	1	2	+1	↓
woda dostarczona (tys. m ³)	26,6	31,8	+5,2	↑
woda dostarczona gospodarstwom domowym (tys. m ³)	21,9	22,7	+0,8	↑
zużycie wody w gospodarstwach domowych ogółem na 1 mieszkańca	11,1	11,6	+0,5	↓
odsetek osób korzystających z sieci kanalizacyjnej (%)	59,1	61,2	+2,1	↑
długość czynnej sieci kanalizacyjnej (km)	25,4	26,0	+0,6	↑
liczba przyłączy kanalizacyjnych prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	308	335	+27,0	↑
liczba awarii sieci kanalizacyjnej	20	9	-11	↓
ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną (tys. m ³)	46,8	54,3	+7,5	↓
ścieki oczyszczone odprowadzone (tys. m ³)	95,0	105,0	+10,0	↑
odsetek osób korzystających z sieci gazowej (%)	64,6	63,9	-0,7	↑
długość czynnej sieci gazowej ogółem (km)	17 830	18,2	+0,4	↑

Oceniany parametr	Stan na rok 2020	Stan na rok 2024	Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)	Pożądany kierunek zmian
długość czynnej sieci gazowej przesyłowej (km)	7 053	7,1	bez zmian	↑
długość czynnej sieci gazowej dystrybucyjnej (km)	10 777	11,2	+0,4	↑
liczba przyłączy gazowych prowadzących do budynków mieszkalnych i niemieszkalnych	194	207	+13	↑
liczba przyłączy gazowych prowadzących do budynków mieszkalnych	180	191	+11	↑
odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe)	537	546	+9	↑
odbiorcy gazu (gospodarstwa domowe) ogrzewający mieszkania gazem	142	188	+46	↑
zużycie gazu przez gospodarstwa domowe w MWh	2 453,3	2 554,6	+101,3	↑
zużycie gazu na ogrzewanie mieszkań przez gospodarstwa domowe w MWh	1 095,4	2 227,2	+1 131,8	↑
długość (km) czynnej sieci ogółem na 100 km ²	34,2	35,0	+0,8	↑
SFERA KLIMATYCZNO-ŚRODOWISKOWA				
las ogółem (ha)	2 412,78	2 413,20	+0,42	↑
las publiczne ogółem (ha)	2 254,78	2 263,20	+8,42	↑
las publiczne Skarbu Państwa (ha)	2 104,92	2 113,34	+8,42	↑
las publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych (ha)	1 550,40	1 552,87	+2,47	↑
las publiczne Skarbu Państwa – Parki Narodowe (ha)	552,43	552,43	bez zmian	↑
las publiczne Skarbu Państwa w zasobie Własności Rolnej Skarbu Państwa (ha)	0,00	5,96	+5,96	↑
las publiczne gminne (ha)	149,86	149,86	bez zmian	↑
las prywatne ogółem (ha)	158,00	150,00	-8,0	↑
powierzchnia lasów na 1 mieszkańca (ar)	122,4	123,9	+1,5	↑
lesistość (%)	46,3	46,3	bez zmian	↑
wynikowe klasy strefy dolnośląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020 i 2024 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu <u>ochrony zdrowia</u> :				
SO ₂ (dwutlenek siarki)	A	A	bez zmian	A
NO ₂ (dwutlenek azotu)	A	A	bez zmian	A
CO (tlenek węgla)	A	A	bez zmian	A
C ₆ H ₆ (benzen)	A	A	bez zmian	A
PM _{2,5} (pył zawieszony)	A/A1	A/A1	bez zmian	A
PM ₁₀ (pył zawieszony)	C	C	bez zmian	A
B(a)P	C	C	bez zmian	A
As (arsen)	C	C	bez zmian	A
Cd (kadm)	A	A	bez zmian	A
Ni (nikiel)	A	A	bez zmian	A
Pb (ołów)	A	A	bez zmian	A
O ₃ dc (ozon – poziom docelowy)	C	C	bez zmian	A
O ₃ dt (ozon – poziom długoterminowy)	D2	D2	bez zmian	A
wynikowe klasy strefy dolnośląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020 i 2024 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu <u>ochrony roślin</u> :				
SO ₂ (dwutlenek siarki)	A	A	bez zmian	A
NO ₂ (dwutlenek azotu)	A	A	bez zmian	A
O ₃ dc (ozon – poziom docelowy)	A	C	pogorszenie	A
O ₃ dt (ozon)	D2	D2	bez zmian	A

Oceniany parametr	Stan na rok 2020	Stan na rok 2024	Różnica w latach 2020-2024 (wzrost / spadek)	Pożądany kierunek zmian
– poziom długoterminowy)				
masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca (kg)	270	298	+28	↓
odpady komunalne wytworzone w ciągu roku ogółem (t)	535,09	584,91	+49,82	↓
odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t)	204,35	208,34	+3,99	↑
zmieszane odpady zebrane w ciągu roku (t)	330,74	376,57	+45,83	↓

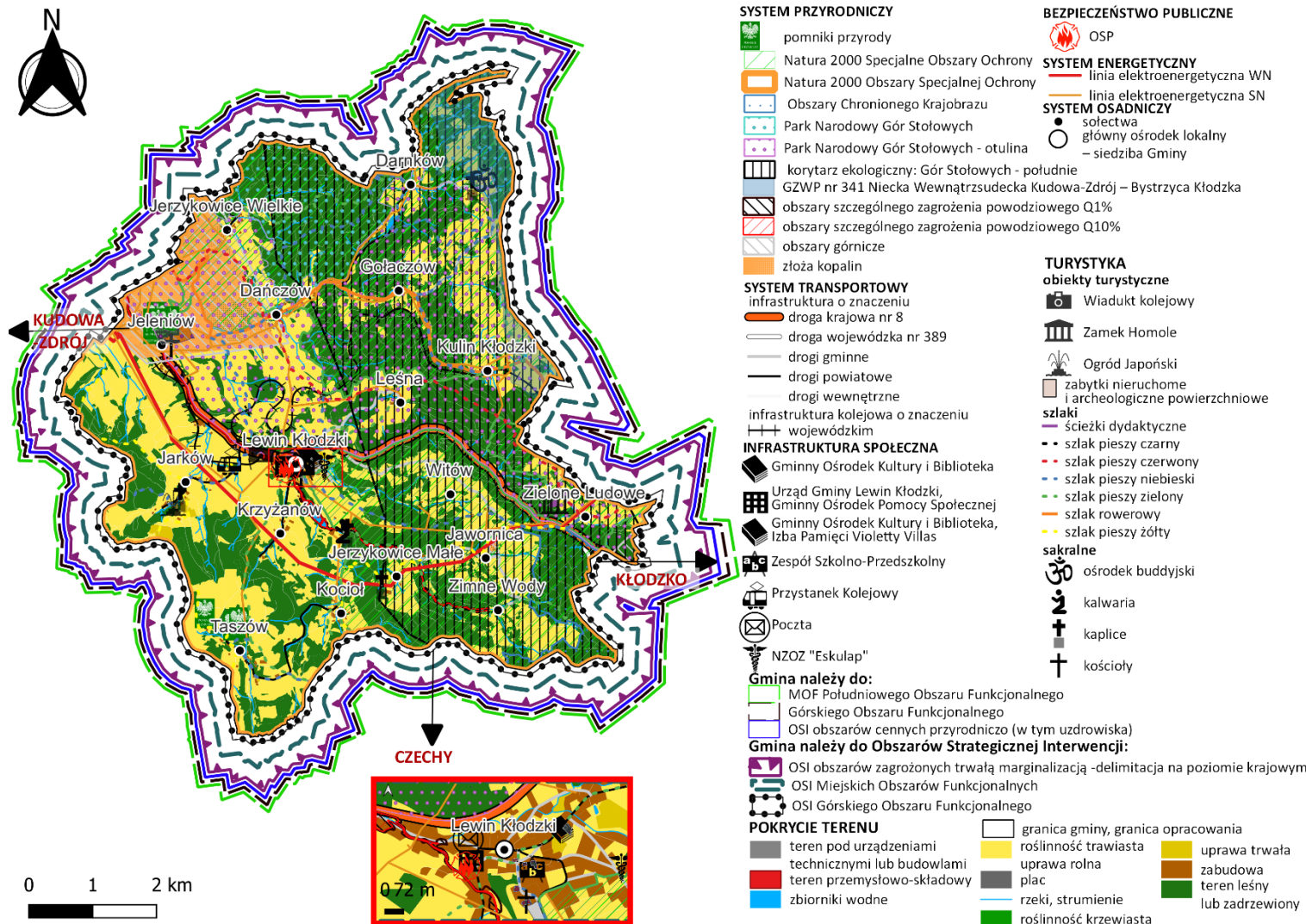
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS i zebranych danych z innych źródeł

VII. MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY, ROZUMIANY JAKO DOCELOWY UKŁAD ELEMENTÓW SKŁADOWYCH PRZESTRZENI

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Lewin Kłodzki jest obowiązkowym elementem strategii i obrazuje strategiczne uwarunkowania zorientowane przestrzennie. W swym założeniu stanowi porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych terytorialnie.

Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanego potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego.

Model wskazuje obszary, które strategia rozwoju uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Ryc. 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Lewin Kłodzki – ujęcie kompleksowe

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Centralnej Bazy Danych Geologicznych, Państwowego Rejestru Granic, a także danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad i Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

7.1. STRUKTURA SIECI OSADNICZEJ WRAZ Z ROLĄ I HIERARCHIĄ JEDNOSTEK OSADNICZYCH

Miejscowość Lewin Kłodzki jest siedzibą władz samorządowych, pełni funkcje ośrodka usług z zakresu administracji, oświaty, kultury, handlu. Jest to ośrodek lokalny.

Gmina złożona jest z 17 miejscowości: Dańczów, Darnków, Gołaczów, Jarków, Jawornica, Jeleniów, Jerzykowice Małe, Jerzykowice Wielkie, Kocioł, Krzyżanów, Kulin Kłodzki, Leśna, Lewin Kłodzki, Taszów, Witów, Zielone Ludowe, Zimne Wody. Tworzą one sołectwa: Gołaczów, Jerzykowice Wielkie, Dańczów, Jarków, Jeleniów.

Szczegółowe ustalenia dotyczące ochrony i kształtowania ładu przestrzennego, w tym regulacje dotyczące budownictwa różnych rodzajów znajdują się w opracowanych miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Dzięki powyższemu, procesy urbanizacyjne w gminie mogą i będą przebiegać w sposób bardziej zrównoważony.

Zasadniczo rozwój osadnictwa planowany jest w oparciu o istniejące jednostki osadnicze i sieć dróg publicznych oraz w oparciu o dostępność infrastruktury technicznej, z dążeniem do ograniczania rozpraszania zabudowy i zachowania ładu przestrzennego przy jednoczesnym wzmacnianiu lokalnych centrów wiejskich.

Wysoka gęstość zaludnienia pozwala na uzyskanie wyższych standardów dostępności do infrastruktury społecznej i technicznej niż w innych gminach, przy podobnym nakładzie środków finansowych gminy.

W kolejnych podrozdziałach opisano położenie poszczególnych elementów sieci osadniczej wewnątrz gminy, a także położenie samej gminy na tle regionu, gdyż oba te ujęcia determinują rozwój sieci osadniczej Gminy Lewin Kłodzki.

7.1.1. POŁOŻENIE GMINY

Administracyjnie gmina wiejska Lewin Kłodzki położona jest w południowej części województwa dolnośląskiego, w zachodniej części powiatu kłodzkiego, na pograniczu polsko-czeskim, w makroregionie Sudetów Środkowych. Jest to gmina położona peryferyjnie względem miasta wojewódzkiego – Wrocławia.

Gmina Lewin Kłodzki graniczy:

- od zachodu i północy z gminą Kudowa Zdrój położoną w powiecie kłodzkim,
- od wschodu z gminami Szczytna i Duszniki – Zdrój położonymi w powiecie kłodzkim,
- od południa z Republiką Czeską.

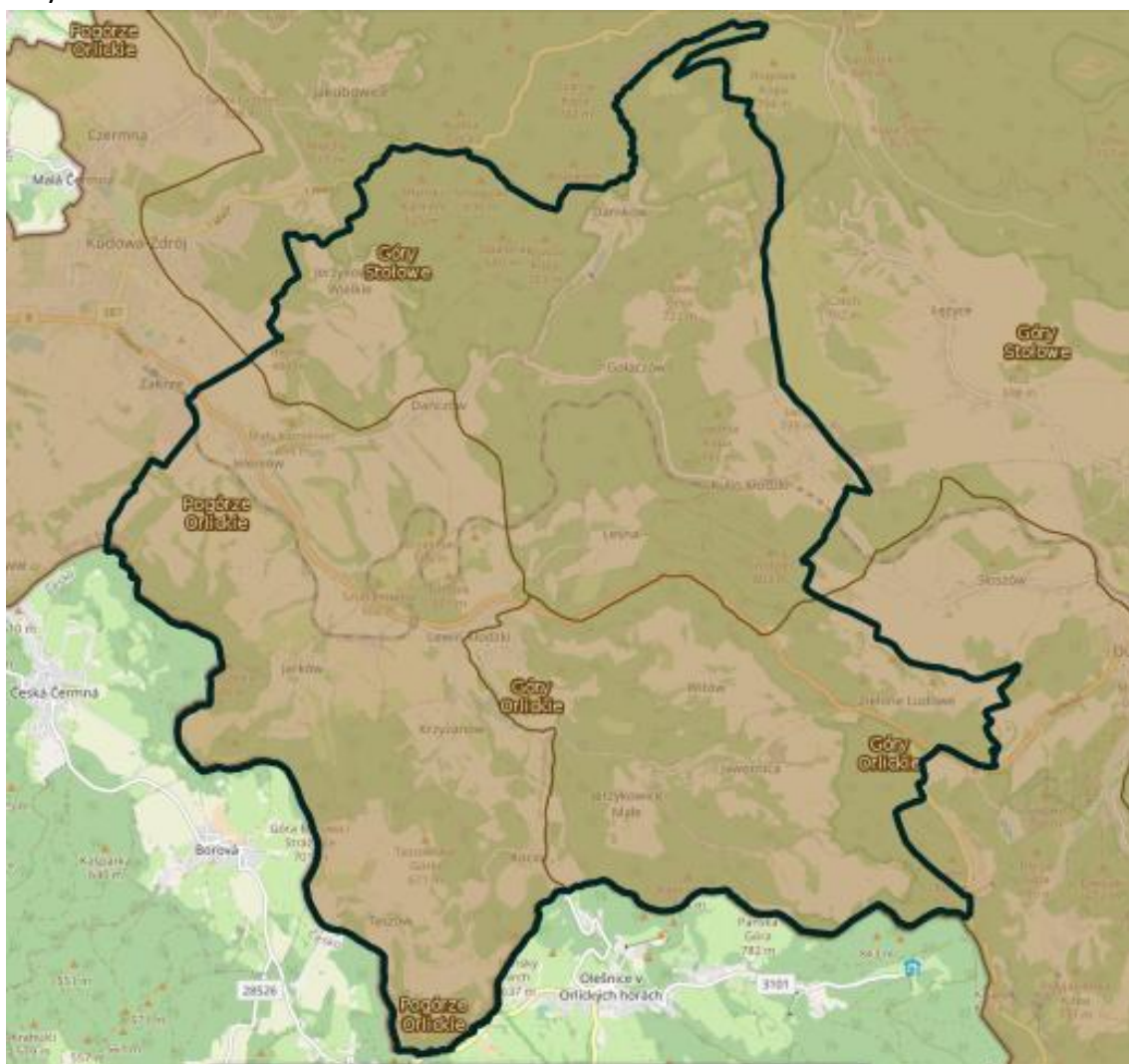
Osią komunikacyjną tego obszaru jest droga krajowa nr 8, która prowadzi m.in. do Kłodzka i granicy polsko-czeskiej.

Przybliżona odległość drogowa miejscowości Lewin Kłodzki od największego ośrodka miejskiego województwa tj. do Wrocławia wynosi około 120 km.

Gmina Lewin Kłodzki położona jest w obrębie 3 **mezoregionów fizycznogeograficznych**, którymi są:

- **Pogórze Orlickie (332.51)** - większość mezoregionu leży na terenie Czech, a do Polski należy tylko mały fragment tego mezoregionu między miejscowościami Duszniki-Zdrój, Kulin Kłodzki i Kudowa-Zdrój, w tym mioregion Wzgórza Lewińskie,
- **Góry Stołowe (332.48)** - wypiętrzone przed 30 milionami lat są jednymi z nielicznych w Europie gór płytowych. Płyty z górnokredowych piaskowców ciosowych ułożone są poziomo – stąd nazwa gór,
- **Góry Stołowe (332.52)** - do Polski należy jedynie niewielki skrawek głównego grzbietu (tzw. Czeski Grzebień), większość pasma znajduje się na terenie Czech. Po polskiej stronie znajduje się jedynie miasto Duszniki-Zdrój łącznie z dzielnicami Zieleniec, Podgórze, Graniczna oraz wsie: Witów, Zimne Wody, Jawornica.

Wszystkie wymienione mezoregiony geograficzne wchodzą w skład makroregionu Sudety Środkowe.

Ryc. 6. Zasięg mezoregionów fizycznogeograficznych na tle lokalizacji Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: <https://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/?usedesktop=true>

7.1.2. UWARUNKOWANIA PRZESTRZENNE SIECI OSADNICZEJ

Miejscowość Lewin Kłodzki jest siedzibą władz samorządowych, pełni funkcje ośrodka usług z zakresu administracji, oświaty, kultury, handlu.

Gmina złożona jest z 17 miejscowości tworzących 5 sołectw – wymieniono je w poprzednim rozdziale.

W obowiązującym studium zapisano, że „*struktura funkcjonalno-przestrzenna gminy wskazuje na silne rozdrobnienie zabudowy w poszczególnych miejscowościach gminy. W gminie dominują dwa obszary/miejscowości zlokalizowane wzdłuż DK8, są to: Lewin Kłodzki i Jeleniów. Generują one obszary najbardziej zwartej zabudowy, a Lewin Kłodzki jest swoistym centrum gminy z głównymi usługami publicznymi. Zasadniczą różnicą jednak między Jeleniowem, a Lewinem Kłodzkim jest fakt, iż DK8 nie przechodzi przez Lewin Kłodzki (mija go obwodnicą), jak ma to miejsce w przypadku Jeleniowa, co wpływa na możliwość wygenerowania w Lewinie Kłodzkim przestrzeni publicznych służących rekreacji i wypoczynkowi. Pozostałe miejscowości gminy stanowią zespoły kilku lub kilkunastu zabudowań, z brakiem dostępu do usług publicznych*”.

Podstawową formą użytkowania terenu Gminy Lewin Kłodzki jest użytkowanie rolnicze i leśne. W ogólnej powierzchni Gminy Lewin Kłodzki największy udział tj. 47,4 % ogółu gruntów stanowią grunty leśne oraz zadrzewione. Zbliżony udział mają grunty rolne zajmujące 46,7 % ogólnej powierzchni, przy czym należy zauważyć, że ze względu na warunki terenowe znaczna część gruntów rolnych to trwałe łąki i pastwiska. Grunty zabudowane i zurbanizowane obejmują 11,41 % ogólnej powierzchni. Grunty zabudowane i zurbanizowane to 5,1 % powierzchni Gminy Lewin Kłodzki. Pozostałe grunty stanowią łącznie 0,8 % ogólnej powierzchni.

Udział gruntów klasyfikowanych w ewidencji Starosty Kłodzkiego jako rolne dotyczy jednak wyłącznie struktury użytkowania gruntów. Nie znajduje to odzwierciedlenia w strukturze zatrudnienia, gdyż zgodnie z danymi zebranymi podczas Powszechnego Spisu Rolnego 2020, tylko 196 mieszkańców Gminy Lewin Kłodzki było zatrudnionych w rolnictwie. Główny Urząd Statystyczny podał, że w 2020 r. funkcjonowało 111 gospodarstw rolnych, z czego 41 gospodarstw miało powierzchnię od 1 do 5 ha, 30 gospodarstw miało 5-10 ha, 14 gospodarstw dysponowało areałem 10-15 ha, a 26 gospodarstw miało powierzchnię ponad 15 ha. Średnia wielkość gospodarstwa rolnego wyniosła 16,88 ha.

Zewidencjonowano tylko 19 gospodarstw domowych, w których ponad 50% dochodów ogółem stanowiły dochody z działalności rolniczej. Gospodarstwa indywidualne, gdzie końcowa produkcja rolnicza przeznaczona była na sprzedaż były reprezentowane w liczbie tylko 37 sztuk.

Tabela 9. Użytkowanie terenu Gminy Lewin Kłodzki

Sposób użytkowania gruntów	Powierzchnia (ha)	Udział w ogólnej powierzchni (%)
użytki rolne – grunty orne	709	13,6
użytki rolne – łąki trwałe	223	4,3
użytki rolne – pastwiska trwałe	1410	27,0
użytki rolne – sady	3	0,1
użytki rolne – grunty rolne zabudowane	45	0,9
użytki rolne – grunty pod stawami	2	>0,0
użytki rolne – grunty pod rowami	9	0,2
użytki rolne – grunty zadrzewione	29	0,6
nieużytki	5	0,1
razem grunty rolne	2435	46,7
lasy	2467	47,3
grunty zadrzewione i zakrzewione	3	0,1
razem grunty leśne oraz zadrzewione	2470	47,4
tereny mieszkaniowe	38	0,7
tereny przemysłowe	10	0,2
inne tereny zabudowane	8	0,2
tereny rekreacyjno – wypoczynkowe	11	0,2
grunty przeznaczone pod budowę	14	0,3
drogi	143	2,7
tereny kolejowe	42	0,8
razem grunty zabudowane i zurbanizowane	266	5,1
grunty pod wodami powierzchniowymi płynącymi	21	0,4
grunty pod wodami powierzchniowymi stojącymi	5	0,1
razem grunty pod wodami	26	0,5
tereny różne	17	0,3
ŁĄCZNIE	5214	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Starosta Powiatowego w Kłodzku, stan na 01.01.2025 r.

Możliwości rozwoju rolnictwa są jednak utrudnione ze względu na niską klasę bonitacyjną gleb, erozję oraz trudne warunki klimatyczne. Największe obszary gruntów ornych występują w Jeleniowie, Jarkowie i Krzyżanowie, które leżą w zachodniej części Gminy i są położone najniżej. W najwyższej położonej części Gminy (obejmującej miejscowości Zimne Wody, Gołaczów i Kulin) dominują użytki zielone. Największy udział gleb wśród gruntów ornych mają gleby klasy V (40,1%) i VI (38,4%). Gleby klasy III (najlepsze w Gminie) występują tylko w Jeleniowie. W strukturze zasiewów w obrębie gminy zdecydowanie przeważają zboża, przede wszystkim pszenica i żyto. W produkcji zwierzęcej dominuje bydło oraz konie.

7.1.3. UWARUNKOWANIA PLANISTYCZNE SIECI OSADNICZEJ

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i plan ogólny

Politykę przestrzenną Gminy określa „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lewin Kłodzki” przyjęte uchwałą nr XL/289/02 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 7 sierpnia 2002 r. Studium ulegało późniejszym zmianom. Ostatnia zmiana została przyjęta Uchwałą Nr III/16/2024 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 27 czerwca

2024 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lewin Kłodzki.⁹

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw wprowadziła zasadniczą zmianę w dotychczasowym systemie planowania przestrzennego. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego zachowuje moc do dnia wejścia w życie planu ogólnego, jednak nie dłużej niż do dnia 30 czerwca 2026 r. **Plan ogólny** będzie nowym dokumentem, tworzonym w wyniku zmiany przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Zmiana przepisów ma na celu poprawę funkcjonowania systemu planowania przestrzennego, a w konsekwencji zapobieganie chaotycznemu rozwojowi zabudowy. Sporządzenie planu ogólnego jest obowiązkowe dla wszystkich samorządów w Polsce. Plan ogólny będzie aktem prawa miejscowego, którego ustalenia będą wiążące dla miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak również dla decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Obowiązujące plany miejscowe zachowują moc. Po wejściu w życie planu ogólnego nowe miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego będą opracowywane na jego podstawie.

Plan ogólny zastępując dotychczas obowiązujące Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Lewin Kłodzki obejmie swym zasięgiem obszar całej Gminy Lewin Kłodzki i będzie składał się z postanowień:

- ✓ obligatoryjnych, do których należy podział na strefy planistyczne oraz określenie gminnych standardów urbanistycznych (w których szczegółowo zostanie określony profil funkcjonalny poszczególnych stref oraz wskaźniki urbanistyczne, takie, jak maksymalna nadziemna intensywność zabudowy, maksymalna wysokość zabudowy, maksymalny udział powierzchni zabudowy oraz minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej),
- ✓ fakultatywnych, gdzie można określić także obszary uzupełnienia zabudowy oraz gminne standardy dostępności infrastruktury społecznej.

Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (MPZP)

Plan miejscowy zagospodarowania przestrzennego jest nie tylko wyrazem polityki przestrzennej gminy, ale przede wszystkim aktem prawa miejscowego uchwalonym przez Radę Gminy na podstawie wcześniej uchwalonego studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.

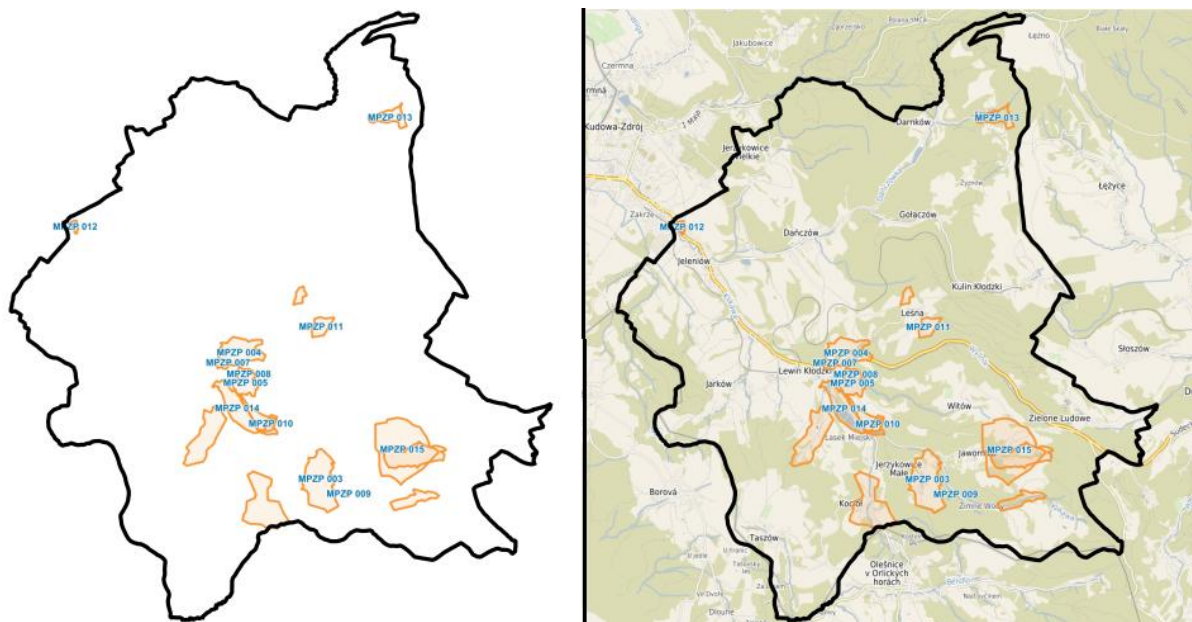
Wg stanu na 31 grudnia 2024 r. w Gminie Lewin Kłodzki obowiązywało 13 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które opracowane zostały na podstawie:

- ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym – 2 mpzp.
- ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym – 11 mpzp.

⁹ Studium (...) wraz ze zmianami dostępne jest na stronie <https://bip.lewin-klodzki.pl/dokumenty/menu/14>

Udział powierzchni objętej obowiązującymi miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego (ogółem 13 planów) w powierzchni ogółem na koniec 2024 r. wynosił około 4 % ogólnej powierzchni Gminy Lewin Kłodzki.

Wykaz wszystkich mpzp dostępny jest w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Lewin Kłodzki na stronie, do której link podano w przypisie dolnym.¹⁰ Schemat rozmieszczenia obszarów objętych mpzp przedstawiono na rycinie.

Ryc. 7. Schemat rozmieszczenia obszarów objętych zasięgiem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://lewinklodzki.e-mapa.net/>

Decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzje o warunkach zabudowy

Zmiana zagospodarowania terenu w przypadku braku planu miejscowego polegająca na budowie obiektu budowlanego lub wykonaniu innych robót budowlanych, a także zmiana sposobu użytkowania, zgodnie z art. 59 ust. 1 ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym wymaga decyzji o warunkach zabudowy. Inwestycja celu publicznego, zgodnie z art. 50 ust. 1 wymienionej ustawy w przypadku braku planu miejscowego wymaga decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego.

Liczbę takich decyzji w ostatnich latach podano w tabeli.

Tabela 10. Decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzje o warunkach zabudowy na terenie Gminy Lewin Kłodzki w ujęciu wieloletnim

Oceniany parametr	Rok					Razem w latach 2020-2024
	2020	2021	2022	2023	2024	
Liczba decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego	1	6	0	1	2	10
Liczba decyzji warunkach zabudowy	4	20	16	26	95	161

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS BDL

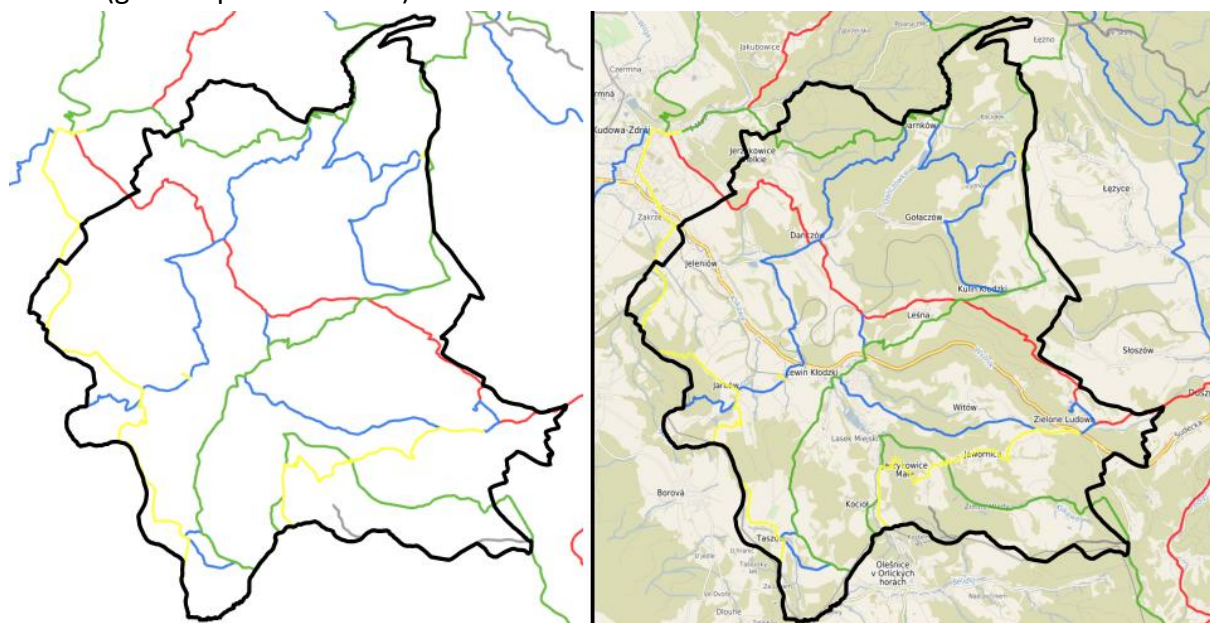
¹⁰ Wykaz mpzp dostępny jest na stronie <https://bip.lewin-klodzki.pl/dokumenty/menu/13>

7.1.4. FUNKCJA TURYSTYKI W KSZTAŁTOWANIU W SIECI OSADNICZEJ

Gmina posiada walory turystyczne o charakterze przyrodniczym i kulturowym. Dodatkową atrakcją dla przyjezdnych stanowi ekologiczna żywność, w szczególności aronia i miody. Poza producentami żywności w Gminie działa grupa twórców ludowych - malarzy i rzeźbiarzy. W Gminie występuje kilka obiektów noclegowych, z których mogą korzystać przyjezdni, w tym gospodarstwa agroturystyczne, ośrodki wypoczynkowe oraz pensjonaty. Baza gastronomiczna nie jest dobrze rozwinięta, większość z obiektów noclegowych oferuje jednocześnie wyżywienie bądź możliwość samodzielnego przygotowania posiłków. W ramach promocji turystycznej Gmina przygotowała wydawnictwo dotyczące znajdujących się na jej terenie atrakcji.

Podstawowym zasobem Lewina Kłodzkiego jest przyroda. Na terenie Gminy wyróżniono kilka szlaków turystycznych pieszych i jeden rowerowy:

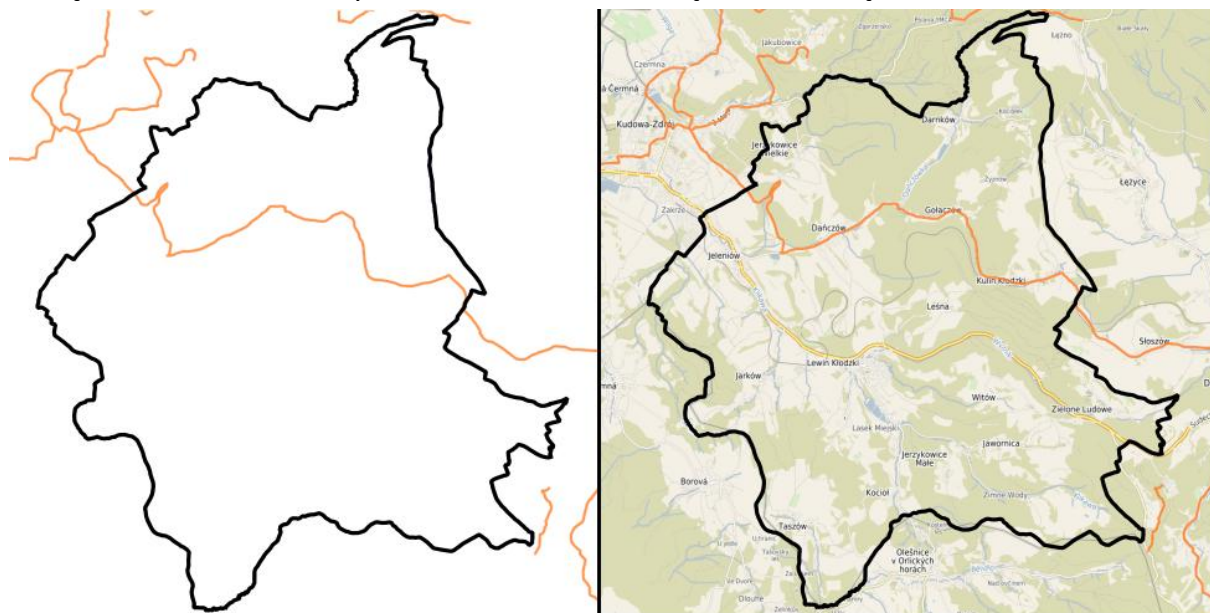
- czerwony - (Główny Szlak Sudecki): Kudowa-Zdrój - Jerzykowice Wielkie - Dańczów - Przełęcz Lewińska - Przełęcz w Grodźcu - Bukowy Stawek - Ludowe - Duszniki-Zdrój - Kozia Hala - Podgórze PL/CZ – Zieleniec,
- niebieski - Przełęcz Lewińska - Lewin Kłodzki - Przełęcz Polskie Wrota - Zamek Homole - Bukowy Stawek,
- niebieski - Kulin Kłodzki - Gołaczów - Cisowa - Darnków - Krucza Kopa – Dańczów,
- zielony - Fort Karola - Lisia Przełęcz - Kulin Kłodzki - Przełęcz w Grodźcu - Lewin Kłodzki - Taszów – Kocioł Miejski Lasek - Jawornica - Kozia Hala - Orlica – Zieleniec,
- zielony - Kudowa-Zdrój - Krucza Kopa - Darnków - Droga Stu Zakrętów,
- żółty - Ludowe - Przełęcz Polskie Wrota - Jawornica - Jerzykowice Małe - Kocioł - Kocioł PL/CZ (granica państwa) - Olešnice v Orlických horách - Čihalka - Podgórze PL/CZ (granica państwa - GSS).

Ryc. 8. Schemat turystycznych szlaków pieszych na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://lewinklodzki.e-mapa.net/>

Przez teren Gminy Lewin Kłodzki przebiegają następujące trasy rowerowe ujęte w Koncepcji sieci głównych tras rowerowych w województwie dolnośląskim - DOLNOŚLĄSKA CYKLOSTRADA, przyjęta Uchwałą Nr 4422/VI/21 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 19 października 2021: Trasa Kłodzka – relacji Kudowa - Zdrój – Stronie Śląskie, o długości około 70 km, rangi regionalnej. Trasa ta przebiega przez gminy: Stronie Śląskie, Lądek-Zdrój, Kłodzko, m. Kłodzko, m. Polanica-Zdrój, Szczytna, m. Duszniki-Zdrój, Lewin Kłodzki, m. Kudowa-Zdrój. Dodatkowo w Planie Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego wskazany został postulat wyznaczenia trasy rowerowej o nazwie Via Montana, przebiegającej w części na obszarze Gminy Lewin Kłodzki m.in. Trasą Śródsudecką.

Ryc. 9. Schemat istniejącego turystycznego szlaku rowerowego na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://lewinklodzki.e-mapa.net/>

Do znaczących atrakcji turystycznych Gminy Lewin Kłodzki należą (kolejność przypadkowa, nie jest związana ze stopniem atrakcyjności):

1. **Ekologiczna Aronia i Anielska Obora** - w Jarkowie znajduje się największa w tym rejonie plantacja aronii. Na powierzchni 20 ha rośnie ponad 40 tysięcy krzewów. Działa tu rodzinne Gospodarstwo Ekologiczne Anny i Mirosława Lech, w którym można nabyć liczne produkty z aronii m.in.: sok z aronii, aroniową bombę (polecaną dla zapracowanych i zmęczonych), dżemy, konfitury, syropy, nalewki, herbatki. Ofertę uzupełniają susze, dżemy, syropy, a także słodczyce, jak aronia w czekoladzie. Muzeum Aniołów to kolekcja ponad 1500 eksponatów wykonanych drewna, metalu, z bursztynu, kamienia. Część znajduje się w znaczkach, kartkach, książeczkach, kalendarzykach, w rysunkach Andrzeja Mleczi.
2. **Figura Św. Jana Nepomucena** - w rynku znajduje się figura Św. Jana Nepomucena, którą ufundował w roku 1717 Georg Stanke syn Adama. Figurę wykonał Johan Gorge Siegel. Na płycie położonej na bogato zdobionym cokole ustawiono figurę świętego i cztery postacie putt z jego atrybutami. W 2008 roku figura została odrestaurowana z funduszy Konsulatu Niemieckiego we Wrocławiu i środków Gminy Lewin Kłodzki.

Prace renowacyjne wykonało Przedsiębiorstwo Konserwacji Rzeźby i Rzemiosła Artystycznego z Wrocławia, na zlecenie Uniwersytetu w Marburgu. Odnaleziono czwartą z putt (uszkodzona bez główki), wykonawcy udało się ją zrekonstruować i powróciła na swoje miejsce na postumencie. Teraz cieszy oczy mieszkańców i gości jako jeden z wielu zabytków sztuki sakralnej.

3. **Gomole (Homole)** - Zamek Homole w czasach swojej świetności był centrum państewka von Pannwitzów, a później główną siedzibą husytów na ziemi kłodzkiej. Do dziś zachowały się jedynie ruiny zamku (fragment wieży). Jeszcze w XV wieku zamek był główną budowlą w regionie, ale kiedy stracono jego ostatniego właściciela, zaczął popadać w ruinę. Zbudowany był z czerwonego krzemienia ze spoiną wapienną. Mury zamku mają około 2 m grubości, a wieża 10 m wysokości i 3 m średnicy. Zamek stoi na szczycie foremnego kopianego pagórka (733 m). Błędnie nazwany „Zamkiem Lewińskim” w czasach swej świetności strzegł przełęczy „POLSKIE WROTA” i przebiegającego w pobliżu traktu handlowego. Trakt istniał już wcześniej, była to jedna z odnóg szlaku bursztynowego wiodącego z Akwileji nad Adriatykiem aż nad Bałtyk, a później, w okresie powstawania państwa Przemyślidów ważny szlak komunikacyjny z Pragi na Śląsk. Podczas prac wykopaliskowych prowadzonych w 1962 roku, na podstawie zachowanego fragmentu wieży zamkowej, szczątków ceramiki oraz odkrytej pod dwumetrową warstwą gruzu podziemnej komnaty o wymiarach 4 na 5 m przykrytej kolebkowym sklepieniem ustalono datę powstania budowli na połowę XIII wieku. Jest to miejsce ciekawe zarówno historycznie jak i przyrodniczo. Samo wzgórze Gomoła oraz przyległe łąki są obszarem objętym programem Natura 2000, który jest niezwykle cenny dla przyrodników. Kwitnie tutaj chociażby pełnik europejski, bardziej znany jako róża kłodzka - symbol powiatu kłodzkiego. Na terenie administrowany przez Nadleśnictwo Zdroje została wybudowana kładka, którą po zejściu z Głównego Szlaku Sudeckiego można dojść do samego wzgórza oraz ścieżka turystyczno – przyrodnicza.
4. **Droga Krzyżowa w Lasku Miejskim** - na północnym stoku wzniesienia sąsiadującego z kaplicą św. Jana Nepomucena w Lasku Miejskim znajdziemy KALWARIĘ. Jest to 15 kapliczek wykutych z piaskowca. Na 14 metalowych płytach przedstawione są męki Pana Jezusa, a w ostatniej umieszczono figurkę Jezusa Zmartwychwstałego. Na stoku za kaplicą można zwiedzić kompletną (to unikat) Drogę Krzyżową, powstałą w 1894 r. Ufundował ją pustelnik Benedikt Seidel, strażnik kaplicy mszalnej św. Jana Nepomucena stojącej obok. Stacje Drogi Krzyżowej opisane są w językach trzech narodów żyjących dawniej i obecnie na tych ziemiach: czeskim, niemieckim i polskim.
5. **Kaplica w Jerzykowicach Małych** - kaplica, jako budowla o nieotynkowanych ścianach murowanych z kamienia, wzniesiona została zapewne w II połowie XVIII wieku. Na taki czas powstania mogą wskazywać formy stylistyczne kamiennej rzeźby z przedstawieniem typu Pieta, znajdującej się w jej wnętrzu. Rzeźba wykonana jest z szarego piaskowca. Elementy wyposażenia kaplicy są cennymi przykładami sztuki sakralnej, prezentującej poziom i możliwości twórcze warsztatów śląskich II połowy

XVIII i początku XIX wieku. Budynek kaplicy plasowany jest wśród najprostszych budowli o cechach zanikającego baroku.

6. **Kaplica św. Jana Nepomucena** - kaplica powstała w latach 1727-1730 z inicjatywy młynarza Dawida Walke z Jawornicy, który przeznaczył na jej budowę 300 guldenów. Jego to inicjały DW oraz data fundacji 1727 umieszczone zostały nad wejściem do kaplicy. Zbudowano ją na podarowanej przez dawne miasto Lewin parceli leśnej, na rozwidleniu dróg wiodących do Taszowa i Kotła oraz dalej do Czech. W miejscu tym kronikarz czeski Hajek umiejscowił spalenie czarownicy Brodki Duchacz w roku 1345. Kaplica powstała jako wotywna, w podziękę za uzdrowienie ciężko chorej 20 letniej córki fundatora.
7. **Kościół parafialny pod wezwaniem św. Michała Archanioła w Lewinie Kłodzkim** - pierwsze wzmianki o Kościele pochodzą z 1340 roku. Na przestrzeni lat kościół był wielokrotnie przebudowywany. W 1681 roku strop nad prezbiterium zastąpiono sklepieniem łukowym, w 1697 roku podwyższono wieżę kościoła. W roku 1714 odnowiono fasadę kościoła, a w 1729 roku wybudowano z inicjatywy lewińskich kupców płóciennych (głównie Georga Stanke) dwukondygnacyjną przybudówkę przy prezbiterium, zawierającą w przyziemiu zakrystię, a na piętrze oratorium przeznaczone dla władz miejskich, kolatorów i lewińskiego kupiectwa. Można tu znaleźć wątki gotyckie, renesansowe i barokowe. W bogatych wnętrzach zobaczymy renesansowy ołtarz z 1618 roku, renesansową ambonę z 1620 roku, boczny ołtarz pod wezwaniem dzieciątka Jezus (Freundschaft Christi) ufundowany przez radcę handlowego króla Prus Fryderyka Wielkiego – Ignatza Straucha z 1772 roku.
8. **Kościół św. Trójcy w Jeleniowie** - dawna kaplica a obecnie kościół, utrzymany jest w stylu wczesnego baroku końca XVII wieku. Kościół reprezentuje najprostszy typ przestrzenny budynku sakralnego, ma symetrycznie i osiowo ukształtowany rzut z dwiema symetrycznymi przybudówkami przy prezbiterium. Architektura kościoła, choć skromna, wykazuje starania jej miejscowego budowniczego nawiązujące do okazałych fasad ówczesnych świątyń miejskich. Niewykluczone, że pierwotnie nisze w fasadzie były puste, ale można przyjąć, iż mogły być wypełnione, podobnie jak dziś, wizerunkami świętych wyciętymi z desek (dla oszczędności) i malowidłami. Kościół po 1945 roku był w znacznym stopniu zniszczony. Odbudowano go w latach 1948-1950 i remontowano w latach 1978 oraz 2012.
9. **Ogród Japoński w Jarkowie** - ogród powstał w 1980 roku. Jego twórcami są Państwo Edward i Lucyna Majcher, laureaci licznych nagród. Projekt zagospodarowania terenu i wszystkie prace właściciele wykonali sami. Ogród nie jest duży, ale każdy fragment ziemi jest tu wykorzystany i próżno szukać zakątków zapomnianych czy zaniedbanych. Krajobraz ogrodu jest urozmaicony, wciąż zmienia się poprzez ciekawie uformowane drzewa, pagórki i skarpy, wyłożone płaskimi głazami ścieżki, tarasowe poletka mchów czy wijące się strumyki. Jest to jeden z dwóch ogrodów japońskich w Polsce (po wrocławskim) udostępnionych turystom do zwiedzania. W 2000 roku ogród

otrzymał nagrodę miesięcznika „Ogrody”. Zyskał również uznanie gości z Japonii, ambasador Japonii podarował twórcom ogrodu piękne drzewko bonsai.

10. **Ośrodek buddyjski Drophan Ling** - w Darnkowie, na granicy z Parkiem Narodowym, na łagodnym zboczu wzgórza, znajduje się otoczony lasami ośrodek Związku Buddyjskiego Khordong. W 1995 roku dwóch członków sanghi podarowało w prezencie urodzinowym J. Św. Czime Rigdzinowi Rinpocze kilka hektarów ziemi z siedliskiem w Darnkowie. Rinpocze, który urodził się i wykształcił w Tybecie, po przyjeździe do Darnkowa powiedział, że ten kawałek ziemi jest bardzo podobny do miejsca w Tybecie, gdzie Nudan Dordże założył swój pierwszy klasztor. Rinpocze przekazał ziemię Związkowi Khordong w Polsce z życzeniem, aby powstał tu ośrodek medytacyjny i centrum odosobnień, gdzie rozwijałaby się buddyjska tradycja Dziaŋter i Khordong. Od 1998 roku odbywają się w Darnkowie kursy medytacyjne i ceremonie religijne, prowadzone przez nauczycieli buddyjskich. W 2007 roku główna sala medytacyjna gompy została ozdobiona tradycyjnymi malowidłami buddyjskimi wykonanymi przez malarzy z Bhutanu. Gompa w Darnkowie jest, jak dotąd, jedynym tego rodzaju obiektem w Polsce i jednym z niewielu w Europie. Każdego roku do ośrodka Drophan Ling (co po tybetańsku znaczy „pożytek dla wszystkich”) przyjeżdża kilkaset osób by praktykować nauki Buddy.
11. **Wiadukt kolejowy** - jeden z największych i najładniej wkomponowany w otoczenie wiaduktów Dolnego Śląska został wybudowany przez włoskich inżynierów. Długi na 120 metrów i wysoki na 27 m pięknym łukiem wpisuje się w panoramę miejscowości i stanowi jeden z najczęściej fotografowanych obiektów. W roku 2005 mieszkańcy Gminy Lewin Kłodzki upamiętnili budowniczych mostu tablicą pamiątkową wmurowaną u jego podstawy. Znajduje się na niej napis: 1905 – 2005 Ku pamięci budowniczych wiaduktu w jego 100 rocznicę tablicę pamiątkową ufundowali mieszkańcy gminy Lewin Kłodzki. W grudniu 2013 roku po kilku latach przerwy wznowiono połączenia kolejowe z Kłodzka do Kudowy – Zdroju. Podróż do Lewina Kłodzkiego jest prawdziwą przyjemnością dla podróżnych, gdyż linia kolejowa biegnie malowniczą trasą, w tym około pół kilometra pod masywem Grodzca, w okolicy Kulina Kłodzkiego.
12. **Izba Pamięci Violetty Villas** – w Gminnym Ośrodku Kultury i Bibliotece w Lewinie Kłodzkim. Artystka słynęła z wyjątkowego wizerunku scenicznego: stworzyła tożsamość wizualną hollywoodzkiej gwiazdy lat 60. i pozostała jej wierna. Na scenie nosiła efektowne suknie balowe, nie sposób było też nie zauważyć długich, lejących się blond włosów, które stały się jej znakiem rozpoznawczym. W wywiadach podkreślała, jak intensywnie o nie dba. Wykonywała muzykę rozrywkową, kolędy, pieśni religijne, a także kompozycje klasyczne, arie operowe i operetki. Nagrywała również covery popularnych piosenek amerykańskich i francuskich. Do jej największych przebojów należą m.in. „Do ciebie, mamo”, „Nie ma miłości bez zazdrości”, „Przyjdzie na to czas”, „Szczęście” i „Oczy cziornyje”. Jej głos obejmujący aż cztery oktawy to sopran koloraturowy. Prócz śpiewu, uczyła się także gry na fortepianie, puzonie i skrzypcach.

Śpiewanie i występy na scenie ułatwiły jej angaż w przemyśle filmowym. W USA towarzyszyła na ekranie Glennowi Fordowi, Lee Marvinowi i Bobowi Hope'owi. Występowała w recitalach telewizyjnych, w Teatrze Syrena w Warszawie oraz na wielu scenach w kraju i za granicą – m.in. w polskich organizacjach kulturalnych w Australii i USA. Villas bywała też obsadzana w epizodycznych rolach w programach telewizyjnych w Polsce, takich jak Klub profesora Tutki, Andrzeja Kondratiuka czy Dzięcioł, Jerzego Gruzy.¹¹

Góry Stołowe¹²

Powiązania przyrodnicze stanowią zielone zaplecze obszaru oraz decydują o potencjale turystyki i rekreacji. Znaczna część opisywanego obszaru znajduje się w granicach objętych prawną ochroną przyrody.

Duża atrakcyjność krajobrazu i związane z wykorzystaniem wód mineralnych rozwój uzdrowisk sprawiły, że turystyka ma w rejonie Gór Stołowych stare tradycje. Już w XVII w. przybywający do Dusznik i Kudowy interesowali się ich otoczeniem. Dla odwiedzających Duszniki celem wędrówek były ruiny Zamku Homole, zaś z Kudowy wędrowano do "dzikich i pełnych niebezpieczeństw" Błędných Skał. Szczeliniec Wielki był w tym czasie nieznanym i uważany za niemożliwy do zdobycia.

Obecnie Góry Stołowe posiadają najbardziej rozbudowaną sieć pieszych szlaków turystycznych spośród wszystkich pasm górskich w Sudetach. Na obszarze około 63 km² Parku Narodowego ich łączna długość wynosi około 120 km. Wśród nich, odcinek głównego szlaku sudeckiego im. Mieczysława Orłowicza, znakowany kolorem czerwonym, łączy największe atrakcje regionu: założenia kalwaryjne Wambierzyc, Skalne Grzyby, Szczeliniec, Błędne Skały i Kudowę Zdrój. W latach 70-tych wybudowano asfaltową drogę dojazdową do Błędných Skał. Umożliwia ona wjazd autokarem lub samochodom osobowym na wierzchołek Skalniaka na wysokość 850 m. n.p.m.

W początku lat 90-tych po reformie administracyjnej kraju do intensyfikacji rozwoju turystyki w regionie Gór Stołowych przyczyniła się działalność konsorcjum 6-ciu lokalnych gmin nazwane „Turystyczna szóstka”. Z inicjatywy tej organizacji w roku 1997 powstały tworzone we współpracy z Parkiem Narodowym oraz czeskim parkiem krajobrazowym (CHKO Broumovsko) dwie międzynarodowe trasy rowerowe. Jedna długości 159 km dookoła całego pasma Gór Stołowych, druga licząca nieco ponad 50 km nazwana „Ściany” - wewnątrz gór, przebiega u podnóża skalnych bastionów, najwyższych wyniesień po polskiej i czeskiej stronie.

W drugiej połowie lat 90-tych tereny chronione polskich i czeskich Gór Stołowych połączyły turystyczne przejścia graniczne w Ostrej Górze, Kudowie Czerwnej i Radkowie. Park Narodowy Gór Stołowych we współpracy z CHKO Broumovsko, po drugiej stronie granicy, opracował i wydał wspólną mapę turystyczną obu chronionych obiektów. W roku 1996 utworzono Euroregion Glaciensis pomiędzy stowarzyszeniami gmin polskich i czeskich, bazujący na identyczności środowiska geograficznego i bogatej łączności historycznej tego

---

¹¹ <https://goklewinklodzki.pl/izba-pamieci-violetty-v/>

¹² Opracowano na podstawie <https://pngs.gov.pl/historia-turystyki>

obszaru. W ostatnich latach na terenie Gór Stołowych powstały nowe szlaki rowerowe: trasa „Szczeliniec” tworząca pętlę na terenie Parku Narodowego oraz dwa transgraniczne szlaki: trasa im. T.G. Masaryka oraz szlak Rtyne-Karłów.

Od 2004 roku na terenie Parku Narodowego Gór Stołowych udostępniane są w okresie zimowym narciarskie trasy biegowe.

W 2020 roku wyznaczona została na terenie parku nowa ścieżka edukacyjna nazwana Ścieżką Skalnych Grzybów, zaś w 2023 oddano do użytku szlak pieszo-rowerowy na Kręgielnym Trakcie.

7.1.5. UWARUNKOWANIA ŚRODOWISKOWE W KSZTAŁTOWANIU SIECI OSADNICZEJ

Na możliwości rozwoju sieci osadniczej szczególny wpływ ma ukształtowanie terenu.

Obszar Gminy jest terenem górskim, o wyraźnej dolinie wśród niewielkich wzniesień. Rzeźbę terenu wyraźnie kształtuje dolina Klikawy. Rzędna terenu Gminy waha się od 385 m n.p.m. do 825 m n.p.m. Jednak większość obszaru położona jest powyżej 500 m n.p.m. Pomimo występującej deniwelacji terenu na poziomie ok. 440 m, duża jej rozpiętość przestrzenna sprawia, iż pomimo miejscami pofałdowanej rzeźby terenu, obszar Gminy charakteryzuje występowanie dużych powierzchni o stosunkowo niewielkich nachyleniach. Kolejnym charakterystycznym elementem rzeźby terenu Gminy są progi strukturalno-denudacyjne oraz erozyjne. Pierwsze związane są ze zróżnicowaną odpornością skał górnokredowych na denudację, drugie natomiast występuje głównie w dolinach, kształtuje strome zbocza, głównie przy udziale erozji rzecznej.

Podsumowując, obszar Gminy należy do terenów górskich, gdzie wyraźnie zaakcentowana jest rzeźba dolinna, otoczona niezbyt wysokimi grzbietami wzniesień, które pokryte są przez lasy i łąki.

Budowa geologiczna obszaru gminy jest stosunkowo złożona. Obszar Gór Stołowych jest szczególny na obszarze Polski z uwagi na fakt, iż są to góry płytowe, na które składają się poziomo leżące ławice piaskowca ciosowego, przedzielone warstwami margli oraz wkładkami wapieni. Wśród budowy geologicznej obszaru Gminy występują kompleksy górnego proterozoiku starszego paleozoiku tzw. serii strońskiej.

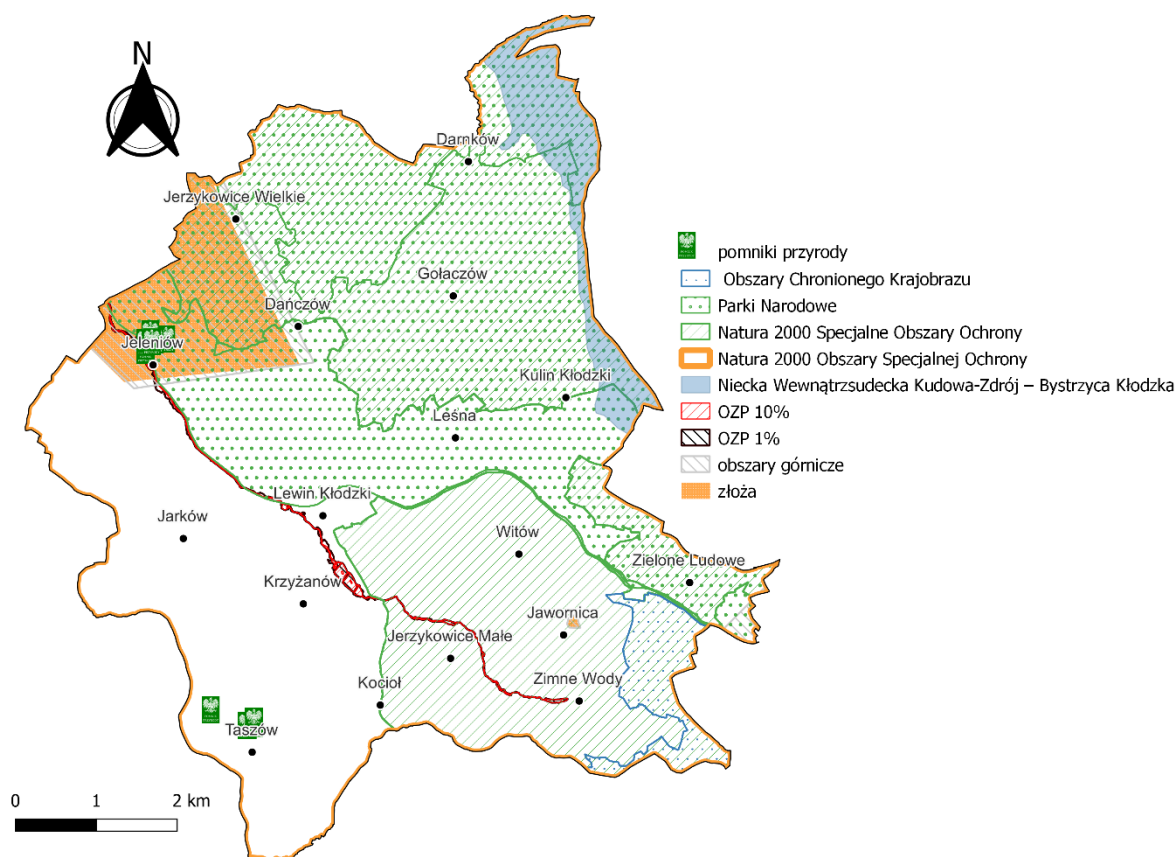
Mezozoik charakteryzują górnokredowe skały osadowe: piaskowce, margle i wapień. Kenozoik natomiast charakteryzują plejstocenyjskie osady rzeczne w postaci piasków i żwirów, także gliny deluwialne, oraz holocenyjskich aluwii, w tym żwiry, piaski, namuły torfiaste i osady rzeczne.

Na terenie gminy Lewin Kłodzki dominują gleby brunatne wyługowane i brunatne kwaśne wykształcone na podłożu skał magmowych i metamorficznych.

W okolicach Jeleniowa występują także gleby brunatne właściwe wykształcone na podłożu skał niescementowanych oraz enklawy gleb pseudobielicowych i ilastych.

W dolinach rzek występują mady.

W okolicach Dańczowa napotkamy gleby pyłowe (pylasto ilaste).

Ryc. 10. Podstawowe uwarunkowania środowiskowe Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Centralnej Bazy Danych Geologicznych, Państwowego Rejestru Granic, a także danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska, Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

7.2. SYSTEM POWIĄZAŃ PRZYRODNICZYCH

7.2.1. KLIMAT

Według klasyfikacji klimatów wg Köppena analizowany obszar położony jest w obrębie klimatu Dfb, który jest umiarkowany i chłodny.

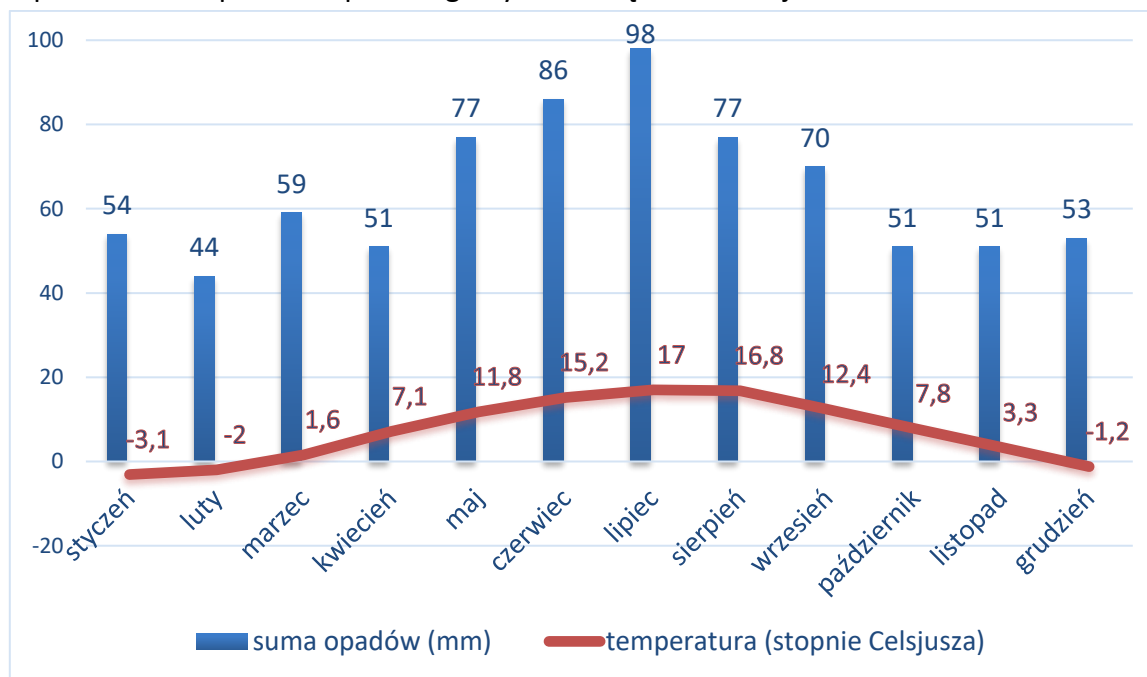
Zgodnie z danymi pogodowymi, prezentowanymi na stronie www.climate-data.org średnia roczna temperatura powietrza w Lewinie Kłodzkim wynosi 7,2°C. Najcieplejszym miesiącem roku jest lipiec (średnia miesięczna temperatura wynosi 17,0°C), natomiast najzimniejszym styczeń (średnia miesięczna temperatura wynosi minus 3,1°C).

Średnia roczna suma opadów wynosi 771 mm (najsuchszym miesiącem jest luty – 44 mm, natomiast największe opady występują w lipcu – 98 mm). Różnica w wysokości opadów pomiędzy najsuchszym i najbardziej mokrym miesiącem wynosi 54 mm. Opady nie są wysokie, ale zróżnicowane, przy występowaniu wyraźnej przewagi opadów letnich nad zimowymi.

Przeważają wiatry zachodnie. Niekorzystną cechą klimatu, zwłaszcza dla roślinności są powtarzające się co roku silne przymrozki wiosenne i jesienne, których nasilenie przypada na koniec kwietnia lub początek maja.

Okres wegetacyjny w stolicy powiatu – Kłodzku trwa około 234 dni (tj. dni ze średnią temperaturą dobową minimum 5°C) na podstawie danych IMGW za lata 1991-2020.

Na kolejnym wykresie przedstawiono szczegółowe dane dotyczące średnich temperatur oraz opadów w poszczególnych miesiącach w miejscowości Lewin Kłodzki.

Ryc. 11. Wykres klimatyczny dla miejscowości Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.climate-data.org

Najbardziej korzystne warunki klimatyczne (nasłonecznienie) posiadają stoki o ekspozycji południowej i zachodniej, mniej korzystny klimat obserwuje się w dolinach rzek. Doliny są rynnami grawitacyjnego spływu chłodnego powietrza, zgodnie ze spadkami terenu.

Celem Gminy Lewin Kłodzki w zakresie **ochrony klimatu** powinno być podejmowanie działań zapobiegających jego zmianom, zabezpieczenie przed skutkami zmian których nie udało się uniknąć, przystosowanie Gminy do zachodzących zmian klimatu, zmniejszenie podatności na zjawiska ekstremalne oraz zwiększenie potencjału do radzenia sobie ze skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych. Zachodzące zmiany klimatu objawiające się przez deszcze nawalne, nagłe powodzie i podtopienia, powodzie od strony rzek, burze, w tym burze z gradem, długotrwałe okresy bezopadowe, okresy bezopadowe z wysoką temperaturą mają istotny, negatywny wpływ na sektor gospodarki wodnej, funkcjonowanie infrastruktury przeciwpowodziowej i innych elementów infrastruktury np. energetycznej, czy drogowej oraz utrudniają działania z zakresu ochrony przed skutkami awarii i klęsk żywiołowych.

Należy brać pod uwagę występowanie silnych wiatrów, incydentalnych trąb powietrznych, silnych wyładowań atmosferycznych z gwałtownymi opadami deszczu lub gradu. Zmiany klimatu mogą istotnie wpływać na rolnictwo, w tym na długość okresu wegetacyjnego, który będzie się zwiększał.

Krajowa polityka adaptacyjna opiera się na dokumencie pn. „**Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do 2032 roku**” (SPA 2020). Opracowanie SPA wpisuje się w działania na rzecz

osiągnięcia celu nadrzędnego Białej Księgi - Adaptacja do zmian klimatu: Europejskie ramy działania, COM(2009)147 oraz unijnej strategii adaptacji do zmian klimatu, jakim jest poprawa odporności państw członkowskich na aktualne i oczekiwane zmiany klimatu, w tym lepsze przygotowanie do ekstremalnych zjawisk klimatycznych i pogodowych oraz redukcja kosztów społeczno-ekonomicznych z tym związanych.

SPA wskazuje **cele i kierunki działań adaptacyjnych**, które należy podjąć w najbardziej wrażliwych sektorach i obszarach: gospodarce wodnej, rolnictwie, leśnictwie, różnorodności biologicznej i obszarach prawnie chronionych, zdrowiu, energetyce, budownictwie, transporcie, gospodarce przestrzennej i obszarach zurbanizowanych.

Rekomendowane kierunki działań adaptacyjnych to: ochrona przeciwpowodziowa obszarów położonych na terenach zalewowych oraz przygotowanie do sytuacji zabezpieczenia w wodę dobrej jakości w warunkach dłuższych okresów niedoborów wody.

Celem zapobiegania zmianom klimatu oraz adaptacji do zmian, Gmina i inne jednostki działające na tym terenie już teraz podejmują **działania o charakterze planistycznym, inwestycyjnym i technicznym**, a także edukacyjno-informacyjnym. Są to działania:

- racjonalna gospodarka wodno-ściekową, w tym wspieranie retencji wód,
- zarządzanie ryzykiem powodzi i podtopień,
- kształtowanie terenów zieleni, parków, zieleni nadrzecznej itp.,
- uwzględnienie kwestii zmian klimatu w dokumentach planistycznych i innych dokumentach strategicznych, np. zapisy projektów miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego uwzględniają zagadnienia związane z ochroną klimatu np. właściwego przewietrzania terenów gminy, ochrony przed powodzią i podtopieniami, gospodarowania wodami opadowymi, zachowania naturalnych walorów przyrodniczych, ochrony,
- ograniczanie niskiej emisji i zanieczyszczenia powietrza poprzez wymianę źródeł ogrzewania,
- prowadzenie działań kontrolnych w zakresie zakazu spalania odpadów lub niskiej jakości paliwa w indywidualnych systemach grzewczych,
- przedsięwzięcia termomodernizacyjne w obiektach użyteczności publicznej,
- wykorzystanie odnawialnych źródeł energii,
- prowadzenie kampanii edukacyjnych mających na celu wskazywanie prawidłowych postaw odnośnie ochrony powietrza, a także środków ostrożności odnośnie negatywnych skutków złej jakości powietrza,
- ograniczanie emisji zanieczyszczeń ze środków transportu, poprzez remonty i modernizacje dróg,
- rozwój komunikacji publicznej w oparciu o nowoczesny tabor autobusowy,
- wspieranie rozwoju transportu rowerowego poprzez rozwój i modernizację infrastruktury.

7.2.2. KORYTARZE EKOLOGICZNE

Korytarze ekologiczne to obszary umożliwiające migrację zwierząt, roślin lub grzybów.

W celu zachowania ich drożności zaleca się prowadzić następujące działania:

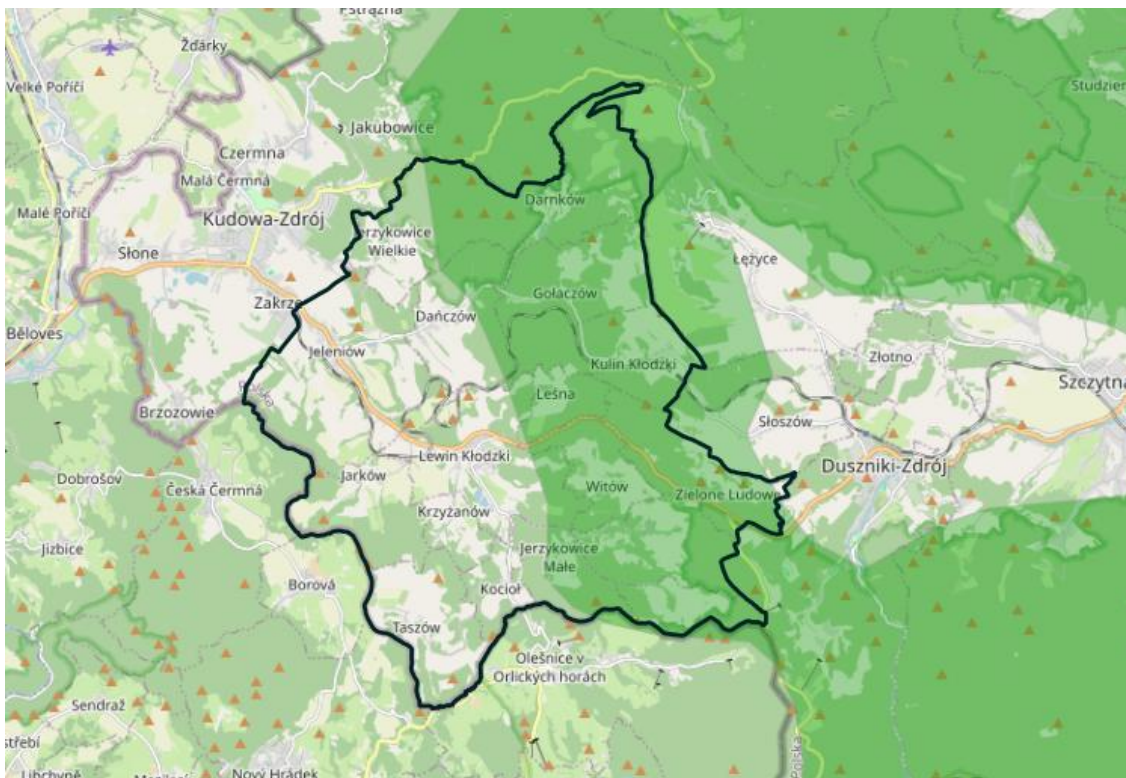
- uwzględnianie korytarzy ekologicznych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- budowa przejść dla zwierząt – dotyczy miejsc, gdzie przecinają się drogi już istniejące (o najwyższym natężeniu ruchu) z korytarzami ekologicznymi, na drogach już istniejących o mniejszym natężeniu ruchu w miejscach przecięcia korytarzy migracyjnych, umieszczenie odpowiednich znaków informujących o tym oraz ograniczenie prędkości,
- ochrona dolin rzecznych – poprzez zaniechanie zabudowy brzegów, regulacji koryta rzeczno; rewitalizacja najbardziej zdegradowanych odcinków rzek,
- zalesienia – dotyczy korytarzy migracyjnych, gdzie płaty lasu w obrębie takiego korytarza są oddalone od siebie na odległość powyżej 1 km (z wyłączeniem cennych przyrodniczo siedlisk nieleśnych),
- ochrona przed dalszą zabudową odcinków korytarzy ekologicznych o znacznych przewężeniach, spowodowanych bezpośrednim sąsiedztwem terenów zurbanizowanych.

Do zaniku ekosystemów oraz zmniejszenia się liczby gatunków prowadzą takie działania jak: budowa dróg, zabudowa mieszkaniowa, przemysłowa i handlowa, eksploatacja surowców, lokalizacja składowisk odpadów. Do najbardziej podatnych na degradację należą środowiska bagienne, wodne, starych lasów. Zachowanie drożności korytarzy ekologicznych powinno polegać przede wszystkim na ich ochronie przed zabudowaniem, przegrodzeniem i na tworzeniu nowych nasadzeń.

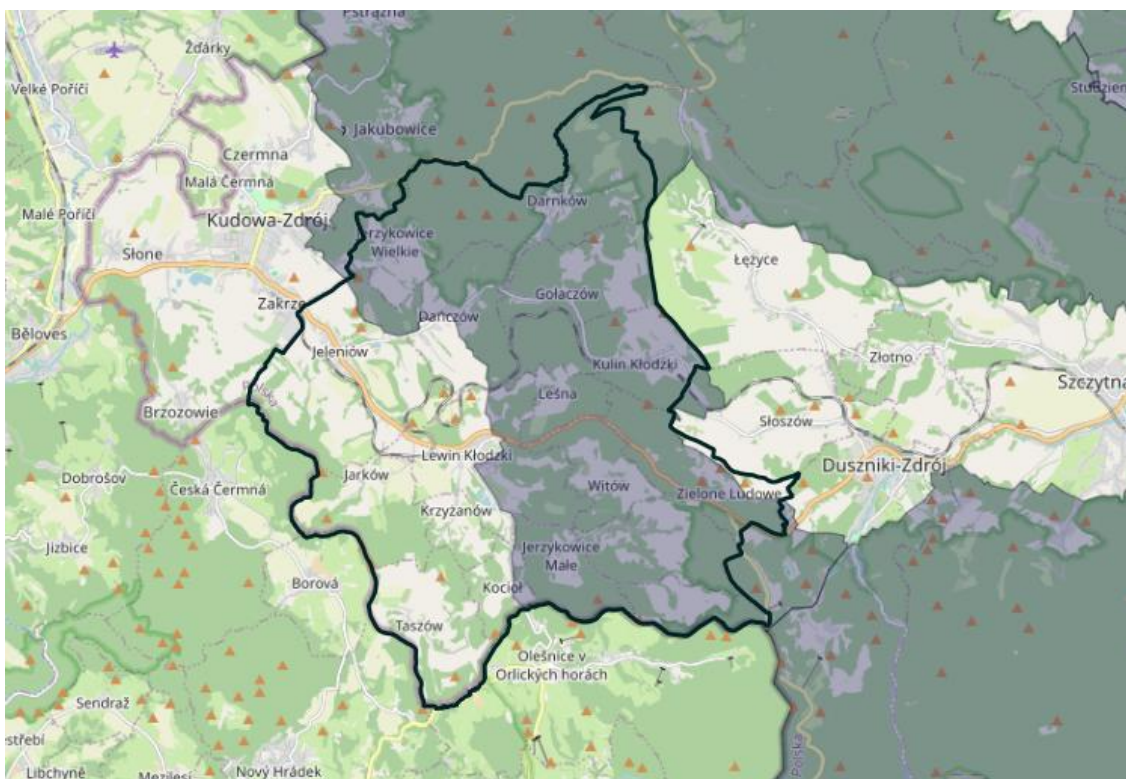
Przebieg korytarzy ekologicznych został opracowany przez Instytut Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot. Zostały opracowane dwa projekty tego autorstwa – z lat 2005 i 2012. Wg pierwszego projektu część Gminy Lewin Kłodzki znajduje się w zasięgu korytarza ekologicznego „Góry Stołowe - południe KZ-5A”, natomiast w projekcie z 2012 Gmina Lewin Kłodzki znajduje się w zasięgu korytarza ekologicznego „Góry Stołowe GKZ-8A”.

Dane dotyczące głównych korytarzy ekologicznych zostały opracowane w 2 etapach: I etap - na podstawie danych przygotowanych na zlecenie Ministerstwa Środowiska w 2005 roku przez Polską Akademię Nauk – Zakład Badania Ssaków w Białowieży oraz II etap - we współpracy z Pracownią na rzecz Wszystkich Istot, w ramach projektu ze środków EEA/EOG. Dane obejmują kompletną mapę korytarzy istotnych dla populacji dużych ssaków leśnych oraz spójności siedlisk leśnych i wodnoblotnych w skali krajowej i kontynentalnej. Należy przy tym zauważyć, że przebieg korytarzy nie został prawnie zatwierdzony. Mapa dostępna jest na stronie internetowej <https://mapa.korytarze.pl>.

Przebieg korytarzy ekologicznych przedstawiono na kolejnych rycinach.

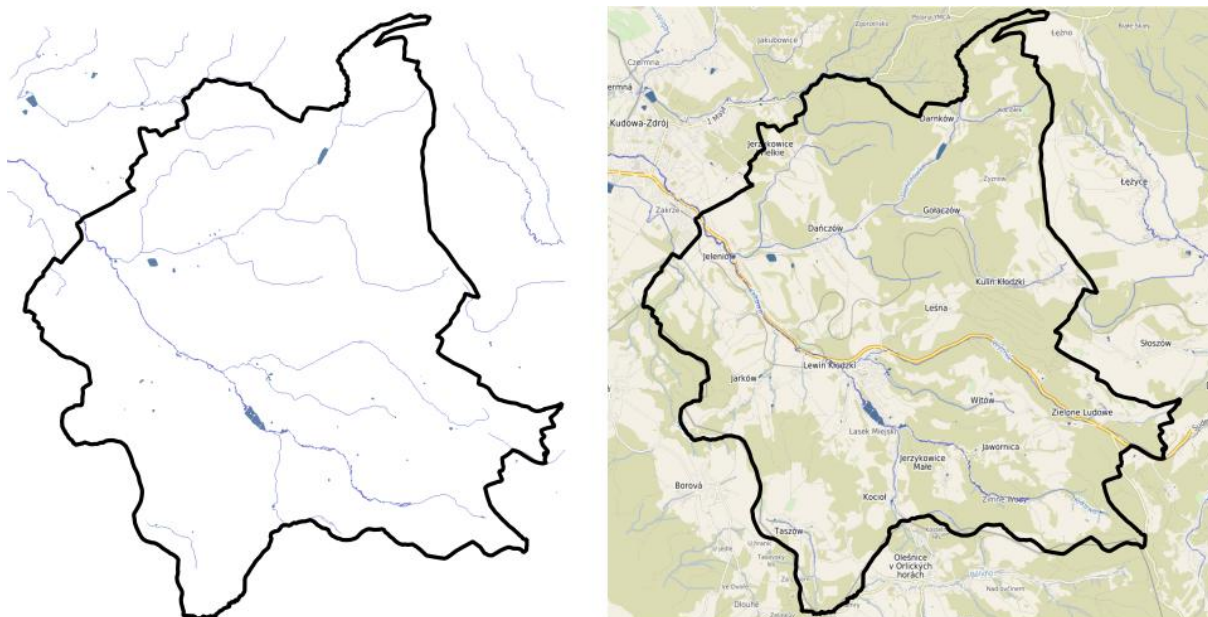

Ryc. 12. Przebieg korytarzy ekologicznych według Instytutu Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża według projektu 2005 na tle lokalizacji Gminy Lewin Kłodzki
Źródło: www.mapa.korytarze.pl

Ryc. 13. Przebieg korytarzy ekologicznych według Instytutu Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża według projektu 2012 na tle lokalizacji Gminy Lewin Kłodzki
Źródło: www.mapa.korytarze.pl

Do lokalnych korytarzy należą przede wszystkim doliny rzeczne. Schemat sieci hydrograficznej na terenie Gminy Lewin Kłodzki przedstawiono na rycinie.

Ryc. 14. Schemat sieci hydrograficznej na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://lewinklodzki.e-mapa.net/>

Cały obszar Gminy Lewin Kłodzki, ze względu na występowanie licznych obszarów prawnie chronionych, uzupełniającą funkcję rolniczą (np. trwałe użytki zielone i pastwiska), a także występowanie mozaiki siedlisk i brak znaczących barier fizycznych dla migracji zwierząt, charakteryzuje się możliwością swobodnego przemieszczania się zwierząt.

7.2.3. ŚWIAT ROŚLIN I ZWIERZĄT

Około połowy obszaru gminy zajmują tereny leśne głównie, jako las górski i mieszany z przewagą świerków i mniejszym udziałem brzozy, olszy, sosny, buka i jesionu. Wśród kompleksów leśnych dominują kwaśne buczyny górskie, w dnach dolin – lasy łęgowe.

Gorsze gleby, niżej położone, w pobliżu Jeleniowa zajmuje głównie roślinność to grąd środkowoeuropejski w serii ubogiej, na żyzniejszych glebach w serii żyznej. Ograniczone powierzchnie zajmują żyzne buczyny.

W ramach gatunków flory spotkać można: przygiełkę białą, marzankę wonną, okwap dwupienny, turzycę zwistą, żywiec cebulkowy, gwiazdnice wielokwiatową, tojeść gajową. W lasach napotkać można borówkę bagienną, jarzmiankę większą, goryczkę orzęsioną, zerwę kulista, rosiczkę długolistną, rzeżuchę trójlistkową.

W zakresie fauny wśród gatunków cennych zidentyfikowanych na terenie gminy występują: krocionóg – gatunek alpejski (w okolicach Darnkowa), bocian czarny, orzechówka, pluszcz.

W rzekach spotkać można pstrąga potokowego i głowacza białopłetwego. Na terenach podmokłych - żółwia błotnego. Wśród rzadkich płazów wskazać można występowanie na obszarze Gminy: traszki górskiej, wśród ssaków to: ryjówka górska i rzęsorka mniejsza.

Obszar Gminy Lewin Kłodzki znajduje się w zasięgu Nadleśnictwa Zdroje.

Nadleśnictwo Zdroje wskazało postulaty, na które należy zwrócić uwagę przy sporządzaniu strategii rozwoju:

- podejmowanie działań ukierunkowanych na zapewnienie trwałości lasów poprzez prowadzenie gospodarki leśnej, która zapobiega niekontrolowanemu rozpadowi lasów, wpływa na lepsze ich dostosowanie do zmieniającego się warunków klimatycznych, a tym samym wzmacniania rolę glebochronną i wodochronną,
- wpisanie lasów (w sporządzanym dokumencie) jako kluczowego elementu kształtowania krajobrazu Gminy Lewin Kłodzki.

Na koniec 2024 r. wg GUS ma terenie Gminy Lewin Kłodzki lasy zajmowały powierzchnię 2 413,20 ha, w tym 2 263,20 ha to powierzchnia lasów publicznych. Lesistość wynosi 46,3 %.

Lasy położone na terenie Gminy Lewin Kłodzki są obciążone dużą presją turystyczną ze względu na ruch turystyczny i sąsiedztwo ośrodków miejskich takich jak np. Kłodzko. Przyczyna się to do zagrożenia pożarowego. Jednocześnie niezbędne jest podejmowanie działań zmierzających do udostępnienia lasów przy ich właściwej ochronie. W latach 2020-2024 Nadleśnictwo Zdroje zrealizowało następujące zadania:

1. Zagospodarowanie turystyczne ruin zamku Homole. Realizacja w 2020 r. za kwotę 392 172,00 zł.
2. Zadania z zakresu ochrony lasu (przeciwdziałanie degradacji lasów). Realizacja w latach 2020-2024 za kwotę 184 966,50 zł.
3. Zadanie z zakresu hodowli lasu (zwiększanie różnorodności gatunkowej lasów). Realizacja w latach 2020-2024 za kwotę 651 886,05 zł.

Nadleśnictwo Zdroje prowadzi także działania dotyczące identyfikacji, likwidacji oraz przeciwdziałania powstawaniu dzikich wysypisk śmieci na obszarze kompleksów leśnych.

Dane dotyczące **form ochrony przyrody** znajdują się w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody na stronie <http://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP>, natomiast poglądowe, graficzne przedstawienie zasięgu form ochrony przyrody oraz lokalizacji pomników przyrody znajduje się na stronie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>. Pliki SHP z granicami form ochrony przyrody oraz lokalizacją pomników przyrody dostępne są na stronie <https://www.gov.pl/web/gdos/dostep-do-danych-geoprzestrzennych>.

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu pismem z 28 maja 2025 r. przekazał informacje na cele opracowania niniejszej strategii. Zadania **zrealizowane** przez RDOŚ we Wrocławiu na terenie Gminy Lewin Kłodzki, w latach 2020-2024 dotyczyły m.in. następujących inwentaryzacji:

1. Inwentaryzacja fitosocjologiczna w obszarze Natura 2000 Grodczyn i Homole koło Dusznik PLH020039. Wykonano ją w latach 2021-2022. Koszt wyniósł 15 000 zł.
2. Inwentaryzacja entomologiczna w obszarze Natura 2000 Grodczyn i Homole koło Dusznik PLH020039. Wykonano ją w latach 2019-2020. Koszt wyniósł 10 000 zł.
3. Inwentaryzacja fitosocjologiczna w obszarze Natura 2000 Góry Orlickie PLH020060. Wykonano ją w latach 2020-2021. Koszt wyniósł 5 000 zł.

4. Inwentaryzacja entomologiczna w obszarze Natura 2000 Góry Orlickie PLH020060. Wykonano ją w latach 2019-2020. Koszt wyniósł 6 000 zł.

Zadania **zaplanowane** przez RDOŚ we Wrocławiu na terenie Gminy Lewin Kłodzki, na lata 2025-2030 dotyczą m.in. następujących prac:

1. Ochrona czynna płatów siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków:
  - 4094 Goryczuszka czeska *Gentianella bohemica*,
  - 6177 modraszek telejus *Phengaris teleius*,
  - 6210 Ciepłolubne, śródlądowe murawy napiaskowe (*Koelerion glaucae*),
  - 6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (Nardion - płaty bogate florystycznie), położonych w granicach obszarów Natura 2000 Grodczyn i Homole koło Dusznik PLH020039 oraz Góry Orlickie PLH020060, w ramach realizacji projektu nr FENX.01.05-IW.01-0113/24 pn. Wdrażanie działań z zakresu ochrony czynnej na obszarach Natura 2000. Planowany okres realizacji to lata 2025-2026.
2. Ocena wpływu zrealizowanych działań na stan ochrony ww. siedlisk przyrodniczych i siedlisk gatunków. w ramach realizacji projektu nr FENX.01.05-IW.01-0113/24 pn. Wdrażanie działań z zakresu ochrony czynnej na obszarach Natura 2000. Planowany rok realizacji – 2027.
3. Opracowanie ekspertyz przyrodniczych, przygotowanie projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Grodczyn i Homole koło Dusznik PLH020039. Planowany rok realizacji – 2027.
4. Opracowanie ekspertyz przyrodniczych, przygotowanie projektu planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Orlickie PLH020060. Planowany rok realizacji – 2028.
5. Opracowanie ekspertyz przyrodniczych, przygotowanie projektu planu zadań ochronnych obszar Natura 2000 Góry Stołowe PLB020006. Planowany rok realizacji – 2029.
6. Opracowanie ekspertyz przyrodniczych, przygotowanie projektu planu zadań ochronnych obszar Natura 2000 Góry Stołowe PLH020004. Planowany rok realizacji – 2029.

Więcej informacji o świecie roślin i zwierząt podano w rozdziale dotyczących obszarów i obiektów prawnie chronionych.

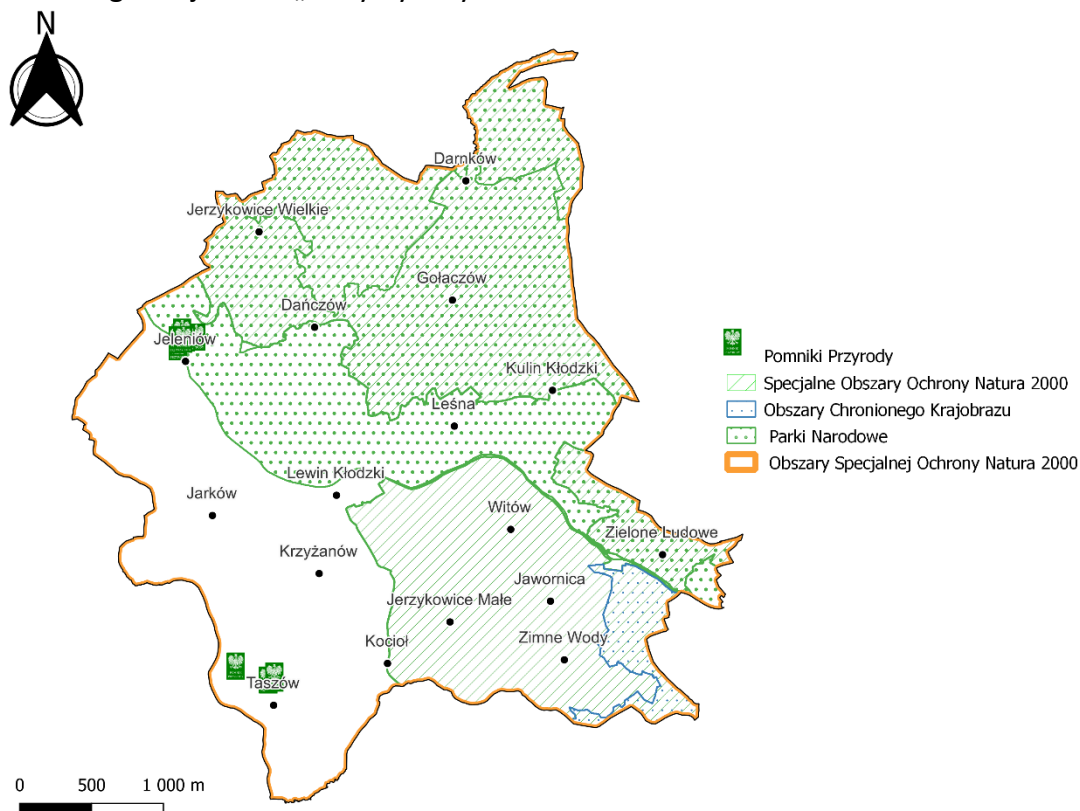
Zieleń urządzona w granicach Gminy reprezentowana jest też przez parki, kwietniki, zieleń w ciągach dróg, zieleń na cmentarzach, a także nasadzenia szpalerowe i inne tereny rekreacyjne.

Więcej informacji o świecie roślin i zwierząt podano w rozdziale dotyczących obszarów i obiektów prawnie chronionych.

7.2.4. PRAWNA OCHRONA PRZYRODY – FORMY POWIERZCHNIOWE

Teren Gminy Lewin Kłodzki obejmuje fragmenty obszarów Natura 2000: Góry Stołowe (PLB020006), Góry Stołowe, (PLH020004), Góry Orlickie (PLH020060) oraz Grodczyn i Homole

koło Dusznik (PLH020039), a także fragment Parku Narodowego Gór Stołowych oraz Obszar Chronionego Krajobrazu „Góry Bystrzyckie i Orlickie”.

Ryc. 15. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Państwowego Rejestru Granic, a także danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska

Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska we Wrocławiu posiada dane z inwentaryzacji przyrodniczych wykonanych w ramach:

1. Sporządzenia projektu planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Góry Stołowe (PLB020006). Dla 32 % ww. obszaru Natura 2000 zakres planu zadań ochronnych (jako plan ochrony) zawarty jest w Rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 21 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Narodowego Gór Stołowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2660) Dla pozostałych 68 % obszaru plan zadań ochronnych jest obecnie w opracowaniu.
2. Sporządzenia projektu planu zadań ochronnych obszaru Natura 2000 Góry Stołowe (PLH020004). Dla 57,6 % ww. obszaru Natura 2000 zakres planu zadań ochronnych (jako plan ochrony) zawarty jest w Rozporządzeniu Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 21 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Narodowego Gór Stołowych (Dz. U. z 2023 r. poz. 2660). Dla pozostałych 42,4 % obszaru plan zadań ochronnych jest obecnie w opracowaniu.
3. Sporządzenia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Orlickie (PLH020060) – plan ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 18 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu

zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Orlickie PLH020060 (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2014 r. poz. 2814).

4. Sporządzenia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Grodczyn i Homole koło Dusznik (PLH020039) – plan ustanowiony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 1 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Grodczyn i Homole koło Dusznik PLH020039 (Dz. Urz. Woj. Doln. z 2014 r. poz. 1688; zm. z 2014 r. poz. 4503 oraz z 2018 r. poz. 1048).
5. Uzupełnienia stanu wiedzy dla obszaru Natura 2000 Góry Orlickie (PLH020060) na potrzeby stworzenia Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych.
6. Uzupełnienia stanu wiedzy dla obszaru Natura 2000 Grodczyn i Homole koło Dusznik (PLH020039) na potrzeby stworzenia Banku Danych o Zasobach Przyrodniczych.

Należy zaznaczyć, że na przedmiotowym terenie mogą występować inne, niewykazane w danych będących aktualnie w posiadaniu RDOŚ we Wrocławiu siedliska przyrodnicze, o których mowa w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 13 kwietnia 2010 r. w sprawie siedlisk przyrodniczych oraz gatunków będących przedmiotem zainteresowania Wspólnoty, a także kryteriów wyboru obszarów kwalifikujących się do uznania lub wyznaczenia jako obszary Natura 2000 (Dz. U. z 2014 r. poz. 1713), jak również stanowiska i siedliska gatunków chronionych roślin, zwierząt i grzybów objętych ochroną gatunkową w myśl rozporządzeń Ministra Środowiska: z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej roślin (Dz. U. z 2014 r. poz. 1409), z dnia 16 grudnia 2016 r. w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt (Dz. U. z 2022 r. poz. 2380), z dnia 9 października 2014 r. w sprawie ochrony gatunkowej grzybów (Dz. U. z 2014 r. poz. 1408). W celu potwierdzenia lub wykluczenia występowania chronionych siedlisk przyrodniczych lub gatunków konieczne jest przeprowadzenie przez właściwych specjalistów, w odpowiednim terminie, inwentaryzacji przyrodniczej.

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki nie zostały ustalone strefy ochrony ostoi, miejsc rozrodu lub regularnego przebywania, o których mowa w art. 46 ust. 3 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2024 r. poz. 1478 ze zm.).

Park Narodowy Gór Stołowych¹³

W granicach administracyjnych Gminy Lewin Kłodzki znajduje się fragment Parku Narodowego Gór Stołowych. Łączna powierzchnia Parku wynosi 6340,37 ha, a kolejne 10 515,00 ha to otulina Parku.

Park został utworzony na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 16 września 1993 r. w sprawie utworzenia Parku Narodowego Gór Stołowych. Pozostałymi aktami prawnymi wykazanymi w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody CRFOP (stan na 15.09.2025 r.) są:

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 stycznia 1997 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie utworzenia Parku Narodowego Gór Stołowych.

¹³ Opracowano na podstawie Centralnego Rejestru Form Ochrony Przyrody oraz <https://pngs.gov.pl/>

2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 18 lutego 2013 r. w sprawie nadania statutu Parkowi Narodowemu Gór Stołowych z siedzibą w Kudowie-Zdroju.

Obowiązuje Zarządzenie Nr 63 Ministra Środowiska z dnia 19 grudnia 2013 r. w sprawie zadań ochronnych dla Parku Narodowego Gór Stołowych.¹⁴

Nadzór nad Parkiem sprawuje Dyrektor Parku Narodowego Gór Stołowych.

Park Narodowy Gór Stołowych jako jedyny spośród 23 parków narodowych utworzony został w trosce o ochronę przyrody nieożywionej.

Położenie

Park Narodowy Gór Stołowych obejmuje wierzchowinowe i centralne partie Gór Stołowych oraz północno- zachodnią część Wzgórz Lewińskich. Na północnym zachodzie Park sąsiaduje z czeskim parkiem krajobrazowym CHKO Broumovsko. Od południa i północno-wschodu obszar Parku wyznacza linia ściany lasu biegnąca u podnóży Gór Stołowych i północno- zachodniego fragmentu Wzgórz Lewińskich. Ma on kształt trójkąta, który wyznacza granica państwa i prowadzące od niej międzynarodowe szlaki komunikacyjne: droga E 67 i droga nr 388, zbiegające się w Polanicy Zdroju.

Geologia i rzeźba terenu

Wypiętrzanie gór, w tempie niezauważalnym przez człowieka, trwa nadal. Jednakże równocześnie, na masywy Gór Stołowych działają procesy naturalne: postępuje niszczenie skał przez wietrzenie i erozję, przy czym skały o mocniejszym spoiwie, są niszczone wolniej. Tłumaczy to więc dlaczego Góry Stołowe nie są jednolitym płaskowyżem i można w ich obrębie wyróżnić kilka poziomów.

Pozostałościami najwyższego poziomu jest Szczeliniec Wielki i rozległy płaskowyż Skalniaka z Błędnymi Skałami oraz Narożnik, natomiast najbardziej rozległy jest poziom środkowy, obejmujący miejscowości Karłów, Pasterka, Łężyce Górne. W granicach Parku Narodowego, oprócz Gór Stołowych zajmujących znacznie większą północną i wschodnią jego część, znalazł się przylegający do nich od południowego-zachodu fragment Wzgórz Lewińskich, zbudowany z granitoidów a w jego okrywie łupków łuszczycowych. Tzw. granitoid kudowski powstał w okresie między 330 a 300 mln lat temu. Przykładami odsłoneń granitoidów występujących na terenie parku są „Czartowski Kamień” oraz usytuowana przy Szosie Stu Zakrętów „Czerwona Skałka”. Najstarszymi skałami osadowymi tego regionu są występujące w okolicach Pstrążnej łupki ilaste lokalnie piaszczyste z wkładkami węgla i wapieni, w których można znaleźć ślady odcisniętych karbońskich roślin. Łatwa dostępność skał budujących Góry Stołowe i Wzgórz Lewińskie sprawiła, że od dawna eksploatowano je w licznych, choć niewielkich kamieniołomach. Dziś wydobywa się tylko piaskowce ciosowe w dwu kamieniołomach w Radkowie i koło Polanicy Zdroju, wykorzystując je dla potrzeb budownictwa i kamieniarstwa.

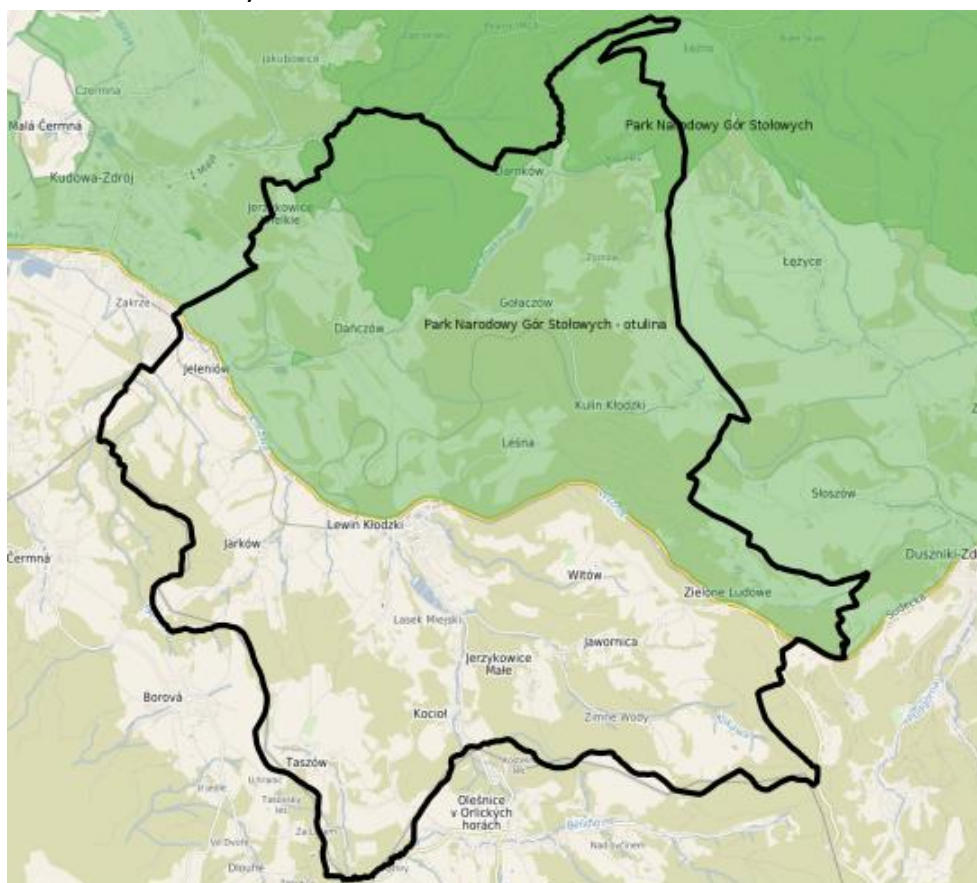
Na południowych obrzeżach Gór Stołowych występują źródła wód mineralnych. Są to szczyawy charakteryzujące się niewielką mineralizacją i dużą zawartością gazowego dwutlenku węgla. Ich lecznicze wykorzystanie stało się podstawą rozwoju uzdrowisk Kudowy, Dusznik i Polanicy Zdroju.

---

¹⁴ Zadania ochronne <https://pngs.gov.pl/plan-ochrony-parku>

Szczegółowe opisy fauny i flory Parku Narodowego Gór Stołowych zamieszczono w **Diagnozie**, która została przygotowana na cele niniejszej strategii rozwoju. Z uwagi na obszerność materiału, nie powiela się tych opisów w strategii wskazując jednocześnie, że zainteresowane osoby pełen opis mogą odszukać w **Diagnozie**. Jednocześnie podkreśla się fakt, że na kolejnych stronach niniejszej strategii podano informacje o siedliskach i gatunkach chronionych występujących na opisywanym terenie w ramach obszarów Natura 2000.

Zasięg Parku Narodowego Gór Stołowych i jego otuliny na tle granic gminy Lewin Kłodzki przedstawiono na rycinie.

Ryc. 16. Lokalizacja Parku Narodowego Gór Stołowych wraz z otuliną na tle granicy Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://lewinklodzki.e-mapa.net/>

Obszary Natura 2000

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki zlokalizowane są fragmenty czterech obszarów Natura 2000:

1. Specjalny obszar ochrony siedlisk Góry Stołowe PLH020004, Grodczyn i Homole koło Dusznik PLH020039, Góry Orlickie PLH020060.
2. Obszar specjalnej ochrony ptaków Góry Stołowe PLB020006.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Góry Stołowe PLH020004 – został wyznaczony Decyzją Komisji z dnia 13 listopada 2007 r. przyjmującej, na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG, pierwszy zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty, składających się

na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument C(2007) 5043) (2008/25/WE). Aktem prawa krajowego jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 11 września 2023 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Góry Stołowe (PLH020004).

Specjalny obszar ochrony siedlisk obejmuje łącznie powierzchnię 10 983,57 ha.

Góry Stołowe są jedynymi w Polsce górami płytowymi z interesującymi formami rzeźby skalnej. Zbudowane są z najmłodszych w niecce środkowosudeckiej, górnokredowych piaskowców ciosowych i margli. Skały zalegają nieckowato, ale bardzo płasko, tworząc dwupiętrową strukturę (górną płytę jest silnie spękana i zwiędnięta) o wierzchołkach przypominających z daleka stół. Najpiękniejsze piaskowcowe skałki zgrupowane są na północno-wschodniej krawędzi (Skalne Grzyby, Skłon Radkowa, Pasterska Góra) i na południowo-wschodniej krawędzi masywu (Skłon Batorowa, Skały Puchacza i in.), a także na najwyższych bastionach gór (Szczelińcu Wielkim i Małym, Skalniaku, Błędnym Skałkach). Szata roślinna tych gór należy do piętra regła dolnego lecz została silnie przekształcona przez człowieka i obecnie jest to głównie las świerkowy wprowadzony w miejsce wyciętych lasów bukowo-jodłowych. Dobrze zachowały się dolnoreglowe zbiorowiska lasów bukowych w rejonie Rogowej Kopy, Darnkowskiego Potoku i Poźnej. Lokalnie można spotkać naturalne świerczyny i reliktywne stanowiska boru sosnowego. Występują tu łąkowe zbiorowiska o dużym stopniu naturalności. Na środkowym spłaszczeniu występują torfowiska wysokie.

Jest to obszar ważny dla zachowania bioróżnorodności. Rodzaj podłoża sprzyja występowaniu cennej mozaiki siedlisk leśnych, naskalnych i murawowych. Na uwagę zasługuje bogata flora mszaków (opisano stąd nowy dla Polski gatunek *Dicranum sendtneri*). Góry Stołowe są jedynymi w Polsce górami o budowie płytowej, o unikatowych walorach krajobrazowych.

Kluczowymi dla obszaru są siedliska przyrodnicze 6520 górskie łąki świeże użytkowane ekstensywnie oraz kwaśne i żyzne buczyny górskie (kod 9110, 9130). Biorąc pod uwagę ich łączną powierzchnię oraz stan zachowania, ich wystąpienia są istotne dla zachowania tych siedlisk w skali regionu i kraju. Szczególnie dobrze zachowane i bogate florystycznie są łąki górskie (6520), które występują na całym obszarze, niekiedy w postaci dużych kompleksów (Łężyce, Kudowa-Zdrój). W obszarze realizuje się cała mozaika różnych postaci łąk uwarunkowana różnymi sposobami użytkowania, jego regularnością etc., od łąk ziołoroślowych sporadycznie koszonych, poprzez regularnie użytkowane kośnie, kośno pastwiskowo do ekstensywnie wypasanych. O specyfice obszaru stanowią także liczne wystąpienia siedlisk młak węglanowych (7230), mszysto paprociowych zbiorowisk naskalnych (8210, 8220), nadpotokowych ziołorośli górskich (6430), muraw bliźniczkowych bogatych florystycznie (6230) oraz lasów zboczowych (9180) i podgórskich łągów (91E0).

Zgodnie z danymi zawartymi w standardowym formularzu danych udział pokrycia terenu (charakterystyka ogólna) wymienionego obszaru Natura 2000 jest następujący¹⁵:

- ✓ N09 - Suche murawy, stepy - 0,26 %,

---

¹⁵ nazewnictwo opracowano na podstawie

http://zamowienia.utp.edu.pl/download/AGATA/2015/5.2015/Zal_21_SIWZ_instrukcja_wypel_SDF.pdf

- ✓ N10 - łąki wilgotne, łąki świeże – 4,85 %,
- ✓ N12 – Ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 17,07 %,
- ✓ N16 - Lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 3,81 %,
- ✓ N17 – Lasy iglaste – 39,27 %,
- ✓ N19 – Lasy mieszane – 34,74 %,

Plan zadań ochronnych został wyznaczony Zarządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 21 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Narodowego Gór Stołowych.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Grodczyn i Homole koło Dusznik PLH020039 – został wyznaczony Decyzją Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmująca na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE). Aktem prawa krajowego jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 13 czerwca 2022 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Grodczyn i Homole koło Dusznik (PLH020039).

Specjalny obszar ochrony siedlisk obejmuje łącznie powierzchnię 331,21 ha.

Obszar obejmuje południowo-wschodnią część Lewińskich Wzgórz, w pobliżu przełęczy Polskie Wrota. Teren jest pokryty głównie przez bogate gatunkowo górskie łąki kośne, murawy kserotermiczne oraz ekstensywnie użytkowane pastwiska. Na wzgórzu Homole występują niewielkie, lecz dobrze zachowane płaty klonowo-lipowych lasów zboczowych *Aceri-Tilietum* oraz buczyn.

W obszarze stwierdzono płaty 13 typów siedlisk przyrodniczych z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej (przy czym 11 z nich stanowi przedmioty ochrony obszaru), 1 gatunku rośliny (4094 Goryczuszka czeska *Gentianella bohemica*) oraz 2 gatunków motyli (6177 modraszek telejus *Phengaris teleuis* i 6179 modraszek nausitous *Phengaris nausithous*). Siedliskami przyrodniczymi z załącznika I Dyrektywy Siedliskowej, stanowiącymi przedmioty ochrony obszaru są:

- 6210 Murawy kserotermiczne (*Festuco-Brometea*),
- 6230 Górskie i niżowe murawy bliźniczkowe (*Nardion* - płaty bogate florystycznie),
- 6430 Ziołorośla górskie (*Adenostylin alliariae*) i ziołorośla nadrzeczne (*Convolvuletalia sepium*),
- 6510 Niżowe i górskie świeże łąki użytkowane ekstensywnie (*Arrhenatherion elatioris*),
- 6520 Górskie łąki konietlicowe użytkowane ekstensywnie (*Polygono-Trisetion*),
- 7140 Torfowiska przejściowe i trzęsawiska (przeważnie z roślinnością z *Scheuchzerio-Caricetea*),
- 7230 Górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk,
- 9130 Żyzne buczyny (*Dentario glandulosae Fagenion*, *Galio odorati-Fagenion*),

- 9180 Jaworzyny i lasy klonowo-lipowe na stromych stokach i zboczach (*Tilio platyphyllis-Acerion pseudoplatani*),
- 91E0 Łęgi wierzbowe, topolowe, olszowe i jesionowe (*Salicetum albae*, *Populetum albae*, *Alnenion glutinoso-incanae*) i olsy źródliskowe
- 4094 Goryczuszka czeska *Gentianella bohemica*.

Natomiast siedliskami, które nie stanowią przedmiotu ochrony w obszarze są 8210 Wapienne ściany skalne ze zbiorowiskami *Potentilletalia caulescentis* oraz 6410 Zmiennowilgotne łąki trzęślicowe (*Molinion*).

Zgodnie z danymi zawartymi w standardowym formularzu danych udział pokrycia terenu (charakterystyka ogólna) wymienionego obszaru Natura 2000 jest następujący¹⁶:

- ✓ N10 - łąki wilgotne, łąki świeże – 27,54 %,
- ✓ N12 – Ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 41,84 %,
- ✓ N17 – Lasy iglaste – 9,73 %,
- ✓ N19 – Lasy mieszane – 20,89 %,

Plan zadań ochronnych został wyznaczony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 1 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Grodczyn i Homole koło Dusznik PLH020039. Następnie został zmieniony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 30 października 2014 r. oraz Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 28 lutego 2018 r. zmieniające zarządzenie w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Grodczyn i Homole koło Dusznik PLH020039.

Specjalny obszar ochrony siedlisk Góry Orlickie PLH020060 – został wyznaczony Decyzją Komisji z dnia 12 grudnia 2008 r. przyjmującej na mocy dyrektywy Rady 92/43/EWG drugi zaktualizowany wykaz terenów mających znaczenie dla Wspólnoty składających się na kontynentalny region biogeograficzny (notyfikowana jako dokument nr C(2008) 8039) (2009/93/WE). Aktem prawa krajowego jest Rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 2 września 2021 r. w sprawie specjalnego obszaru ochrony siedlisk Góry Orlickie (PLH020060).

Specjalny obszar ochrony siedlisk obejmuje łącznie powierzchnię 2 798,07 ha.

Góry Orlickie są blokiem zbudowanym z prekambryjskich skał metamorficznych (głównie łupki twardzycowe i gnejsy). Większość tego południkowo wyciągniętego pasma znajduje się na terenie Republiki Czeskiej i tylko niewielki fragment głównego grzbietu leży w granicach Polski (około 5% powierzchni całego pasma). Są to głównie zbocza o ekspozycji E i NE co nadaje specyficzny surowy topoklimat (średnia roczna temperatura w Zieleńcu 4,4 °C) i warunkuje wysokie sumy opadów (1321 mm rocznie w Zieleńcu) oraz bardzo krótki sezon

---

¹⁶ nazewnictwo opracowano na podstawie

http://zamowienia.utp.edu.pl/download/AGATA/2015/5.2015/Zal_21_SIWZ_instrukcja_wypel_SDF.pdf

wegetacyjny - poniżej 28 tygodni. Północno-zachodnia część terenu należy do zlewiska Morza Północnego.

Z uwagi na wystąpienia soczew wapiennych skał krystalicznych występują tu zjawiska krasowe: ponory i wywierzyska (w dolinach Białego i Wapiennego Potoku), w tym jaskinie (Złota Sztolnia). Wschodnią granicę obszaru stanowi szczególnie cenna przyrodniczo głęboko wcięta i zalesiona dolina górnej Bystrzycy Dusznickiej, miejscami o charakterze przełomowym (Smocze Gardło powyżej Dusznik Zdroju) z dużym nagromadzeniem cennych stanowisk flory zarodnikowej i naczyniowej oraz siedliskami priorytetowymi.

Szata roślinna tych gór należy do piętra regla dolnego (za wyjątkiem najwyższych partii Orlicy i Zielonego Garbu, które przechodzą do piętra regla górnego), lecz została silnie przekształcona przez człowieka i obecnie jest to głównie las świerkowy wprowadzony w miejsce wyciętych lasów bukowo-jodłowych.

Wyjątkowo dobrze zachowały się dolnoreglowe zbiorowiska żyznych i ziołoroślowych lasów bukowych w zwartym kompleksie na wschodnich stokach opadających do doliny Bystrzycy Dusznickiej między Dusznikami a Zieleńcem. Jest to najlepiej zachowany zwarty kompleks żyznych lasów liściastych w Sudetach środkowych.

Lokalnie można spotkać naturalne jaworzyny miesięcznicowe, podgórskie łęgi jesionowe. Występują tu również zbiorowiska łąk wilgotnych i świeżych łąk górskich o dużym stopniu naturalności. W obszarach źródłkowych potoków występują torfowiska niskie. Skład gatunkowy flory ma charakter przejściowy między Sudetami Zachodnimi i Wschodnimi.

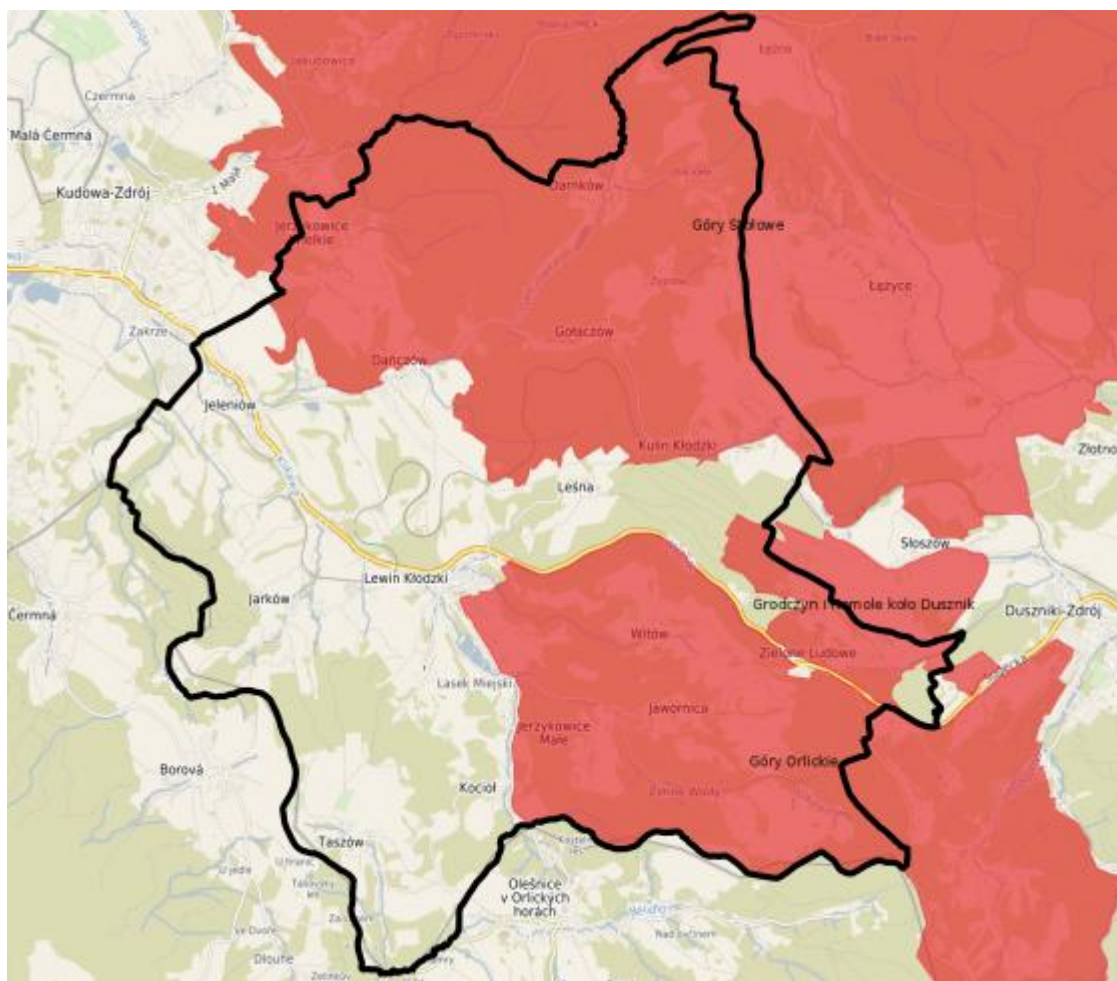
Zgodnie z danymi zawartymi w standardowym formularzu danych udział pokrycia terenu (charakterystyka ogólna) wymienionego obszaru Natura 2000 jest następujący¹⁷:

- ✓ N10 - łąki wilgotne, łąki świeże – 4,37 %,
- ✓ N12 – Ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 28,46 %,
- ✓ N16 - Lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 7,04 %,
- ✓ N17 – Lasy iglaste – 34,63 %,
- ✓ N19 – Lasy mieszane – 24,98 %,
- ✓ N23 - Pozostałe tereny (w tym miasta, wsie, drogi, wysypiska śmieci, kopalnie, tereny przemysłowe) – 0,52 %.

Plan zadań ochronnych został wyznaczony Zarządzeniem Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska we Wrocławiu z dnia 18 czerwca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Góry Orlickie PLH020060.

¹⁷ nazewnictwo opracowano na podstawie

http://zamowienia.utp.edu.pl/download/AGATA/2015/5.2015/Zal_21_SIWZ_instrukcja_wypel_SDF.pdf

Ryc. 17. Lokalizacja specjalnych obszarów ochrony siedlisk na tle granicy Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://lewinklodzki.e-mapa.net/>

Obszar specjalnej ochrony ptaków Góry Stołowe PLB020006 – został wyznaczony Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 5 września 2007 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków Natura 2000. Obecnie obowiązującym aktem wyznaczającym obszar jest Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 12 stycznia 2011 r. w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków.

Obszar specjalnej ochrony ptaków obejmuje łącznie powierzchnię 19 816,75 ha.

Obszar jest położony w Sudetach Środkowych na wys. od ok. 350 do 920 m n.p.m., z najwyższymi wzniesieniami Szczelińca, Skalniaka i Narożnika. Obejmuje Góry Stołowe (około 60% obszaru), Wzgórze Lewińskie oraz Obniżenia: Dusznickie i Kudowy. Podłoże stanowią tu głównie piaskowce i granitoidy. Wysoko położone, płaskie stoliwa, nierzadko mocno spękane i usiane ostańcami skalnymi, otoczone są tu urwistymi ścianami (np. Skłon Radkowa, Pasterska Góra, Skłon Batorowa, Skały Puchacza, Szczeliniec Wielki i Mały, Masyw Skalniaka).

Szata roślinna należy w większości do piętra regla dolnego a poniżej 500 m n.p.m. do piętra pogórza. Roślinność została silnie przekształcona przez człowieka i obecnie regiel dolny stanowią głównie silnie osłabione świerczyny wprowadzone w miejsce lasów bukowo-jodłowych. Dobrze zachowały się dolnoreglowe zbiorowiska lasów bukowych w rejonie Rogowej Kopy, Darnkowskiego Potoku i Pośnej oraz miejscami płaty górskich jaworzyn.

Lokalnie można spotkać naturalne świerczyny i reliktowe stanowiska boru sosnowego. Lasy zajmują około 60% ostoi. Gdzieśgdzie zachowały się torfowiska wysokie z największym Wielkim Torfowiskiem Batorowskim. Charakterystyczne są tu duże obszary łąk górskich o na wpół naturalnym charakterze, z bujną roślinnością trawiastą i ziołoroślami, miejscami z kępami krzewów, szczególnie liczne w okolicach Łężyc, Lewina Kłodzkiego i Kudowy-Zdrój. Obszar jest stosunkowo wilgotny z powodu obecności licznych, małych potoków i dużej ilości opadów, aczkolwiek ubogi w większe wody płynące. W granicach ostoi znajduje się w całości Park Narodowy Gór Stołowych (6339,72 ha) oraz jego otulina (10 515 ha), a także siedliskowy obszar Natura 2000 „Góry Stołowe” PLH020004 (10 983,6 ha).

Na terenie obszaru N2000 stwierdzono występowanie 167 gatunków ptaków, z czego za lęgowe lub prawdopodobnie lęgowe uznano 115 gatunków (Mikusek i Dyrzc 2018). Wykazano 15 gatunków ptaków lęgowych objętych szczególną ochroną na obszarze Unii Europejskiej, ujętych w I załączniku Dyrektywy Ptasiej (Dyrektywa 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikich ptaków). Stanowi to 20% z 73 lęgowych gatunków ptaków w Polsce wymienionych w tym dokumencie. Niektóre z nich gniazdują tu skrajnie nielicznie jak np. bocian biały i zimorodek, co jest raczej typowe dla obszarów górskich (Mikusek i Dyrzc 2003, 2018). Są też takie, które wykazują na tym obszarze wyjątkowo duże zagęszczenia w skali kraju, tj. derkacz, sokół wędrowny, puchacz i sóweczka (Chodkiewicz i in. 2015). Trzy ostatnie, a dodatkowo włośchatka i A368 czeczotka *Carduelis flammea* wymienione są w Polskiej czerwonej księdze zwierząt (Głowaciński 2001). Na wskazanym obszarze stwierdzono 3-4 pary sokoła wędrownego (do 10% populacji krajowej), 4-5 terytoriów puchacza (1,5% populacji krajowej) oraz 40-45 terytorialnych samców sóweczki (3% populacji krajowej) (Mikusek 2014, Chodkiewicz i in. 2015, Mikusek i Dyrzc 2018, Mikusek 2020). Włośchatka gniazduje corocznie, ale w zmiennej liczbie (zależnie od dostępności pokarmu), zajmując do 25 terytoriów w sezonie (ponad 1% populacji krajowej; Mikusek 2014, Chodkiewicz i in. 2015). Czeczotka notowana jest regularnie ale w zmiennej liczbie i obecnie tokujące ptaki widuje się na terenie Kudowy-Zdrój., gdzie prawdopodobnie wyprowadzają lęgi (Mikusek 2020).

Warto też podkreślić obecność gatunków z Zał. I, które osiągają znaczne zagęszczenia, a których populacja w skali kraju nie przekracza tu 1%, tj. bociana czarnego w liczbie 6-8 par, derkacza – 80-85 nawołujących samców, dzięcioła czarnego – 60-70 par oraz dzięcioła zielonosiwego w liczbie 20-25 par (Mikusek 2014, Mikusek i Dyrzc 2018, Mikusek 2020). Gatunkami najcenniejszymi dla obszaru Góry Stołowe, z najwyższą oceną ogólną B, są: sokół wędrowny, puchacz i sóweczka (Mikusek 2017). Bocian czarny, derkacz i włośchatka uzyskały ocenę ogólną C, jednak zasługują na szczególną ochronę ze względu na fakt, że znajdują tu optymalne warunki do gniazdowania i żerowania, przez co ich zagęszczenia są w skali kraju wyjątkowo wysokie.

Zgodnie z danymi zawartymi w standardowym formularzu danych udział pokrycia terenu (charakterystyka ogólna) wymienionego obszaru Natura 2000 jest następujący¹⁸:

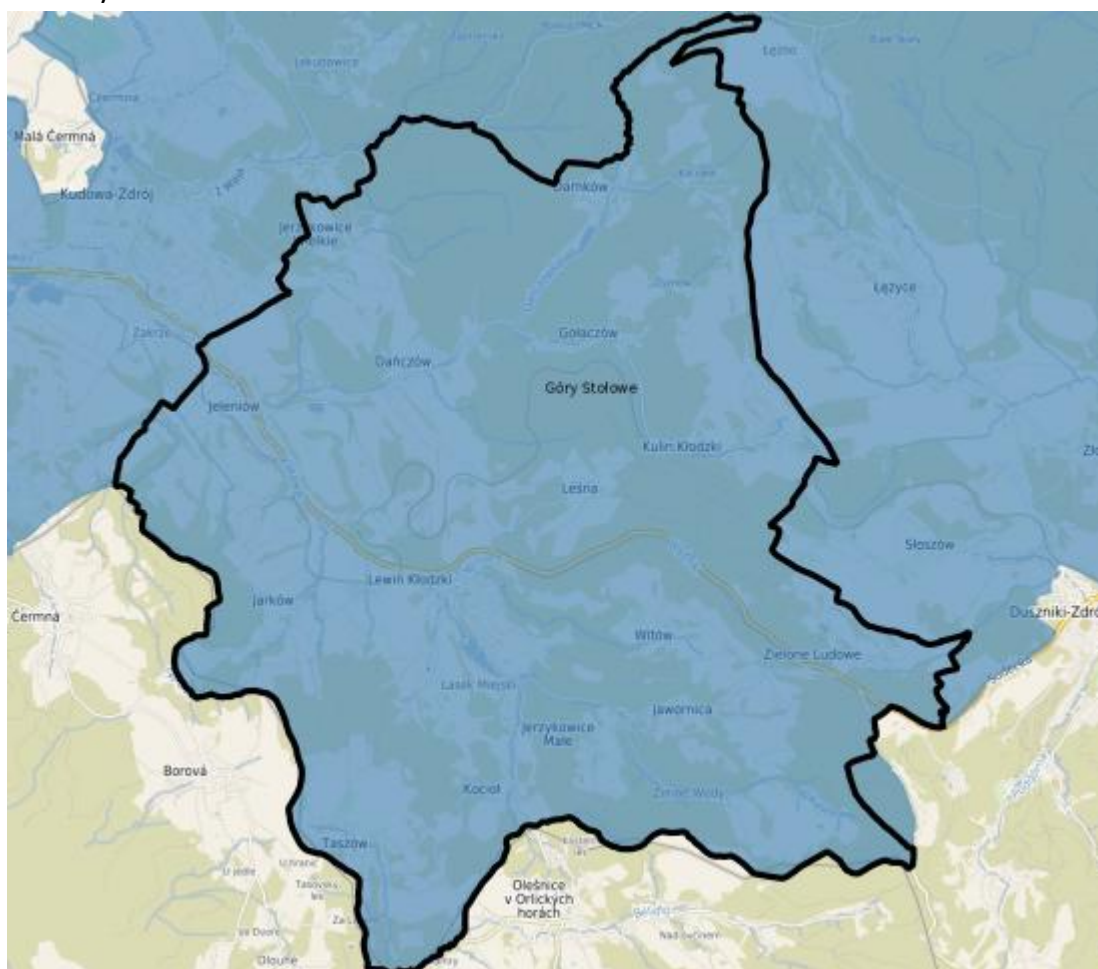
- ✓ N09 - Suche murawy, stepy – 0,14 %,

¹⁸ nazewnictwo opracowano na podstawie

http://zamowienia.utp.edu.pl/download/AGATA/2015/5.2015/Zal_21_SIWZ_instrukcja_wypel_SDF.pdf

- ✓ N10 - łąki wilgotne, łąki świeże – 5,33 %,
- ✓ N12 – Ekstensywne uprawy zbóż (w tym z zastosowaniem ugorowania w płodozmianie) – 35,92 %,
- ✓ N16 - Lasy liściaste zrzucające liście na zimę – 2,89 %,
- ✓ N17 – Lasy iglaste – 27,36 %,
- ✓ N19 – Lasy mieszane – 26,31 %,
- ✓ N23 - Pozostałe tereny (w tym miasta, wsie, drogi, wysypiska śmieci, kopalnie, tereny przemysłowe) – 2,06 %.

Plan zadań ochronnych został wyznaczony Zarządzeniem Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 21 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Narodowego Gór Stołowych.

Ryc. 18. Lokalizacja obszaru specjalnej ochrony ptaków na tle granicy Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://lewinklodzki.e-mapa.net/>

Obszar Chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie – został utworzony na mocy Uchwały Nr 35/81 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Wałbrzychu z dnia 28 października 1981 r. w sprawie utworzenia na terenie Województwa Wałbrzyskiego parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu. Dane pozostałych aktów prawnych zostały zamieszczone w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody dostępnym na stronie <https://crfop.gdos.gov.pl/>. Są nimi:

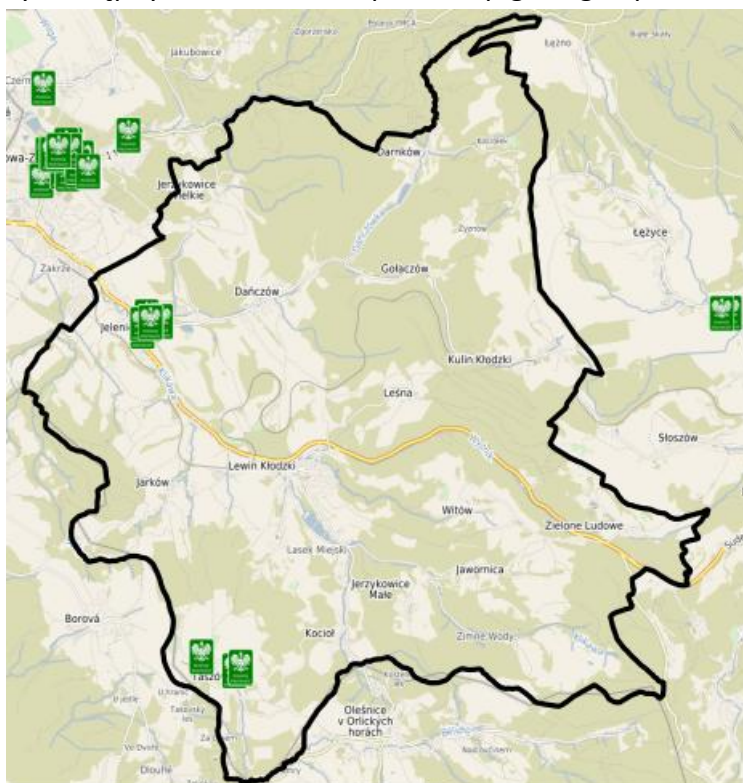

7.2.5. PRAWNA OCHRONA PRZYRODY – FORMY INDYWIDUALNE

Pomniki przyrody – na terenie Gminy Lewin Kłodzki znajduje się 11 pomników przyrody. Są nimi pojedyncze drzewa następujących gatunków:

1. Kasztanowiec zwyczajny (Kasztanowiec biały) - *Aesculus hippocastanum*
2. Kasztanowiec zwyczajny (Kasztanowiec biały) - *Aesculus hippocastanum*
3. Jesion wyniosły - *Fraxinus excelsior*
4. Klon jawor (Jawor) - *Acer pseudoplatanus*
5. Klon jawor (Jawor) - *Acer pseudoplatanus*
6. Kasztanowiec zwyczajny (Kasztanowiec biały) - *Aesculus hippocastanum*
7. Lipa drobnolistna - *Tilia cordata*
8. Wiąz szypułkowy - *Ulmus laevis* (*Ulmus pedunculata*, *Ulmus effusa*)
9. Dąb szypułkowy - *Quercus robur*
10. Cis pospolity - *Taxus baccata*
11. Buk pospolity (Buk zwyczajny) - *Fagus sylvatica*.

Pomniki przyrody zostały powołane Uchwałą nr XIX/151/00 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 24 maja 2000 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody oraz Rozporządzeniem nr 11 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 8 sierpnia 2008 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody. Pełne dane dla pomników przyrody zostały zamieszczone w Centralnym Rejestrze Form Ochrony Przyrody dostępnym na stronie <https://crfop.gdos.gov.pl/>.

Ryc. 20. Lokalizacja pomników przyrody na tle granicy Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://lewinklodzki.e-mapa.net/>

Gmina sukcesywnie poddaje drzewa zabiegom pielęgnacyjnym w celu zachowania i wyeksponowania cennego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, aby jeszcze długo mogły wzbudzać podziw wśród kolejnych pokoleń mieszkańców, jak również turystów.

7.2.6. JAKOŚĆ POWIETRZA

Oceny i wynikające z nich działania odnoszone są do jednostek terytorialnych nazywanych **strefami**, obejmujących obszar całego kraju. Do wszystkich zanieczyszczeń uwzględnianych w ocenach jakości powietrza obowiązuje następujący podział kraju na strefy.

Według tego podziału w województwie dolnośląskim wydzielono 4 strefy: aglomeracja wrocławska, miasto Legnica, miasto Wałbrzych i strefa dolnośląska. Gmina Lewin Kłodzki należy do strefy dolnośląskiej.

Wartości poszczególnych poziomów substancji w powietrzu zostały zróżnicowane ze względu na **ochronę zdrowia ludzi i ochronę roślin**.

W ocenach pod kątem spełnienia kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia ludzi obecnie uwzględnia się: dwutlenek siarki (SO₂), dwutlenek azotu (NO₂), tlenek węgla (CO), benzen (C₆H₆), ozon (O₃), pył PM₁₀ i PM_{2,5}, metale ciężkie: ołów (Pb), arsen (As), kadm (Cd) i nikiel (Ni) w pyłe PM₁₀ oraz (B(a)P) w pyłe PM₁₀.

Oceny dokonywane pod kątem spełnienia kryteriów odniesionych do ochrony roślin obejmują: dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu NO_x i ozon (O₃).

Wynikiem oceny **dla wszystkich substancji podlegających ocenie** (dla kryteriów: poziom dopuszczalny i poziom docelowy) jest zaliczenie strefy do jednej z poniżej wymienionych klas:

- ✓ **klasa A** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają odpowiednio poziomów dopuszczalnych albo poziomów docelowych,
- ✓ **klasa C** - jeżeli stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy przekraczają poziom dopuszczalny powiększone o margines tolerancji, a w przypadku gdy margines tolerancji nie jest określony – poziom dopuszczalny albo przekraczają poziom docelowy.

W przypadku **poziomu celu długoterminowego dla ozonu** przyjęto następujące oznaczenie klas:

- ✓ **klasa D1** - jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy nie przekraczają poziomu celu długoterminowego,
- ✓ **klasa D2** - jeżeli stężenia ozonu na terenie strefy przekraczają poziom celu długoterminowego.

Dla **pyłu zawieszonego PM_{2,5} i kryterium** – poziom dopuszczalny dla fazy II zostały określone następujące klasy:

- ✓ klasa A1 - oznacza brak przekroczenia poziomu dopuszczalnego dla fazy II,
- ✓ **klasa C1** – oznacza przekroczenie poziomu dopuszczalnego dla fazy II.

W tabeli przedstawiono klasy jakości powietrza dla poszczególnych zanieczyszczeń w strefie dolnośląskiej w latach 2020-2024. Bezpośrednio na terenie Gminy Lewin Kłodzki nie

ma stacji pomiarowej jakości powietrza wchodzącej w skład monitoringu państwowego. Przeanalizowano więc **dane dla całej strefy dolnośląskiej**, w skład której wchodzi Gmina Lewin Kłodzki. Lokalne czujniki przywołano w dalszej części rozdziału.

Dane zaprezentowano w ujęciu poszczególnych lat biorąc pod uwagę **kryterium ochrony zdrowia**. Jakość powietrza w strefie dolnośląskiej w badanym okresie **poprawiła się** w zakresie pyłu zawieszonego PM2,5.

Tabela 11. Wynikowe klasy strefy dolnośląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2024 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia

Zanieczyszczenie	Klasa w danym roku				
	2020	2021	2022	2023	2024
SO ₂ (dwutlenek siarki)	A	A	A	A	A
NO ₂ (dwutlenek azotu)	A	A	A	A	A
CO (tlenek węgla)	A	A	A	A	A
C ₆ H ₆ (benzen)	A	A	A	A	A
PM2,5 (pył zawieszony)	A/A1	C/C1	C/C1	A/A1	A/A1
PM10 (pył zawieszony)	C	C	C	C	C
B(a)P	C	C	C	C	C
As (arsen)	C	C	C	C	C
Cd (kadm)	A	A	A	A	A
Ni (nikiel)	A	A	A	A	A
Pb (ołów)	A	A	A	A	A
O ₃ dc (ozon – poziom docelowy)	C	A	A	C	C
O ₃ dt (ozon – poziom długoterminowy)	D2	D2	D2	D2	D2

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - roczne ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim - raporty za lata 2020-2024

W kolejnej tabeli przedstawiono wyniki oceny dla **kryterium ochrony roślin**. W latach 2020-2024 odnotowano zmiany w klasyfikacji.

Tabela 12. Wynikowe klasy strefy dolnośląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2024 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin

Strefa	Rok	Klasyfikacja wg rodzajów zanieczyszczeń			
		O ₃ (dc)	O ₃ (dt)	NO ₂	SO ₂
Strefa dolnośląska	2020	A	D2	A	A
	2021	A	D2	A	A
	2022	C	D2	A	A
	2023	A	D2	A	A
	2024	C	D2	A	A

Źródło: Główny Inspektorat Ochrony Środowiska - roczne ocena jakości powietrza w województwie dolnośląskim - raporty za lata 2020-2024

Gmina Lewin Kłodzki charakteryzuje się stosunkowo czystym powietrzem atmosferycznym. Głównym źródłem zanieczyszczeń w Gminie Lewin Kłodzki jest **niska emisja** oznaczająca emisję na niskiej wysokości. Problem wynika z ogrzewania domów za pomocą

węgla, drewna i innych paliw stałych, często w piecach nie spełniających żadnych standardów emisyjnych. W takich piecach można spalić (choć jest to prawnie niedopuszczalne) nie tylko odpady węglowe (np. miął), ale także zwykłe śmieci, w tym tworzywa sztuczne. Muł i miął węglowy to produkty o wysokiej zawartości siarki, chloru czy popiołu. Z powodu wysokości emisji zanieczyszczeń niska emisja jest zjawiskiem szczególnie szkodliwym – wprowadzane do powietrza zanieczyszczenia gromadzą się wokół miejsca wytworzenia stwarzając zagrożenie dla zdrowia. Problem jest szczególnie widoczny w zwartej, słabo przewietrzanej zabudowie w okresie jesienno-zimowym i bezwietrzne dni.

Szczególnie istotnym problemem jaki należy wyeliminować jest nielegalne spalanie odpadów w piecach indywidualnych. Jest to działanie niezgodne z prawem. Substancje powstałe podczas spalania odpadów kumulują się w organizmie uszkadzając komórki oraz narządy wewnętrzne i mogą powodować choroby nowotworowe. W przypadku stwierdzenia termicznego przekształcania odpadów w instalacji do tego nie przeznaczonej podejmowane są sankcje karne wynikające z art. 191 ustawy o odpadach. Kara może wynieść nawet 5 000 zł. Postępowanie o ukaranie sprawcy następuje w trybie określonym w Kodeksie postępowania w sprawach o wykroczenia. W przypadku podejrzenia spalania odpadów można przekazywać informację do Wójta Gminy Lewin Kłodzki lub Policji.

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki nie występuje uciążliwy przemysł (huty, koksownie czy elektrownie ciepłownicze), który mógłby być źródłem skażenia powietrza atmosferycznego.

Pojazdy silnikowe odpowiadają za znaczną część całkowitej emisji pyłu zawieszonego, a także za pewną część emisji WWA. Motoryzacja jest też głównym źródłem tlenków azotu oraz całej gamy tzw. lotnych substancji organicznych (volatile organic compounds – VOC) oraz pyłu pochodzącego ze zużywanych opon i klocków hamulcowych. Wpływ na stan czystości powietrza atmosferycznego w Gminie Lewin Kłodzki ma emisja ze źródeł komunikacyjnych, co związane jest z przebiegiem drogi krajowej nr 8, drogi wojewódzkiej nr 389 oraz dróg powiatowych i gminnych przebiegających w zwartej zabudowie

Mieszkańcy Gminy Lewin Kłodzki mogą korzystać z **programu priorytetowego „Czyste Powietrze”**, którego celem jest poprawa jakości powietrza oraz zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych poprzez wymianę źródeł ciepła i poprawę efektywności energetycznej budynków mieszkalnych jednorodzinnych. Gmina Lewin Kłodzki na podstawie porozumienia z WFOŚiGW we Wrocławiu kontynuowała w 2024 r. zadanie polegające na prowadzeniu gminnego punktu konsultacyjno-informacyjnego programu „Czyste Powietrze”. Na realizację tego zadania gmina otrzymała środki w wysokości 36 000 zł.

Zadania gminy w ramach prowadzonego punktu konsultacyjno-informacyjnego obejmowały m.in.: udzielanie mieszkańcom informacji o programie oraz wsparcie w zakresie przygotowywania wniosku i rozliczania przyznanego dofinansowania, a także przekazanie do WFOŚiGW wniosków złożonych w gminie. W ramach tego zadania gmina organizowała również spotkania informacyjne i przekazywała materiały informacyjno-promocyjne o programie.

W 2024 r. złożono też wniosek na realizację II etapu programu **„Ciepłe mieszkanie”** polegającego na wymianie nieefektywnego źródła ogrzewania z możliwością wymiany stolarki

okiennej i drzwiowej, skierowany do właścicieli lokali w budynkach wielorodzinnych. Na podstawie złożonych deklaracji otrzymano z WFOŚiGW we Wrocławiu środki w wysokości 269 000 zł.

Bardzo ważną inwestycją jest zadanie pn.: **„Termomodernizacja oraz rozbudowa, nadbudowa i przebudowa budynku użyteczności publicznej w Lewinie Kłodzkim wraz z dostawą i montażem wyposażenia”**.

Zakres zadania obejmuje:

1. Rozbiórka bunkru na węgiel oraz schodów zewnętrznych wraz z wiatrołapem; budowa klatki schodowej 4-kondygnacyjnej z dźwigiem osobowym, łączącej wszystkie kondygnacje z poziomem terenu; budowa jednokondygnacyjnej przybudówki pełniącej funkcje garaży i części pomieszczeń gospodarczych; przebudowa pomieszczeń wewnątrz budynku pod względem funkcjonalnym z dostosowaniem dla osób niepełnosprawnych; przebudowa z nadbudową ostatniej kondygnacji budynku; przebudowa zewnętrznych schodów prowadzących do pomieszczeń OSP; wykonanie przedłużenia garaży zlokalizowanych w poziomie parteru; ocieplenie elewacji i dachu; wykonanie nowej więźby dachowej i pokrycia dachowego z blachodachówki; wykonanie rynien, rur spustowych i obróbek blacharskich, instalacji odgromowej; wykonanie instalacji c.o. wraz z montażem pomp ciepła; wykonanie instalacji elektrycznej, oświetleniowej, fotowoltaicznej; wykonanie przyłącza i instalacji wodociągowej; wykonanie przyłącza i instalacji kanalizacji sanitarnej; wykonanie przyłącza i zewnętrznej instalacji kanalizacji deszczowej; wymiana stolarki okiennej i drzwiowej.
2. Dostawa i montaż mebli biurowych, warsztatowych, do archiwum i do jednostki OSP, dostawa i montaż urządzeń i wyposażenia.

Inwestycja realizowana jest w ramach zadania pn.: „Termomodernizacja oraz rozbudowa, nadbudowa i przebudowa budynku użyteczności publicznej wraz z dostawą wyposażenia obiektu” dofinansowanego ze środków Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych.

Zakres prac objęty projektem pn.: „Termomodernizacja budynku użyteczności publicznej w Lewinie Kłodzkim” dofinansowany jest ze środków Unii Europejskiej w ramach w ramach Priorytetu nr 9 „Fundusze Europejskie na rzecz transformacji obszarów górniczych na Dolnym Śląsku”, Działania nr 9.6 „Transformacja środowiskowa – ZIT” Programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027.

Ustawa z dnia 21 listopada 2008 r. o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o **centralnej ewidencji emisyjności budynków** określiła, że każdy właściciel lub zarządca budynku zobowiązany jest złożyć do CEEB deklarację dotyczącą źródeł ciepła i spalania paliw. Według wytycznych Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego, któremu powierzono budowę systemu, deklaracje mogą być składane za pomocą prostego, internetowego formularza. Osoby, które nie będą mogły skorzystać z tej formy składania deklaracji, będą ją mogły złożyć w formie papierowej do Wójta Gminy Lewin Kłodzki. Właściciele lub zarządcy nowych

budynków na zgłoszenie będą mieli 2 tygodnie od momentu uruchomienia źródła ciepła. W przypadku pozostałych urządzeń grzewczych termin zgłoszenia upływał z końcem czerwca 2022 r. Brak złożenia deklaracji zagrożony jest karą grzywny. Jest to ewidencja, w której znajdują się kompleksowe informacje dotyczące źródeł ogrzewania budynków. Celem jej stworzenia jest poprawa jakości powietrza, walka ze smogiem i pomoc w wymianie tzw. „kopciuchów”.

Poprawa jakości powietrza w ostatnich latach wynikała m.in. z realizacji Uchwały Nr IX/58/2015 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 29 września 2015 r. w sprawie: przyjęcia „**Planu Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Lewin Kłodzki**”. Celem Planu Gospodarki Niskoemisyjnej jest rozwój gospodarki niskoemisyjnej przy zapewnieniu zrównoważonego rozwoju gminy.¹⁹

Plan określił kierunki działań zmierzających do osiągnięcia celów pakietu klimatyczno-energetycznego tj. redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych, zwiększenia efektywności energetycznej oraz poprawy jakości powietrza, a także zmiany postaw konsumpcyjnych użytkowników energii.

Dalszymi działaniami zmierzającymi do dalszej poprawy jakości powietrza będą:

- wymiana źródeł ciepła na spełniające aktualne wymogi środowiskowe,
- systematyczne przeprowadzanie działań termomodernizacyjnych budynków co przekłada się na zmniejszenie zapotrzebowania na ciepło,
- wyeliminowanie spalania paliw złej jakości w piecach domowych,
- wyeliminowanie spalania odpadów w paleniskach domowych,
- ograniczenie emisji liniowej (z dróg) np. poprzez poprawę stanu transportu publicznego,
- usprawnienie ruchu, w celu zmniejszenia emisji spalin,
- budowa ścieżek rowerowych,
- rozwój technologii energooszczędnych,
- zwiększanie udziału OZE,
- budowa zorganizowanych systemów ciepłowniczych (np. wspólnych kotłowni w budynkach wielorodzinnych).

7.2.7. GOSPODAROWANIE WODAMI

Obszar Gminy Lewin Kłodzki znajduje się w zasięgu **administracji Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu** wchodzącego w skład Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie. W dalszym podziale wydzielono Zarząd Zlewni w Nysie oraz Nadzór Wodny Kłodzko.

W **podziale zlewniowym** opisywany teren znajduje się w obszarze dorzecza Łaby, w regionie wodnym Metuje (JCWP: RW5000039449 Czermnica oraz RW5000039469 Klikawa).

¹⁹ PGN dostępny jest na stronie <https://bip.lewin-klodzki.pl/dokumenty/1402>

Jedynie wschodni fragment Gminy położony jest w dorzeczu Odry, w regionie wodnym Środkowej Odry (JCWP: RW600006121839 Bystrzyca Dusznicka od źródła do Kamiennego Potoku oraz RW60000312189 Bystrzyca Dusznicka od Kamiennego Potoku do ujścia).

Do najważniejszych źródeł zanieczyszczeń wód powierzchniowych na terenie Gminy Lewin Kłodzki należą: spływy obszarowe z terenów rolnych, nieuregulowane spływy wód deszczowych z terenów zurbanizowanych, przesięki z nieszczelnych szamb, odprowadzania ścieków nieoczyszczonych na terenach wiejskich wprost do gruntu.

Analizując podział na Jednolite Części Wód Powierzchniowych należy podkreślić, że w 2023 r. weszły w życie aktualizacje planów gospodarowania wodami. Z uwagi na położenie:

1. Dla większości obszaru Gminy Lewin Kłodzki **w dorzeczu Łaby** aktualnie ważne jest Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby (Dz.U. 2023 poz. 189), które obowiązuje od 23.03.2023 r. Według podziału zaprezentowanego w tym Rozporządzeniu, Gmina Lewin Kłodzki położona jest w obrębie 2 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek. Nie występują JCWP: jeziorne, przybrzeżne lub przejściowe (JCWP).
2. Dla wschodnich fragmentów obszaru Gminy Lewin Kłodzki **w dorzeczu Odry** aktualnie ważne jest Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335), które obowiązuje od 24.02.2023 r. Według podziału zaprezentowanego w tym Rozporządzeniu, Gmina Lewin Kłodzki położona jest w obrębie 2 Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek. Nie występują JCWP: jeziorne, przybrzeżne lub przejściowe (JCWP).

Zatem łącznie na terenie Gminy Lewin Kłodzki znajdują się części 4 JCWP Rzek.

W kolejnej tabeli zestawiono poszczególne JCWP znajdujące się na terenie Gminy Lewin Kłodzki. Ponadto przedstawiono wykaz aktualnych celów środowiskowych dla JCWP oraz ocenę zagrożenia nieosiągnięcia wyznaczonych celów środowiskowych.

Należy wyjaśnić, że w zestawieniu ujęto wszystkie zlewnie JCWP. Oznacza to, że w granicach administracyjnych opisywanej Gminy znajdują się choćby w części zlewnie opisanych poniżej JCWP. Sam ciek może znajdować się poza granicami Gminy Lewin Kłodzki, jednak uwzględniono go, gdyż ma to znaczenie np. przy przemieszczaniu się zanieczyszczeń ze zlewni do wód właściwych rzek.

Zasięg zlewni poszczególnych JCWP przedstawiono na rycinach.

Ryc. 21. Granice zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujące swym zasięgiem Gminę Lewin Kłodzki wg podziału obowiązującego przez wejściem w życie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby (Dz.U. 2023 poz. 189), które obowiązuje od 23.03.2023 r. oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335), które obowiązuje od 24.02.2023 r.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie.

Oznaczenia dla „starego” podziału:

1. RW500049449 Czermnica.
2. RW500049469 Klikawa.
3. RW6000512188 Bystrzyca Dusznicka od Kamienego Potoku do Wielisławki.
4. RW60007121839 Bystrzyca Dusznicka od źródła do Kamienego Potoku.

Ryc. 22. Granice zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujące swym zasięgiem Gminę Lewin Kłodzki wg podziału obowiązującego po wejściu w życie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby (Dz.U. 2023 poz. 189), które obowiązuje od 23.03.2023 r. oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335), które obowiązuje od 24.02.2023 r.

Źródło: www.wody.isok.gov.pl

Oznaczenia dla „nowego” podziału:

1. RW5000039449 Czermnica.
2. RW5000039469 Klikawa.
3. RW60000312189 Bystrzyca Dusznicka od Kamiennego Potoku do ujścia.
4. RW600006121839 Bystrzyca Dusznicka od źródła do Kamiennego Potoku.

Tabela 13. Aktualnie obowiązujący wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Lewin Kłodzki ze wskazaniem stanu wód i informacją czy JCWP jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych

Lp.	Kod i nazwa JCWP w poprzednim cyklu planistycznym (2016-2021)	Kod i nazwa JCWP w obecnym cyklu planistycznym (2022-2027)	Stan / cele środowiskowe oraz zagrożenie nieosiągnięciem celów środowiskowych dla JCW wg II aktualizacji Planu gospodarowania wodami tj. w obecnym cyklu planistycznym (2022-2027)			
			stan wód	cele środowiskowe		Zagrożenie*
				stan lub potencjał ekologiczny	stan chemiczny	
1.	RW500049449 Czermnica	RW5000039449 Czermnica	brak danych	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	dobry stan chemiczny	nie jest zagrożona
2.	RW500049469 Klikawa	RW5000039469 Klikawa	zły stan wód	dobry stan ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny o ile jest monitorowany wskaźnik diadromiczny D; zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	jest zagrożona
3.	RW6000512188 Bystrzyca Dusznicka od Kamiennego Potoku do Wielisławki; RW6000812199 Nysa Kłodzka od Białej Łądeckiej do Ścinawki	RW60000312189 Bystrzyca Dusznicka od Kamiennego Potoku do ujścia	zły stan wód	dobry potencjał ekologiczny; zapewnienie drożności cieku dla migracji ichtiofauny na odcinku cieku istotnego Bystrzyca Dusznicka od ujścia do ujścia Wielisławki (dla łososia); zapewnienie drożności cieku według wymagań gatunków chronionych	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	jest zagrożona
4.	RW60007121839 (Bystrzyca Dusznicka od źródła do Kamiennego Potoku)	RW600006121839 Bystrzyca Dusznicka od źródła do Kamiennego Potoku	zły stan wód	dobry potencjał ekologiczny	stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	jest zagrożona

Źródło: opracowanie własne na podstawie życie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łąby (Dz.U. 2023 poz. 189), które obowiązuje od 23.03.2023 r. oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335), które obowiązuje od 24.02.2023 r.

Ocenę stanu wód powierzchniowych wykonuje się w odniesieniu do jednolitych części wód, na podstawie wyników Państwowego Monitoringu Środowiska. Wyniki prezentuje się poprzez ocenę stanu ekologicznego (w przypadku wód, których charakter został w znacznym stopniu zmieniony w następstwie fizycznych przeobrażeń, będących wynikiem działalności człowieka – poprzez ocenę potencjału ekologicznego), ocenę stanu chemicznego i ocenę stanu JCWP.

Przedstawiono wyniki monitoringu wód powierzchniowych Gminy Lewin Kłodzki badanych w ostatnich latach. Należy jednak zauważyć, że przedstawiono dane dotyczące zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek obejmujące przynajmniej częściowo obszar gminy. Jest to ważne biorąc pod uwagę przemieszczanie się zanieczyszczeń w ramach JCWP. Natomiast sam punkt monitoringowy może znajdować się poza jej granicą administracyjną.

Elementy **biologiczne i hydromorfologiczne** ocenia się w skali pięciostopniowej, gdzie stan/potencjał ekologiczny można zaliczyć do poniższych klas:

- **klasa I** – potencjał ekologiczny maksymalny / stan ekologiczny bardzo dobry,
- **klasa II** – stan/potencjał ekologiczny dobry,
- **klasa III** – stan/potencjał ekologiczny umiarkowany,
- **klasa IV** – stan/potencjał ekologiczny słaby,
- **klasa V** – stan/potencjał ekologiczny zły.

Elementy **fizykochemiczne** ocenia się w skali trzystopniowej, gdzie stan/potencjał ekologiczny można zaliczyć do poniższych klas:

- **klasa I** – potencjał ekologiczny maksymalny / stan ekologiczny bardzo dobry,
- **klasa II** – stan/potencjał ekologiczny dobry,
- **klasa III** – stan/potencjał ekologiczny poniżej dobrego.

Dla porównania przedstawiono wyniki za okres wieloletni obejmujący lata 2016-2021. Nazwy i kody JCWP odnoszą się do klasyfikacji za wymienione lata dlatego są nieco inne niż obecnie obowiązujące. Dla okresu wieloletniego oprócz klasyfikacji elementów biologicznych, fizykochemicznych i hydromorfologicznych prezentuje się stan/potencjał ekologiczny, stan chemiczny oraz stan końcowy.

Tabela 14. Klasyfikacja i ocena stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek obejmujących swym zasięgiem Gminę Lewin Kłodzki na podstawie badań za lata 2022-2024

Lp.	Nazwa i kod JCWP	Nazwa punktu pomiarowo - kontrolnego	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów hydromorfologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych		
			lata oceny		klasa	lata oceny		klasa	lata oceny		klasa
			od	do		od	do		od	do	
1.	RW5000039449 Czermnica	Czermnica - punkt graniczny (m. Czermna)	-	-	-	-	-	-	2024	2024	1
			2023	2023	3	2023	2023	3	2023	2023	>2
2.	RW5000039469 Klikawa	Klikawa - powyżej przejścia granicznego w Kudowie Zdr.	2023	2023	5	2023	2023	5	2022	2023	>2
			-	-	-	-	-	-	2024	2024	2
3.	RW60000312189 Bystrzyca Dusznicka od Kamiennego Potoku do ujścia	Bystrzyca Dusznicka - ujście do Nysy Kłodzkiej	2023	2023	2	2023	2023	4	2023	2023	2
			-	-	-	-	-	-	2024	2024	1
4.	RW600006121839 Bystrzyca Dusznicka od źródła do Kamiennego Potoku	Bystrzyca Dusznicka - powyżej Dusznik	2023	2023	1	2023	2023	2	2023	2023	2
			-	-	-	-	-	-	2024	2024	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska

Tabela 15. Klasyfikacja i ocena stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek obejmujących swym zasięgiem Gminę Lewin Kłodzki na podstawie badań za lata 2016-2021

Lp.	Nazwa i kod JCWP	Nazwa punktu pomiarowo - kontrolnego	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów hydromorfologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych			Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu JCWP
			lata oceny		klasa	lata oceny		klasa	lata oceny		klasa			
			od	do		od	do		od	do				
1.	RW500049449 Czermnica	Czermnica - punkt graniczny (m. Czermna)	2019	2020	3	2019	2019	5	-	-	-	3 - umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej stanu dobrego	zły stan wód
2.	RW500049469 Klikawa	Klikawa - powyżej przejścia granicznego w Kudowie Zdr.	2017	2020	4	2017	2017	2	2017	2020	>2	4 - słaby stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej stanu dobrego	zły stan wód
3.	RW6000512188 Bystrzyca Dusznicka od Kamiennego Potoku do Wielistawki;	Bystrzyca Dusznicka - ujście do Nysy Kłodzkiej	2017	2020	2	2018	2018	1	2017	2020	>2	3 - umiarkowany stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej stanu dobrego	zły stan wód
4.	RW6000812199 Nysa	Nysa Kłodzka -	2017	2020	3	2017	2017	2	2017	2020	>2	3 - umiarkowany	stan chemiczny	zły stan wód

Lp.	Nazwa i kod JCWP	Nazwa punktu pomiarowo - kontrolnego	Klasa elementów biologicznych			Klasa elementów hydromorfologicznych			Klasa elementów fizykochemicznych			Stan / potencjał ekologiczny	Stan chemiczny	Ocena stanu JCWP
			lata oceny		klasa	lata oceny		klasa	lata oceny		klasa			
			od	do		od	do		od	do				
	Kłodzka od Białej Łądeckiej do Ścinawki	poniżej Kłodzka										stan ekologiczny	poniżej stanu dobrego	
5.	RW60007121839 Bystrzyca Dusznicka od źródła do Kamiennego Potoku	Bystrzyca Dusznicka - powyżej Dusznik	2017	2020	2	2017	2020	4	2017	2020	2	2 - dobry stan ekologiczny	stan chemiczny poniżej stanu dobrego	zły stan wód

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska

Wody podziemne

Obszar całego kraju podzielony jest na mniejsze jednostki podziału wód podziemnych, tzw. **Jednolite Części Wód Podziemnych (JCWPd)**. Obszar Gminy Lewin Kłodzki położony jest w zasięgu Jednolitych Części Wód Podziemnych o numerach 137 (prawie cała Gmina) i 125 (wschodnie krańce Gminy).

Wody podziemne, podobnie jak wody powierzchniowe, stale podlegają antropopresji. Mogą być narażone na różnego rodzaju czynniki degradujące, wpływające na ich jakość i zasobność.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska Regionalny Wydział Monitoringu Środowiska we Wrocławiu w latach 2020-2024 nie przeprowadził monitoringu wód podziemnych w żadnym punkcie monitoringowych na terenie Gminy Lewin Kłodzki.

W przypadku wód podziemnych jako całości monitoring obejmuje badanie stanu chemicznego i stanu ilościowego JCWPd. Należy wyjaśnić, że oceny dokonuje się biorąc pod uwagę Rozporządzenie Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 11 października 2019 r. w sprawie kryteriów i sposobu oceny stanu jednolitych części wód podziemnych (Dz.U. 2019 poz. 2148). W ramach klasyfikacji stanu chemicznego i ilościowego jednolitych części wód podziemnych określa się: dobry stan chemiczny lub słaby stan chemiczny. Dane te dotyczą całych jednolitych części wód podziemnych i tak są prezentowane przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska. Dostępne są dane za lata: 2016, 2019 i 2022.

Dane dotyczące jakości wód podziemnych na terenie Gminy Lewin Kłodzki pozyskano na podstawie analizy mapy stanu jednolitych części wód podziemnych (JCWPd) według podziału na 174 obszary prezentowanej przez Główny Inspektorat Ochrony Środowiska w portalu www.mjwp.gios.gov.pl.

Tabela 16. Stan chemiczny i ilościowy Jednolitych Części Wód Podziemnych o numerach 137 i 125 obejmujących Gminę Lewin Kłodzki

Rok, w którym oceniono stan JCWPd	Stan JCWPd		Ocena ogólna stanu
	stan chemiczny	stan ilościowy	
2016	dobry	dobry	dobry
2019	dobry	dobry	dobry
2022	dobry	dobry	dobry

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska

Obie JCWPd nie są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Przy opisie wód podziemnych trzeba odnieść się do lokalizacji GZWP. **Główny zbiornik wód podziemnych (GZWP)** stanowi zespół przepuszczalnych utworów wodonośnych o znaczeniu użytkowym, którego granice są określone parametrami hydrogeologicznymi lub warunkami hydrodynamicznymi oraz warunkami formowania się zasobów wód podziemnych, wydzielony ze względu na jego szczególne znaczenie dla obecnego i perspektywicznego zaopatrzenia w wodę, spełniający określone kryteria ilościowe i jakościowe. Gmina Lewin Kłodzki w niewielkiej części położona jest w granicy udokumentowanego GZWP jakim jest **Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 341 Niecka Wewnętrzzsudecka Kudowa-Zdrój** –

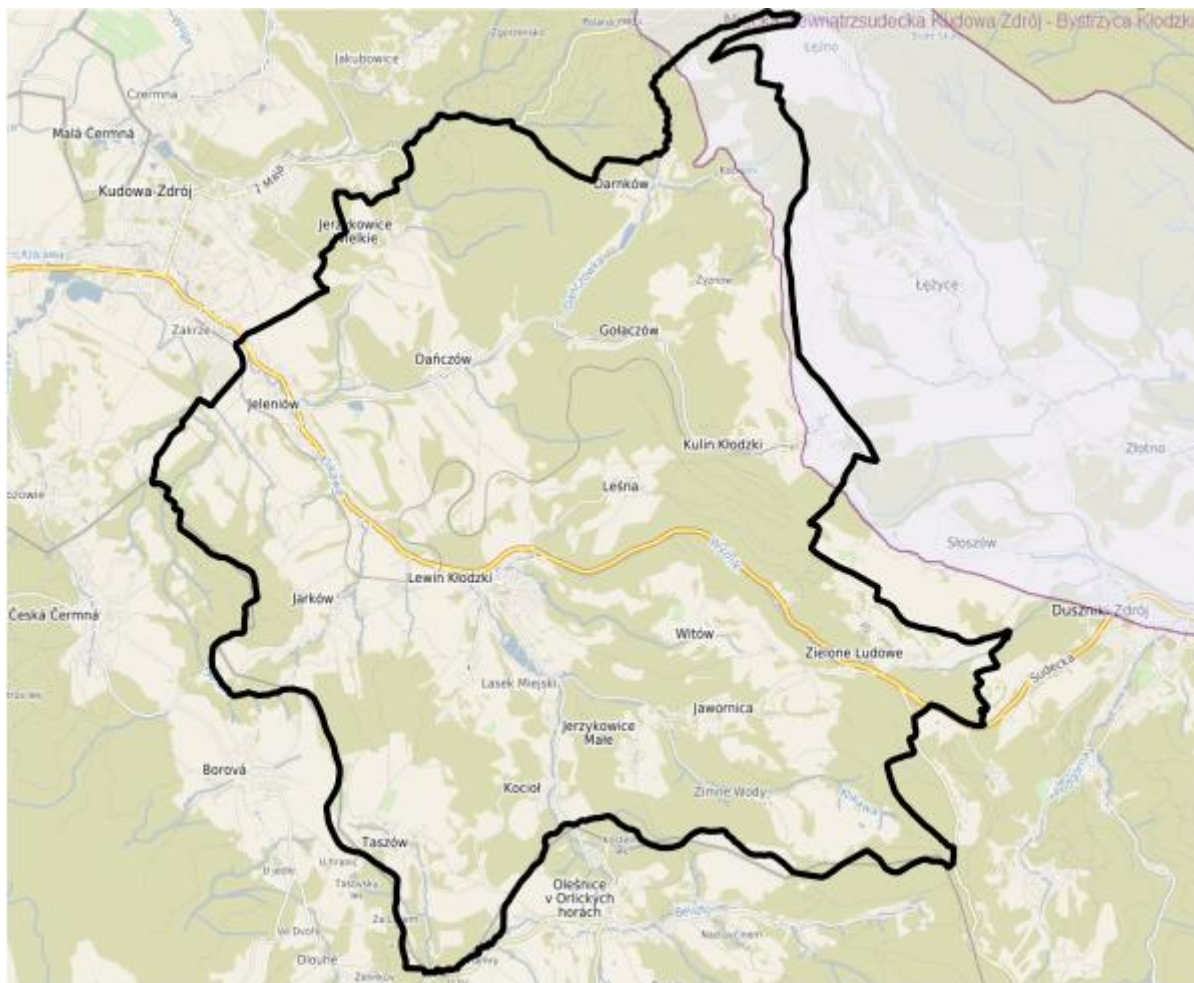
Bystrzyca Kłodzka.²⁰ Jego powierzchnia wynosi 106,94 km². Szacunkowe zasoby dyspozycyjne wynoszą 32 728,00 m³/dobę. Jest to zbiornik porowo-szczelinowy, na przeważającym obszarze bardzo mało podatny na antropopresję, lokalnie średnio i mało podatny, podatny, bardzo podatny.

Obszar GZWP nr 341 Niecka wewnątrzsudecka Kudowa Zdrój–Bystrzyca Kłodzka należy do słabo uprzemysłowionych i średnio zurbanizowanych. Charakteryzuje się rolniczo-leśnym typem zagospodarowania z udziałem terenów zabudowy miejsko-wiejskiej. W związku z tym obszar ochronny zbiornika podzielono na trzy strefy różniące się sposobem zagospodarowania terenu, a tym samym stopniem oddziaływania na środowisko wód podziemnych: strefa obejmująca obszary użytkowane rolniczo (pola uprawne, plantacje, łąki, nieużytki rolne), strefa obejmująca lasy i użytki leśne, strefa obejmująca tereny zurbanizowane (luźna zabudowa na obszarach wiejskich, zabudowa luźna na obszarze miast). W obrębie proponowanego obszaru ochronnego GZWP nr 341 dominują tereny rolnicze w związku z tym proponowane zakazy, nakazy i ograniczenia w użytkowaniu są ukierunkowane na zabezpieczenie wód poziomu zbiornikowego przed zagrożeniami związanymi z rolniczą formą użytkowania terenu.

Obszar GZWP stwarza ograniczenia np. dotyczące: nawożenia mineralnego, ochrony roślin oraz lokalizacji ferm hodowlanych. Dawki nawozów sztucznych i stężenia chemicznych środków ochrony roślin muszą być kontrolowane i stosowane w dawkach nie zagrażających środowisku przyrodniczemu, szczególnie wodnemu.

---

²⁰ Mapa GZWP <https://www.pgi.gov.pl/dokumenty-pig-pib-all/psh/zadania-psh/gzwp/4749-mapa-glownych-zbiornikow-wod-podziemnych-stan-na-01-01-2017-r/file.html>

Ryc. 23. Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 341 na tle granic Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://epsh.pgi.gov.pl/epsh/>

W celu zmniejszenia zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobiegania dalszemu zanieczyszczeniu wdrażany jest program działań wynikający z art. 104 ustawy Prawo wodne. Dokument został przyjęty Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 stycznia 2023 r. w sprawie "**Programu działań mających na celu zmniejszenie zanieczyszczenia wód azotanami pochodzącymi ze źródeł rolniczych oraz zapobieganie dalszemu zanieczyszczeniu**" (Dz.U. 2023, poz. 244).²¹

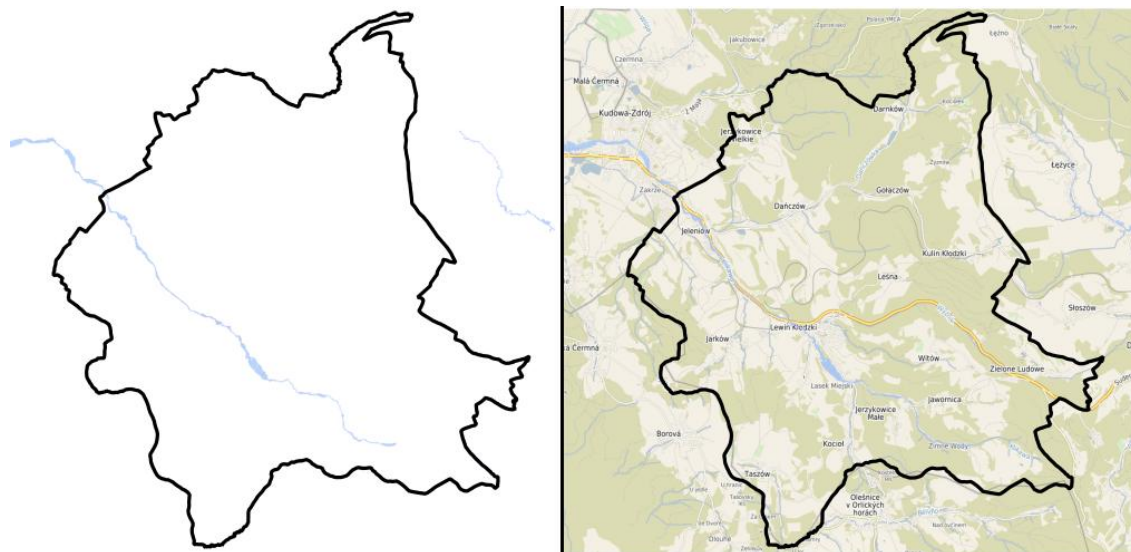
Zagrożenie powodzią i podtopieniami

Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne definiuje **powódź** jako czasowe pokrycie przez wodę terenu, który w normalnych warunkach nie jest pokryty wodą, w szczególności wywołane przez wezbranie wody w ciekach naturalnych, zbiornikach wodnych, kanałach oraz od strony morza, z wyłączeniem pokrycia przez wodę terenu wywołanego przez wezbranie wody w systemach kanalizacyjnych.

Teren Gminy Lewin Kłodzki na niewielkiej powierzchni jest narażony na występowanie powodzi, **wskazano w jego granicach występowanie obszarów szczególnego zagrożenia**

²¹ Rozporządzenie zamieszczono na stronie <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20230000244>

powodzią. Zagrożenie powodziowe dotyczy bezpośredniego sąsiedztwa rzeki Klikawa. Położenie obszarów szczególnego zagrożenia powodzią na terenie Gminy Lewin Kłodzki przedstawiono poniżej.

Ryc. 24. Lokalizacja obszarów szczególnego zagrożenia powodzią na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

W celu ochrony przed nadzwyczajnymi zdarzeniami, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie realizuje cykliczne zadania planistyczne: aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym, przyjęcie i realizacja planów przeciwdziałania skutkom suszy w regionach wodnych, aktualizacja wstępnej oceny ryzyka powodziowego, aktualizacja map zagrożeń i map ryzyka powodziowego, aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym.

Zgodnie z art. 171 ust. 5 ustawy – Prawo wodne, w dniu 7 września 2022 r. zostały podane do publicznej wiadomości mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) obejmujące nowe MZP i MRP dla około 1 tys. km rzek oraz 19 budowli piętrzących oraz aktualizację części obowiązujących MZP i MRP (od rzek oraz od strony morza).

MZP i MRP są dostępne na Hydroportalu Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie pod adresem: <https://wody.isok.gov.pl/hydroportal.html> w tym:

- wersja kartograficzna MZP i MRP w postaci plików pdf: <http://mapy.isok.gov.pl>,
- wersja numeryczna (wektorowa) MZP: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMZP,
- wersja numeryczna (wektorowa) MRP: https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMRP.

Szczegółowy wykaz odcinków rzek, dla których MZP i MRP zostały zaktualizowane wraz z opisem przyczyn aktualizacji zawarty jest w załączniku nr 6.1a do Raportu z wykonania przeglądu i aktualizacji map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego (2022), który dostępny jest pod adresem: <https://powodz.gov.pl/pl/mapy>.

Wykaz wszystkich opracowanych MZP i MRP wraz z terminem publikacji ostatniej wersji zawarty jest w załączniku nr 6 do ww. Raportu.

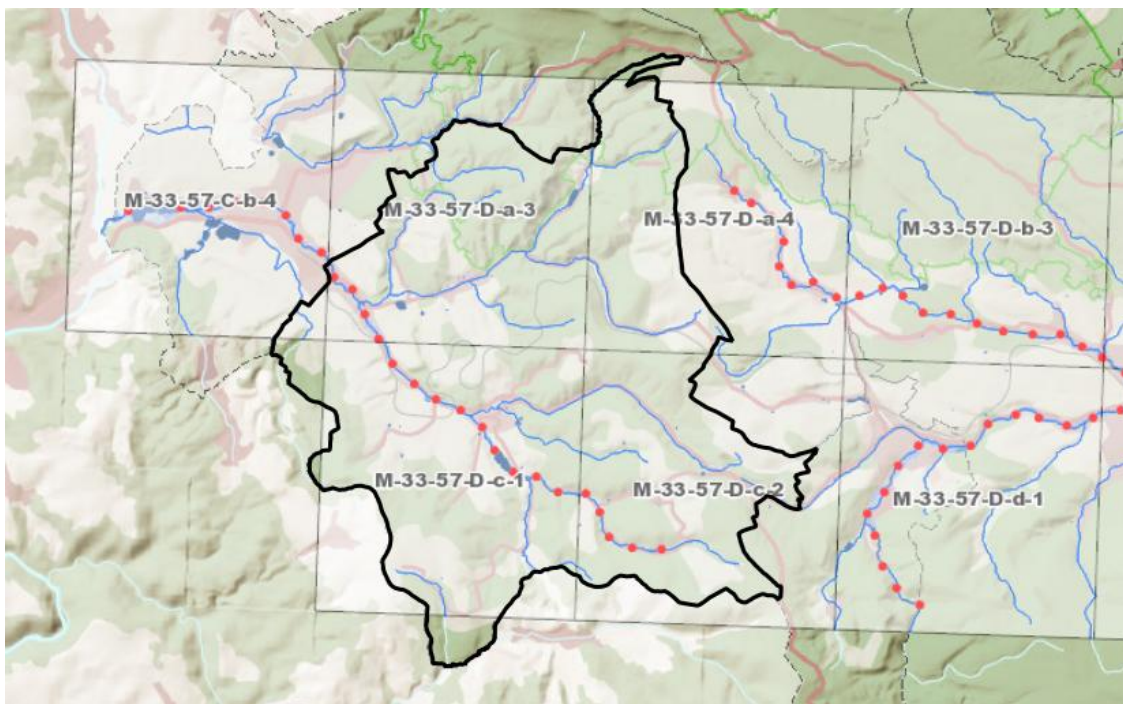
MZP i MRP sporządzono zgodnie z obowiązującym rozporządzeniem Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 4 października 2018 r. w sprawie opracowywania map zagrożenia powodziowego oraz map ryzyka powodziowego (Dz. U. 2018 poz. 2031).

MZP i MRP od rzek oraz dla terenów narażonych na zalanie w przypadku uszkodzenia lub zniszczenia budowli piętrzącej zostały sporządzone przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie, natomiast MZP i MRP od strony morza, w tym morskich wód wewnętrznych przez właściwych dyrektorów urzędów morskich. MZP i MRP zostały uzgodnione z właściwymi wojewodami i zatwierdzone przez ministra właściwego ds. gospodarki wodnej w dniu 31 sierpnia 2022 r.

Aktualizacja w 2022 r. nie objęła Gminy Lewin Kłodzki (rzeki Klikawy). Obowiązują zatem sporządzone zgodnie z art. 169 ust. 1 i 2 i art. 170 ust. 1 i 2 ustawy Prawo wodne i aktualnie obowiązujące mapy zagrożenia powodziowego (MZP) i mapy ryzyka powodziowego (MRP) zawierające m.in. obszary szczególnego zagrożenia powodzią przekazane przez RZGW we Wrocławiu do Urzędu Gminy Lewin Kłodzki 12 listopada 2020 r. pismem nr DGW-1.452.1.2020.KF.

W granicach obszarów szczególnego zagrożenia powodzią obowiązują zakazy wynikające z art. 77 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 960 ze zm.) oraz w przypadku lokalizowania na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią m.in. nowych obiektów budowlanych, niezbędne jest uzyskanie pozwolenia wodnoprawnego zgodnie z art. 390 ust. 1 ustawy - Prawo wodne.

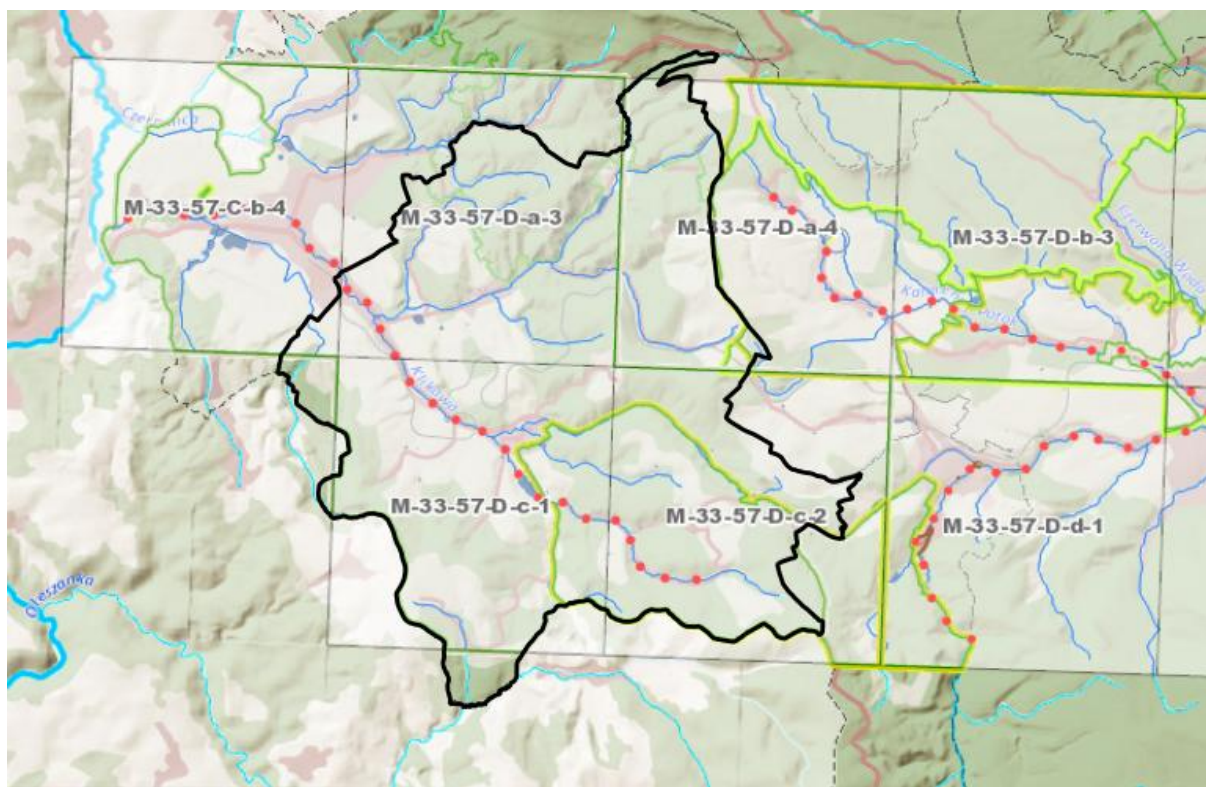
Położenie obszarów zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Lewin Kłodzki przedstawiono poniżej wraz z oznaczeniem numerów arkuszy map szczegółowych przedstawiono na rycinie. Podczas prac planistycznych Gmina powinna uwzględnić aktualne obszary zagrożenia powodziowego, gdyż w czasie obowiązywania niniejszej strategii rozwoju ich zasięg może ulec zmianie w związku z aktualizacją map.

Ryc. 25. Lokalizacja obszarów zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie Mapy Zagrożenia Powodziowego (MZP) tj. danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie opublikowanych w portalu https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMZP

Położenie obszarów ryzyka powodziowego na terenie Gminy Lewin Kłodzki przedstawiono poniżej wraz z oznaczeniem numerów arkuszy map szczegółowych przedstawiono na rycinie. Podczas prac planistycznych Gmina powinna uwzględnić aktualne obszary ryzyka powodziowego, gdyż w czasie obowiązywania niniejszej strategii rozwoju ich zasięg może ulec zmianie w związku z aktualizacją map.

Ryc. 26. Lokalizacja obszarów ryzyka powodziowego na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie Mapy Ryzyka Powodziowego (MRP) tj. danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie opublikowanych w portalu https://wody.isok.gov.pl/imap_kzgw/?gpmmap=gpMZP

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki nie ma obwałowań będących w administracji PGW Wody Polskie. RZGW we Wrocławiu Wody Polskie nie posiada informacji dotyczących obwałowań przeciwpowodziowych i międzywali nie będących w administracji Wód Polskich.

Dla obszaru dorzecza Łaby w regionie wodnym Metuje, wyznaczono jeden obszar problemowy położony wzdłuż doliny rzeki Klikawy nazwany „Klikawa- Kudowa Zdrój”.

Zgodnie z zapisami wynikającymi z Programu Planowanych Inwestycji w gospodarce wodnej PGW WP nie prowadzi ani w dalszej perspektywie finansowej nie ma zaplanowanych zadań inwestycyjnym na przedmiotowym terenie.

Podtopienia są to zalania terenów z innych przyczyn niż powódź. Przyczynami podtopień mogą być np.: opady deszczu, przesiąki wody przez wały przeciwpowodziowe. **Obszary sklasyfikowane jako zagrożone podtopieniami na terenie Gminy Lewin Kłodzki nie występują.**

Nie wyklucza to możliwości wystąpienia lokalnych podtopień i nagłego podniesienia się poziomu wody na innych terenach np. w wyniku wystąpienia nieprzewidzianych zjawisk meteorologicznych, takich jak: intensywne opady atmosferyczne czy gwałtowne topnienie pokrywy śnieżnej. Zagrożenie to może wystąpić jako lokalne podtopienia terenów.

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki w latach 2020-2024 nie były realizowane zadania inwestycyjne w zakresie utrzymania infrastruktury i wód powierzchniowych, ochrony przed suszą i powodzią.

Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej we Wrocławiu poinformował, że na terenie Gminy Lewin Kłodzki w latach 2026-2036 **nie planuje zadań inwestycyjnych** (poza bieżącym utrzymaniem) w zakresie utrzymania infrastruktury i wód powierzchniowych, ochrony przed suszą i powodzią.

Ponadto zadaniem spółek wodnych jest odpowiednie kształtowanie gospodarki wodnej w celu zapobiegania zarówno zalaniu gruntów jak i ich nadmiernemu osuszeniu.

W przypadku konieczności wykonania urządzeń wodnych jak również urządzeń melioracji wodnych (w tym ich odbudowy, rozbudowy, przebudowy lub rozbiórki tych urządzeń), stosownie do art. 388 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz. U. z 2025 r. poz. 960 ze zm.) wymagane jest uzyskanie odpowiedniej zgody wodnoprawnej.

Zagrożenie suszą

Suszą nazywamy długotrwały okres bez opadów atmosferycznych lub nieznacznym opadem w stosunku do średnich wieloletnich wartości i wysoką temperaturą.

Podczas trwania suszy z uwagi na warunki meteorologiczne i klimatyczne, problemy rolnicze, warunki hydrologiczne i skutki gospodarcze wydziela się cztery etapy jej rozwoju – suszę meteorologiczną, glebową, hydrologiczną i hydrogeologiczną:

- susza **atmosferyczna** (meteorologiczna) – okres, w którym doływ wilgoci do danego obszaru spada poniżej stanu normalnego w danych warunkach klimatycznych uwilgotnienia;
- susza **rolnicza** (glebowa) – okres, w którym wilgotność gleby jest niedostateczna do zaspokojenia potrzeb wodnych roślin i prowadzenia normalnej gospodarki w rolnictwie;
- susza **hydrologiczna** – okres, gdy przepływy w rzekach spadają poniżej przepływu średniego,
- susza **hydrogeologiczna** - obniżenie poziomu zalegania wód podziemnych.

Gmina Lewin Kłodzki w ocenie przedstawionej w „**Planie przeciwdziałania skutkom suszy**”²² należy do terenów silnie **narażonych na suszę** i uzyskała następujące wyniki:

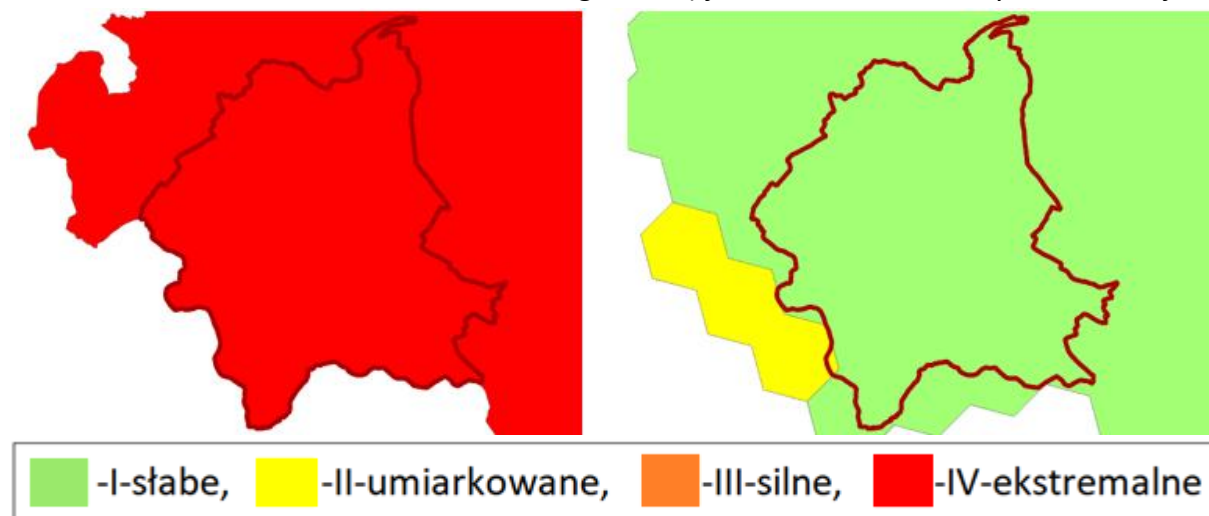
- jest w całości w IV klasie zagrożenia suszą **atmosferyczną**, co oznacza ekstremalne narażenie na ten rodzaj suszy (IV stopień w skali czterostopniowej),
- zaliczona została do I stopnia zagrożenia suszą **rolniczą** – występuje słabe zagrożenie tym rodzajem suszy
- jest w całości w III klasie zagrożenia suszą **hydrologiczną**, co oznacza silne narażenie na ten rodzaj suszy (III stopień w skali czterostopniowej),
- jest w większości w III klasie zagrożenia suszą **hydrogeologiczną**, co oznacza silne narażenie na ten rodzaj suszy (III stopień w skali czterostopniowej), zachodnia część gminy znajduje się w klasie II o umiarkowanym zagrożeniu,
- **łączne zagrożenie suszą** jest w zależności od obszaru gminy – silne lub umiarkowane.

---

²² - opublikowany na stronie:

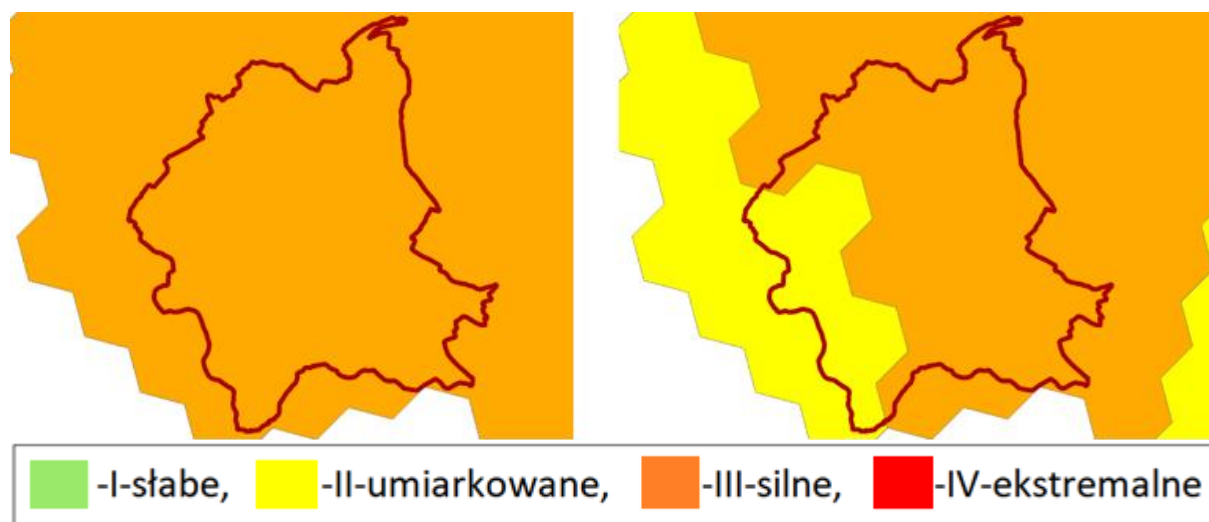
<https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20210001615/O/D20211615.pdf>

Rozmieszczenie zjawiska suszy atmosferycznej, rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej przedstawiono na rycinach. Skala 4-stopniowa (I – słabe, II – umiarkowane, III – silne, 4 – ekstremalne zagrożenie) jest taka sama dla wszystkich rodzajów.

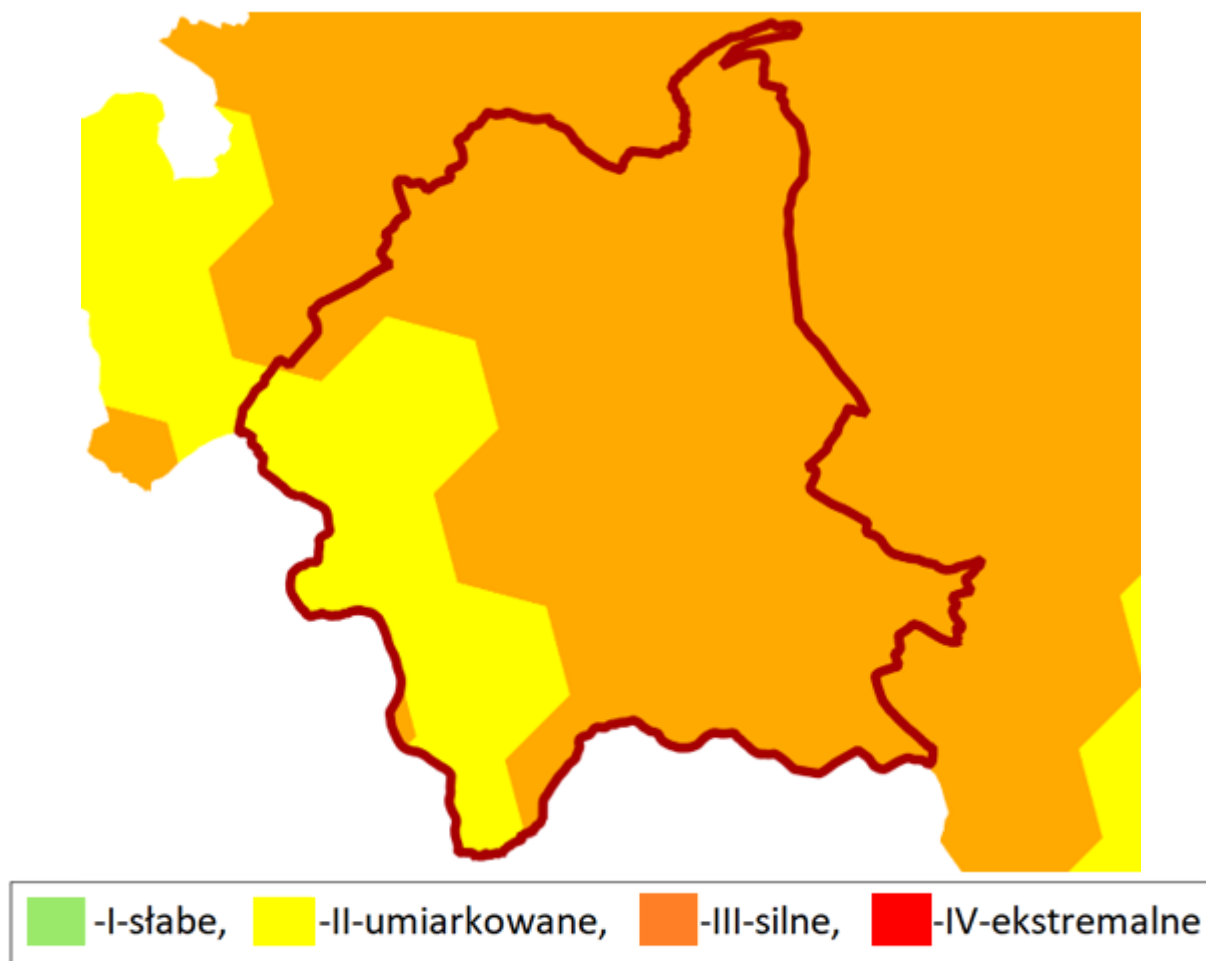
Ryc. 27. Zagrożenie suszą atmosferyczną (lewa rycina) i rolniczą (prawa rycina) na tle granic Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie opublikowanych na stronie <https://wody.isok.gov.pl/>

Ryc. 28. Zagrożenie suszą hydrologiczną (lewa rycina) i hydrogeologiczną (prawa rycina) na tle granic Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie opublikowanych na stronie <https://wody.isok.gov.pl/>

Ryc. 29. Łączne zagrożenie suszą na tle granic Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie opublikowanych na stronie <https://wody.isok.gov.pl/>

Biorąc pod uwagę uzyskane wyniki w zakresie zagrożenia poszczególnymi typami suszy i hierarchizacji można dla wskazanych obszarów ustalić użytkowników wód powierzchniowych i podziemnych, dla których brak wody w okresach suszy stanowi największą przeszkodę w prowadzeniu działalności. Do grup użytkowników wód w największym stopniu zagrożonych wystąpieniem suszy atmosferycznej zaliczono: rolnictwo i ekosystemy od wód zależne.

PGW WP RZGW we Wrocławiu zaproponowało, żeby w gminnej strategii rozwoju uwzględnić następujące zagadnienia gospodarki wodnej związane z przeciwdziałaniem skutkom suszy poprzez podjęcie działań mających na celu zwiększenie retencji wodnej na terenach:

- zurbanizowanych, poprzez tworzenie stref buforowych wzdłuż cieków, ochronę i odtwarzanie oczek wodnych, małych urządzeń piętrzących (zastawki, małe progi, przetamowania), retencjonowanie wody w już istniejących zbiornikach i rowach oraz zachęcanie do wykonywania nowych zbiorników; wdrożenie tych działań możliwe jest przez wprowadzanie odpowiednich zapisów w dokumentach planistycznych,
- rolnych, poprzez tworzenie zadrzewień śródpolnych, pasów buforowych, zachowanie oraz wykorzystanie morfologii terenów rolniczych dla odtworzenia śródpolnych oczek

wodnych, mokradeł, torfowisk, stref przybrzeżnych rzek oraz zbiorników wodnych, utrzymywanie lub odtwarzanie zadarnionych skarp, stoków o znacznym nachyleniu (zadarnionych stref buforowych) w celu ochrony przed erozją, spowolnienia lub rozproszenia spływu wód powierzchniowych oraz wzmocnienia retencji wodnej gleb, zrównoważone nawożenie - prawidłowe gospodarowanie nawozami naturalnymi bezpośrednio wpływa na poprawę dostępności wody, wzbogacanie gleby w próchnicę – najbardziej istotną cechą gleb z wysoką zawartością próchnicy jest ich znaczący wpływ na zwiększenie odporności na stres suszy rolniczej roślin bytujących na takim stanowisku, zwiększenie udziału Trwałych Użytków Zielonych (TUZ) w ogólnym areale terenów rolniczych.

7.2.8. ZASOBY GEOLOGICZNE

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki zlokalizowane są **udokumentowane złoża**. Wykaz złóż zestawiono w tabeli.

Tabela 17. Wykaz kopalin na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Lp.	Nazwa złoża	Stan zagospodarowania na koniec 2024 r.	Zasoby wg stanu na 2024 r.			Wydobycie	
			geologiczne - bilansowe	geologiczne - pozabilansowe	przemysłowe	2023	2024
kamienie łamane i bloczne (tys. t)							
1.	Kudowa-Chologierki	Z – złożo, z którego wydobyte zostało zaniechane	257	-	-	-	-
łupki łyszczykowe (tys. t)							
2.	Jawornica	E - złożo eksploatowane	953,71	-	514,01	-	0,63
wody lecznicze (m³/h)							
3.	Jeleniów	M – złożo skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym	-	-	-	-	-

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego

Ochrona terenów górniczych polega na zapobieganiu powstawania szkód w środowisku w obiektach i urządzeniach położonych na tych terenach przez stosowanie w terminie technicznie możliwym i gospodarczo uzasadnionym odpowiedniej profilaktyki, naprawianiu szkód górniczych i rekultywacji terenów górniczych.

Decyzje dotyczące określenia kierunku **rekultywacji**, a także decyzje uznające rekultywację za zakończoną wydaje właściwy Starosta. Zgodnie z danymi Starosty Kłodzkiego w latach 2020-2024 dla obszaru Gminy Lewin Kłodzki nie były wydane następujące decyzje na podstawie art. 22 ustawy o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Na podstawie art. 26a ustawy z dnia 13 kwietnia 2007 r. o zapobieganiu szkodom w środowisku i ich naprawie (t.j. Dz.U. z 2020 poz. 2187) Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska prowadzi, przy użyciu systemu teleinformatycznego, rejestr bezpośrednich zagrożeń szkodom w środowisku i szkód w środowisku, które wystąpiły na terenie kraju. Ponadto zgodnie z art. 101c ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska

rejestr historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi prowadzi Generalny Dyrektor Ochrony Środowiska. Wykaz prowadzi natomiast właściwy Starosta. **W prowadzonych rejestrach i wykazie nie ma wpisów, które dotyczyłyby obszaru Gminy Lewin Kłodzki** (dane RDOŚ, stan na 28 maja 2025 r.). Należy jednak zaznaczyć, że brak wpisu do ww. rejestrów nie jest jednoznaczny z wykluczeniem występowania zanieczyszczenia. Bieżące informacje dotyczące nieruchomości objętych wpisem do rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi, a także do rejestru bezpośrednich zagrożeń szkodą w środowisku i szkód w środowisku, znajdują się na stronie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>.

Jednym z możliwych zagrożeń powierzchni ziemi są osuwiska. Powodują zniszczenia w infrastrukturze, uprawach, drzewostanie oraz ogólną degradację terenów objętych ruchami masowymi ziemi. Zgodnie z danymi publikowanymi przez Państwowy Instytut Geologiczny w ramach projektu SOPO – System Osłony Przeciwoświsowej, na terenie Gminy Lewin Kłodzki nie występują udokumentowane osuwiska. Z uwagi na dynamiczny charakter prezentowanych informacji zalecane jest sprawdzanie jej aktualności w **bazie SOPO**.²³

W prowadzonym przez Starostę Kłodzkiego Rejestrze terenów zagrożonych wystąpieniem ruchów masowych ziemi, brak jest kart dokumentacyjnych osuwisk zlokalizowanych na terenie Gminy Lewin Kłodzki (stan na 6 maja 2025 r.).

Jednocześnie Geolog Powiatowy poinformował, że na Mapie Geośrodowiskowej Polski (II) arkusz Duszniki Zdrój, na omawianym obszarze Gminy Lewin Kłodzki, naniesiono obszary predysponowane do występowania ruchów masowych.

Warunki niekorzystne, utrudniające budownictwo dotyczą rejonów występowania gruntów słabonośnych położonych w dolinach rzecznych, obszarów występowania zwietrzelin gliniastych często zawilgoconych, podmokłych i zabagnionych, które występują w rejonach źródłiskowych licznych drobnych cieków odwadniających stoki górskie, stromych i niezalesionych zboczy o nachyleniu powyżej 20 %. Z nachyleniem terenu wiąże się zagrożenie występowania ruchów masowych. Zagrożenie występowania ruchów masowych w innych miejscach na stokach jest duże, szczególnie w strefach podcięć erozyjnych wzdłuż krawędzi dolin rzecznych oraz załamań stoków.

Zanieczyszczenie gleb potencjalnie może być spowodowane składowaniem substancji niebezpiecznych. W Polsce w latach 60. 70. i 80. ubiegłego wieku nieprzydatne środki ochrony roślin umieszczano w składowiskach. Były to obiekty o różnej konstrukcji zwane mogilnikami. Rozwiązanie to stworzyło poważne problemy środowiskowe. Duża część mogilników rozsianych na obszarze całego kraju na przestrzeni dziesiątków lat emitowała do środowiska zgromadzone w nich związki. Mogilniki na terenie Gminy Lewin Kłodzki nie występowały i nie występują obecnie.²⁴

---

²³ SOPO <https://geoportal.pgi.gov.pl/portal/page/portal/SOPO/Wyszukaj3>

²⁴ Informację o mogilnikach opracowano na podstawie <https://orka2.sejm.gov.pl/IZ6.nsf/main/20C21E81>

7.2.9. GOSPODARKA ODPADAMI

Dokumentem, który jest wydawany corocznie i który szczegółowo opisuje gospodarkę odpadami w Gminie Lewin Kłodzki jest **analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi**. Analizy są dostępne w Biuletynie Informacji Publicznej pod adresem podanym w przypisie dolnym.²⁵

Obowiązującą metodą ustalenia opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi jest metoda od liczby osób zamieszkujących daną nieruchomość.

Usługę **odbioru i zagospodarowania odpadów komunalnych** odbieranych od właścicieli nieruchomości objętych gminnym systemem gospodarowania odpadami świadczy podmiot wybrany w procedurze przetargowej. Rada Gminy Lewin Kłodzki przyjęła w dniu 29 września 2022 r. uchwałę nr XLIV/276/2022 w sprawie postanowienia o odbieraniu odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, położonych na terenie Gminy Lewin Kłodzki, na których nie zamieszkują mieszkańcy, a powstają odpady komunalne. Gminnym systemem gospodarowania odpadami komunalnymi objęto również nieruchomości niezamieszkałe, zlokalizowane na terenie Gminy Lewin Kłodzki. Istnieje możliwość wyłączenia się z systemu gospodarowania odpadami komunalnymi organizowanego przez Gminę Lewin Kłodzki od 1 stycznia 2026 r. przez właścicieli nieruchomości niezamieszkałych przez złożenie oświadczenia. Jednak w takim przypadku właściciele nieruchomości niezamieszkałych są zobowiązani do udokumentowania w formie umowy korzystania z usług wykonywanych przez gminną jednostkę organizacyjną lub przedsiębiorcę odbierającego odpady komunalne od właścicieli nieruchomości, wpisanego do Rejestru Działalności Regulowanej przez okazanie takich umów i dowodów uiszczania opłat za te usługi.²⁶

Segregacja odpadów obejmuje m.in. papier, metale i tworzywa sztuczne, szkło, odpady ulegające biodegradacji oraz pozostałości po segregacji (zmieszane odpady komunalne).

W 2024 r. Gmina Lewin Kłodzki osiągnęła następujące poziomy w gospodarki odpadami komunalnymi:

- poziom przygotowania do ponownego użycia i recyklingu odpadów komunalnych w wysokości 42,19 % wagowo, co oznacza, że wymagany poziom minimum 45 % nie został osiągnięty,
- poziom ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazanych do składowania wyniósł 34,36 %, przy maksymalnym dotychczasowym poziomie 35 % (dla roku sprawozdawczego nie został wprost określony),
- poziom składowania odpadów komunalnych wyniósł 31,59 %, przy maksymalnym poziomie 30 % od 2025 r. (dla roku sprawozdawczego nie został wprost określony).

Częstotliwość odbioru odpadów komunalnych od właścicieli nieruchomości, na których zamieszkują mieszkańcy oraz nieruchomości, na których znajdują się domki

²⁵ Analiza stanu gospodarki odpadami komunalnymi za 2024 r. dostępna jest na stronie <https://bip.lewin-kłodzki.pl/dokumenty/7171>

²⁶ Informacja o systemie gospodarki odpadami dla nieruchomości zamieszkałych <https://bip.lewin-kłodzki.pl/dokumenty/7339>

letniskowe, lub innej nieruchomości wykorzystywanej na cele rekreacyjno-wypoczynkowe w ramach opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi została określona we właściwej uchwale Rady Gminy. Harmonogram odbioru odpadów jest na bieżąco publikowany w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Lewin Kłodzki.²⁷

Ujęcie statystyczne gospodarowania odpadami na terenie Gminy Lewin Kłodzki przedstawiono w tabeli.

Tabela 18. Dane statystyczne dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Lp.	Kryterium	2020	2021	2022	2023	2024
1.	Masa wytworzonych odpadów komunalnych przez jednego mieszkańca (kg)	270	293	298	294	298
2.	Odpady komunalne wytworzone w ciągu roku ogółem (t)	535,09	580,25	582,96	576,25	584,91
3.	Odpady zebrane selektywnie w ciągu roku (t)	204,35	230,87	231,44	211,12	208,34
4.	Zmieszane odpady zebrane w ciągu roku (t)	330,74	349,38	351,52	365,13	376,57

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Należy oczekiwać że poprzez wzrost świadomości mieszkańców w kolejnych latach nastąpi jeszcze większy wzrost recyklingu i odzysku odpadów.

Analizując koszty funkcjonowania systemu gospodarowania odpadami, zauważalny jest znaczny **wzrost wydatków**. Wpływy do budżetu związane z poborem opłat za gospodarowanie odpadami nie bilansowały się do 2022, natomiast w latach 2023-2024 zanotowano niewielką przewagę wpływów nad wydatkami.

Gminny **Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych** jest czynny od 13:00 do 15:00 w pierwszy i trzeci poniedziałek każdego miesiąca, a w okresie od maja do września, w trzeci poniedziałek miesiąca punkt czynny do 16:00.²⁸ PSZOK zlokalizowany jest przy ul. Wodnej w Lewinie Kłodzkim (działka nr 520 obręb Lewin Kłodzki), w pobliżu drogi krajowej, w miejscu łatwo dostępnym dla mieszkańców.

Zatem obecnie główną potrzebą związaną z gospodarowaniem odpadami jest osiągnięcie wymaganych prawem poziomów recyklingu i odzysku odpadów komunalnych w kolejnych latach.

Azbest

Gmina prowadzi realizację **Programu usuwania wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Lewin Kłodzki**.²⁹ Przyjęcie wskazanego powyżej dokumentu stanowi podstawę

²⁷ Harmonogram odbioru odpadów komunalnych na II półrocze 2025 r. dostępny jest na stronie <https://bip.lewin-klodzki.pl/dokumenty/7324>

²⁸ Informacja o PSZOK <https://bip.lewin-klodzki.pl/dokumenty/7335>

²⁹ Program usuwania azbestu wraz z inwentaryzacją wyrobów dostępny jest na stronie <https://bip.lewin-klodzki.pl/dokumenty/1401>

do ubiegania się o udzielenie dofinansowania na wykonanie zadania polegającego na demontażu, transporcie i unieszkodliwianiu wyrobów zawierających azbest z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu oraz innych źródeł zewnętrznych.

Ponadto, na bieżąco aktualizowana jest Baza Azbestowa prowadzona przez Ministerstwo Rozwoju, która jest jednym z narzędzi monitorowania realizacji zadań wynikających z Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032.

7.2.10. NADZWYCZAJNE ZAGROŻENIA DLA LUDZI I ŚRODOWISKA

Zakłady ZDR i ZZR

Potencjalnym źródłem poważnych awarii jest transport drogowy i kolejowy substancji niebezpiecznych, głównie paliw płynnych (LPG, benzyna, olej napędowy). Przypadki wystąpienia poważnych awarii mogą dotyczyć również wycieków substancji ropopochodnych w wyniku wypadków i kolizji drogowych oraz zdarzeń na liniach kolejowych.

Według danych przekazanych przez **Komendę Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Kłodzku** w latach 2020-2024 na terenie Gminy Lewin Kłodzki nie doszło do zdarzeń powodujących nadzwyczajne zagrożenia dla środowiska, w których uczestniczyłyby jednostki ochrony przeciwpożarowej z terenu powiatu kłodzkiego.

W prowadzonym przez **Inspekcję Ochrony Środowiska**, na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 1991 r. o Inspekcji Ochrony Środowiska (Dz.U. z 2024 r. poz. 425) rejestrze zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lub innych zakładów mogących powodować poważne awarie przemysłowe, na terenie Gminy Lewin Kłodzki nie znajdują się zakłady zaliczone do zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lub inne zakłady mogące powodować poważne awarie. Zgodnie z ww. rejestrem, w okresie od 01.01.2020 r. do 31.12.2024 r. na terenie Gminy Lewin Kłodzki nie odnotowano funkcjonowania i powstawania zakładów o dużym i zwiększonym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lub innych zakładów mogących powodować poważne awarie przemysłowe.

Z rejestrów prowadzonych przez Inspekcję Ochrony Środowiska wynika, że w okresie 01.01.2020 r. – 31.12.2024 r. na terenie Gminy Lewin Kłodzki nie odnotowano poważnych awarii przemysłowych. Nie wystąpiły również zdarzenia szczególnie zagrażające środowisku z kategorii poważnych awarii w transporcie, skutkujące zanieczyszczeniem wód lub gleb, lub skażeniem środowiska substancjami toksycznymi. Na terenie Gminy nie ma czynnych składowisk odpadów.

Bezpieczeństwo publiczne

Gmina Lewin Kłodzki znajduje się w zasięgu działania Komisariatu Policji Kudowa-Zdrój, będącego częścią struktury Komendy Powiatowej Policji w Kłodzku.

Bezpieczeństwo publiczne - Ochotnicze Straże Pożarne

Lokalnym wsparciem działań dla Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Kłodzku jest jednostka Ochotniczej Straży Pożarnej w Lewinie Kłodzkim, która jest włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego.

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki zadania z zakresu ochrony przeciwpożarowej realizują druhowie zrzeszeni w jednostkach Ochotniczych Straży Pożarnych.

Corocznie w budżecie Gminy rezerwowane są środki na realizację zadań z zakresu ochrony przeciwpożarowej. Przeznaczone one są na: ekwiwalenty dla strażaków, koszty ubezpieczenia pojazdów i członków OSP, zakup umundurowania, materiałów i wyposażenia, wydatki związane z przeglądami okresowymi sprzętu ratowniczego itp.

Bezpieczeństwo publiczne - obrona cywilna

Działania związane z monitorowaniem, planowaniem, reagowaniem i usuwaniem skutków zagrożeń, obroną cywilną i bezpieczeństwem na terenie Gminy realizuje gminny zespół zarządzania kryzysowego. Aktywność Zespołu koncentruje się na przygotowaniu i doskonaleniu funkcjonowania Gminy w warunkach kryzysowych. Do zadań zespołu należą także zadania zlecone przez organy administracji państwowej.

Ochrona ludności wiąże się z szerokim zakresem działań w celu ochrony mieszkańców oraz ich mienia przed działaniami sił natury takich jak powódzie, nawałnice skażenia masowe, awarie infrastruktury krytycznych i wielu innych, a w przypadku ich wystąpienia podjęcia właściwych działań z użyciem posiadanych sił i środków do likwidacji zagrożenia oraz do zapewnienia podstawowych potrzeb bytowych mieszkańców zagrożonych.

W dzisiejszych czasach znaczną część zadań z zakresu ochrony ludności realizują głównie takie służby jak straż pożarna zarówno państwowa jak i ochotnicza często wsparte policją oraz w szczególnych przypadkach wojskami obrony terytorialnej. Różnorodność zadań do których kierowane są ochotnicze straże pożarne oraz ich coraz bogatsze wyposażenie, które z roku na rok rośnie sprawia, że formacja ta jest uniwersalną grupą ratowniczą.

7.3. GŁÓWNE KORYTARZE I ELEMENTY SIECI TRANSPORTOWYCH, W TYM PIESZYCH I ROWEROWYCH

7.3.1. UKŁAD KOMUNIKACYJNY

Oś komunikacyjną Gminy stanowi **droga krajowa nr 8**, która pozwala na dogodne połączenie m.in. z Kłodzkiem i Wrocławiem. Przebieg drogi: od granicy z Czechami w Kudowie-Zdroju do Raczek koło Suwałk. Długość odcinka w granicach Gminy Lewin Kłodzki wynosi 9,831 km tj. od km 4,299 do km 14,130. Stan drogi jest (skala stosowana przez GDDKiA: pożądany – ostrzegawczy – krytyczny) następujący:

- stan pożądany – 2,000 km, tj. 20,3 %,
- stan ostrzegawczy – 5,701 km, tj. 58,0 %,
- stan krytyczny – 2,130 km, tj. 21,7 %.

Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad Oddział we Wrocławiu poinformowała, że w odniesieniu do Gminy Lewin Kłodzki:

- w latach 2020-2024 nie prowadzono żadnych działań inwestycyjnych związanych np. z modernizacją nawierzchni, ochroną akustyczną, budową chodników i ścieżek rowerowych oraz wykonaniem nasadzeń kompensacyjnych drzew; odcinek drogi przewidziany jest do rozbudowy, obecnie trwa etap uzyskiwania decyzji DŚU, wszelkie działania inwestycyjne zostały wstrzymane w związku z możliwością występowania robót traconych,
- planowane jest jedno zadanie na etapie prac przygotowawczych „Rozbudowa drogi krajowej nr 8 na odcinku granica państwa (Kudowa Zdrój) - Duszniki Zdrój”; wartość zadania wg uzgodnionego Planu Inwestycyjnego: 140 756 788,00 zł. Aktualna prognoza kosztów: 280 437 048,78 zł,
- GDDKiA wykonuje pomiary hałasu w ramach Generalnego Pomiaru Hałasu (GPH) wykonywanego co 5 lat. Ostatnie takie pomiary wykonane zostały w latach 2020-2021 w charakterystycznych punktach sieci drogowej. Pomiary natężenia hałasu w ramach GPH posłużyły do opracowania map akustycznych, na podstawie których został stworzony Program ochrony przed hałasem dla województwa dolnośląskiego, przyjęty uchwałą Sejmiku Województwa Dolnośląskiego nr IV/42/24 z dnia 27 czerwca 2024 r. Kolejna edycja GPH została zaplanowana na rok 2025.

Przez Gminę Lewin Kłodzki **przebiega droga wojewódzka nr 389**. Natężenie ruchu (jak na drogę wojewódzką) jest na niej niewielkie, co przedstawiono w dalszej części niniejszego opracowania.

Sieć komunikacyjną tworzą też **drogi powiatowe**. Zarząd Dróg Powiatowych w Kłodzku w ramach swojego budżetu decyduje wyłącznie o realizacji zadań bieżących, polegających na doraźnych remontach istniejących dróg i obiektów budowlanych zlokalizowanych w ich obrębie, a także odpowiada za remonty odwodnienia, utrzymanie zieleni przydrożnej i oznakowania.

Tabela 19. Drogi powiatowe na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Nr drogi	Przebieg drogi w Gminie Lewin Kłodzki	Długość ogólna drogi (km)	Długość na terenie Gminy (km)	Ocena stanu technicznego
3243D (część)	Jeleniów – Dańczów - Gołaczów - Kulin Kłodzki - Słoszów	10,844	7,705	bardzo dobry na odcinku od zjazdu z DK 8 przez Jeleniów do Dańczowa (około 3 km); dostateczny na pozostałym odcinku
3294D	Lewin Kłodzki - Jerzykowice Małe - Zimne Wody	5,066	5,066	dobry na odcinku od rynku w Lewinie Kłodzkim do skrzyżowania z drogą powiatową nr 3295D w Lasku Miejskim; zły na odcinku od Lasku Miejskiego do Zimnych Wód
3295D	granica państwa - Kocioł – Lewin Kłodzki (Lasek Miejski)	1,746	1,746	bardzo dobry

Nr drogi	Przebieg drogi w Gminie Lewin Kłodzki	Długość ogólna drogi (km)	Długość na terenie Gminy (km)	Ocena stanu technicznego
3296D	Kociot – Taszów	3,661	3,661	dobry
3297D	Lewin Kłodzki – Jarków	1,893	1,893	bardzo dobry
3298D	Lewin Kłodzki – Krzyżanów	2,595	2,595	dostateczny
3299D	od drogi wojewódzkiej nr 387 - Jerzykowice Wielkie - Jeleniów	2,458	2,458	bardzo dobry na odcinku przez Jerzykowice Wielkie; dostateczny na odcinku pomiędzy Jerzykowicami Wielkimi a Jeleniowem
3300D	Dańczów – Darnków	2,523	2,523	bardzo dobry na odcinku od skrzyżowania z drogą 3243D w Darnkowie do zjazdu na działkę 65/2 obręb Darnków; zły na pozostałym odcinku

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Zarządu Dróg Powiatowych w Kłodzku

Zarząd Dróg Powiatowych w Kłodzku systematycznie podejmował i podejmuje działania zmierzające do poprawy stanu technicznego dróg powiatowych oraz podnoszenia bezpieczeństwa ruchu drogowego. W latach 2020-2024 prowadzono następujące działania:

1. „Jerzykowice Wielkie - Jeleniów droga dojazdowa do gruntów rolnych”. Wartość zadania w ciągu drogi powiatowej nr 3294D wyniosła: 438 520,58 zł, z czego: 216 972,00 zł – dofinansowanie z Województwa Dolnośląskiego (Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych), 155 548,58 zł – środki z Funduszu Przeciwdziałania COVID-19 w ramach Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych, 66 000,00 zł – dofinansowanie z Nadleśnictwa Zdroje w Szczytnej. Zadanie zrealizowane w **2020 r.**
2. „Wykonanie przepustu w ciągu drogi powiatowej nr 3243D w km 2+600 w miejscowości Dańczów”. Wartość zadania: 60 007,58 zł, z czego: 15 000,00 zł – dofinansowanie z Gminy Lewin Kłodzki, 15 000,00 zł – dofinansowanie z Parku Narodowego Gór Stołowych, 30 007,58 zł – udział własny Powiatu Kłodzkiego. Zadanie zrealizowane w **2021 r.**
3. „Przebudowa nawierzchni drogi powiatowej nr 3243D w Jeleniowie na długości 0,2 km”. Wartość zadania: 535 727 zł, z czego: 454 832 zł – dofinansowanie z Nadleśnictwa Zdroje w Szczytnej, 80 895 zł – udział własny Powiatu Kłodzkiego. Zadanie zrealizowane w **2022 r.**
4. „Przebudowa drogi powiatowej nr 3243D Jeleniów – Kulin Kłodzki – Słoszów – dokumentacja techniczna”. Wartość zadania: 93 341,00 zł w pełni zapewniony przez środki własne Powiatu Kłodzkiego. Zadanie zrealizowane w **2023 r.**
5. „Przebudowa odcinka drogi powiatowej nr 3243D Jeleniów – Dańczów”. Wartość zadania: 2 967 771,18 zł, z czego: 500 000,00 zł to udział Nadleśnictwa Zdroje w Szczytnej, 2 000 000,00 zł – udział Rządowego Funduszu Polski Ład, 467 771,18 zł – udział własny Powiatu Kłodzkiego. Zadanie zrealizowane w **2024 r.**

Zarząd Dróg Powiatowych w Kłodzku nie zaplanował jeszcze konkretnych inwestycji na najbliższe lata. Jedynym zadaniem jest opracowanie dokumentacji technicznej w latach 2025-

2026 na odbudowę drogi powiatowej nr 3243D na odcinku Dańczów - Gołaczów, km 2+800 - 4+800 w celu naprawy szkód wyrządzonych przez powódź we wrześniu 2024 r. Szacowany koszt opracowania dokumentacji to 220 000,00 zł.

Wszystkie odcinki dróg będą utrzymywane na bieżąco.

Starosta Kłodzki nie miał obowiązku przeprowadzenia pomiarów hałasu w ciągu dróg powiatowych.

Zgodnie z danymi przedstawionymi przez GUS (stan na 31.12.2024 r.), na terenie Gminy znajduje się łącznie 19,1 km **dróg gminnych**, w tym drogi o nawierzchni twardej – 15,1 km i drogi gruntowe – 4,0 km.

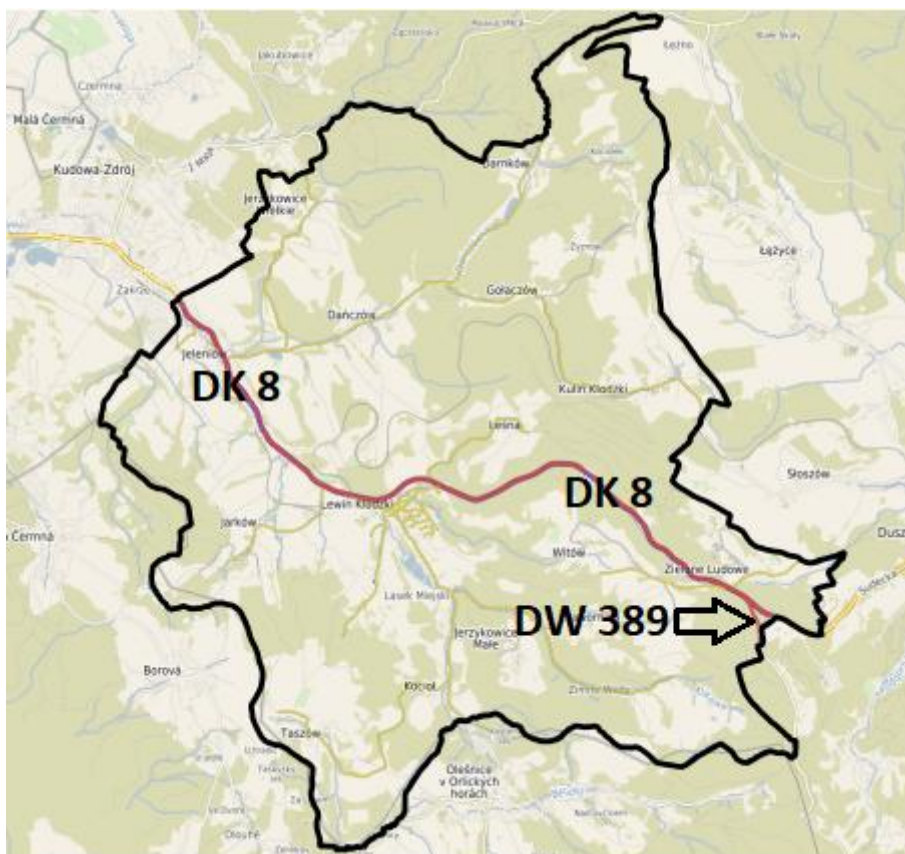
Drogowy ruch komunikacyjny jest głównym źródłem hałasu na opisywanym terenie. W związku z tym niezbędna jest kontynuacja działań obejmujących: kompleksowe planowanie zagospodarowania przestrzennego większych układów przestrzennych, stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających hałas, zieleni izolacyjnej oraz stała dbałość o właściwy stan nawierzchni dróg.

Zgodnie z wynikami Generalnych Pomiarów Ruchu przez omawiany obszar przebiega droga krajowa nr 8, której eksploatacja może powodować negatywne oddziaływanie akustyczne na znacznych obszarach oraz dla którego wymagane jest sporządzenie **mapy akustycznej**. Wyniki Generalnych Pomiarów Ruchu na poszczególnych odcinkach przebiegających przez Gminę Lewin Kłodzki wskazują, że średniodobowy ruch pojazdów silnikowych wyniósł:

- a. dla odcinka drogi krajowej nr 8: Kudowa - Zdrój (DW387) - Zielone Ludowe (DW389):
  - wg GPR 2020/2021 – 9 484 pojazdów silnikowych na dobę,
  - wg GPR 2015 – 8 614 pojazdów silnikowych na dobę,
  - wg GPR 2010 – 8 511 pojazdów silnikowych na dobę.
- b. dla odcinka drogi krajowej nr 8: Zielone Ludowe (DW389) - Polanica - Zdrój (DW388):
  - wg GPR 2020/2021 – 12 751 pojazdów silnikowych na dobę,
  - wg GPR 2015 – 8 864 pojazdów silnikowych na dobę,
  - wg GPR 2010 – 8 924 pojazdów silnikowych na dobę.

Natomiast niewielki jest średniodobowy ruch pojazdów silnikowych na drodze wojewódzkiej nr 389 na odcinku Zielone Ludowe (DK8) – Zieleniec:

- wg GPR 2020/2021 – 828 pojazdów silnikowych na dobę,
- wg GPR 2015 – 702 pojazdów silnikowych na dobę,
- wg GPR 2010 – 682 pojazdów silnikowych na dobę.

Ryc. 30. Przebieg drogi krajowej nr 8 (DK 8) i drogi wojewódzkiej nr 389 (DW 389) przez Gminę Lewin Kłodzki

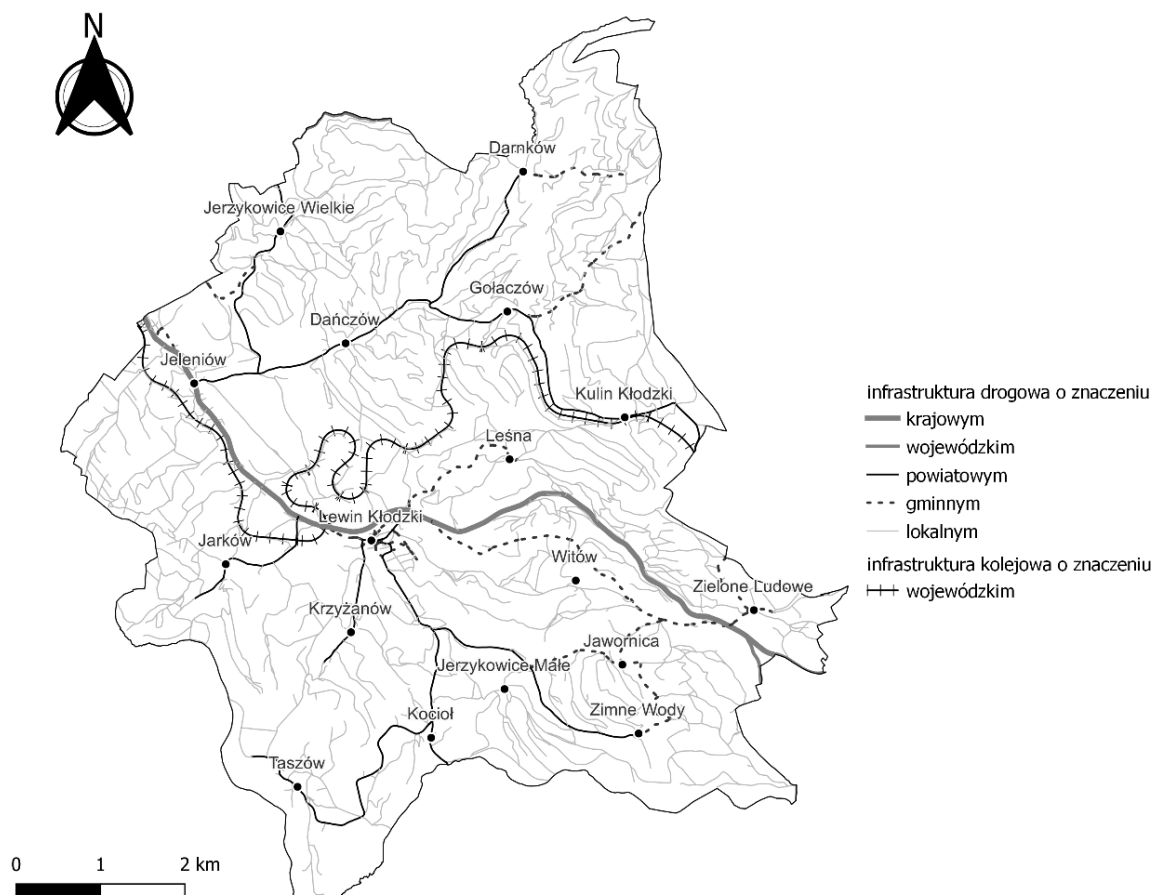
Źródło: opracowanie własne na podstawie <https://www.geoportal.gov.pl/>

Jeśli chodzi o **inne niż komunikacyjny rodzaje hałasu** (np. z zakładów) to zgodnie z danymi Starosty Kłodzkiego w latach 2020–2024:

- nie były wydane decyzje o dopuszczalnym poziomie hałasu w wyniku działalności zakładu dla podmiotów prowadzących działalność na terenie Gminy Lewin Kłodzki (art. 115a ustawy Prawo ochrony środowiska),
- nie były wydane decyzje nakładające obowiązek ograniczenia oddziaływania na środowisko i jego zagrożenia polegającego na ograniczeniu oddziaływania akustycznego dla podmiotów korzystających ze środowiska na terenie Gminy Lewin Kłodzki (art. 362 ust. 1 ustawy Prawo ochrony środowiska).

W latach 2020–2024 Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska we Wrocławiu przeprowadził jedną kontrolę hałasu w zakładzie położonym na terenie Gminy Lewin Kłodzki, podczas której nie wykazano przekroczenia dopuszczalnych norm.

Drogowy ruch komunikacyjny jest głównym źródłem hałasu na opisywanym terenie. W związku z tym niezbędna jest kontynuacja działań obejmujących: budowa obwodnicy wyprowadzającej ruch z terenów zwartej zabudowy, kompleksowe planowanie zagospodarowania przestrzennego większych układów przestrzennych, stosowanie rozwiązań technicznych ograniczających hałas, zieleni izolacyjnej oraz stała dbałość o właściwy stan nawierzchni dróg.

Ryc. 31. System komunikacyjny Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Państwowego Rejestru Granic, a także danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad

7.3.2. TRANSPORT PUBLICZNY

Transport publiczny jest niedostatecznie rozwinięty. Główna forma publicznego transportu to lokalne przewozy autobusowe. Gmina organizuje transport szkolny dla dzieci i młodzieży do szkół.³⁰

Znacznym udogodnieniem dla osób zamieszkujących w pobliżu linii kolejowej są regionalne połączenia kolejowe. Przez Gminę Lewin Kłodzki przebiega linia kolejowa łącząca posterunek odgałęźny Kłodzko Nowe ze stacją Kudowa Zdrój. Jest ona jednotorowa, niezelektryfikowana. Na linii realizowane są przewozy pasażerskie i towarowe. Na terenie Gminy Lewin Kłodzki znajdują się 2 przystanki kolejowe: Kulin Kłodzki i Lewin Kłodzki. Przystanki te pozwalają na sprawny dojazd m.in. do Kłodzka, Kudowy - Zdroju czy Wrocławia.

Należy jednocześnie zauważyć, że przystanki kolejowe w Lewinie Kłodzkim i Kulinie Kłodzkim obsługują wyłącznie połączenia lokalne obsługiwane przez Koleje Dolnośląskie. Połączenia dalekobieżne są możliwe do zrealizowania wyłącznie dzięki przesiadce w Kłodzku.

³⁰ Dojazdy do szkół <https://www.lewin-klodzki.pl/aktualnosc/gmina/1258-przywozy-i-odwozy-autobusbus-szkolny-obwiazuje-od-02092025-r>

Analiza rozkładu jazdy dostępnego w dniu 26 lutego 2026 r. pozwala wyciągnąć następujące wnioski:

- Lewin Kłodzki oraz Kulin Kłodzki to przystanki kolejowe „na żądanie”, czyli rodzaj przystanku, na którym pojazd zatrzymuje się wyłącznie wtedy, gdy podróżny zakomunikuje potrzebę wejścia lub wyjścia z pociągu,
- połączenia bezpośrednie są oferowane wyłącznie w kierunku Kudowy - Zdroju oraz Kłodzka i stacji pośrednich,
- w aktualnie obowiązującym rozkładzie jazdy nie występują bezpośrednie połączenia do miasta wojewódzkiego – Wrocławia, niezbędna jest przesiadka w Kłodzku.

Dane dla połączeń z Kłodzkiem:

- rozkładowy przyjazd składów z Kłodzka do Lewina Kłodzkiego następuje w godzinach: 6:19, 8:36, 11:02, 13:40 (połączenie z przesiadką w Kudowie-Zdroju), 15:33, 16:58 oraz 20:09, do Kulina Kłodzkiego składy bezpośrednie z Kłodzka przyjeżdżają około 11 minut wcześniej,
- w przeciwnym kierunku, czyli z Lewina Kłodzkiego do Kłodzka składy odjeżdżają w godzinach: 6:42, 8:36 (połączenie z przesiadką w Kudowie-Zdroju), 11:42, 13:41, 15:51, 18:32 i 20:30,
- czas podróży pomiędzy stacjami Kłodzko Główne i Lewin Kłodzki w zależności od połączenia wynosi od 48 minut do 1 godziny i 6 minut, z Kłodzka Głównego do Kulina Kłodzkiego podróż bezpośrednia trwa około 11 minut krócej.

Dane dla połączeń z Kudową-Zdrojem:

- rozkładowy przyjazd składów z Kudowy-Zdroju do Lewina Kłodzkiego następuje w godzinach: 6:42, 11:42, 13:40, 15:50, 18:32 i 20:30, rozkład jazdy proponuje jeszcze połączenie o godzinie 11:02 jednak z uwagi na przesiadkę w Dusznikach-Zdroju trwa ono 2 godziny i 1 minutę,
- do Kulina Kłodzkiego składy bezpośrednie z Kudowy-Zdroju przyjeżdżają około 11 minut później,
- w przeciwnym kierunku, czyli z Lewina Kłodzkiego do Kudowy-Zdroju składy odjeżdżają w godzinach: 6:20, 8:36, 11:02, 15:33, 16:59 i 20:09, rozkład jazdy proponuje jeszcze połączenie o godzinie 11:42 jednak z uwagi na przesiadkę w Dusznikach-Zdroju trwa ono 1 godzinę i 47 minut,
- czas podróży pomiędzy stacjami Kudowa-Zdrój i Lewin Kłodzki w zależności od połączenia wynosi 4-6 minut, z Kudowy-Zdroju do Kulina Kłodzkiego podróż bezpośrednia trwa około 11 minut dłużej.

Dodatkowo należy zauważyć, że rozkład jazdy podlega systematycznej zmianie, co ma związek m.in. z prowadzonymi pracami. PKP Polskie Linie Kolejowe zaplanowały, że od marca do października 2026 r. prowadzić będą modernizację kluczowego fragmentu linii kolejowej nr 309 między Kłodzkiem a Kudową-Zdrojem. Prace obejmą 7-kilometrowy odcinek od Szczytnej do Dusznik-Zdroju, budowę mijanki w Kulinie Kłodzkiej, co pozytywnie wpłynie na przepustowość linii. Przeprowadzony zostanie również remont peronów na trzech stacjach w Kulinie Kłodzkiej, Szczytnej i Polanicy-Zdroju. Efektem prac będzie też podniesienie

prędkości pociągów z 50 do 80 km/h. Niestety, modernizacja oznacza poważne zmiany dla podróżnych. Na czas prac, na odcinku z Polanicy-Zdroju do Kudowy-Zdroju, a więc również w Gminie Lewin Kłodzki wprowadzona zostanie autobusowa komunikacja zastępcza.

Podczas warsztatów strategicznych zorganizowanych w celu wypracowania założeń niniejszej strategii, interesariusze zwrócili uwagę, że niezbędna jest poprawa w zakresie dostępności kolejowej komunikacji publicznej, w szczególności poprzez uruchomienie bezpośrednich połączeń (bez przesiadki w Kłodzku) do Wrocławia. Połączenia pociągami regionalnymi to bez wątpienia atut Gminy Lewin Kłodzki. Umożliwiają one mieszkańcom Lewina Kłodzkiego, Kulina Kłodzkiego i sąsiednich miejscowości sprawniejsze przemieszczanie się, zwiększają dostęp do edukacji, pracy i usług oraz sprzyjają bardziej ekologicznemu transportowi. Ich obecność jest ważna i potrzebna.

Z drugiej jednak strony liczba tych połączeń wciąż jest niewystarczająca. Nie obejmują one wszystkich istotnych relacji, w tym bezpośredniego dojazdu do miasta wojewódzkiego, co stanowi poważne utrudnienie dla wielu pasażerów. Konieczność przesiadek wydłuża czas podróży, zmniejsza jej komfort i w praktyce zniechęca do korzystania z transportu publicznego.

Szczególnie dotkliwe jest to dla osób o ograniczonej sprawności ruchowej, osób poruszających się z wózkami, z większymi zakupami, dla matek z dziećmi czy osób starszych. Dla nich każda przesiadka oznacza dodatkowy wysiłek, stres oraz realne bariery infrastrukturalne. W efekcie część z tych osób rezygnuje z komunikacji publicznej, wybierając inne, często mniej korzystne rozwiązania.

Dlatego, choć sam dostęp do kolei regionalnej zasługuje na uznanie, konieczne jest dalsze wzmacnianie i rozszerzanie siatki połączeń – tak, aby odpowiadała ona rzeczywistym potrzebom mieszkańców i zapewniała wygodne, bezpośrednie relacje tam, gdzie są one najbardziej potrzebne.

Dla sprawnego funkcjonowania komunikacji publicznej kluczowe jest jej pełne zintegrowanie – łączenie różnych środków transportu - kolejowego, samochodowego, rowerowego i pieszego. Tylko spójny i dobrze skoordynowany system, w którym przesiadki są szybkie i wygodne, rozkłady jazdy dopasowane, a bilety wspólne dla różnych środków transportu, może realnie zachęcić mieszkańców do rezygnacji z samochodu na rzecz kolei i transportu zbiorowego.

Integracja oznacza nie tylko połączenie tras, lecz także myślenie o podróży jako o jednej, płynnej całości – od wyjścia z domu, przez dojazd na stację rowerem, samochodem lub autobusem, sprawne parkowanie, po dalszą podróż pociągiem. Im mniej barier, niepewności i straty czasu, tym większa gotowość społeczeństwa do wyboru rozwiązań bardziej ekologicznych, ekonomicznych i przyjaznych przestrzeni publicznej. Nowoczesna mobilność opiera się na współpracy, a nie konkurencji między środkami transportu. To właśnie integracja stanowi fundament atrakcyjnej, dostępnej i efektywnej komunikacji publicznej.

7.3.3. KOMUNIKACJA PIESZA I ROWEROWA

Jako słaba strona w badaniu ankietowym przeprowadzonym na cele opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030” wskazywana jest niewystarczająco rozwinięta i spójna infrastruktura ścieżek rowerowych, skutkująca brakiem możliwości wygodnego poruszania się korzystając z roweru. Potrzeba ta silnie zauważalna jest również wśród władz i mieszkańców.

Na terenie Gminy brakuje typowych, bezpiecznych dróg rowerowych (wg GUS, stan na 2024 r. długość dróg rowerowych wynosi 1,1 km). Słabo rozwinięta infrastruktura rowerowa wpływa na potencjalnie większą liczbę wypadków, ponieważ dojazdy rowerami muszą odbywać się jezdnią.

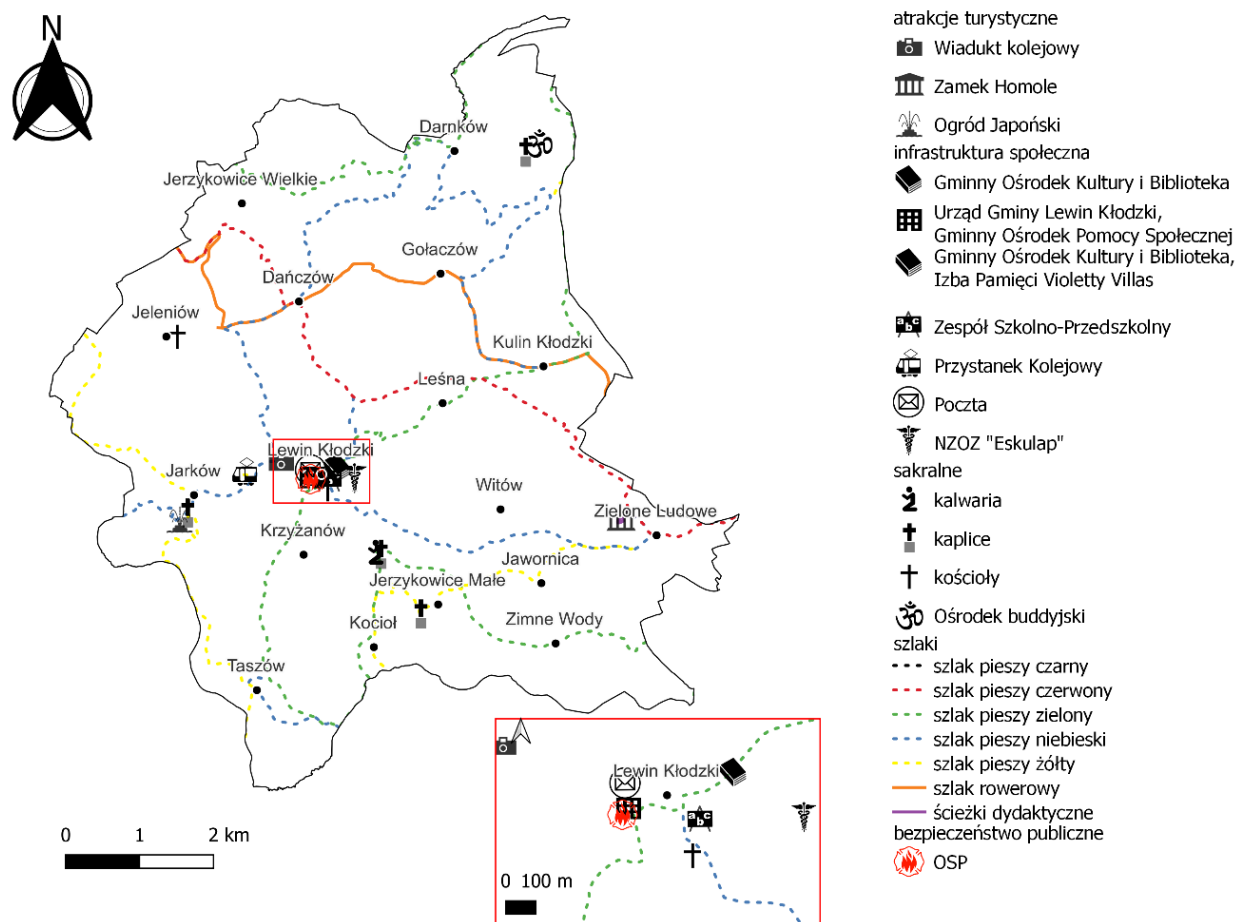
Analizując sytuację w zakresie zrównoważonej mobilności nie można zapomnieć o pieszych. Ruch pieszy stanowi domyślą formę przemieszczania się ludności. Nie każdy porusza się samochodem, transportem publicznym czy rowerem, każdy jednak jest pieszym. Do grona pieszych zaliczyć można osoby, które wybierają tę formę przemieszczania, a także osoby prowadzące rowery, wózki dziecięce, poruszające się na wózku inwalidzkim czy z wózkami zakupowymi. Drogi dla pieszych muszą uwzględniać potrzeby wszystkich tych osób.

Choć samorząd gminny nie jest w stanie samodzielnie rozwiązać wszystkich wyzwań związanych z dostępnością transportową, ma znaczny wpływ na obszary takie jak:

- kształtowanie przestrzeni ulic i charakterystyka układu drogowego, rowerowego i pieszego,
- inwestycje w transport zbiorowy,
- kwestie promocji i edukacja na temat zrównoważonej mobilności,
- planowanie przestrzenne, które często jest kluczowe dla utworzenia obszaru przyjaznego zrównoważonym formom przemieszczania się,
- tworzenie strategii, polityk, raportów, rekomendacji itd., mających bezpośredni wpływ na rozwój regionu i politykę władz województwa.

7.4. GŁÓWNE ELEMENTY INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

Na wstępie niniejszego rozdziału przedstawiono lokalizację podstawowych elementów infrastruktury społecznej, wybrane elementy infrastruktury technicznej oraz podstawowe atrakcje i zagospodarowanie turystyczne Gminy Lewin Kłodzki. W celu zwiększenia czytelności rycin, kolejne elementy infrastruktury technicznej przedstawiono w innych rozdziałach niniejszego opracowania.

Ryc. 32. Wybrane elementy infrastruktury społecznej, turystycznej i technicznej na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Państwowego Rejestru Granic, a także zebranych danych

7.4.1. WODOCIĄGI I KANALIZACJA

Zaopatrzenie ludności w wodę na terenie Gminy realizowane jest poprzez:

1. Ujęcie powierzchniowe (drenażowo-brzegowe) „Jawornica” na 11+980 kilometrze Klikawy o wydajności 170 m³/d. Ujęcie to wraz ze stacją uzdatniania zlokalizowaną w pobliżu ujęcia (około 600 m od ujęcia), zrealizowane zostało w ramach projektu „Budowa drenażowobrzegowego ujęcia wody na potoku Klikawa, stacji uzdatniania wody oraz wodociągu tranzytowego odprowadzającego wodę z ujęcia do stacji w miejscowości Jawornica” w 2012 r. Wokół ujęcia wyznaczona została strefa bezpośredniej ochrony.
2. W Darnkowie zlokalizowane jest ujęcie wody Dańczów, pobierające wodę z ujęcia powierzchniowego na cieku Dańczówek. Wokół ujęcia wyznaczona została strefa bezpośredniej ochrony. Woda na nim jest retencjonowana w zbiorniku powierzchniowym. Średnio zapewnia to wydajność w przedziale 17 dm³/s -28 dm³/s.

3. Ujęcie wód podziemnych - studnie nr 8 i nr 10, jako ujęcie zapasowe, użytkowane w okresach niedoboru wody oraz jej skażenia w zbiorniku „Dańczów” oraz piezometr - tzw. studnia nr 11 na terenie Jeleniowa;
4. Ujęcie drenażowe "Witów", zlokalizowane w Witowie, w źródłiskowej części potoku Wyżnik, w miejscowości Witów (pobór wody w ilości 256 m³/d), w ramach obszaru zasobowego określonego dla udokumentowanych studni ujęcia „Witów”.
5. Dwa ujęcia powierzchniowe na potoku Dańczówka (użytkowane, jako ujęcia zapasowe w okresie konserwacji zbiornika „Dańczów”).
6. Ujęcie powierzchniowe na Potoku Kulińskim.

Na terenie Jawornicy (jak wyżej) i Dańczowa występują stacje uzdatniania wody.

Na terenie Gminy funkcjonuje zbiornik wody znajdujący się z Darnkowie, który służy jako ujęcie do zbiorowego zaopatrzenia ludności w wodę. Zgodnie z danymi Kudowskiego Zakładu Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. zbiornik posiada strefę ochrony bezpośredniej.

Kudowski Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. planuje modernizację wodociągu doprowadzającego wodę do celów technologicznych z ujęć IMKA do Stacji Uzdatniania Wody w Dańczowie. Obecnie (stan na 7 maja 2025 r.) jest to plan więc termin realizacji, koszt i źródło finansowania nie są jeszcze znane. W latach 2020-2024 Spółka nie realizowała na terenie Gminy Lewin Kłodzki żadnych znaczących inwestycji.

Gmina Lewin Kłodzki w 2024 r. zrealizowała zadanie pn.: „Modernizacja stacji uzdatniania wody pitnej wraz z infrastrukturą towarzyszącą”. Wartość zadania: 846 547,50 zł. Zadanie realizowane było w ramach projektu pn.: „Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie Gminy Lewin Kłodzki oraz modernizacja stacji uzdatniania wody w miejscowości Jawornica” współfinansowanego ze środków Unii Europejskiej w ramach działania „Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

Sieć wodociągowa jest w kilku miejscowościach (Lewin Kłodzki, Kocioł, Jeleniów) jednak niektórzy mieszkańcy nie są podłączeni do sieci i korzystają z własnych studni. Odsetek osób korzystających z sieci wodociągowej (odnoszący się do odsetka ludności, a nie budynków podłączonych do sieci) zgodnie z danymi GUS na koniec 2023 r. wyniósł 69,1 %.

Systematycznie rośnie długość sieci wodociągowej (16,0 km na koniec 2024 r.) oraz liczba przyłączy wodociągowych (173 sztuki na koniec 2024 r.).

Dane za poprzednie lata zestawiono w **Diagnozie**.

Jakość wody przeznaczonej do spożycia jest pod ciągłym nadzorem Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Kłodzku. Mając na uwadze obszarowe oceny jakości wody dostarczanej przez nadzorowane urządzenia wodociągowe wykorzystywane do zbiorowego zaopatrzenia w wodę mieszkańców Gminy Lewin Kłodzki stwierdza się, że mieszkańcy Gminy zaopatrywani są zwykle w wodę przydatną do spożycia. W przypadku przekroczeń dopuszczalnych norm, podejmowane są skuteczne działania naprawcze.

Systematycznie rośnie długość sieci kanalizacyjnej (26,0 km na koniec 2024 r.) oraz liczba przyłączy kanalizacyjnych (335 sztuk na koniec 2024 r.).

Dane za poprzednie lata zestawiono w **Diagnozie**.

Oczyszczaniem ścieków komunalnych zajmuje się Kudowski Zakład Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o.

Zagrożenia dla środowiska stanowi nieuporządkowana gospodarka ściekowa na terenach zabudowy rozproszonej, gdzie nie ma uzasadnienia ekonomicznego dla budowy sieci kanalizacyjnej. Z powodu ukształtowania terenu oraz rozproszonej zabudowy, rozbudowa sieci kanalizacyjnej jest znacznie utrudniona. Brak zorganizowanych systemów odprowadzania i oczyszczania ścieków stanowi zagrożenie dla czystości wód podziemnych.

Ponadto wg danych GUS na koniec 2024 r. podano, że:

- ✓ w przydomowe oczyszczalnie ścieków wyposażone są 84 nieruchomości,
- ✓ ze zbiorników bezodpływowych korzystają 104 nieruchomości.

Obowiązująca ustawa o utrzymaniu czystości i porządku w gminach oraz regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Lewin Kłodzki zobowiązują każdego właściciela (lub użytkownika) nieruchomości zamieszkałej (która nie jest podłączona do sieci kanalizacyjnej) do zawarcia umowy z przedsiębiorcą posiadającym zezwolenie na opróżnianie zbiorników bezodpływowych (szamb) i przydomowych oczyszczalni ścieków, jak również do posiadania dowodów zapłaty za wykonanie takiej usługi. Wykaz przedsiębiorców posiadających zezwolenie na opróżnianie zbiorników bezodpływowych i transportu nieczystości ciekłych na terenie Gminy Lewin Kłodzki prowadzi Wójt Gminy Lewin Kłodzki.³¹

Wójt Gminy Lewin Kłodzki jest zobowiązany do prowadzenia ewidencji zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków oraz do kontroli regularnego ich opróżniania.³²

7.4.2. ŁĄCZNOŚĆ, INFRASTRUKTURA ELEKTROENERGETYCZNA ORAZ ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII WŁĄCZONE DO SYSTEMU ELEKTROENERGETYCZNEGO

W oparciu o prowadzony przez Ministra Cyfryzacji portal <https://si2pem.gov.pl/> można stwierdzić, że stacje bazowe łączności bezprzewodowej zlokalizowane w miejscowościach: Lewin Kłodzki, Kulin Kłodzki, Zielone Ludowe.

Operatorem elektroenergetycznego **systemu przesyłowego** i zarządcą linii najwyższych napięć są Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A. W oparciu o analizę danych PSE S.A. można stwierdzić, że przez opisywany teren nie przebiegają linie najwyższych napięć 400 kV.³³

Operatorem elektroenergetycznym na terenie Gminy Lewin Kłodzki jest Tauron Dystrybucja S.A. Oddział w Wałbrzychu. Na terenie Gminy Lewin Kłodzki zlokalizowany jest jeden główny punkt zasilający (GPZ) R-Kudowa 110/20kV powiązany liniami napowietrznymi WN 110 kV: S-295 ze stacją obcą R-Nachod oraz linią S-267 ze stacją R-Duszniki 110/20kV.

³¹ Wykaz dostępny jest na stronie <https://bip.lewin-klodzki.pl/dokumenty/7128>

³² Informacja o kontroli zbiorników bezodpływowych i przydomowych oczyszczalni ścieków <https://bip.lewin-klodzki.pl/dokumenty/6324>

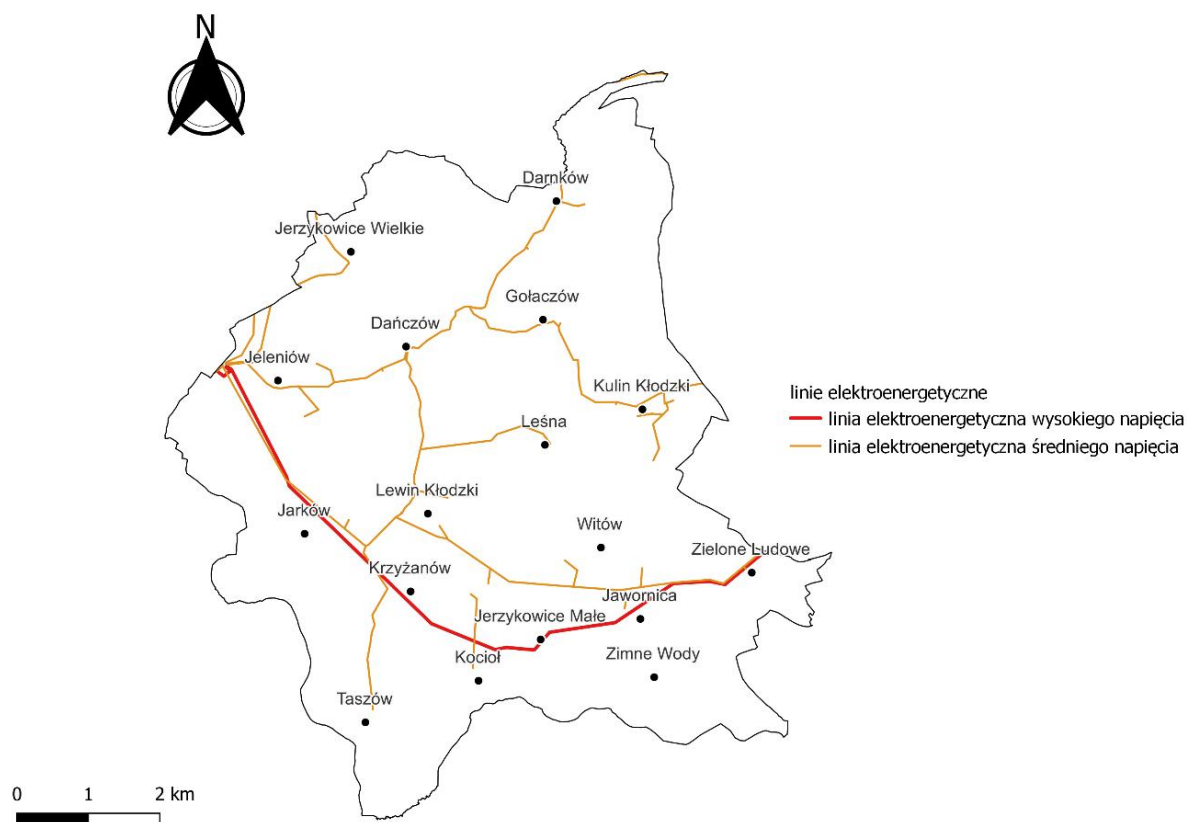
³³ Schemat przebiegu linii najwyższych napięć znajduje się na stronie <https://www.pse.pl/obszary-dzialalnosci/krajowy-system-elektroenergetyczny/plan-sieci-elektroenergetycznej-najwyzszych-napiec>

Ze stacji R-Kudowa wyprowadzone są linie napowietrzne oraz kablowe średniego napięcia SN 20 kV, które zasilają stacje transformatorowe SN/nN 20/0,4 kV. Na terenie Gminy Lewin Kłodzki zlokalizowane są 32 stacje transformatorowe SN/nN 10/04 kV (należące do Tauron Dystrybucja S.A.) w tym 23 stacje słupowe i 9 stacji wewnętrznych. Oprócz tego 4 stacje są własnością odbiorców.

Ze stacji transformatorowych SN/nN 20/04 kV wyprowadzona jest napowietrzno-kablowa sieć elektroenergetyczna niskiego napięcia nN 0/4 kV, która bezpośrednio zasilą odbiorców i prosumentów.

Wg danych Tauron Dystrybucja S.A. Oddział w Wałbrzychu długość sieci dystrybucyjnej na terenie Gminy Lewin Kłodzki przedstawia się następująco:

- linie napowietrzne wysokiego napięcia WN 110 kV o łącznej długości 10,08 km,
- linie napowietrzne średniego napięcia SN 20 kV o łącznej długości 29,47 km,
- linie kablowe średniego napięcia SN 20 kV o łącznej długości 10,81 km,
- linie napowietrzne niskiego napięcia nN 0,4 kV o łącznej długości 38,44 km,
- linie kablowe niskiego napięcia nN 0,4 kV o łącznej długości 11,38 km,
- przyłącza napowietrzne niskiego napięcia nN 0,4 kV o łącznej długości 8,52 km.

Ryc. 33. Sieć elektroenergetyczna średniego i wysokiego napięcia na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Źródło: opracowanie własne na podstawie opracowanie własne na podstawie Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k) oraz Państwowego Rejestru Granic

Stan infrastruktury elektroenergetycznej jest dobry. Tauron Dystrybucja S.A. Oddział w Wałbrzychu zgodnie z zapisami właściwych przepisów prawa na bieżąco realizuje

modernizację, remonty i zabiegi eksploatacyjne w sieciach wysokiego, średniego i niskiego napięcia, których celem jest zapewnienie dobrego stanu technicznego infrastruktury sieciowej, a przez to poprawy jakości usług oraz spełnienie wymagań wynikających ze wzrostu zapotrzebowania na moc.

Plany rozbudowy oraz modernizacji sieci elektroenergetycznej do 2030 roku na obszarze Gminy Lewin Kłodzki obejmują następujące zadania:

- a. Lewin Kłodzki – wymiana słupowej stacji transformatorowej WBK96519 wraz z dowiązaniem SN i nN,
- b. Jarków – przebudowa obwodów niskiego napięcia zasilanych ze stacji WBK95625,
- c. R-Kudowa – przebudowa obwodów pierwotnych oraz wtórnych wraz z automatykami rozdzielni 20 kV,
- d. Lewin Kłodzki – przyłączenie elektrowni fotowoltaicznej na obszarze działki nr 56,
- e. Lewin Kłodzki – przyłączenie elektrowni fotowoltaicznej na obszarze działki nr 438/5.

Mając na uwadze wymogi obowiązującego prawa spółka Tauron Dystrybucja S.A. Oddział w Wałbrzychu jest gotowa do realizacji przyłączy i rozbudowy sieci elektroenergetycznej umożliwiającej aktywizację i rozwój, zarówno w zakresie przyłączy komunalnych, jak i podmiotów realizujących działalność gospodarczą. Niezbędnym jednak dla takiego działania, jest spełnienie technicznych i ekonomicznych warunków przyłączenia.

Na opisywanym obszarze występuje wysoki potencjał wykorzystywania energii słonecznej – w szczególności z mikroinstalacji przydomowych takich jak kolektory słoneczne czy panele słoneczne (fotowoltaika). Tak zwana energetyka rozproszona (lokalna) stanowi filar gospodarki niskoemisyjnej i pozwala uniezależnić się od systemowego dostarczania energii elektrycznej oraz zwiększyć efektywność energetyczną poprzez ograniczenie strat przesyłowych.

Do systemu elektroenergetycznego Tauron Dystrybucja S.A. Oddział w Wałbrzychu zostały włączone (stan na 30 kwietnia 2025 r.) działające na terenie Gminy Lewin Kłodzki źródła energii odnawialnej tj. 134 mikroinstalacje fotowoltaiczne o łącznej mocy zainstalowanej 1,034 MW.

7.4.3. ZAOPATRZENIE W CIEPŁO I GAZ

Z uwagi na brak centralnych ciepłowni, na terenie Gminy Lewin Kłodzki funkcjonuje rozproszony system zaopatrzenia w energię cieplną do ogrzewania i produkcji ciepłej wody użytkowej na potrzeby własne. Do ogrzewania nieruchomości, mieszkańcom służą przede wszystkim piece na paliwo stałe w postaci węgla kamiennego lub drewna. Rozproszony charakter zabudowy nie daje uzasadnienia ekonomicznego dla budowy infrastruktury ciepłowniczej.

Istniejące źródła ciepła polegające głównie na paliwach stałych systematycznie powinny być zastępowane odnawialnymi źródłami energii i nowymi kotłami.

Przez teren Gminy przechodzi gazociąg przesyłowy w/c relacji Ołtaszyn – Kudowa Jeleniów, o średnicy nominalnej DN 300 oraz ciśnieniu 6.3MPa. Na terenie Gminy

zlokalizowane są także dwie stacje gazowe: stacja gazowa w/c Lewin Kłodzki, stacja gazowa w/c Jeleniów Dańczów.

Obecnie usługa dystrybucji gazu sieciowego jest realizowana na terenie miejscowości: Jeleniów, Lewin Kłodzki. Obszar Gminy zaopatrywany jest z Gazowni w Kłodzku będącej własnością Polskiej Spółki Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy we Wrocławiu. Z sieci gazowej korzysta około 64 % mieszkańców.

Dane za poprzednie lata zestawiono w **Diagnozie**.

Polska Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy we Wrocławiu (pismem z dnia 05.05.2025 r.) przekazała, że obecnie w Planie Inwestycyjnym nie posiada zadań w zakresie budowy infrastruktury gazowej na terenie Gminy Lewin Kłodzki. Nie planuje się znaczących inwestycji związanych z rozbudową sieci gazowej. Przewidywane są jedynie zadania związane z realizacją bieżących przyłączy, w zakresie niewielkiej rozbudowy sieci i budowy przyłączy na podstawie składanych wniosków, dla których rachunek ekonomiczny w myśl ustawy Prawo energetyczne, wykazuje opłacalność inwestycji.

7.4.4. WYCHOWANIE PRZEDSZKOLNE I OŚWIATA

W Gminie Lewin Kłodzki istnieje jedna placówka oświatowa, tj. Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lewinie Kłodzkim im. „Na Bursztynowym Szlaku”, złożony ze szkoły podstawowej oraz przedszkola. Na terenie Gminy brak jest żłobków i placówek świadczących opiekę dzieci do lat trzech.

Budynek **Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. „Na Bursztynowym Szlaku” w Lewinie Kłodzkim** zlokalizowany jest przy ulicy Kościelnej 1 w Lewinie Kłodzkim. Teren placówki jest zagospodarowany i ogrodzony. ZSP posiada liczne zewnętrzne obiekty sportowe w formie: boiska trawiastego, boiska wielofunkcyjnego, bieżni wraz z skocznią, siłownię zewnętrzną, małe boisko do koszykówki oraz plac zabaw z programu „Radosna szkoła”. Budynek szkoły posiada windę zewnętrzną dostosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych.

System doskonalenia i doksztacania nauczycieli spowodował, że większość nauczycieli posiada kwalifikacje do nauczania co najmniej dwóch przedmiotów. Coraz liczniejsza jest grupa nauczycieli posiadających uprawnienia do uczenia trzech przedmiotów.

Efektem podejmowanych działań oraz właściwej polityki kadrowej jest bardzo dobra struktura w zakresie poziomu wykształcenia nauczycieli, jak i szeroki „wachlarz” form i metod pracy nauczycieli, a w konsekwencji osiągnęte wyniki nauki uczniów.

W **Szkole Podstawowej** w Zespole Szkolno-Przedszkolnym im. „Na Bursztynowym Szlaku” w Lewinie Kłodzkim funkcjonują nowoczesne pracownie: informatyczna, matematyczna, przyrodnicza, językowa; gabinety: pedagoga, logopedy, psychologa, pielęgniarki oraz hala sportowa, świetlica, stołówka, biblioteka. Szkoła wyposażona jest w tablice multimedialne, projektory, zestawy do nauki programowania.

Szkoła dba o bezpieczeństwo uczniów, współpracuje z wieloma instytucjami rozwijając potencjał dzieci przy realizacji uroczystości, projektów, warsztatów. Placówka cieszy się dużym

zaufaniem i szacunkiem mieszkańców. Oprócz swoich typowych funkcji dydaktycznej i wychowawczej pełni rolę lokalnego centrum kultury i sportu.

Publiczne Przedszkole wchodzi w skład Zespołu Szkolno-Przedszkolnego im. „Na Bursztynowym Szlaku” w Lewinie Kłodzkim. Przedszkole zlokalizowane jest na parterze budynku szkolnego przy ulicy Kościelnej 1 w Lewinie Kłodzkim.

W skład przedszkola wchodzi dwie sale dydaktyczno-zabawowe, łazienka, szatnia oraz pomieszczenie gospodarcze. Dzieci korzystają również z hali sportowej oraz gabinetów: pedagoga, logopedy, psychologa, pielęgniarki oraz stołówki i biblioteki. Sale przedszkolne wyposażone są w meble i pomoce dydaktyczne dostosowane do potrzeb małego dziecka.

Nadrzędnym celem oddziałów przedszkolnych jest wspieranie rodziców w procesie właściwego wychowania dzieci oraz zapewnienie warunków do wszechstronnego rozwoju najmłodszych. Dzięki odpowiednio dobranym metodom i formom pracy, nauczyciele stymulują rozwój dzieci poprzez różnorodne aktywności ruchowe, umysłowe, artystyczne i społeczne. Oddziały przedszkolne inspirują dzieci do bycia samodzielny i kreatywnymi, ale także uczą współpracy w grupie przygotowując je do dalszych etapów edukacji.

Działalność wychowawczo-edukacyjna skupia się wokół rozwijania potencjału twórczego dziecka, jego talentów, zdolności czy zainteresowań.

W codziennej pracy opiekunowie wykorzystują posiadaną wiedzę, stosują różnorodne metody pracy i stwarzają ciekawe sytuacje dydaktyczne. Systematycznie doskonalą swój warsztat pracy, poprzez uczestnictwo w wielu szkoleniach i kursach kwalifikacyjnych.

Szczegółowe dane o projektach edukacyjnych realizowanych w Zespole Szkolno-Przedszkolnym przedstawiono w *Diagnozie*.

7.4.5. ORGANIZACJE POZARZĄDOWE

Przejawem wykształconego społeczeństwa obywatelskiego jest m.in. znaczna aktywność społeczna mieszkańców, działalność organizacji pozarządowych i innych instytucji non-profit, wolontariat i współpraca na rzecz dobra wspólnoty lokalnej/regionalnej.

Corocznie realizowany jest **Program współpracy Gminy Lewin Kłodzki z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami prowadzącymi działalność pożytku publicznego** na dany rok. Celem Programu jest zwiększanie aktywności społeczności lokalnej, wspieranie jej inicjatyw i działań oraz zapewnienie jak najlepszych warunków do działania, budowanie i umacnianie w świadomości społecznej odpowiedzialności za swoje otoczenie i lokalną wspólnotę, a także tworzenie współpracy opartej na wzajemnym partnerstwie.

Organizacje pozarządowe biorą udział w tworzeniu gminnych polityk i strategii, są ważnym głosem doradczym i eksperckim, a także niezbędnym partnerem w budowaniu wizerunku Gminy.

Gmina Lewin Kłodzki jest głównym partnerem w podejmowanych przez lokalne organizacje społeczne działaniach, w szczególności na polach: kultury, sportu, rekreacji, turystyki, a także rozwoju lokalnego.

Współpraca Gminy z organizacjami pozarządowymi ma również wymiar niefinansowy. Gmina wspiera organizacje pozarządowe między innymi poprzez fachowe doradztwo, udzielenie lokali i obiektów użytkowych stanowiących własność Gminy oraz poprzez promowanie i popularyzację działalności organizacji pozarządowych.

Szczegółowe dane o projektach realizowanych przez organizacje samorządowe przedstawiono w *Diagnozie*.

7.4.6. POMOC SPOŁECZNA

Pomoc społeczna jest jedną z instytucji polityki społecznej państwa, której głównym zadaniem jest pomoc osobom i rodzinom w radzeniu sobie w trudnych sytuacjach życiowych, których nie są w stanie pokonać przy wykorzystaniu własnych możliwości, uprawnień i posiadanych zasobów.

Zadania z zakresu pomocy społecznej na rzecz mieszkańców Gminy Lewin Kłodzki realizuje **Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lewinie Kłodzkim**.

Zasadniczym celem działania pomocy społecznej jest wspieranie osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb życiowych oraz umożliwienie im bytowania w warunkach odpowiadających godności człowieka. Pomoc społeczna w miarę możliwości doprowadza do życiowego usamodzielnienia się osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Lewinie Kłodzkim jest jednostką organizacyjną Gminy Lewin Kłodzki. Zajmuje się prowadzeniem postępowań w zakresie przyznawania i wypłacania świadczeń ustawowych, realizuje zadania wynikające z rządowych programów bądź innych norm prawnych, wykonuje pracę socjalną, analizuje i ocenia zjawiska rodzące zapotrzebowanie na świadczenia z pomocy społecznej, rozwija różne formy pomocy w ramach potrzeb mieszkańców, a także zajmuje się realizacją innych zadań zleconych przez Gminę.

Pomoc przyznawana w ramach zadań ustawowych może obejmować m.in.:

- zasiłek okresowy,
- zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy,
- zasiłek stały,
- opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne,
- dożywanie z programu wieloletniego „Posiłek w szkole i w domu”,
- usługi opiekuńcze,
- kierowanie i utrzymanie osób w domu pomocy społecznej,
- organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi,
- wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

Działalność Ośrodka skierowana jest w szczególności do mieszkańców w najtrudniejszej sytuacji socjalno-bytowej, w której znajdują się głównie rodziny wielodzietne

i niepełne, osoby starsze, najczęściej samotne, jak również osoby dotknięte ubóstwem, bezdomnością, długotrwałą chorobą, niepełnosprawnością, alkoholizmem czy narkomanią.

W realizacji zadań Ośrodek współdziała z organami administracji rządowej oraz samorządowej, urzędami, instytucjami i organizacjami społecznymi, kościołami i innymi związkami wyznaniowymi, fundacjami, innymi podmiotami realizującymi cele i zadania z zakresu zadań określonych w statucie Ośrodka i wynikających z przepisów prawa.

Ważnym zadaniem w ostatnich latach była też realizacja **Programu Wspierania Rodziny w Gminie Lewin Kłodzki**. Działania podejmowane w ramach Programu adresowane są do rodzin wychowujących dzieci, przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, dotkniętych ubóstwem, doświadczających lub zagrożonych przemocą, problemem uzależnień. Wspieranie rodzin z terenu Gminy Lewin Kłodzki poprzez prowadzenie działań i tworzenie warunków sprzyjających prawidłowemu wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Bardzo ważnym elementem oddziaływania na rodzinę były zadania podejmowane przez **asystenta rodziny**, którego praca opiera się na ustawie z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej realizuje Program "**Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością**" dla Jednostek Samorządu Terytorialnego edycja 2025. Umowę podpisano w grudniu 2024 r. Całkowita wartość tego projektu wynosi 127 404 zł i jest w 100 % finansowana ze środków Funduszu Solidarnościowego.³⁴

Zmniejszeniem skali zjawiska przemocy w rodzinach znajdujących się w kryzysie, niewydolnych wychowawczo zajmuje się **Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie**. Natomiast podmiotem inicjującym realizację zadań z zakresu profilaktyki w sferze uzależnień jest **Gminna Komisja ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych**. Funkcjonuje także **Punkt Konsultacyjny ds. Uzależnień**.

Realizowany był także **Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii**. Program określa w szczególności cele i zadania gminy wynikające z art. 41 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz art. 10 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii. Są to najważniejsze kategorie zadań, które w ramach programu powinny realizować samorządy.

Zgodnie z treścią cyt. ustaw zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi, narkomanii realizuje się poprzez kształtowanie odpowiedniej polityki społecznej, w szczególności: rozwijanie edukacji publicznej mającej na celu promocję zdrowego stylu życia, trzeźwości i abstynencji, a także informowanie o problemach, szkodach oraz zachowaniach ryzykownych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, konsekwencjach takich zachowań, a także metodach leczenia i zapobiegania szkodom zdrowotnym w tym zakresie, leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od substancji psychoaktywnych, ograniczanie dostępności alkoholu, zapobieganie i zmniejszanie szkód związanych z alkoholem i narkotykami oraz przeciwdziałanie przemocy w domowej.

³⁴ Informacja o programie dostępna jest na stronie <https://bip.lewin-klodzki.pl/dokumenty/7126>

Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii są środki finansowe z budżetu Gminy, pochodzące z opłat za zezwolenia na sprzedaż napojów alkoholowych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Lewin Kłodzki określa zakres problematyki społecznej, który ma swoje źródło w regulacjach normatywnych. W przedstawionym kontekście planowaniem strategicznym objęto następujące dziedziny: wspieranie rodziny, wsparcie osób niepełnosprawnych, zdrowie psychiczne, profilaktykę i rozwiązywanie problemów uzależnień od substancji psychoaktywnych oraz uzależnień behawioralnych, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie, aktywność i integrację społeczną seniorów, promocję zatrudnienia, reintegrację zawodową i społeczną osób podlegających wykluczeniu społecznemu, wsparcie osób z problemem ubóstwa, problem przestępczości, rewitalizację społeczną.

Cele strategiczne i kierunki działań sformułowane zostały w oparciu o analizę systemu pomocy społecznej, edukacji, ochrony zdrowia, profilaktyki uzależnień i sytuację na lokalnym rynku pracy. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zakłada rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, szeroką współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi działającymi w obszarze polityki społecznej.

Ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie określa zadania gminy w zakresie wspierania rodziny dotkniętej przemocą. Opracowanie i realizacja Gminnego Programu Przeciwdziałania Przemocy Domowej oraz Ochrony Ofiar Przemocy Domowej w Gminie Lewin Kłodzki ma na celu przeciwdziałanie zjawisku przemocy domowej, zapewnienie ochrony jej ofiarom oraz skuteczne oddziaływanie na jej sprawców. Nadużywanie alkoholu stanowi istotny czynnik ryzyka wystąpienia przemocy domowej. Istnieje duża zależność pomiędzy stanem nietrzeźwości sprawcy a stosowaniem przez niego przemocy. W związku z powyższym przed gminnymi komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych stoi duże wyzwanie. Trafiają do nich osoby które zgłaszają, że członkowie ich rodzin nadużywają alkoholu, a będąc pod wpływem alkoholu, stosują przemoc.

W zakresie przeciwdziałania przemocy działa **Zespół Interdyscyplinarny** zrzeszający specjalistów z różnych dziedzin (GOPS, policja, oświata, kuratela, komisja ds. problemów alkoholowych). Zespół interdyscyplinarny powołuje grupy robocze do pracy z rodzinami.

Szczegółowe dane statystyczne dotyczące realizacji zadań z zakresu pomocy społecznej przedstawiono w **Diagnozie**.

7.4.7. WSPARCIE SENIORALNE

Klub „Senior+” w Lewinie Kłodzkim został utworzony w ramach Programu Wieloletniego „SENIOR+” na lata 2021-2025. Klub jako ośrodek wsparcia, funkcjonuje w strukturach Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lewinie Kłodzkim. W 2024 roku, Klub Seniora docelowo zrzeszał 24 nieaktywnych zawodowo mieszkańców Gminy Lewin Kłodzki w wieku 60+. Spotkania Seniorów i zajęcia w Klubie odbywały się 5 razy w tygodniu, każdorazowo po 4 godziny.

W celu realizacji zadania publicznego, jakim było utrzymanie i funkcjonowanie Klubu „Senior+” W Lewinie Kłodzkim, w placówce zatrudnieni byli:

- koordynator – uczestnictwo i wspomaganie we wszystkich działaniach Klubu „Senior+”,
- psycholog – zajęcia psychoedukacyjne,
- trener sportowy – „Rozgrzewka dla Seniora”, (część zajęć trener prowadził pro bono),
- artystka - malarka- „Ze sztuką na Ty”,
- trener personalny - zajęcia gimnastyczne,
- psychoterapeuta i diagnosta kliniczny – ziołolecznictwo,
- seniorka Klubu – „ Kuźnia Wyobraźni”.

Odbywające się w Klubie zajęcia kulinarne prowadzone były przez mieszkankę Lewina Kłodzkiego charytatywnie.

W 2024 roku pomocą w formie usług opiekuńczych objętych było 16 osób, w tym 9 z programu „**Opieka 75+**”. Łącznie udzielono 1072 godziny usług w tym 905 godzin dofinansowanych z programu „Opieka 75+”.

7.4.8. KULTURA, SPORT i REKREACJA

Podstawowe zadania w zakresie kultury realizuje **Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka w Lewinie Kłodzkim**.³⁵ Obszarem działania objęto teren Gminy Lewin Kłodzki.

Siedziba GOKiB mieści się w budynku przy ul. Chopina 2 w Lewinie Kłodzkim. Budynek, w którym mieści się GOKiB dostosowany jest do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka czynny jest od poniedziałku do soboty, w godz. 9.00-17.00.

Izba Pamięci Violetty Villas udostępniana jest zwiedzającym od poniedziałku do soboty w godzinach 10.00 - 16.00. Pracownicy GOKiB pełnią dyżury i oprowadzają zwiedzających po wystawie.

Od momentu udostępnienia Izby Pamięci Violetty Villas w lipcu 2021 r. widoczny jest wzrost zainteresowania jej zwiedzaniem. W 2021 r. było około 500 osób, w 2024 roku Izbę Pamięci Violetty Villas odwiedziło już 5640 osób.

Izba Regionalna Lewina Kłodzkiego - Izba powstała w marcu 2023 r. Jej zbiory prezentowane są w ramach ekspozycji „Skarby z Lewina” znajdującej się w sali obok Izby Pamięci Violetty Villas. Natomiast bogata kolekcja zabytkowych urządzeń udostępniona jest w Czytelni.

W latach 2023-2024 do zbiorów Izby Regionalnej Lewina Kłodzkiego przekazanych zostało około 200 obiektów. Są to min. zabytkowe maszyny do szycia, żelazka, zegary i inne urządzenia, kolekcja dawnych monet, elementów uzbrojenia i umundurowania żołnierzy jak i liczne dewocjonaalia związane z ruchem pielgrzymkowym. Dary te pochodzą od mieszkańców Gminy Lewin Kłodzki oraz od Dolnośląskiego Konserwatora Zabytków.

³⁵ Więcej informacji o GOKiB znajduje się na stronie <https://bip.lewin-klodzki.pl/dokumenty/menu/75>.

Podstawowym celem działalności Ośrodka jest realizacja zadań własnych Gminy Lewin Kłodzki w zakresie tworzenia, upowszechniania i ochrony dorobku kultury oraz zaspokajanie i rozwijanie potrzeb kulturalnych mieszkańców Gminy. GOKiB rozpoznaje i zaspokaja potrzeby społeczności lokalnej w zakresie uczestnictwa w kulturze. Organizuje i wspiera organizowanie wszelkich imprez kulturowo-edukacyjnych i rekreacyjno-rozrywkowych.

Obecnie przedmiotem działalności Gminnego Ośrodka Kultury i Biblioteki w Lewinie Kłodzkim zajmuje się m.in. edukacją kulturalną dzieci, młodzieży, osób dorosłych oraz seniorów poprzez prowadzenie kół zainteresowań, warsztatów, organizowanie konkursów i przeglądów oraz spotkań tematycznych. Ważnym wydarzeniem w kalendarzu imprez realizowanych przez GOKiB jest Święto Lewina Kłodzkiego organizowane tradycyjnie w pierwszą sobotę lipca. Odbywają się wówczas pokazowe warsztaty dawnych rzemiosł występy lokalnych artystów oraz koncert gwiazdy wieczoru.

GOKiB jako instytucja kultury realizuje też statutowe zadania w zakresie gromadzenia, opracowania i udostępniania zbiorów oraz prowadzi działalność kulturalno-oświatową na rzecz wszystkich mieszkańców Gminy Lewin Kłodzki.

Pracownicy pomagają w wyszukiwaniu informacji tematycznych, organizują lekcje biblioteczne, imprezy czytelnicze dla dzieci i młodzieży, konkursy gminne.

Księgozbiór biblioteczny liczy – 10 480 (stan na 31.12.2024 r.). W 2024 roku było 161 aktywnych czytelników, 61 osób jako nowi czytelnicy, w tym 30 osób w grupie dzieci i młodzieży. W ciągu całego roku wypożyczono 1215 woluminów.

Księgozbiór biblioteki gromadzony jest zgodnie z potrzebami jej użytkowników. Zakupu dokonuje się biorąc pod uwagę wielkość środków finansowych przeznaczonych na nowości wydawnicze w danym roku kalendarzowym. Książki ulegają zniszczeniu i zacytaniu, dlatego dokonuje się najpierw konserwacji, a gdy już naprawy konserwacyjne są niemożliwe usuwa z księgozbioru na podstawie protokołu.

Szczegółowe dane statystyczne dotyczące czytelnictwa przedstawiono w **Diagnozie**.

Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka realizuje liczne wydarzenia kulturalne i rozrywkowe np.

1. Organizacja animacji czytelniczo-plastycznych.
2. Organizacja warsztatów tradycji bożonarodzeniowych z literaturą o Bożym Narodzeniu i warsztatami plastycznymi w Czytelni.
3. Ogólnopolskie akcje czytelnicze.
4. Organizacja kiermaszów tematycznych, imprez plenerowych.
5. Organizacja zajęć i warsztatów (np. gry i zabawy z animatorami, warsztaty rękodzielnicze, warsztaty plastyczne, zabawa taneczna z DJ, gry sportowe dla dzieci, spektakl teatralny dla dzieci, warsztaty arteterapii z uważności warsztaty plastyczne, warsztaty rękodzielnicze, kino wakacyjne dla dzieci i młodzieży, spektakle teatralne).
6. Wystawy, plenery malarskie, wydarzenia artystyczne.
7. Spotkania autorskie, prelekcje.
8. Koncerty.

9. Organizacja Finału Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy.

Na terenie Gminy Lewin Kłodzki **obiekty sportowe i rekreacyjne** zlokalizowane są głównie przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lewinie Kłodzkim.

Tereny sportu i rekreacji są zarówno miejscami integracji, miejscami przeznaczonymi do aktywnego spędzania czasu przez mieszkańców, jak i posiadają one walor turystyczny, uzupełniając w tym zakresie ofertę gminy. Występują:

- a. place zabaw: w Dańczowie, Lewinie Kłodzkim (przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym) i Jeleniowie,
- b. boisko sportowe przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lewinie Kłodzkim,
- c. kompleks basenowy w Lewinie Kłodzkim,
- d. zalew Fun Mors w Lewinie Kłodzkim.

Działania podejmowane w zakresie kultury fizycznej i rekreacji w ostatnich latach miały istotne znaczenie nie tylko w kontekście promowania aktywnego trybu życia, ale również budowania wspólnoty i lokalnej tożsamości. Dzięki konsekwentnym inwestycjom w infrastrukturę oraz wspieraniu oddolnych inicjatyw sportowych, Gmina stwarza przestrzeń do rozwoju pasji, integracji międzypokoleniowej oraz aktywizacji mieszkańców w każdym wieku. Wysoka jakość obiektów sportowo-rekreacyjnych oraz zaangażowanie lokalnych klubów i organizacji przekładają się na rosnącą frekwencję podczas zajęć, zawodów i wydarzeń sportowych. Gmina zamierza kontynuować tę politykę w kolejnych latach, traktując kulturę fizyczną jako ważny filar zdrowej i zintegrowanej społeczności.

Głównym **źródłem finansowania** GOKiB w Lewinie Kłodzkim są środki finansowe przekazane w ramach dotacji JST w Lewinie Kłodzkim. Ponadto w miarę możliwości GOKiB występuje z wnioskiem o dofinansowanie zewnętrzne.

Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka w Lewinie Kłodzkim, aby jak najlepiej wywiązywać się z roli instytucji publicznej, powinien stale poszukiwać nowych sposobów odpowiadania na zmieniające się potrzeby mieszkańców i otoczenia.

7.4.9. OCHRONA ZDROWIA

Ochronę zdrowia należy traktować jako jeden z najważniejszych czynników decydujących o poziomie życia ludności. Na terenie Gminy Lewin Kłodzki zadania w zakresie podstawowej opieki zdrowotnej sprawuje Niepubliczny Zakład Opieki Zdrowotnej „ESKULAP” Sp. z o.o. w Lewinie Kłodzkim realizujący kontrakty na świadczenia zdrowotne finansowane przez NFZ.

W ośrodku zdrowia realizowana jest przede wszystkim podstawowa opieka zdrowotna i opieka pielęgniarska. Najbliższe placówki szpitalne zakwalifikowane do podstawowego szpitalnego zabezpieczenia świadczeń opieki zdrowotnej zlokalizowane są w Polanicy-Zdroju (Specjalistyczne Centrum Medyczne S.A.) oraz Kłodzku (Zespół Opieki Zdrowotnej).

Na terenie Gminy nie funkcjonują apteki ani punkty apteczne. Rozległość przestrzenna Gminy i rozdrobnienie zabudowy powodują, iż dostęp do opieki medycznej, aptek i innych usług z zakresu ochrony zdrowia jest stosunkowo ograniczony. Jednak wpływ ma na to także

fakt, małej liczby ludności zamieszkującej obszar i efektywności ekonomicznej prowadzenia takiej działalności.

7.4.10. AKTYWNOŚĆ PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH – KAPITAŁ SPOŁECZNY

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2024 r. na terenie Gminy Lewin Kłodzki prowadziło działalność 290 podmiotów gospodarki narodowej. Dominują podmioty małe, zatrudniające maksymalnie 9 osób – takich podmiotów jest 285. W sektorze prywatnym działa 275 podmiotów gospodarki narodowej.

Wśród działalności zarejestrowanych na terenie gminy Lewin Kłodzki dominują: handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle oraz działalność związana z obsługą rynku nieruchomości. Niewielki udział stanowi działalność rolnicza, co świadczy o tym, iż gospodarstwa rolne prowadzone są w większości celem realizacji własnych potrzeb.

Do głównych pracodawców na terenie Gminy Lewin Kłodzki należą: Rozlewnia Wód Mineralnych w Jeleniowie, Gminna Spółdzielnia Samopomoc Chłopska oraz instytucje publiczne: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lewinie Kłodzkim i Urząd Gminy.

Dane statystyczne dotyczące podmiotów gospodarczych w ujęciu wieloletnim przedstawiono w *Diagnozie*.

7.4.11. BEZROBOCIE W KONTEKŚCIE KAPITAŁU SPOŁECZNEGO

Główne zadania **Powiatowego Urzędu Pracy w Kłodzku** to pomoc bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy, pomoc pracodawcom w znalezieniu pracowników oraz inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy ze środków otrzymanych w ramach algorytmu z Funduszu Pracy oraz środków pozyskanych z Europejskiego Funduszu Społecznego i innych źródeł. Urząd podejmuje wiele działań na rzecz aktywizacji zawodowej bezrobotnych i poszukujących pracy realizując zadania ustawowe. Realizowane przez Urząd usługi i instrumenty rynku pracy to m.in.: pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe, prace interwencyjne, roboty publiczne, szkolenia, staże, prace społecznie użyteczne, przyznanie jednorazowych środków na podjęcie działalności gospodarczej, zatrudnienie w ramach refundacji kosztów wyposażenia lub doposażenia stanowiska pracy.

W Gminie Lewin Kłodzki można wyróżnić **grupy bezrobotnych, które znajdują się w trudnej sytuacji na rynku pracy**. Należą do nich:

- kobiety powracające na rynek pracy po okresie dezaktywizacji związanej z opieką nad dzieckiem,
- osoby bez kwalifikacji zawodowych,
- osoby z niskim poziomem kwalifikacji zawodowych oraz niskim poziomem wykształcenia,

- osoby długotrwale bezrobotne (problem kwalifikacji, niskiej adaptacyjności i mobilności),
- osoby po pięćdziesiątym roku życia – (niska mobilność zawodowa, nieodpowiednie kwalifikacje).

Dane statystyczne w zakresie bezrobocia na terenie Gminy Lewin Kłodzki w latach 2020-2024 przedstawiono w tabeli.

Tabela 20. Dane o bezrobociu na terenie Gminy Lewin Kłodzki w ujęciu wieloletnim

Wyszczególnienie osób bezrobotnych (liczba osób)	Rok				
	2020	2021	2022	2023	2024
Bezrobotni zarejestrowani - ogółem	87	74	80	75	82
Bezrobotni zarejestrowani - mężczyźni	46	37	41	37	39
Bezrobotni zarejestrowani - kobiety	41	37	39	38	43
Bezrobotni do 25 roku życia	9	6	4	9	10
Bezrobotni do 30 roku życia	17	13	13	13	12
Bezrobotni powyżej 50 roku życia	27	21	28	31	31
Długotrwale bezrobotni	43	48	48	42	51

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku realizuje zadania na podstawie planu finansowego i przyznanych środków. Urząd wszystkie podległe gminy stara się traktować jednakowo i jedynie wysokość przyznanych środków finansowych może ograniczać możliwości działania Urzędu.

Przyczyny bezrobocia w Gminie Lewin Kłodzki to m.in.:

1. Niewystarczająca sieć komunikacyjna – niektórzy bezrobotni odmawiają podjęcia zatrudnienia u pracodawców, których siedziba jest oddalona od miejsca zamieszkania, w związku z problemami związanymi z dojazdem do pracy.
2. Podaż pracowników nieadekwatna do popytu – brak odpowiednich kwalifikacji (wymaganych i pożądanых na rynku pracy).
3. Gorszy dostęp do edukacji na obszarach wiejskich – niższe wykształcenie ludności wiejskiej w porównaniu z ludnością miejską. Sytuacja dochodowa rodzin wiejskich ogranicza często możliwości kształcenia młodzieży wiejskiej w dużych ośrodkach oddalonych od miejsca zamieszkania.
4. Sezonowość rynku pracy.
5. Szybki postęp techniczny i technologiczny powodujący dezaktualizację kwalifikacji.

Rozwiązaniem problemu bezrobocia w Gminie Lewin Kłodzki w najbliższych latach jest doskonalenie przez Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku **systemu pomocy i aktywizacji bezrobotnych**. Ważnym elementem prowadzącym do osiągnięcia tego celu jest współpraca różnorodnych instytucji z terenu powiatu kłodzkiego, m.in. jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, pracodawców. Powyższy cel można zrealizować poprzez:

1. Poprawę skuteczności działań na lokalnym rynku pracy, w tym m.in.:
  - świadczenie zindywidualizowanych usług poradnictwa zawodowego,

- organizowanie i prowadzenie warsztatów oraz szkoleń z zakresu technik aktywnego poszukiwania pracy oraz nabywania kompetencji kluczowych, a także wsparcia psychologiczno-doradczego,
- finansowanie zatrudnienia w ramach prac interwencyjnych, robót publicznych, prac społecznie użytecznych oraz staży,
- pozyskiwanie dodatkowych środków finansowych.

2. Promocję i rozwój przedsiębiorczości, w tym m.in.:

- opracowywanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych promujących przedsiębiorczość,
- świadczenie usług doradczych – indywidualne wsparcie, udzielanie podstawowych informacji oraz badanie predyspozycji przedsiębiorczych,
- organizowanie szkoleń umożliwiających nabycie wiedzy i umiejętności niezbędnych do podjęcia działalności gospodarczej,
- udzielanie osobom bezrobotnym jednorazowego wsparcia finansowego na podjęcie działalności gospodarczej,
- wsparcie dla przedsiębiorców: doradztwo, organizacja giełd i targów pracy, refundowanie kosztów doposażenia lub wyposażenia stanowiska pracy dla bezrobotnego.

3. Dostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy, w tym m.in.:

- badanie potrzeb szkoleniowych wśród osób bezrobotnych i poszukujących pracy,
- podnoszenie lub zmiana kwalifikacji przez osoby bezrobotne zgodnie z potrzebami rynku pracy w ramach szkoleń dla bezrobotnych organizowanych przez Urząd,
- objęcie osób bez kwalifikacji lub osób mających trudności z podjęciem zatrudnienia poradnictwem zawodowym w celu określenia kierunku kształcenia lub wypracowania indywidualnych ścieżek rozwoju zgodnie z posiadanymi predyspozycjami oraz oczekiwaniami osób bezrobotnych,
- współpraca z jednostkami oświatowymi i instytucjami szkoleniowymi – spotkania doradców zawodowych z uczniami placówek oświatowych w celu określania predyspozycji uczniów oraz przygotowania ich do wejścia na rynek pracy,
- promocja idei kształcenia ustawicznego jako efektywnej ścieżki awansu zawodowego.

Utrudnieniem w realizacji zadań na rzecz łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej osób bezrobotnych są ograniczone środki finansowe.

Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku realizował dotychczas zadania w zakresie polityki rynku pracy wynikające z ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Zadania określone w ww. ustawie finansowane były w szczególności ze środków pochodzących z:

- dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego,
- Funduszu Pracy,
- budżetu Unii Europejskiej (głównie ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego).

Fundusz Pracy jest głównym źródłem finansowania świadczeń pieniężnych na rzecz bezrobotnych oraz wydatków związanych z realizacją tzw. aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu.

Realizacja zadań w danym roku uzależniono od planu finansowego i przyznanych środków finansowych, w tym:

- pozyskanych środków finansowych na realizację projektów współfinansowanych przez Unię Europejską w ramach ogłaszanych konkursów,
- pozyskanych rezerw finansowych Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej,
- pozyskanych środków finansowych z samorządu województwa dolnośląskiego,
- wdrażanych programów regionalnych i krajowych mających na celu przeciwdziałanie bezrobociu.

Dotychczas Powiatowy Urząd Pracy w Kłodzku realizował „**Powiatowy program przeciwdziałania bezrobociu oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy na lata 2021-2027**”.

Celem programu jest zmniejszenie stopy bezrobocia i zwiększenie zatrudnienia, wzrost liczby osób bezrobotnych uzyskujących zatrudnienie, wzrost zatrudnienia wśród absolwentów i osób młodych, a także wypromowanie samozatrudnienia. Nastąpić powinno zmniejszenie liczby osób bezrobotnych napływających do grupy osób długotrwale bezrobotnych oraz wzrost liczby osób rozpoczynających działalność gospodarczą. Przewiduje się również wzrost konkurencyjności poprzez podniesienie kwalifikacji kadr, wzrost liczby przedsiębiorstw. Oczekiwane efekty winny przyczynić się do wieloaspektowej poprawy sytuacji na lokalnym rynku pracy, w tym: sytuacji osób bezrobotnych i zagrożonych bezrobociem, grup narażonych na wykluczenie społeczne, zwiększeniu konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, zwiększeniu uczestnictwa bezrobotnych w szkoleniach podwyższających kwalifikacje zawodowe. Realizacja przyjętych założeń uzależniona będzie ściśle od sytuacji gospodarczej w kraju.

PUP w Kłodzku otrzymuje środki finansowe na działalność na dany rok i na podstawie przyznanych środków sporządza Roczny Plan Pracy jak również podział środków na poszczególne zadania zaplanowane do realizacji w danym roku, co akceptuje Powiatowa Rada Rynku Pracy.

Ustawa z dnia 20 marca 2025 r. o rynku pracy i służbach zatrudnienia zastąpiła dotychczas obowiązującą ustawę o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Nowe przepisy przewidują szereg form pomocy kierowanych do bezrobotnych, poszukujących pracy i osób niezarejestrowanych. W szczególności przewidują działania w kierunku rozwoju umiejętności i podnoszenia kwalifikacji, zatrudnienie subsydiowane, wsparcie zatrudnienia osób w szczególnej sytuacji, wspieranie przedsiębiorczości i tworzenia nowych stanowisk pracy. Powyższe elementy zostaną wzięte pod uwagę przy pracach nad nowym Powiatowym Programem Przeciwdziałania Bezrobociu, Promocji Zatrudnienia oraz Aktywizacji Lokalnego Rynku Pracy.

7.4.12. ZASOBY MIESZKANIOWE

W Gminie Lewin Kłodzki obowiązuje Wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Lewin Kłodzki na lata 2023 – 2027, przyjęty Uchwałą nr XLVII/299/2022 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 28.12.2022r. w sprawie: uchwalenia „**Wieloletniego programu gospodarowania mieszkaniowym zasobem Gminy Lewin Kłodzki na lata 2023 – 2027**”. Wprowadzono zmiany Uchwałą nr XLIX/310/2023 z dnia 31.01.2023r.) oraz obowiązują zasady wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasoby Gminy Lewin Kłodzki, przyjęte Uchwałą nr XLVII/300/2022 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 28.12.2022r. (wprowadzono zmiany Uchwałą nr XLIX/311/2023 z dnia 31.01.2023r.).

Gminny zasób mieszkaniowy tworzą lokale mieszkalne usytuowane w budynkach stanowiących w całości własność Gminy oraz lokale położone w budynkach będących współwłasnością Gminy i osób fizycznych – w budynkach wspólnot mieszkaniowych.

Według stanu na 31 grudnia 2024 r. mieszkaniowy zasób Gminy to 33 lokale o łącznej powierzchni użytkowej 1086,25 m², w tym:

- 17 lokali w budynkach stanowiących 100% własność Gminy o powierzchni użytkowej 595,80 m²,
- 16 lokali w budynkach wspólnot mieszkaniowych z udziałem Gminy o powierzchni użytkowej 490,45 m².

Obowiązuje Uchwała Nr XXXI/194/2021 Rady Gminy Lewin Kłodzki w sprawie zasad gospodarowania nieruchomościami stanowiącymi własność Gminy Lewin Kłodzki.

Systematycznie podejmowane są działania w celu sprzedaży nieruchomości gminnych (m.in. wycena nieruchomości, ich podziały, wyznaczenie granic działek). Gmina wnosi też wkład finansowy do funduszu remontowego wspólnot mieszkaniowych. Przeprowadzono zadania remontowe, pozwalające zwiększyć sprawność zasobu komunalnego oraz zmniejszyć koszty związane z eksploatacją budynków i lokali mieszkalnych. Część prac remontowo-inwestycyjnych zleconych jest firmom zewnętrznym. Niektóre awarie i zgłoszenia usunięte zostały w ramach posiadanych kompetencji przez pracowników gospodarczych, zatrudnionych w Urzędzie Gminy, tj.: w administrowanych przez Urząd Gminy lokalach mieszkalnych i socjalnych. W przypadku wystąpienia konieczności usunięcia awarii w częściach wspólnych budynków wspólnot mieszkaniowych przyjęte zgłoszenia przez najemców przekazywane są do zarządców. W przypadkach awarii wymagających usunięcia przez osoby uprawnione (gaz, kominy) prace zlecane są na zewnątrz.

Zgodnie z danymi GUS, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania na terenie Gminy Lewin Kłodzki wynosi 77,3 m². Przy ogólnej liczbie 855 mieszkań daje to łączną powierzchnię użytkową 66 102 m².

Statystyki wieloletnie przedstawiono w **Diagnozie**.

7.4.13. MIENIE KOMUNALNE

Wykaz budynków i obiektów gminnych przedstawiono w tabeli. Wskazano też czy planowana jest ich modernizacja, rozbudowa, termomodernizacja, wymiana źródeł ogrzewania, doposażenie lub poprawa dostępności itp.

Tabela 21. Wykaz budynków i obiektów gminnych ze wskazaniem czy planowana jest ich modernizacja / rozbudowa / termomodernizacja / wymiana źródeł ogrzewania, doposażenie / poprawa dostępności itp.

Nazwa budynku / obiektu wraz z podaniem lokalizacji (miejscowość)	Plany inwestycyjne nie / tak (przewidywane lata realizacji)	Inne dane, np. stan budynku, planowany rok realizacji inwestycji, zakładany zakres i kwota inwestycji, kwota lub procent dofinansowania zewnętrznego itp.
Urząd Gminy Lewin Kłodzki ul. Nad Potokiem 4 57-343 Lewin Kłodzki (w tym budynku mieści się siedziba OSP Lewin Kłodzki oraz siedziba Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Lewinie Kłodzkim)	nie – budynek obecnie jest przebudowywany i poddany termomodernizacji	zakończenie inwestycji – grudzień 2025
Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka w Lewinie Kłodzkim ul. Chopina 2 57-343 Lewin Kłodzki	tak – w niewielkim zakresie, ponieważ budynek był poddany kompleksowej przebudowie i termomodernizacji w 2020 roku	po przebudowie, zaplanowana modernizacja
Zespół Szkolno-Przedszkolny w Lewinie Kłodzkim ul. Kościelna 1 57-343 Lewin Kłodzki	tak – w odniesieniu do wnętrza budynku w zakresie toalet, korytarzy schodów itp. oraz w zakresie zagospodarowania terenu wokół szkoły w pozostałym zakresie budynek poddany był przebudowie i termomodernizacji w 2018 roku	zaplanowana przebudowa wnętrza budynku i zagospodarowanie terenu
Plac zabaw przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lewinie Kłodzkim + siłownia zewnętrzna	tak – nawierzchnia, urządzenia	400 000,00 zł
Plac zabaw w Jeleniowie + siłownia zewnętrzna	tak - nawierzchnia	200 000,00 zł
Plac zabaw w Dańczowie + siłownia zewnętrzna	tak - nawierzchnia	200 000,00 zł
Miasteczko rowerowe przy Zespole Szkolno-Przedszkolnym w Lewinie Kłodzkim	nie	-
Pumptrack w Lewinie Kłodzkim	nie	-

Źródło: dane przygotowane przez Gminę Lewin Kłodzki

VIII. USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE LEWIN KŁODZKI

8.1. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY ŚRODOWISKA I JEGO ZASOBÓW, W TYM OCHRONY POWIETRZA, PRZYRODY I KRAJOBRAZU

Audyt krajobrazowy jest dokumentem wspierającym prowadzenie polityki krajobrazowej w województwie. Ma służyć zapewnieniu ochrony i kształtowaniu krajobrazu w procesie planowania przestrzennego. Konieczność opracowania audytu została zapisana w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która zobowiązuje organy samorządu województwa do sporządzania audytów krajobrazowych. Szczegółowe warunki wykonania audytu określiło Rozporządzenie Rady Ministrów w sprawie sporządzania audytów krajobrazowych (Dz.U. z 2024 r. poz. 537), które jest aktem wykonawczym określającym szczegółowy zakres i sposób sporządzania audytu krajobrazowego.

Zarząd Województwa Dolnośląskiego Uchwałą z dnia 17 listopada 2025 r. przyjął projekt Audytu krajobrazowego województwa dolnośląskiego w celu przekazania dokumentu do uchwalenia przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego.

W ramach **audytu krajobrazowego** na terenie Gminy Lewin Kłodzki wyróżniono trzy typy krajobrazu: leśne, wiejskie, a także bezleśne: murawowe, piaszczyste i skalne.

Wskazano również 7 **krajobrazów priorytetowych**:

1. Góry Stołowe – Pstrązna, Darnków, Studzienno i okolice 02-332.48-1.
2. Łężyce, Złotno, Dolina 02-332.48-18.
3. Zielone Ludowe i okolice 02-332.52-02.
4. Słoszów i okolice 02-332.52-06.
5. Góry Orlickie – Szczyt Jeleń i okolice 02-332.52-03.
6. Jawornica, Jerzykowice Małe i okolice 02-332.52-07.
7. Taszów i okolice 02-332.51-09.

Dla krajobrazów najcenniejszych (tzw. priorytetowych) oraz obszarów objętych ochroną prawną formułuje się rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazów - ich wartości przyrodniczych, kulturowych, historycznych, estetyczno-widokowych, a także architektonicznych oraz urbanistycznych i ruralistycznych.

Zeszyt, opracowany dla każdego krajobrazu priorytetowego, zawiera: metryczkę z podstawowymi informacjami o krajobrazie, kartę oceny krajobrazu z opisem fizjonomii, walorów przyrodniczych i kulturowych oraz cech charakterystycznych krajobrazu, zagrożenia dla możliwości zachowania wartości krajobrazu, rekomendacje i wnioski dotyczące kształtowania i ochrony krajobrazu. Dane te są dostępne na stronie <https://geoportal.dolnyslask.pl/> po wybraniu modułu „audyt krajobrazowy” i wybraniu konkretnego obszaru. Ze względu na obszerność tych informacji nie powiela się ich w niniejszej strategii.

Za ważniejsze uznano **rekomendacje przedstawione w audycie krajobrazowym dla krajowych, powierzchniowych form ochrony przyrody**, którymi na terenie Gminy Lewin Kłodzki są Park Narodowy Gór Stołowych oraz Obszar Chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie.

W odniesieniu do **PARKU NARODOWEGO GÓR STOŁOWYCH** niezbędne jest uwzględnienie zapisów wynikających z Rozporządzenia Ministra Klimatu i Środowiska z dnia 21 listopada 2023 r. w sprawie ustanowienia planu ochrony dla Parku Narodowego Gór Stołowych - szczególnie w odniesieniu do terenów otuliny i gmin otaczających park narodowy.

Rekomendacje i wnioski w zakresie zasad ochrony i kształtowania środowiska i przyrody wynikające z audytu krajobrazowego dla obszaru Parku Narodowego Gór Stołowych w odniesieniu do poziomu lokalnego (gminnego):

1. Zarządzać udostępnianiem obszaru Parku do celów naukowych, edukacyjnych, turystycznych, rekreacyjnych i sportowych – poprzez okresowe wyłączenie lub ograniczanie udostępniania wybranych obszarów i miejsc.
2. Wyznaczyć i rozbudowywać sieć korytarzy ekologicznych w aktach planowania przestrzennego gmin, zgodnie z ustaleniami Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego.
3. Prowadzić działania na rzecz ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków oraz nieprzerywania transgranicznych powiązań ekologicznych ekosystemów i korytarzy ekologicznych z Republiką Czeską oraz udział Parku w transgranicznych ocenach oddziaływania na środowisko inwestycji.
4. Systemowo wdrażać koncepcje zielonej i błękitnej infrastruktury jako instrumentu pozwalającego na kształtowanie zagospodarowania przestrzeni, utrzymanie i poprawę stanu łączności ekologicznej w otoczeniu obszarów chronionych i ich otulin.
5. Wprowadzać w aktach planowania przestrzennego postanowienia dotyczące ograniczania przekształcania gruntów podmokłych pełniących funkcje retencyjną w bezpośrednim sąsiedztwie Parku i w jego otulinie.
6. Ograniczać wprowadzanie obiektów budowlanych i urządzeń technicznych mogących mieć negatywne oddziaływanie na zasoby przyrodnicze i krajobrazowe Parku, w szczególności na siedliska przyrodnicze oraz gatunki roślin i zwierząt chronionych, będących przedmiotami ochrony obszarów Natura 2000.
7. Wyznaczać w aktach planowania przestrzennego obszary o ograniczonej antropopresji, zapewniające ochronę i rozwój populacji roślin i zwierząt oraz ich siedlisk.
8. Zabezpieczyć cele ochrony siedlisk przyrodniczych i gatunków oraz właściwego wykorzystania obszaru Parku – niepowodującego fragmentacji tych siedlisk oraz nieingerującego istotnie w zasoby przyrodnicze Parku, na etapie uzgadniania aktów planowania przestrzennego oraz warunków realizacji inwestycji w ramach wydanych decyzji administracyjnych.

9. Chronić doliny potoków poprzez utrzymywanie strefy buforowej składającej się z roślinności i zadrzewień.
10. Identyfikować i uzupełniać historyczne aleje drzew.
11. Chronić liniowe zadrzewienia polne.
12. Nie prowadzić intensywnej gospodarki leśnej w lasach pełniących funkcje społeczne, wodo- i glebochronne.
13. Promować ekstensywną gospodarkę rolną na terenach otwartych w celu zachowania różnorodności biologicznej i naturalnej szaty roślinnej (w tym w szczególności łąk i terenów podmokłych).
14. Zachować mozaikę siedlisk w krajobrazie, w tym zadrzewienia, czyźnie, remizy, miedze itp. w celu utrzymania różnorodności biologicznej i funkcjonowania korytarzy ekologicznych na poziomie krajobrazowym.
15. W granicach Parku i jego otuliny do zakładania zieleni ozdobnej na terenach planowanej lub istniejącej zabudowy nie należy wykorzystywać roślin gatunków obcych i inwazyjnych.
16. Maksymalizować powierzchnie przepuszczalne w obrębie parkingów.
17. Podjąć działania na rzecz ograniczenia postępującego zanieczyszczenia światłem.

Rekomendacje i wnioski w zakresie zasad ochrony i kształtowania krajobrazu wynikające z audytu krajobrazowego dla obszaru Parku Narodowego Gór Stołowych w odniesieniu do poziomu lokalnego (gminnego):

1. Wykorzystywać opracowany w związku z audytem krajobrazowym katalog lokalnych form architektonicznych, a także inne opracowania propagujące architekturę regionalną oraz promocję tych rozwiązań; dążyć do ich uzupełnienia i uszczegółowienia, w szczególności poprzez opracowywanie studium krajobrazu oraz studium architektoniczno-urbanistycznego poprzedzających tworzenie planów miejscowych, gdzie określony zostanie katalog postulowanych rozwiązań architektonicznych w odniesieniu do podstawowych rodzajów i intensywności zabudowy zagrodowej, mieszkaniowej, budynków rekreacji indywidualnej, budynków użyteczności publicznej, obiektów o innych funkcjach usługowych, budynków produkcyjnych, a także obiektów małej architektury i form zagospodarowania przestrzeni wspólnej we wsi.
2. Podjąć działania w kierunku przyjęcia uchwały określającej zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów budowlanych, z jakich mogą być wykonane (tzw. uchwały reklamowe).
3. Ujmować zagadnienia krajobrazowe w prognozach oddziaływania na środowisko.
4. Wyznaczać strefy ochrony krajobrazu kulturowego w dokumentach planistycznych.
5. Ograniczać lokalizację obiektów o skali i formach ukształtowania degradujących walory przyrodnicze i krajobrazowe w bezpośrednim otoczeniu Parku.

6. Prowadzić działania na rzecz ograniczania budowy nowych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej, istotnie naruszających walory krajobrazowe, na obszarze otuliny Parku oraz w bezpośrednim jego sąsiedztwie.
7. Uwzględnić w aktach planowania przestrzennego gmin leżących w obrębie otuliny parku potrzebę ochrony ekspozycji krajobrazowych, w tym zakłócenia osi i panoram widokowych na zespoły zabytkowe, obniżające ich walory ekspozycyjne.
8. Na terenach otwartych w obrębie otuliny parku narodowego, stanowiącej jednocześnie obszary o wysokich wartościach estetyczno-widokowych nie sytuować nowej zabudowy.
9. Na terenie otuliny parku narodowego, stanowiącej jednocześnie obszary o wysokich wartościach estetyczno-widokowych wykluczyć lokalizację wielkopowierzchniowych farm fotowoltaicznych, dużych elektrowni wiatrowych oraz obiektów wielkopowierzchniowych, a przestrzeń kształtować w sposób chroniący przed pogorszeniem walorów widokowych.

Rekomendacje i wnioski w zakresie zasad zagospodarowania oraz ochrony i kształtowania ładu przestrzennego wynikające z audytu krajobrazowego dla obszaru Parku Narodowego Gór Stołowych w odniesieniu do poziomu lokalnego (gminnego):

1. Aktualizacja oraz pełne objęcie obszaru Parku i jego otuliny postanowieniami planów zagospodarowania przestrzennego.
2. Zastosować w aktach planowania przestrzennego gmin określone w planie ochrony Parku szczegółowe ustalenia, dotyczące:
  - kierunków zmian w strukturze przestrzennej oraz w przeznaczeniu terenów lub zasad ich zagospodarowania i użytkowania,
  - standardów i parametrów architektoniczno-urbanistycznych i warunków kształtowania zabudowy w celu zahamowania ekspansji bezstylowego, szpecącego krajobraz budownictwa mieszkaniowego, rekreacyjnego i usługowego,
  - zasad zagospodarowania terenów rolnych, leśnych oraz wyznaczonych w planie obszarów realizacji działań ochronnych (strefy funkcjonalno-przestrzenne) – w tym proponowanych planistycznych stref ochrony konserwatorskiej, ochrony ekspozycji i ochrony krajobrazu kulturowego.
3. Prowadzić działania na rzecz uwzględnienia w aktach planowania przestrzennego postanowień ograniczających budowę nowych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i sportowej, istotnie naruszających walory krajobrazowe, na obszarze otuliny Parku oraz w bezpośrednim sąsiedztwie.
4. Ograniczać presję zabudowy oraz przeciwdziałać zmniejszaniu i fragmentacji terenów otwartych w granicach parku i jego otoczeniu (otulinie), m.in. poprzez wprowadzenie wymogu etapowania rozwoju terenów przeznaczonych pod zainwestowanie oraz wyznaczania realnych, odpowiadających na faktyczne zapotrzebowanie zasięgów terenów pod zabudowę.
5. Dostosować skalę nowej zabudowy do historycznie ukształtowanego otoczenia z zachowaniem reguł dobrego sąsiedztwa, z preferowaniem zabudowy mieszkaniowej

i usługowej o gabarytach umożliwiających zachowanie przyrodniczego i kulturowego krajobrazu, na działkach z dużym udziałem zieleni.

6. Ograniczać w aktach planowania przestrzennego wyznaczanie obszarów z „mieszana” lub niejednoznacznie określoną funkcją zagospodarowania terenów.
7. Ograniczyć rozwój zabudowy:
  - na szczytach i stokach wzgórz,
  - w pobliżu atrakcji przyrodniczo-krajobrazowych oraz historyczno-kulturowych,
  - w obrębie form rzeźby stanowiących wyróżniające się elementy w krajobrazie,
  - w otoczeniu wież oraz punktów widokowych, na kierunkach osi widokowych, w obrębie przedpoli widokowych,
  - w obrębie stref ochrony zabytków i kulturowych,
  - w oddaleniu od istniejących stref osadniczych.

W odniesieniu do **OBSZARU CHRONIONEGO KRAJOBRAZU GÓRY BYSTRZYCKIE I ORLICKIE** niezbędne jest uwzględnienie zapisów wynikających z Rozporządzenia Nr 4 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 20 lutego 2008 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu „Góry Bystrzyckie i Orlickie” (Dz. Urz. z dnia 28 lutego 2008 r. Nr 53, poz. 715), a także Rozporządzenia Nr 15 Wojewody Dolnośląskiego z dnia 12 listopada 2008 r. zmieniającego Rozporządzenie Wojewody Dolnośląskiego w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie (Dz. Urz. z dnia 24 listopada 2008 r. Nr 303, poz. 3490).

Rekomendacje i wnioski w zakresie zasad ochrony i kształtowania środowiska i przyrody wynikające z audytu krajobrazowego dla Obszaru Chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie w odniesieniu do poziomu lokalnego (gminnego):

1. Zachować ciągłość i funkcjonalność korytarzy ekologicznych w obrębie obszaru i połączeń z innymi terenami chronionymi poza obszarem chronionego krajobrazu.
2. Wyłączyć możliwość lokalizacji zabudowy w dolinach cieków wodnych niezależnie od ich wielkości - na terenach podmokłych, cennych siedliskach przyrodniczych oraz na terenach trwałych użytków zielonych.
3. Pozostawić sposób zagospodarowania i użytkowania trwałych użytków zielonych zgodnie z ich funkcją, zapobiegając ich przekształceniu na cele inwestycyjne.
4. Chronić tereny łąk przed przekształcaniem, zasypywaniem i zagospodarowywaniem na inne cele, w tym przeciwdziałanie zarastaniu łąk i pastwisk poprzez stosowanie metod naturalnych (np. wypas) lub mechanicznych z usunięciem biomasy oraz pozostawieniem kęp drzew i krzewów.
5. Ograniczyć przekształcanie terenów leśnych oraz ograniczyć zainwestowanie w bezpośrednim sąsiedztwie terenów leśnych.
6. Wyznaczyć strefy ekotonowe o szerokości nie mniejszej niż 50 m między terenami leśnymi (zgodnie z definicją określoną w art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U.2025.567 t.j.) a terenami zabudowy planowanej, w obrębie których, za wyjątkiem terenów uzupełnienia istniejącej zabudowy, wyklucza się grodenie

i sytuowanie nowej zabudowy, poprzez określenie stosownych stref planistycznych oraz przeznaczenia i sposobów zagospodarowania terenów.

7. Chronić, zachować w dobrym stanie lub odtwarzać tereny podmokłe oraz siedliska wodozależne, w tym torfowiska.

Rekomendacje i wnioski w zakresie zasad ochrony i kształtowania krajobrazu wynikające z audytu krajobrazowego dla Obszaru Chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie w odniesieniu do poziomu lokalnego (gminnego):

1. Chronić i kształtować zróżnicowany, tradycyjny krajobraz rolniczy poprzez utrzymanie istniejących parków wiejskich, zakrzaczeń i zadrzewień śródpolnych i przydrożnych oraz formowanie nowych zakrzaczeń i zadrzewień.
2. Wyłączyć teren obszaru chronionego krajobrazu z możliwości lokalizacji wielkopowierzchniowych farm fotowoltaicznych oraz dużych elektrowni wiatrowych.
3. Uwzględniać potrzeby ochrony ciągów i punktów widokowych oraz roztaczających się z nich panoram na teren obszaru chronionego krajobrazu i z obszaru na tereny przyległe.
4. Nie dopuszczać do realizacji nowej zabudowy oraz zalesiania terenów otwartych stanowiących przedpola ekspozycji.
5. Nie prowadzić prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu.

Rekomendacje i wnioski w zakresie zasad zagospodarowania oraz ochrony i kształtowania ładu przestrzennego wynikające z audytu krajobrazowego dla Obszaru Chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie w odniesieniu do poziomu lokalnego (gminnego):

1. Wyznaczyć maksymalny zasięg rozwoju jednostek osadniczych w granicach obszaru chronionego krajobrazu w celu ograniczenia presji zabudowy oraz przeciwdziałania zmniejszaniu i fragmentacji terenów otwartych.
2. Zachować zwarty charakter zabudowy wiejskiej, nawiązujący do tradycyjnych układów osadniczych.
3. Ograniczyć rozwój zabudowy:
  - na szczytach i stokach wzgórz,
  - w pobliżu atrakcji przyrodniczo-krajobrazowych oraz historyczno-kulturowych,
  - w obrębie form rzeźby stanowiących wyróżniające się elementy w krajobrazie,
  - w otoczeniu wież oraz punktów widokowych, na kierunkach osi widokowych, w obrębie przedpola widokowych,
  - w obrębie stref ochrony zabytków i kulturowych,
  - w oddaleniu od istniejących stref osadniczych.
4. Stosować regulacje wynikające z uchwały reklamowej. W przypadku nieobowiązania uchwały reklamowej wprowadzić ograniczenia dot. lokalizowania na obszarze chronionego krajobrazu:
  - urządzeń reklamowych, tablic reklamowych oraz szyldów na budynkach i ogrodzeniach, ze szczególnym uwzględnieniem obiektów zabytkowych,

- wielkoformatowych wolnostojących szyldów, tablic reklamowych oraz urządzeń reklamowych na obszarach wyznaczonych jako przedpola ekspozycji i osie widokowe.

Ogólne rekomendacje dla obszaru całej Gminy Lewin Kłodzki przedstawiono poniżej.

W celu **ochrony i wzmocnienia lokalnego systemu przyrodniczego** rekomenduje się:

- ograniczanie fragmentacji przestrzeni przyrodniczej, w szczególności poprzez odpowiednie kształtowanie układu komunikacyjnego i zabudowy,
- harmonizowanie układów osadniczych i infrastruktury technicznej z istniejącymi formami ochrony przyrody,
- zachowanie ciągłości lokalnego systemu przyrodniczego poprzez ochronę terenów zielonych, lasów, dolin rzecznych i obszarów otwartych,
- uwzględnianie systemu przyrodniczego jako elementu nadrzędnego w dokumentach planistycznych i decyzjach inwestycyjnych,
- ograniczanie zabudowy na terenach pełniących funkcje przyrodnicze, retencyjne i klimatyczne,
- objęcie ochroną drzew przydrożnych oraz zadrzewień śródpolnych i zlokalizowanych w dolinach rzecznych, a także lasów przed zmianą sposobu ich użytkowania
- wspieranie działań renaturyzacyjnych oraz odtwarzania zdegradowanych elementów środowiska,
- prowadzenie działań edukacyjnych zwiększających świadomość ekologiczną mieszkańców.

W celu **poprawy jakości powietrza** rekomenduje się:

- ograniczanie emisji zanieczyszczeń z indywidualnych źródeł ciepła,
- wspieranie wymiany nieefektywnych i wysokoemisyjnych systemów grzewczych,
- termomodernizację budynków, w celu zmniejszenia zapotrzebowania na energię cieplną,
- popularyzację energii ze źródeł odnawialnych, przede wszystkim przy wykorzystaniu mikroinstalacji fotowoltaicznych,
- upowszechnianie programów wsparcia (np. program „Czyste Powietrze”).

Ponadto w odniesieniu do zanieczyszczeń komunikacyjnych rekomenduje się utrzymanie istniejących i tworzenie nowych pasów zieleni izolacyjnej w sąsiedztwie głównych szlaków komunikacyjnych.

W celu **zwiększenia ochrony przeciwpowodziowej i ochrony przed suszą** przedstawia się następujące wytyczne, które w opinii Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej we Wrocławiu PGW WP stanowią odpowiedź na istotne kwestie związane z ochroną przeciwpowodziową i suszą, przede wszystkim w zakresie:

- ujawnienia w terenie starych obiektów, systemów gospodarowania wodą i melioracji z zaleceniem przywrócenia do funkcjonalności,

- ograniczenia możliwości ujmowania wód podziemnych na potrzeby rolnictwa dla rolnictwa wyłącznie do nawodnień podsiąkowych i kropelkowych (nie dla deszczowni),
- ochrony obszarów hydrogeniczných w tym poprzez zakaz przekształcania łąk na grunty orne,
- dążenia do renaturyzacji wód przekształconych i zdegradowanych poprzez odtwarzanie naturalnych koryt rzecznych oraz rozdział kanalizacji ogólnospławnych na kanalizację deszczową i sanitarną, zakaz kanalizowania odcinków wód nawet wśród zabudowy miejskiej czy odkrywanie odcinków już zarurowanych,
- zachowania zasad zrównoważonego rozwoju w ramach połączenia trzech filarów: ekologicznego, społecznego i ekonomicznego – np. poprzez wykorzystanie tam tworzonych przez bobry w celu zwiększenia retencji korytowej i zatrzymywania wody w rzekach. Należy promować i w pierwszej kolejności rozważać działania zakładające naturalne metody retencji a budowanie retencji sztucznej należy traktować jako działania ostatecznego wyboru, w sytuacji, gdy przeanalizowano wszystkie możliwe warianty, bardziej korzystne ze środowiskowego punktu widzenia (zgodność z art. 68 ustawy – Prawo wodne),
- promowanie działań zmierzających do poprawy jakości jednolitych części wód powierzchniowych, których jakość jest zła i zagrożona nieosiągnięciem dobrego stanu w przyszłości poprzez eliminację nielegalnych wylotów odprowadzających nieoczyszczone ścieki bezpośrednio do cieków,
- zwrócenie szczególnej uwagi na posadowienie ogrodzeń posesji – z uwzględnieniem minimalnej odległości od skarpy cieku 1,5 m w celu zapewnienia dostępu do cieków, jak także na problemy związane z użytkowaniem gruntów bezpośrednio przylegających do rzek: podorywanie się pod samą rzekę, bez zachowania pasa 1,5 metra, zostawianie na skarpach geowłókniny, czy odpadów rolnych.

W celu **ochrony przed hałasem** rekomenduje się:

- zapewnienie odpowiedniego stanu technicznego głównych dróg na terenie gminy,
- promowanie transportu publicznego i ruchu rowerowego w celu redukcji ruchu samochodowego w centrach miejscowości,
- unikanie lokalizacji nowych inwestycji mieszkaniowych w bezpośrednim sąsiedztwie źródeł hałasu,
- projektowanie przestrzeni rekreacyjnych z naturalnymi ekranami akustycznymi (np. zadrzewienia, nasypy),
- monitorowanie źródeł hałasu.

W celu **ochrony wód podziemnych i powierzchniowych** rekomenduje się:

- zapewnienie warunków do realizacji celów środowiskowych zawartych w Ramowej Dyrektywie Wodnej, Prawie wodnym oraz Planie gospodarowania wodami poprzez: zapobieganie lub ograniczanie wprowadzania zanieczyszczeń do gleby i wód, zapobieganie pogarszaniu oraz poprawę stanu wód, ochronę i podejmowanie działań

- naprawczych, a także zapewnienie równowagi między poborem a zasileniem wód, tak by utrzymać dobry stan chemiczny i ilościowy wód podziemnych,
- promowanie rozwiązań zwiększających retencję wód opadowych, w tym naturalnej i małej retencji,
  - rozbudowę i modernizację sieci wodociągowej,
  - rozbudowę i modernizację sieci kanalizacyjnej,
  - w przypadku braku możliwości podłączenia do sieci kanalizacyjnej stosowanie odpowiednich indywidualnych rozwiązań magazynowania ścieków np. szczelnych zbiorników (szamb), sprawnych przydomowych oczyszczalni ścieków,
  - utrzymanie w należyтым stanie technicznym i modernizację ujęć wody,
  - eliminację zrzutów nieoczyszczonych ścieków do wód i gruntu,
  - sukcesywne likwidowanie źródeł zagrożeń zanieczyszczenia ścieków komunalnych z układu osadniczego i z gospodarstw rolnych,
  - zakaz składowania odpadów w miejscach do tego nieprzeznaczonych,
  - niezabudowywanie dolin, zwłaszcza w sąsiedztwie koryt i unikanie regulacji rzek oraz zachowanie oczek wodnych,
  - uwzględnianie ochrony wód w planowaniu przestrzennym oraz w lokalizacji nowych inwestycji.

W celu **ochrony gleb** rekomenduje się:

- ochronę gleb przed degradacją i erozją – poprzez właściwe zagospodarowanie terenów rolniczych i leśnych oraz ograniczenie ekspansji zabudowy na tereny wartościowe glebowo,
- w planowaniu przestrzennym preferowanie lokalizacji inwestycji na gruntach mniej podatnych na degradację,
- racjonalne użytkowanie rolnicze – promowanie praktyk rolniczych minimalizujących erozję, chemizację i zanieczyszczenie gleby,
- zakaz składowania bezpośrednio na ziemi nawozów, pasz, obornika i innych substancji wykorzystywanych w rolnictwie,
- wprowadzanie zadrzewień wzdłuż dróg, miedz i lokalnych obniżień,
- promowanie rolnictwa ekologicznego,
- rekultywację i odtwarzanie gleb zdegradowanych – w tym terenów poeksploatacyjnych, drogowych i budowlanych,
- zachowanie gleb jako elementu krajobrazu i retencji wodnej – poprzez ochronę naturalnych struktur glebowych, terenów zielonych i stref buforowych przy wodach powierzchniowych.

W celu **ochrony zasobów geologicznych** rekomenduje się:

- ochronę udokumentowanych i potencjalnych złóż kopalin przed trwałą zabudową uniemożliwiającą ich przyszłe wykorzystanie,

- lokalizowanie działalności wydobywczej w sposób minimalizujący negatywny wpływ na środowisko, krajobraz i warunki życia mieszkańców,
- ograniczanie degradacji powierzchni ziemi oraz zapobieganie erozji, osuwiskom i innym procesom geodynamicznym,
- obowiązek rekultywacji i zagospodarowania terenów zdegradowanych i poeksploatacyjnych,
- ochronę walorów krajobrazu geologicznego i naturalnego ukształtowania terenu,
- uwzględnianie uwarunkowań geologicznych i geotechnicznych w planowaniu przestrzennym oraz lokalizacji inwestycji,
- ograniczenie i kontrolę nielegalnego pozyskiwania surowców.

W celu **gospodarowania zasobami naturalnymi zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju** rekomenduje się:

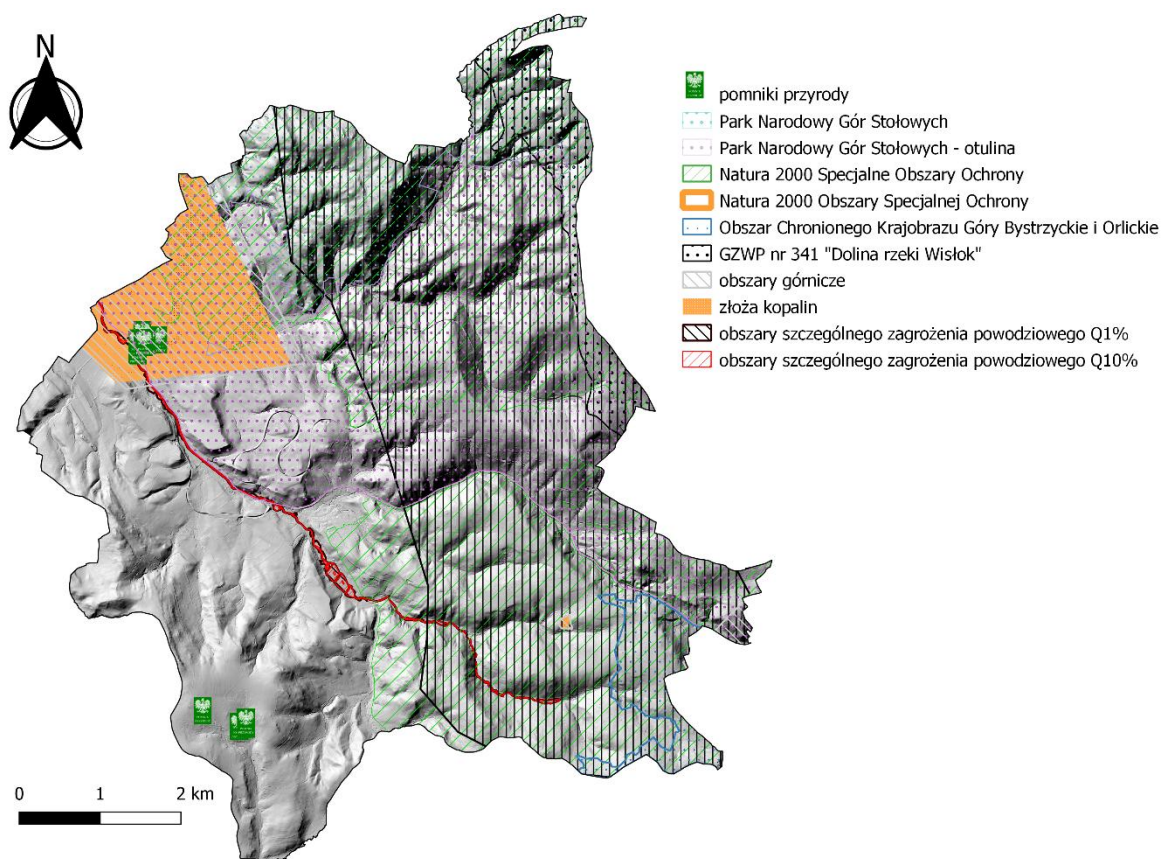
- racjonalne i oszczędne wykorzystanie zasobów naturalnych, w tym energii, wody i surowców,
- wspieranie rozwiązań proekologicznych i niskoemisyjnych, w szczególności odnawialnych źródeł energii,
- promowanie gospodarki obiegu zamkniętego oraz ograniczanie powstawania odpadów,
- uwzględnianie długofalowych skutków środowiskowych w procesach decyzyjnych,
- integrowanie celów środowiskowych z rozwojem społeczno-gospodarczym gminy.

W celu **ochrony walorów krajobrazowych** rekomenduje się:

- zachowanie walorów krajobrazu naturalnego i kulturowego jako elementu tożsamości gminy,
- przeciwdziałanie degradacji krajobrazu poprzez ograniczanie chaotycznej i rozproszonej zabudowy,
- kształtowanie ładu przestrzennego z poszanowaniem lokalnych uwarunkowań krajobrazowych i kulturowych,
- uwzględnianie ochrony krajobrazu w dokumentach planistycznych i strategicznych,
- traktowanie krajobrazu jako istotnego czynnika rozwoju turystyki i poprawy jakości życia mieszkańców,
- wykorzystanie walorów środowiska kulturowego dla kształtowania ładu i podniesienia atrakcyjności turystycznej przestrzeni gminy.

W celu **adaptacji do zmian klimatu** rekomenduje się:

- zwiększanie odporności infrastruktury technicznej i społecznej na zjawiska ekstremalne,
- rozwój błękitno-zielonej infrastruktury,
- ochronę terenów zielonych i retencji wodnej,
- edukację ekologiczną mieszkańców w zakresie zmian klimatu i ochrony środowiska.

Ryc. 34. Ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Centralnej Bazy Danych Geologicznych, Państwowego Rejestru Granic, a także danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska i Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie

8.2. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD OCHRONY DZIEDZICTWA KULTUROWEGO I ZABYTKÓW ORAZ DÓBR KULTURY WSPÓŁCZESNEJ

Dziedzictwo kulturowe, obejmujące zabytki nieruchome i ruchome, krajobraz kulturowy oraz dobra kultury współczesnej, stanowi istotny element tożsamości lokalnej oraz zasób rozwojowy gminy. Ochrona i racjonalne wykorzystanie tych zasobów sprzyja wzmocnieniu kapitału społecznego, rozwojowi turystyki kulturowej, poprawie jakości przestrzeni publicznych oraz podnoszeniu atrakcyjności osiedleńczej i inwestycyjnej gminy.

Ustawa o samorządzie gminnym nakłada na gminę zadania własne obejmujące sprawy kultury, w tym ochronę i opiekę nad zabytkami. Ochrona dziedzictwa kulturowego w Gminie Lewin Kłodzki opiera się przede wszystkim na Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z 23 lipca 2003 r. – podstawowym akcie prawnym regulującym ochronę zabytków i dóbr kultury. Nakłada on obowiązek:

- uwzględniania dziedzictwa kulturowego w planowaniu przestrzennym i polityce rozwoju,
- ochrony zabytków nieruchomych, zabytków ruchomych oraz krajobrazu kulturowego,

- współpracy z organami konserwatorskimi przy pracach budowlanych i inwestycyjnych przy obiektach zabytkowych.

Zachowaniu i ochronie podlegają w szczególności:

- obiekty wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w gminnej ewidencji zabytków,
- historyczne układy urbanistyczne i ruralistyczne,
- zespoły zabudowy, obiekty sakralne, rezydencjonalne, przemysłowe i techniczne,
- cmentarze, parki, aleje oraz inne elementy historycznego zagospodarowania przestrzeni.

W dokumentach planistycznych należy identyfikować i uwzględniać dobra kultury współczesnej, dążąc do ich zachowania, właściwego kształtowania otoczenia oraz przeciwdziałania ich degradacji. Podstawowym zadaniem jest opracowanie i bieżąca aktualizacja gminnego programu opieki nad zabytkami jako podstawowego narzędzia realizacji polityki ochrony dziedzictwa kulturowego. Uwzględnianie zapisów dotyczących ochrony zabytków, krajobrazu kulturowego i dóbr kultury współczesnej powinno mieć również miejsce w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Praktycznym zadaniem Gminy jest pozyskiwanie środków zewnętrznych, w szczególności krajowych i europejskich, na działania związane z ochroną, konserwacją i adaptacją obiektów zabytkowych oraz dóbr kultury współczesnej. Rada Gminy Lewin Kłodzki przyjęła uchwałę określającą zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach z gminnej ewidencji i rejestru — co pokazuje praktyczne działania samorządu w zakresie ochrony dziedzictwa.³⁶

Wg danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa³⁷, na terenie Gminy Lewin Kłodzki:

- znajdują się następujące wpisy w Rejestrze zabytków nieruchomych prowadzonym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków wymienione w kolejnej tabeli,
- nie ma wpisów do Rejestru zabytków archeologicznych prowadzonego przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Tabela 22. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków na terenie Gminy Lewin Kłodzki

Nazwa	Chronologia	Funkcja	Wykaz dokumentów	Data wpisu
Dańczów				
dzwonnica alarmowa	poł. XIX w.	dzwonnica alarmowa	1489/83 z 1983-07-20, A/953/1489/83 z 2006-09-05	20.07.1983
Jawornica				
kaplica	1714 r.	kaplica	A/1213 z 2009-05-19	19.05.2009
Jeleniów				
kościół filialny pw. św. Trójcy	XVII w.	kościół	919 z 1961-08-18, A/955/919 z 2006-09-05	18.08.1961

³⁶ Uchwała <https://edzienniki.duw.pl/legalact/2023/365/> oraz jej zmiana <https://edzienniki.duw.pl/legalact/2023/1126/>

³⁷ Opracowano na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, tj. Rejestru zabytków archeologicznych dostępnych na stronie <https://dane.gov.pl/pl/dataset/210>, Rejestru zabytków nieruchomych dostępnego na stronie <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1130> oraz przestrzennego ujęcia tematu w oparciu o stronę <https://mapy.zabytek.gov.pl/nid/>

Nazwa	Chronologia	Funkcja	Wykaz dokumentów	Data wpisu
pałac	1600 r.	pałac	327 z 1956-11-03, A/956/327 z 2006-09-05	03.11.1956
park	data nieznana	ogród	327 z 1956-11-03, 1002/Wł z 1984-03-29, A/956/327 z 2006-09-05	03.11.1956
Jerzykowice Małe				
kaplica	przełom XVIII/XIX w.	kaplica	A/1214 z 2009-05-19	19.05.2009
Jerzykowice Wielkie				
dzwonnica alarmowa	poł. XIX w.	dzwonnica alarmowa	957/Wł z 1983-07-20, A/958/957/83 z 2006-09-06	20.07.1983
Lewin Kłodzki				
ośrodek historyczny miasta	data nieznana	miasto	511 z 1958-12-01, A/959/511 z 2006-09-06	01.12.1958
willa	1891 - 1892	willa	1384/Wł z 1993-04-09, A/964/1384/Wł z 2006-09-06	09.04.1993
plebania	1701 r.	plebania	A/1255 z 2009-06-08	08.06.2009
dom	XVIII w.	budynek mieszkalny	692 z 1960-05-10, A/998/692 z 2007-03-26	10.05.1960
dom	XVIII w.	budynek mieszkalny	692 z 1960-05-10, 1110 z 1964-05-25, A/962/1110 z 2006-09-06, A/998/692 z 2007-03-26	10.05.1960
dom	2. poł. XVIII w.	budynek mieszkalny	A/6115 z 2018-12-21	21.12.2018
kaplica św. Jana Nepomucena	1727 r.	kaplica	A/1215 z 2009-05-19, brak numeru z 2019-04-11	19.05.2009
ruiny zamku lewińskiego tzw. Homola	XIII w.	zamek	959 z 1961-11-13, A/961/959 z 2006-09-06	13.11.1961
kościół parafialny pw. św. Michała Archanioła	przełom XV/XVI w.	kościół	734 z 1960-09-09, A/960/734 z 2006-09-06	09.09.1960

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa, Rejestru zabytków nieruchomości dostępnego na stronie <https://dane.gov.pl/pl/dataset/1130>

Ponadto na podstawie art. 22 ust. 4 i 5 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami Wójt Gminy Lewin Kłodzki prowadzi **Gminną Ewidencję Zabytków** sporządzoną w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości. W większości do GEZ włączono zabudowania mieszkalne.³⁸ Gminna Ewidencja Zabytków została przyjęta Zarządzeniem nr 96/2019 Wójta Gminy Lewin Kłodzki z dnia 27 września 2019 r. w sprawie przyjęcia Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Lewin Kłodzki.

Obiekty wpisane do rejestru i ewidencji zabytków objęte są ustawową ochroną prawną polegającą na zabezpieczeniu przed niszczeniem, uszkodzeniem, dewastacją, a także na zapewnieniu im trwałego zachowania, niezbędnej konserwacji, rewitalizacji lub odbudowy. Obiekty objęte ochroną konserwatorską wymagają uzgodnień i pozwoleń konserwatorskich na roboty budowlane, zmiany funkcji czy remonty.

³⁸ Gminna Ewidencja Zabytków dostępna jest na stronie <https://bip.lewin-klodzki.pl/dokumenty/menu/68>

Niezbędna jest realizacja postulatu zawartego w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”, przyjętym Uchwałą nr XIX/482/2020 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. Dla Gminy Lewin Kłodzki postulat ten polega na uwzględnieniu założeń „Programu opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego” w gminnym programie opieki nad zabytkami w celu skoordynowania działań w sferze ochrony zabytków.

Rekomendacje dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej są następujące:

- regularna aktualizacja gminnej ewidencji zabytków, uwzględniająca nowoodkryte obiekty, elementy archeologiczne czy historyczne układy urbanistyczne,
- udzielanie przez Gminę wsparcia dla ewentualnych inwestorów, chcących (w sposób zgodny z zaleceniami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków) zagospodarować obiekty zabytkowe,
- konsultacje konserwatorskie przy inwestycjach i pracach budowlanych,
- kontynuację rozpoznania archeologicznego na terenie gminy i uwzględnianie ich wyników podczas planowania przestrzennego i działalności inwestycyjnej,
- utrzymanie obiektów w jak najlepszym stanie technicznym, bez naruszenia ich wartości zabytkowej i kulturowej,
- określenie w treści miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego warunków i zakresu ochrony w zależności od potrzeb,
- prowadzenie prac budowlanych, konserwatorskich, restauratorskich przy zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków bądź w jego otoczeniu wyłącznie po uzyskaniu pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków - inwestor powinien wystąpić z takim wnioskiem do Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków przed wystąpieniem o pozwolenie budowlane,
- ochronę zespołów budownictwa drewnianego oraz ochronę formy zewnętrznej budowli i budynków zabytkowych,
- zachowanie i uwzględnienie przy projektowaniu układów przestrzennych w planach miejscowych tradycyjnych miejsc lokalizacji wszystkich kapliczek, rzeźb religijnych i krzyży przydrożnych, miejsc pamięci w postaci obelisków czy głazów narzutowych, które są dobrem kultury współczesnej,
- informowanie o wszelkich znaleziskach archeologicznych dokonanych w toku prowadzenia prac ziemnych i budowlanych - należy zgłaszać do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków przerywając prace ziemne lub budowlane,
- ochronę dziedzictwa kulturowego i tożsamości kulturowej,
- rozwijanie oferty edukacyjnej i promocyjnej dotyczącej lokalnego dziedzictwa kulturowego, w tym współpraca z instytucjami kultury, organizacjami pozarządowymi i środowiskami lokalnymi
- wykorzystanie walorów środowiska kulturowego dla kształtowania ładu i podniesienia atrakcyjności turystycznej przestrzeni gminy.

Rekomendacje i wnioski w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych wynikające z audytu krajobrazowego województwa dolnośląskiego dla obszaru Parku Narodowego Gór Stołowych w odniesieniu do poziomu lokalnego (gminnego):

1. Użytkować zabytki ujęte w rejestrze Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków oraz w gminnej ewidencji zabytków w sposób nienaruszający ich walorów, a w przypadku ich modernizacji czy rewitalizacji – chronić te walory oraz minimalizować ingerencję w zabytkową strukturę tych obiektów, położonych na obszarze Parku i jego otuliny.
2. Ograniczać lokalizację obiektów o skali i formach ukształtowania degradujących walory przyrodnicze i krajobrazowe w bezpośrednim otoczeniu Parku.
3. Podtrzymywać i kontynuować lokalne tradycje urbanistyczno-architektoniczne w ramach modernizacji i rozwoju układów osadnictwa, w tym utrzymanie skali nowych obiektów w nawiązaniu do historycznie ukształtowanego ich otoczenia, wykorzystanie lokalnych wzorców w kolorystyce i wystroju elewacji oraz miejscowych materiałów budowlanych, w szczególności drewna i kamienia.
4. Nie dopuszczać do dowolnych wtórnych podziałów parcelacyjnych, prowadzących do przekształcenia historycznych układów przestrzennych wsi na obszarach ekspozycji krajobrazowej.
5. Zachować historyczny charakter zabudowy wiejskiej, nawiązujący do tradycyjnych układów osadniczych.
6. Objąć ochroną schroniska górskie o cechach architektury regionalnej poprzez wpisanie do rejestru zabytków lub do gminnej ewidencji zabytków.
7. Dbać o estetykę i ład wokół schronisk górskich poprzez zachowanie elementów małej infrastruktury turystycznej z wyłączeniem ruchomych elementów (parasoli, płotków reklamowych, urządzeń gastronomicznych).
8. Zainicjować stworzenie przez właściwe organy państwowe lub samorządowe, przy współdziałaniu Państwowej Służby Ochrony Zabytków i innych interesariuszy, opracowanie katalogu i zaleceń dla inwestorów oraz innych opracowań propagujących architekturę regionalną oraz promocję tych rozwiązań.

Rekomendacje i wnioski w zakresie zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych wynikające z audytu krajobrazowego województwa dolnośląskiego dla Obszaru Chronionego Krajobrazu Góry Bystrzyckie i Orlickie w odniesieniu do poziomu lokalnego (gminnego):

1. Zachować zwarty charakter zabudowy wiejskiej, nawiązujący do tradycyjnych układów osadniczych, nie dopuszczać do dowolnych wtórnych podziałów parcelacyjnych, prowadzących do przekształcenia historycznych układów przestrzennych wsi na obszarach ekspozycji krajobrazowej.
2. Zabezpieczyć przed zniszczeniem lub przeprowadzić rewaloryzację obiektów zabytkowych przy jednoczesnym dopuszczeniu ich adaptacji do nowych funkcji.

3. Zachować i rewaloryzować obiekty i zespoły zabytkowe wpisane do rejestru zabytków oraz ujęte w ewidencji zabytków.
4. Objąć ochroną schroniska górskie o cechach architektury regionalnej poprzez wpisanie do rejestru zabytków.

8.3. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE KIERUNKÓW ZMIAN W STRUKTURZE ZAGOSPODAROWANIA TERENÓW, W TYM OKREŚLENIA SZCZEGÓLNYCH POTRZEB W ZAKRESIE NOWEJ ZABUDOWY MIESZKANIOWEJ

Struktura zagospodarowania przestrzennego Gminy Lewin Kłodzki kształtuje się w warunkach:

- górskiego ukształtowania terenu i wysokich walorów krajobrazowych,
- rozproszonej sieci osadniczej i niewielkich miejscowości,
- ograniczonych możliwości rozwoju przestrzennego wynikających z uwarunkowań środowiskowych,
- niekorzystnych trendów demograficznych, w tym starzenia się społeczeństwa i odpływu młodszych mieszkańców,
- rosnącego znaczenia funkcji mieszkaniowej powiązanej z turystyką i osadnictwem rezydencjonalnym.

Zmiany w strukturze zagospodarowania powinny zmierzać do racjonalnego, uporządkowanego i zrównoważonego rozwoju przestrzennego, przy jednoczesnej ochronie zasobów środowiska.

Celem ustaleń jest:

- poprawa ładu przestrzennego i efektywności zagospodarowania terenów,
- stworzenie warunków dla rozwoju zabudowy mieszkaniowej odpowiadającej rzeczywistym potrzebom,
- zahamowanie niekontrolowanego rozpraszania zabudowy,
- ochrona terenów przyrodniczych, rolnych i leśnych,
- zwiększenie atrakcyjności osiedleńczej gminy.

Rekomenduje się w terenach zabudowy mieszkaniowej wyłącznie lokalizację usług niezaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także o uciążliwości nieprzekraczającej dopuszczalnych norm środowiska poza granicami własnych działek.

Rozwój osadnictwa powinien następować w oparciu o istniejące jednostki osadnicze i sieć dróg publicznych oraz w oparciu o dostępność infrastruktury technicznej z dążeniem do ograniczania rozpraszania zabudowy i zachowania ładu przestrzennego.

Zadaniem planu ogólnego gminy jest wyznaczenie strategicznych kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy, określenie przeznaczenia terenów, stref planistycznych oraz standardów urbanistycznych. Celem planu ogólnego jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy i harmonijnego zagospodarowania jej przestrzeni. Plan ogólny powinien precyzyjnie wyznaczać obszary rozwoju zabudowy mieszkaniowej oraz

ograniczać możliwość rozpraszania zabudowy. Zapotrzebowanie na nową zabudowę mieszkaniową powinno zostać wyliczone w planie ogólnym.

Zgodnie z propozycją Zarządu Województwa Dolnośląskiego podczas realizacji niniejszej „Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030” uwzględniane będą postulaty, zawarte w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”, przyjętym Uchwałą nr XIX/482/2020 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. Dla Gminy Lewin Kłodzki są one następujące:

1. Kształtowanie polityki przestrzennej na terenie gmin w sposób zapewniający wysoką jakość życia mieszkańcom poprzez:
  - planowanie zabudowy mieszkaniowej, przestrzeni publicznych, oraz infrastruktury usług publicznych, spełniających wymogi dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami,
  - określenie wskaźnika udziału mieszkań przeznaczonych dla osób ze szczególnymi potrzebami w nowo budowanych mieszkaniach.
2. Uwzględnienie konieczności przeprowadzenia inwentaryzacji i audytów dotyczących występowania w przestrzeni publicznej barier ograniczających dostępność obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami.
3. Wyeliminowanie lokalizacji zwartych kompleksów zabudowy produkcyjnej o powierzchni większej niż 1,0 ha oraz usługowej o powierzchni większej niż 2,0 ha na terenach o nachyleniu powyżej 5,0%.
4. Ustalenie minimalnego wskaźnika powierzchni terenów biologicznie czynnych na poziomie 75,0% na terenach o nachyleniu powyżej 5,0% dla zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, letniskowej, zamieszkania zbiorowego, usług zdrowia (lecnictwa uzdrowiskowego), usług sportu i rekreacji oraz usług turystycznych.

Kierunki zmian w strukturze zagospodarowania terenów są następujące:

a. koncentracja zabudowy:

- preferuje się rozwój zabudowy w obrębie istniejących struktur osadniczych, w szczególności w granicach obecnych miejscowości, poprzez uzupełnianie i dogęszczanie istniejącej zabudowy,
- ogranicza się lokalizację nowej zabudowy na terenach dotychczas niezabudowanych, oddalonych od infrastruktury technicznej i komunikacyjnej,

b. ochrona terenów otwartych:

- zachowuje się tereny rolne i leśne jako podstawowy element struktury przestrzennej gminy,
- ogranicza się przekształcanie gruntów o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych i produkcyjnych na cele budowlane,
- zachowuje się ciągłość korytarzy ekologicznych i otwartych przestrzeni krajobrazowych,

c. racjonalizacja funkcji terenów:

- dąży się do wyraźnego rozdzielenia funkcji: mieszkaniowych, usługowych, produkcyjnych, rekreacyjnych,
- preferuje się wielofunkcyjne zagospodarowanie centrów miejscowości, łączące funkcję mieszkaniową z usługami podstawowymi.

Kierunki rozwoju zabudowy mieszkaniowej są następujące:

a. potrzeby w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej:

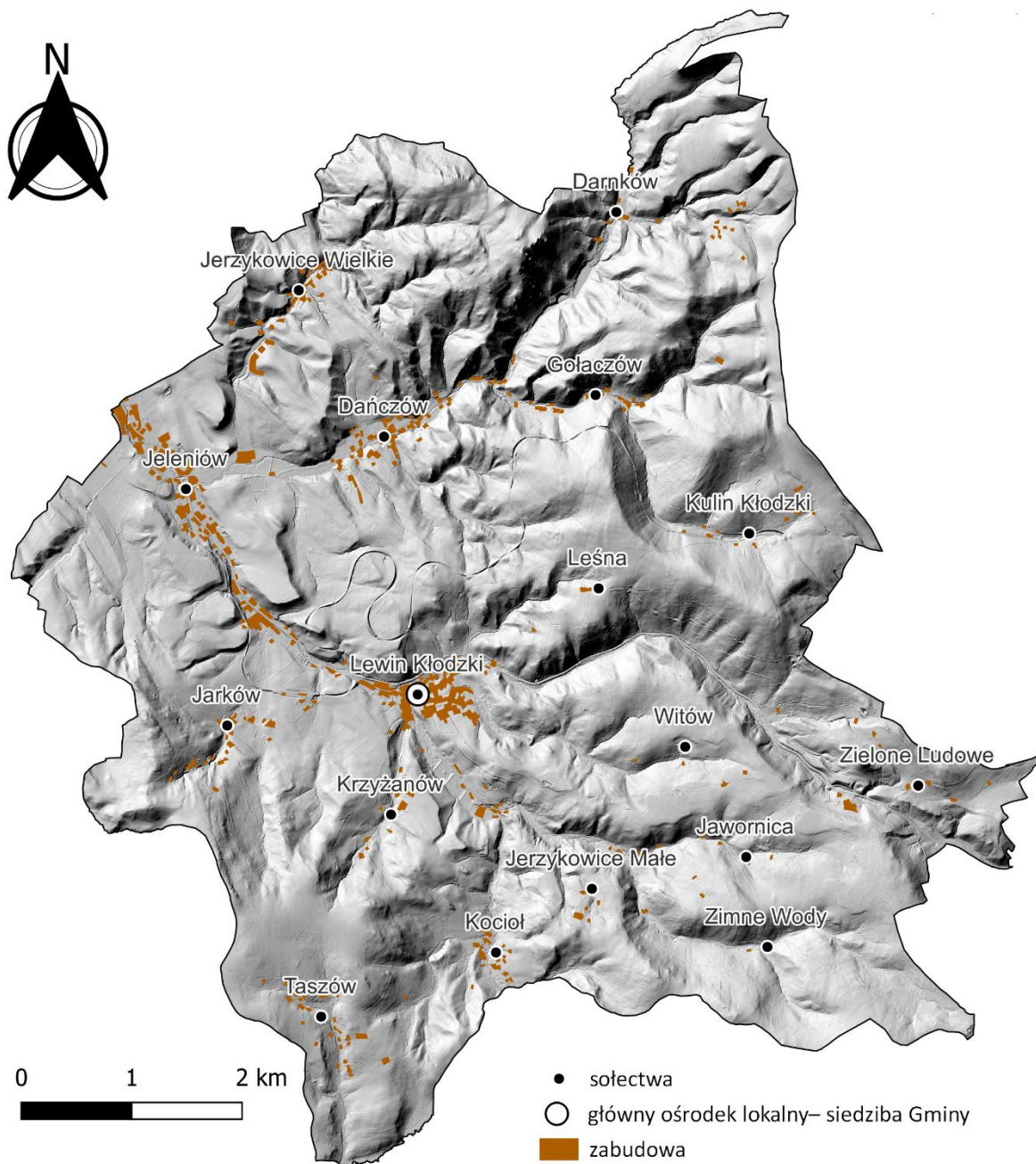
- nowa zabudowa mieszkaniowa powinna odpowiadać rzeczywistym potrzebom demograficznym gminy oraz możliwościom infrastrukturalnym i finansowym,
- szczególne potrzeby dotyczą zabudowy jednorodzinnej o umiarkowanej intensywności,

b. preferowane lokalizacje nowej zabudowy:

- tereny położone w bezpośrednim sąsiedztwie istniejącej zabudowy,
- tereny wyposażone lub możliwe do wyposażenia w infrastrukturę techniczną,
- obszary dobrze skomunikowane z centrami miejscowości oraz usługami publicznymi.

c. zasady kształtowania zabudowy mieszkaniowej:

- zabudowa mieszkaniowa powinna harmonijnie wpisywać się w krajobraz górski oraz nawiązywać skalą i formą do lokalnych tradycji architektonicznych,
- ogranicza się: zabudowę rozproszoną, zabudowę o nadmiernej intensywności,
- zaleca się: stosowanie rozwiązań energooszczędnych oraz kształtowanie zieleni towarzyszącej zabudowie,
- wyklucza się lokalizację nowej zabudowy mieszkaniowej na obszarach szczególnego zagrożenia powodzią i na terenach zagrożonych osuwiskami,
- ogranicza się zabudowę w obszarach o szczególnych walorach krajobrazowych,
- zaleca się etapowanie udostępniania terenów pod nową zabudowę mieszkaniową,
- rozwój zabudowy mieszkaniowej powinien być skoordynowany z rozwojem infrastruktury technicznej i społecznej oraz polityką ochrony środowiska i krajobrazu.

Ryc. 35. Ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k) oraz Państwowego Rejestru Granic

8.4. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI OBIEKTÓW HANDLU WIELKOPOWIERZCHNIOWEGO W ROZUMIENIU USTAWY Z DNIA 27 MARCA 2003 R. O PLANOWANIU I ZAGOSPODAROWANIU PRZESTRZENNYM (DZ. U. Z 2024 R. POZ. 1130 Z PÓŹN. ZM.)

Reforma planowania przestrzennego z 2023 r. wprowadziła nowe zasady lokalizowania obiektów handlu wielkopowierzchniowego. Zgodnie z nowymi regulacjami, tego typu obiekty mogą być sytuowane na obszarze gminy wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Oznacza to brak możliwości lokalizowania takich obiektów na podstawie decyzji o warunkach zabudowy.

Zgodnie z art. 2 pkt 27 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 z późn. zm.), przez pojęcie handlu wielkopowierzchniowego należy rozumieć handel realizowany w obiekcie handlowym o powierzchni sprzedaży powyżej 2000 m².

Gmina Lewin Kłodzki charakteryzuje się:

- niewielką liczbą mieszkańców oraz rozproszoną strukturą osadniczą,
- dominacją funkcji mieszkaniowej, turystycznej i rekreacyjnej,
- lokalnym charakterem rynku handlowo-usługowego,
- wysokimi walorami krajobrazowymi i przyrodniczymi,
- ograniczoną przepustowością lokalnego układu komunikacyjnego.

W tych warunkach lokalizacja obiektów handlu wielkopowierzchniowego wymaga szczególnej kontroli planistycznej, aby nie zakłócać ładu przestrzennego oraz lokalnych struktur gospodarczych.

Jednak obecnie nie planuje się na terenie Gminy Lewin Kłodzki **strefy handlu wielkopowierzchniowego**.

Z uwagi na fakt, że niniejsza strategia obejmuje odległą perspektywę czasową, w razie zmian w planowaniu i ewentualnym rozpatrywaniu lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego rekomenduje się, aby tego typu obiekty:

- były dostosowane do wielkości gminy, lokalnych uwarunkowań krajobrazowych, możliwości układu komunikacyjnego,
- umożliwiały dostęp pieszy i rowerowy,
- lokalizować wyłącznie poza obszarami o wysokich wartościach przyrodniczych, zastosowaniem rozwiązań chroniących środowisko i krajobraz przed degradacją,
- sytuować wyłącznie poza terenami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- lokalizować w dogodnym położeniu komunikacyjnym, najlepiej w sąsiedztwie istniejących skupisk usługowych i głównych dróg, z zapewnieniem pełnej obsługi technicznej,
- nie wpływały rażąco na lokalnych przedsiębiorców – proponuje się przeanalizowanie lokalizacji pod kątem wpływu na lokalny handel detaliczny.

Zaleca się łączenie funkcji handlowej z innymi usługami publicznymi lub komercyjnymi, oraz stosowanie rozwiązań proekologicznych i energooszczędnych.

Zakazuje się lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego powodujących trwałe naruszenie ładu przestrzennego lub krajobrazu.

Wymaga się: zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc parkingowych, wprowadzenia zieleni izolacyjnej i urządzonej oraz ograniczenia powierzchni utwardzonych.

Z uwagi na fakt, że ogólne ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad lokalizacji obiektów handlu wielkopowierzchniowego wynikają w szczególności z uwarunkowań przyrodniczych, nie prezentuje się odrębnej formy graficznej tych ustaleń, wskazując jednocześnie, że te ustalenia i rekomendacje są tożsame z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu zaprezentowanymi w rozdziale 8.1, a także z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej zaprezentowanymi w rozdziale 8.6.

8.5. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI KLUCZOWYCH INWESTYCJI CELU PUBLICZNEGO

Gmina Lewin Kłodzki charakteryzuje się:

- górkim ukształtowaniem terenu i rozproszoną strukturą osadniczą,
- wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi,
- ograniczoną odpornością środowiska na intensywną presję inwestycyjną,
- potrzebą zapewnienia równomiernego dostępu mieszkańców do usług publicznych.

Lokalizacja kluczowych inwestycji celu publicznego powinna uwzględniać powyższe uwarunkowania oraz dążyć do równoważenia potrzeb rozwojowych z ochroną środowiska i krajobrazu. Celem ustaleń jest:

- zapewnienie efektywnej realizacji zadań publicznych,
- poprawa jakości życia mieszkańców,
- wzmacnianie spójności przestrzennej i funkcjonalnej gminy,
- ochrona ładu przestrzennego oraz walorów przyrodniczych i krajobrazowych,
- ograniczenie konfliktów społecznych i przestrzennych.

Lokalizacja kluczowych inwestycji celu publicznego powinna być poprzedzona: analizą lokalizacyjną lub oceną oddziaływania na środowisko, jeśli jest wymagana.

Należy zapewnić udział społeczności lokalnej w procesie planowania i realizacji inwestycji oraz uwzględniać opinie mieszkańców i interesariuszy.

Preferuje się lokalizację inwestycji w obrębie istniejącej zabudowy lub na terenach już przekształconych lub wymagających rewitalizacji.

Lokalizacja inwestycji powinna być zgodna z dokumentami planistycznymi gminy oraz kierunkami jej rozwoju.

Rekomenduje się, aby kluczowe inwestycje celu publicznego lokalizować:

- w sposób racjonalny przestrzennie i ekonomicznie, z uwzględnieniem dostępności komunikacyjnej, istniejącego uzbrojenia terenu oraz struktury osadniczej,

- w lokalizacjach o największym potencjale funkcjonalnym, zapewniający dostępność dla możliwie największej liczby mieszkańców,
- na obszarach dobrze skomunikowanych i wyposażonych w infrastrukturę techniczną,
- zgodnie z zapisami obowiązujących przepisów prawa miejscowego,
- poza obszarami o wysokich wartościach przyrodniczych,
- poza obszarami stanowiącymi rolnicze lub leśne przestrzenie produkcyjne,
- w istniejących korytarzach technicznych - ograniczenie kosztów realizacji i eksploatacji,
- w taki sposób, aby nie zaburzały walorów krajobrazowych, kulturowych i estetycznych
  - minimalizacja ingerencji w środowisko przyrodnicze oraz dostosowanie skali i formy inwestycji do krajobrazu górskiego.

Gmina Lewin Kłodzki uwzględniła też inwestycje celu publicznego o znaczeniu ponadlokalnym wskazane przez Zarząd Województwa Dolnośląskiego, a uwzględnione w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”, przyjętym Uchwałą nr XIX/482/2020 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. i opublikowanym w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego z dnia 30 czerwca 2020 r. poz. 4036:

1. K142 - Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – mała retencja oraz przeciwdziałanie erozji wodnej na terenach górskich – ustalenie.
2. K143 - Kompleksowy projekt adaptacji lasów i leśnictwa do zmian klimatu – zapobieganie, przeciwdziałanie oraz ograniczanie skutków zagrożeń związanych z pożarami lasów – ustalenie.
3. K210 - Ul. Kościuszki i Pstrążna w Kudowie Zdroju od przejścia granicznego w Cermnej do przejścia granicznego w Pstrążnej - Kanalizacja Sanitarna. Kanalizacja sanitarna ul. Boczna w Kudowie Zdroju. Sieć kanalizacyjna Dańczów-Gołaczów-Darnków. Modernizacja głównego kolektora kanalizacji sanitarnej w Kudowie Zdroju.

Z uwagi na fakt, że ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad lokalizacji kluczowych inwestycji celu publicznego wynikają w szczególności z uwarunkowań przyrodniczych, nie prezentuje się odrębnej formy graficznej tych ustaleń, wskazując jednocześnie, że te ustalenia i rekomendacje są tożsame z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu zaprezentowanymi w rozdziale 8.1, a także z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej zaprezentowanymi w rozdziale 8.6.

8.6. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE KIERUNKÓW ROZWOJU SYSTEMÓW KOMUNIKACJI, INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ I SPOŁECZNEJ

System komunikacji Gminy Lewin Kłodzki funkcjonuje w warunkach:

- górskiego ukształtowania terenu i rozproszonej struktury osadniczej,
- sąsiedztwa granicy państwowej i powiązań ponadlokalnych (kierunek czeski),
- istotnej roli ruchu turystycznego i rekreacyjnego,

- ograniczonej przepustowości lokalnej sieci drogowej oraz potrzeby poprawy bezpieczeństwa.

Rozwój systemów komunikacji powinien uwzględniać te uwarunkowania oraz minimalizować presję transportu na środowisko i krajobraz.

W zakresie **infrastruktury komunikacyjnej** służącej ruchowi ponadlokalnemu rekomenduje się utrzymanie i poprawę standardu dróg o znaczeniu ponadlokalnym, zapewniających powiązania Gminy Lewin Kłodzki z: Kłodzkiem i innymi ośrodkami powiatowymi, sąsiednimi gminami, a także obszarami przygranicznymi. Zaleca się koordynację działań inwestycyjnych gminy z: powiatem, województwem, sąsiednimi gminami, w szczególności w zakresie połączeń ponadlokalnych i turystycznych.

W odniesieniu do dróg lokalnych pożądane są:

- rozwój i modernizacja dróg gminnych w celu zapewnienia obsługi komunikacyjnej wszystkich miejscowości,
- priorytetowe traktowanie: dojazdów do zabudowy mieszkaniowej, dróg obsługujących tereny turystyczne i rekreacyjne, dróg dojazdowych do gruntów rolnych i leśnych,
- ograniczanie rozpraszania nowej zabudowy w celu uniknięcia nadmiernych kosztów rozbudowy infrastruktury drogowej.

Poprawa bezpieczeństwa i płynności ruchu będzie następować poprzez:

- wyprowadzenie ruchu tranzytowego z zabudowy zwartej – przebudowa drogi krajowej nr 8 stanowiącej obwodnicę Lewina Kłodzkiego,
- modernizację nawierzchni,
- poprawę geometrii niewralgicznych odcinków,
- zwiększenie czytelności oznakowania.

Gmina Lewin Kłodzki cechuje się niską gęstością zaludnienia stąd rozwój **transportu publicznego** na wielu obszarach jest nieuzasadniony ekonomicznie. Najlepszy dostęp do komunikacji publicznej mają miejscowości położone przy linii kolejowej i drodze krajowej. W pozostałych miejscowościach organizowany jest głównie dowóz dzieci i młodzieży do szkół. Konieczne jest jednak dążenie do poprawy dostępności transportu zbiorowego, w szczególności dla: osób starszych, młodzieży, osób o ograniczonej mobilności.

W celu zwiększenia zasadności rozwoju komunikacji publicznej należy:

- wykorzystać dostępne programy wsparcia finansowego na rozwój transportu publicznego i zapewnić stałą współpracę gminy z operatorami transportu publicznego,
- rozważyć integrację taryfową i informacyjną w ramach regionalnego systemu transportu publicznego,
- opracować czytelną informację pasażerską,
- przygotować siatkę sensownych połączeń do Kłodzka i innych ośrodków usługowych,
- dążyć do zapewnienia każdej miejscowości na terenie gminy minimalnego standardu obsługi komunikacją zbiorową, umożliwiającego dojazd do: siedziby gminy, placówek oświatowych, kluczowych węzłów przesiadkowych,
- wspierać rozwiązania oparte na regionalnych i powiatowych liniach autobusowych,

- korzystać z elastycznych form transportu publicznego dostosowanych do warunków górskich (np. małe busy zamiast autobusów) - dostosowanie wielkości i rodzaju taboru do warunków górskich i liczby pasażerów,
- integrować transport kolejowy i samochodowy np. poprzez ułożenie siatki połączeń uwzględniających dogodnie przesiadki,
- preferować budowanie rozkładów jazdy dostosowanych do godzin pracy i nauki, a także uwzględniających sezonowość ruchu turystycznego,
- poprawić jakość infrastruktury służącej transportowi publicznemu (przystanki, węzły przesiadkowe, parkingi),
- promować korzystanie z komunikacji publicznej przez turystów jako alternatywy dla ruchu samochodowego, w celu: ograniczenia presji na środowisko, poprawy bezpieczeństwa i ładu przestrzennego,
- integrować transport zbiorowy z ruchem pieszym i rowerowym,
- zapewnić dostępność przystanków dla osób z ograniczoną mobilnością,
- wprowadzać tabor niskoemisyjny lub zeroemisyjny, adekwatnie do możliwości finansowych gminy i operatorów.

W „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”, przyjętym Uchwałą nr XIX/482/2020 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. dokonano ustaleń w zakresie zasad zagospodarowania dla obszarów funkcjonalnych obowiązujących dla gmin dotyczących zintegrowania systemu szlaków turystycznych w obszarze pogranicza i wskazanie powiązań z systemami tras turystycznych po stronie czeskiej. Zapisy niniejszej strategii są zgodne z ustaleniami Planu zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego i będą sukcesywnie wdrażane.

Gmina Lewin Kłodzki powinna rozważyć wyznaczenie węzłów przesiadkowych komunikacji zbiorowej zintegrowanych ze szlakami turystycznymi zlokalizowanymi w jej obszarze.

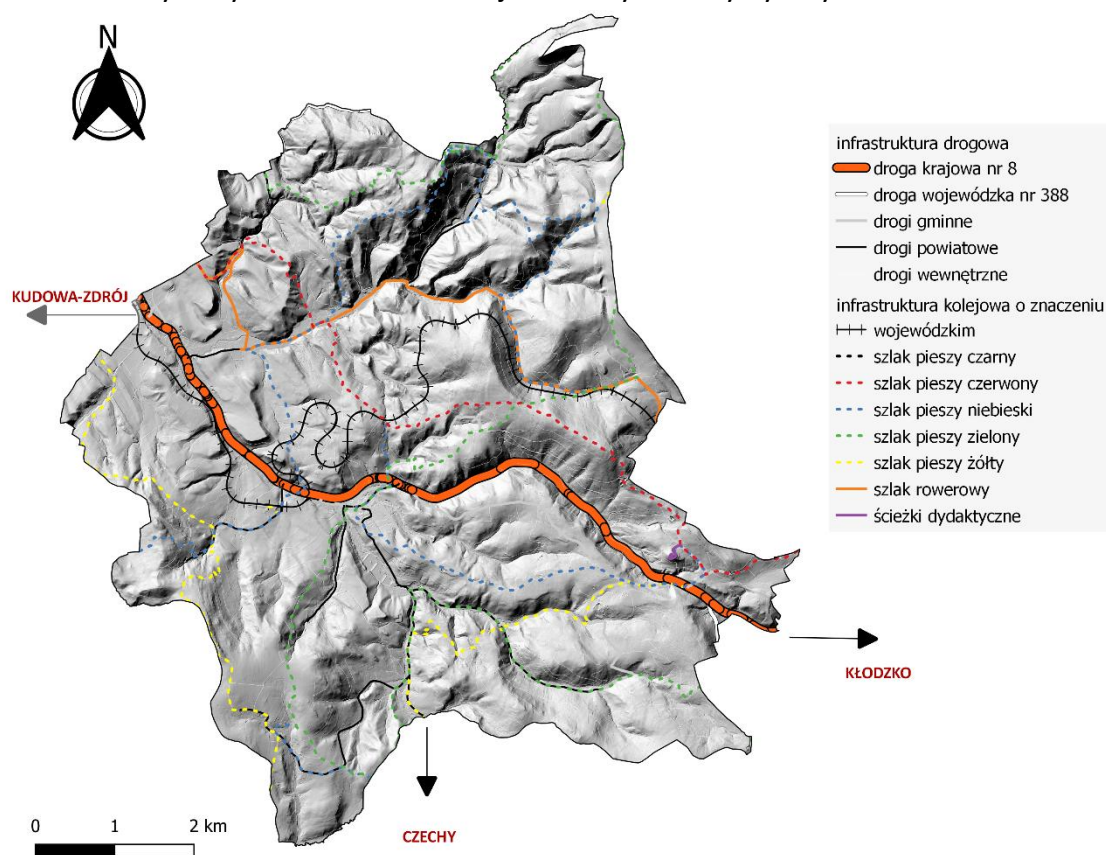
W „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego” postulowano także dostosowanie rozwoju zaplecza turystyki i rekreacji do zmian klimatu poprzez:

- realizację transportu zbiorowego w obszarach i ośrodkach o atrakcyjnych turystycznie zasobach przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych, jako standardu ich komunikacyjnej obsługi,
- wykluczenie z realizacji infrastruktury sportów zimowych obszarów o niewystarczających zasobach wód, których eksploatacja dla wytwarzania sztucznego śniegu zagraża lokalnemu środowisku naturalnemu.

Preferowane są rozwiązania komunikacyjne sprzyjające zrównoważonej mobilności. Istotną oraz w pewnym sensie odstawą formą przemieszczania się jest **ruch pieszy i rowerowy** dlatego rekomendowane są:

- wyposażenie dróg w chodniki,
- budowa i rozbudowa ciągów pieszo-rowerowych,

- uwzględnienie powiązań ponadlokalnych tworzących główną oś dla realizacji tras rowerowych w ramach Cyklostrady Dolnośląskiej, zgodnie ze standardami technicznymi,
- weryfikacja przebiegu i modernizacja Drogi Śródsudeckiej (Via Montana) poprawiająca bezpieczeństwo trasy i jej atrakcyjność turystyczną oraz skuteczność ochrony zasobów przyrodniczych i kulturowych w obszarze oddziaływania trasy,
- dążenie do powiązania lokalnych tras z siecią tras regionalnych i transgranicznych,
- oznakowanie i promowanie szlaków rowerowych,
- modernizacja i rozbudowa oświetlenia przy drogach,
- wprowadzanie rozwiązań organizacji ruchu zwiększających bezpieczeństwo pieszych i rowerzystów,
- kształtowanie systemu parkowania w sposób ograniczający presję samochodów na obszary o wysokich walorach krajobrazowych i turystycznych.

Ryc. 36. Ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków rozwoju systemów komunikacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Centralnej Bazy Danych Geologicznych, Państwowego Rejestru Granic, a także danych Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad oraz informacji z Banku Danych o Lasach

Rozwój systemów infrastruktury technicznej Gminy Lewin Kłodzki funkcjonuje w warunkach:

- górskiego ukształtowania terenu i rozproszonej zabudowy,
- wysokich walorów przyrodniczych i krajobrazowych,
- ograniczonej odporności środowiska na presję inwestycyjną,

- potrzeby zapewnienia podstawowych standardów technicznych mieszkańcom przy jednoczesnej ochronie środowiska.

Infrastruktura techniczna powinna być rozwijana w sposób zrównoważony, efektywny ekonomicznie i środowiskowo, z uwzględnieniem długofalowych potrzeb gminy. Infrastruktura techniczna powinna być lokalizowana w sposób minimalizujący ingerencję w środowisko przyrodnicze i krajobraz. Należy preferować lokalizację infrastruktury w istniejących korytarzach technicznych.

W dokumentach planistycznych należy zabezpieczać tereny pod rozwój infrastruktury technicznej oraz koordynować rozwój infrastruktury z kierunkami zagospodarowania przestrzennego. Rozwój infrastruktury technicznej powinien być skoordynowany z:

- planami inwestycyjnymi gminy,
- możliwościami finansowymi,
- potrzebami mieszkańców.

Zaleca się pozyskiwanie środków zewnętrznych na rozwój infrastruktury technicznej. Wskazana jest współpraca z gestorami sieci oraz sąsiednimi gminami.

W zależności od potrzeb będzie dokonywana przebudowa i modernizacja istniejącej **infrastruktury technicznej**. Rekomendowane są:

a. w zakresie zaopatrzenia w wodę:

- zapewnienie ciągłości i bezpieczeństwa dostaw wody pitnej dla wszystkich miejscowości gminy,
- modernizacja i rozbudowa sieci wodociągowej, w szczególności na obszarach o rozproszonej zabudowie,
- ograniczanie strat wody w sieciach poprzez ich systematyczną modernizację,
- ochrona ujęć wody oraz ich stref ochronnych przed zanieczyszczeniem.

b. w zakresie odprowadzania i oczyszczania ścieków:

- rozwój sieci kanalizacji sanitarnej na terenach zwartej zabudowy,
- modernizacja istniejących systemów oczyszczania ścieków w celu spełnienia aktualnych wymogów środowiskowych,
- wspieranie rozwiązań indywidualnych i lokalnych (np. przydomowe oczyszczalnie ścieków) na obszarach, gdzie budowa sieci jest nieuzasadniona ekonomicznie,
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych przed zanieczyszczeniem.

c. w zakresie zaopatrzenia w energię i gaz:

- zapewnienie stabilnych i bezpiecznych dostaw energii elektrycznej i paliwa gazowego,
- modernizacja sieci elektroenergetycznych, w tym ich dostosowanie do rozwoju odnawialnych źródeł energii,
- wspieranie rozwoju rozproszonych źródeł energii odnawialnej, dostosowanych do warunków lokalnych np. mikroinstalacji fotowoltaicznych na dachach budynków,
- rozwój systemów gazowych tam, gdzie jest to uzasadnione technicznie i ekonomicznie,
- ograniczanie niskiej emisji poprzez modernizację systemów ogrzewania budynków,

- wspieranie alternatywnych, niskoemisyjnych źródeł energii ciepłej w miejscowościach bez dostępu do sieci gazowej.

d. w zakresie gospodarowania odpadami:

- ograniczanie powstawania odpadów oraz promowanie gospodarki o obiegu zamkniętym,
- rozwój selektywnej zbiórki odpadów oraz infrastruktury wspierającej recykling,
- zapewnienie sprawnego i zgodnego z przepisami systemu gospodarki odpadami,
- likwidacja nielegalnych składowisk odpadów.

e. w zakresie telekomunikacji i cyfryzacji:

- poprawa zasięgu telefonii komórkowej poprzez lokalizowanie stacji bazowych w miejscach gwarantujących brak negatywnego wpływu pól elektromagnetycznych na mieszkańców oraz ograniczanie ingerencji infrastruktury telekomunikacyjnej w krajobraz,
- budowa sieci szerokopasmowej Internetu,
- wspieranie cyfryzacji usług publicznych i dostępu mieszkańców do e-usług.

Rozwój systemów infrastruktury społecznej Gminy Lewin Kłodzki funkcjonuje w warunkach:

- niewielkiej liczby mieszkańców i rozproszonej struktury osadniczej,
- starzenia się społeczeństwa i odpływu młodych mieszkańców,
- górskiego charakteru gminy i ograniczonej dostępności komunikacyjnej,
- istotnej roli infrastruktury społecznej w przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu.

Rozwój infrastruktury społecznej powinien koncentrować się na zapewnieniu dostępności usług publicznych, poprawie jakości życia mieszkańców oraz wzmocnieniu lokalnej wspólnoty.

Celem rozwoju systemów infrastruktury społecznej jest:

- zaspokojenie podstawowych potrzeb społecznych mieszkańców,
- poprawa dostępności i jakości usług publicznych,
- wzmacnianie integracji społecznej i kapitału społecznego,
- dostosowanie infrastruktury do zmian demograficznych,
- zwiększenie atrakcyjności gminy jako miejsca zamieszkania.

Infrastruktura społeczna powinna być dostępna dla wszystkich mieszkańców, w tym: osób starszych, osób z niepełnosprawnościami, dzieci i młodzieży. Rekomenduje się dążyć do likwidacji barier architektonicznych i funkcjonalnych. Należy zapewnić równomierne rozmieszczenie infrastruktury społecznej na terenie gminy.

Rozwój infrastruktury społecznej powinien być:

- skoordynowany z polityką przestrzenną gminy,
- dostosowany do możliwości finansowych i potrzeb mieszkańców.

Zaleca się współpracę z organizacjami pozarządowymi oraz pozyskiwanie środków zewnętrznych.

W dokumentach planistycznych należy: zabezpieczać tereny pod rozwój infrastruktury społecznej oraz wspierać wielofunkcyjne wykorzystanie obiektów publicznych.

W zakresie kierunków rozwoju **infrastruktury społecznej** rekomendowane są:

a. w zakresie oświaty i wychowania:

- zapewnienie dostępności edukacji przedszkolnej i szkolnej na terenie gminy,
- modernizacja i doposażenie placówek oświatowych w celu poprawy warunków nauczania,
- racjonalizacja sieci placówek oświatowych z uwzględnieniem trendów demograficznych,
- dostosowanie oferty edukacyjnej do lokalnych potrzeb, w tym zajęć wspierających rozwój kompetencji.

b. w zakresie kultury i dziedzictwa lokalnego:

- rozwój i utrzymanie infrastruktury kultury (Gminny Ośrodek Kultury i Biblioteka, świetlice wiejskie, przestrzenie spotkań),
- wspieranie działań służących zachowaniu i promocji dziedzictwa kulturowego oraz tożsamości lokalnej,
- adaptacja istniejących obiektów na potrzeby działalności kulturalnej i społecznej,
- tworzenie warunków do aktywności lokalnych organizacji i inicjatyw oddolnych.

c. w zakresie sportu, rekreacji i wypoczynku:

- zapewnienie dostępu do podstawowej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców,
- modernizacja i utrzymanie obiektów sportowych i rekreacyjnych,
- rozwój infrastruktury rekreacyjnej o charakterze ogólnodostępnym, w tym: boisk, placów zabaw, terenów rekreacji plenerowej,
- wykorzystanie walorów przyrodniczych gminy do rozwoju aktywnego wypoczynku,
- poprawa jakości zieleni urządzonej.

d. w zakresie ochrony zdrowia:

- poprawa dostępu do opieki zdrowotnej, w tym do poradni psychologiczno-pedagogicznej,
- zapewnienie dostępności podstawowej opieki zdrowotnej dla mieszkańców gminy,
- wspieranie rozwoju usług zdrowotnych i profilaktycznych, w szczególności dla osób starszych,
- poprawa dostępności do opieki zdrowotnej poprzez współpracę z jednostkami zewnętrznymi.

e. w zakresie pomocy społecznej i polityki senioralnej:

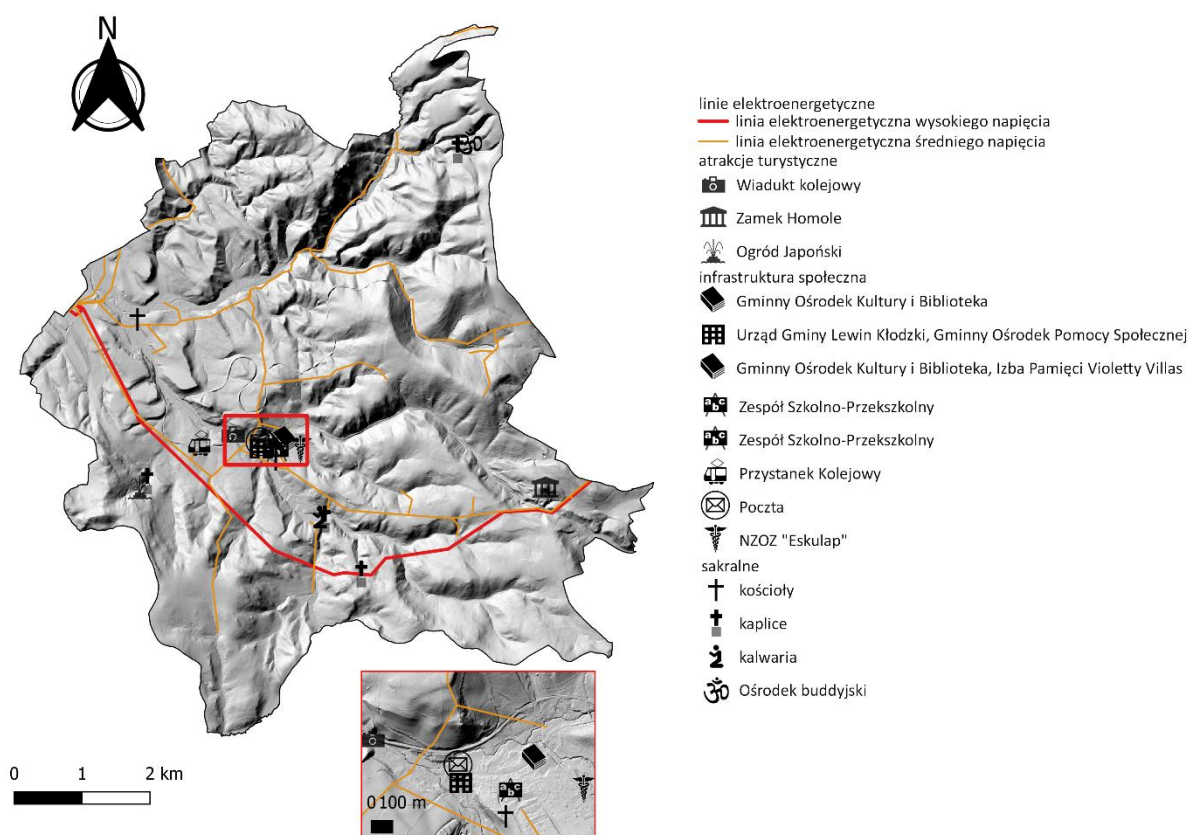
- poprawa warunków działania ośrodka pomocy społecznej (GOPS),
- rozwój infrastruktury i usług wspierających osoby starsze, niepełnosprawne i wymagające pomocy,
- wspieranie działań przeciwdziałających wykluczeniu społecznemu,

- rozważenie rozwoju dziennych form wsparcia oraz usług opiekuńczych,
- tworzenie miejsc przyjaznych i dostępnych dla różnych grup społecznych, w tym przestrzeni sprzyjających aktywności seniorów.

f. w zakresie bezpieczeństwa publicznego:

- poprawa bezpieczeństwa w przestrzeni publicznej,
- zapewnienie sprawnego funkcjonowania służb ratowniczych i porządkowych,
- modernizacja i utrzymanie infrastruktury związanej z bezpieczeństwem publicznym,
- wspieranie działań prewencyjnych i edukacyjnych w zakresie bezpieczeństwa.

Szczegółowe ustalenia dotyczące zasad modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej znajdują się w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Ryc. 37. Ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Centralnej Bazy Danych Geologicznych, Państwowego Rejestru Granic, a także danych Generalnej Dyrekcji Ochrony Środowiska oraz informacji udostępnionych przez Gminę Lewin Kłodzki

8.7. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI URZĄDZEŃ WYTWARZAJĄCYCH ENERGIĘ O MOCY ZAINSTALOWANEJ PRZEKRACZAJĄCEJ 500 kW

Ewentualny rozwój energetyki o mocy przekraczającej 500 kW wymaga szczególnej kontroli lokalizacyjnej, tak aby nie naruszać podstaw rozwoju gminy.

Zasady lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW powinny być ustalone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego. Niniejsza strategia dopuszcza lokalizację takich urządzeń wyłącznie po stwierdzeniu konsensusu społecznego, co do ich powstania i lokalizacji. Każda inwestycja powinna być przyjazna środowisku i akceptowalna społecznie. Niezbędne jest uzyskanie pozwoleń i realizacja z uwzględnieniem nie tylko przepisów prawa, ale także z użyciem najlepszej dostępnej technologii.

Lokalizacja urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW na terenie Gminy Lewin Kłodzki powinna mieć charakter selektywny i warunkowy. Dopuszcza się lokalizację takich urządzeń wyłącznie:

- na terenach wskazanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
- na obszarach już przekształconych lub o obniżonych walorach krajobrazowych i przyrodniczych.

Dopuszczenie lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy powyżej 500 kW może nastąpić wyłącznie po wykazaniu, że inwestycja:

- nie spowoduje trwałego pogorszenia stanu środowiska,
- nie wpłynie negatywnie na krajobraz i atrakcyjność turystyczną gminy,
- nie pogorszy warunków życia mieszkańców.

Gmina zachowuje prawo do odmowy lokalizacji inwestycji, jeżeli jej realizacja byłaby sprzeczna z kierunkami rozwoju Gminy Lewin Kłodzki lub interesem lokalnej społeczności.

Z uwagi na fakt, że ogólne ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad lokalizacji urządzeń wytwarzających energię o mocy zainstalowanej przekraczającej 500 kW wynikają w szczególności z uwarunkowań przyrodniczych, nie prezentuje się odrębnej formy graficznej tych ustaleń, wskazując jednocześnie, że te ustalenia i rekomendacje są tożsame z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu zaprezentowanymi w rozdziale 8.1, a także z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej zaprezentowanymi w rozdziale 8.6.

Ponadto należy zauważyć, że obszar Gminy Lewin Kłodzki w „Studium uwarunkowań dla lokalizacji wielkopowierzchniowych instalacji fotowoltaicznych na Dolnym Śląsku” jest zlokalizowany przede wszystkim na terenie Kategorii II - Wysoki poziom konfliktowości oraz Kategorii III – Średni poziom konfliktowości. W związku z czym jest niewskazane, aby na terenie objętym przedmiotowym projektem była możliwa lokalizacja wielkopowierzchniowej instalacji fotowoltaicznej o powierzchni przekraczającej 0,5 ha. W kategorii II uwzględniono obszary, dla których co do zasady, budowa wielkopowierzchniowych farm fotowoltaicznych (WFF) nie jest zakazana na podstawie obowiązujących przepisów, jednak ze względu na

udokumentowane, wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe, pełnione funkcje lub znaczenie strategiczne stanowią obszary wysokiej konfliktowości z przedsięwzięciami tego typu. Do kategorii III zostały zakwalifikowane obszary, dla których realizacja przedsięwzięcia polegającego na budowie wielkopowierzchniowej farmy fotowoltaicznej (WFF) może spowodować wystąpienie konfliktów przestrzennych. Ze względu na ich potencjalną wartość zaleca się szczególną ostrożność w podejmowaniu decyzji o lokalizacji WFF.

„Studium uwarunkowań dla lokalizacji wielkopowierzchniowych instalacji fotowoltaicznych na Dolnym Śląsku” zostało przyjęte Uchwałą Nr 2487/VII/25 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 8 lipca 2025 r. Jest to opracowanie studialne służące prowadzeniu polityki Zarządu Województwa Dolnośląskiego w zakresie rozwoju energetyki ze źródeł odnawialnych – instalacji fotowoltaicznych o powierzchni przekraczającej 0,5 ha na terenie województwa dolnośląskiego, wprowadzające rekomendacje dla lokalizacji WFF ze szczególnym uwzględnieniem potencjalnych konfliktów przestrzennych.

Ponadto zgodnie z propozycją Zarządu Województwa Dolnośląskiego podczas realizacji niniejszej „Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030” uwzględniane będą postulaty, zawarte w „Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego”, przyjętym Uchwałą nr XIX/482/2020 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 16 czerwca 2020 r. Dla Gminy Lewin Kłodzki są one następujące:

1. Uwzględnienie preferencji dla lokalizacji elektrowni fotowoltaicznych na obszarach:
  - położonych w sąsiedztwie dróg i linii elektroenergetycznych,
  - o niskim nachyleniu terenu – obszary nizinne,
  - o wysokim nasłonecznieniu,
  - nieużytków i gleb nieprzydatnych rolniczo, oraz na dachach obiektów wielkopowierzchniowych.
2. Wspieranie rozwoju odnawialnych źródeł energii, w szczególności na obszarach przekroczeń dopuszczalnych poziomów zanieczyszczeń powietrza.
3. Uwzględnienie ograniczeń dla rozwoju energetyki wiatrowej wynikających z dokumentu wspomagającego politykę Zarządu Województwa Dolnośląskiego w zakresie energetyki ze źródeł odnawialnych - „Studium przestrzennych uwarunkowań rozwoju energetyki wiatrowej w województwie dolnośląskim”.
4. Umożliwienie wykorzystania cieków i zbiorników wodnych do produkcji energii, w szczególności w miejscach lokalizacji urządzeń piętrzących.

8.8. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD LOKALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ MOGĄCYCH ZNACZĄCO ODDZIAŁYWAĆ NA ŚRODOWISKO

Gmina Lewin Kłodzki charakteryzuje się:

- wysokimi walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi,
- znacznym udziałem terenów leśnych i rolnych,
- funkcją turystyczno-rekreacyjną opartą na zasobach środowiska,

- położeniem w obszarze górskim o ograniczonej odporności środowiska na presję inwestycyjną.

Z powyższych względów lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko wymaga szczególnej ostrożności i restrykcyjnych zasad.

Celem ustaleń jest:

- ochrona środowiska przyrodniczego i krajobrazu Gminy Lewin Kłodzki,
- zachowanie warunków życia mieszkańców oraz atrakcyjności turystycznej gminy,
- ograniczenie konfliktów przestrzennych i społecznych,
- zapewnienie zgodności rozwoju gospodarczego z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Nie wyklucza się lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, jednak lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko na terenie Gminy Lewin Kłodzki powinna mieć charakter wyjątkowy, uzasadniony interesem publicznym lub istotnymi korzyściami społecznymi.

Zastrzega się, aby ich ewentualna realizacja takich przedsięwzięć była poprzedzona pełną procedurą oddziaływania na środowisko w myśl ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U. z 2024 r. poz. 1112 z późn. zm.).

Elementem tej procedury powinien być również udział społeczeństwa (konsultacje społeczne), a także konsultacje z właściwymi organami, w tym z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska i Państwowym Wojewódzkim Inspektorem Sanitarnym.

Lokalizacja przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko powinna być poprzedzona: analizą zgodności z dokumentami strategicznymi gminy.

Każde przedsięwzięcie tego typu powinno być oceniane indywidualnie pod kątem: wpływu na środowisko, zdrowia i jakości życia mieszkańców, zgodności z funkcjami terenów sąsiednich. Dopuszczenie lokalizacji przedsięwzięcia może nastąpić wyłącznie po wykazaniu, że: nie spowoduje ono trwałego pogorszenia stanu środowiska, nie wpłynie negatywnie na krajobraz gminy, a także nie ograniczy rozwoju funkcji turystycznej i rekreacyjnej.

Gmina powinna zachować prawo do odmowy lokalizacji przedsięwzięcia, jeżeli jego realizacja mogłaby: trwale pogorszyć stan środowiska, naruszyć ład przestrzenny lub prowadzić do konfliktów społecznych.

Każde ewentualne przedsięwzięcie powinno stosować najlepsze dostępne techniki (BAT) ograniczające emisje hałasu, zanieczyszczeń powietrza, wód i gleb.

Ponadto rekomenduje się, aby przedsięwzięcia mogące znacząco oddziaływać na środowisko były lokalizowane wyłącznie:

- poza terenami o wysokich wartościach krajobrazowych i przyrodniczych,
- poza obszarami prawnie chronionymi,
- poza terenami zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej,
- poza terenami zwartej rolniczej przestrzeni produkcyjnej,
- poza terenami zagrożonymi powodzią, ruchami masowymi powierzchni ziemi i podobnymi zagrożeniami naturalnymi,

- po spełnieniu wysokich standardów technologicznych,
- z zastosowaniem stref buforowych pomiędzy inwestycją a terenami wrażliwymi,
- w przypadku braku rozwiązań alternatywnych.

Z uwagi na fakt, że ogólne ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad lokalizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko wynikają w szczególności z uwarunkowań przyrodniczych, nie prezentuje się odrębnej formy graficznej tych ustaleń, wskazując jednocześnie, że te ustalenia i rekomendacje są tożsame z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu zaprezentowanymi w rozdziale 8.1, a także z ustaleniami i rekomendacjami dotyczącymi kierunków rozwoju systemów komunikacji, infrastruktury technicznej i społecznej zaprezentowanymi w rozdziale 8.6.

8.9. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD KSZTAŁTOWANIA ROLNICZEJ I LEŚNEJ PRZESTRZENI PRODUKCYJNEJ

Zaleca się minimalizowanie konfliktów przestrzennych między działalnością produkcyjną (rolnictwo, leśnictwo) a funkcjami mieszkaniowymi, rekreacyjnymi i turystycznymi.

Tam, gdzie to możliwe, powinno się objąć rolniczą i leśną przestrzeń produkcyjną miejscowymi planami zagospodarowania (MPZP) z zasadami ograniczającymi przekształcenia gruntów rolnych i leśnych na cele nierolnicze/nieleśne. Należy zaplanować strefy buforowe między terenami rolnymi/leśnymi a terenami zabudowy usługowej lub turystycznej.

Ochrona i racjonalne gospodarowanie rolniczą przestrzenią produkcyjną, powinno iść w parze z wspieraniem rozwoju rolnictwa jako ważnej funkcji gospodarczej i społecznej. Dlatego w zakresie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania **rolniczej przestrzeni produkcyjnej** Gminy Lewin Kłodzki ustala się:

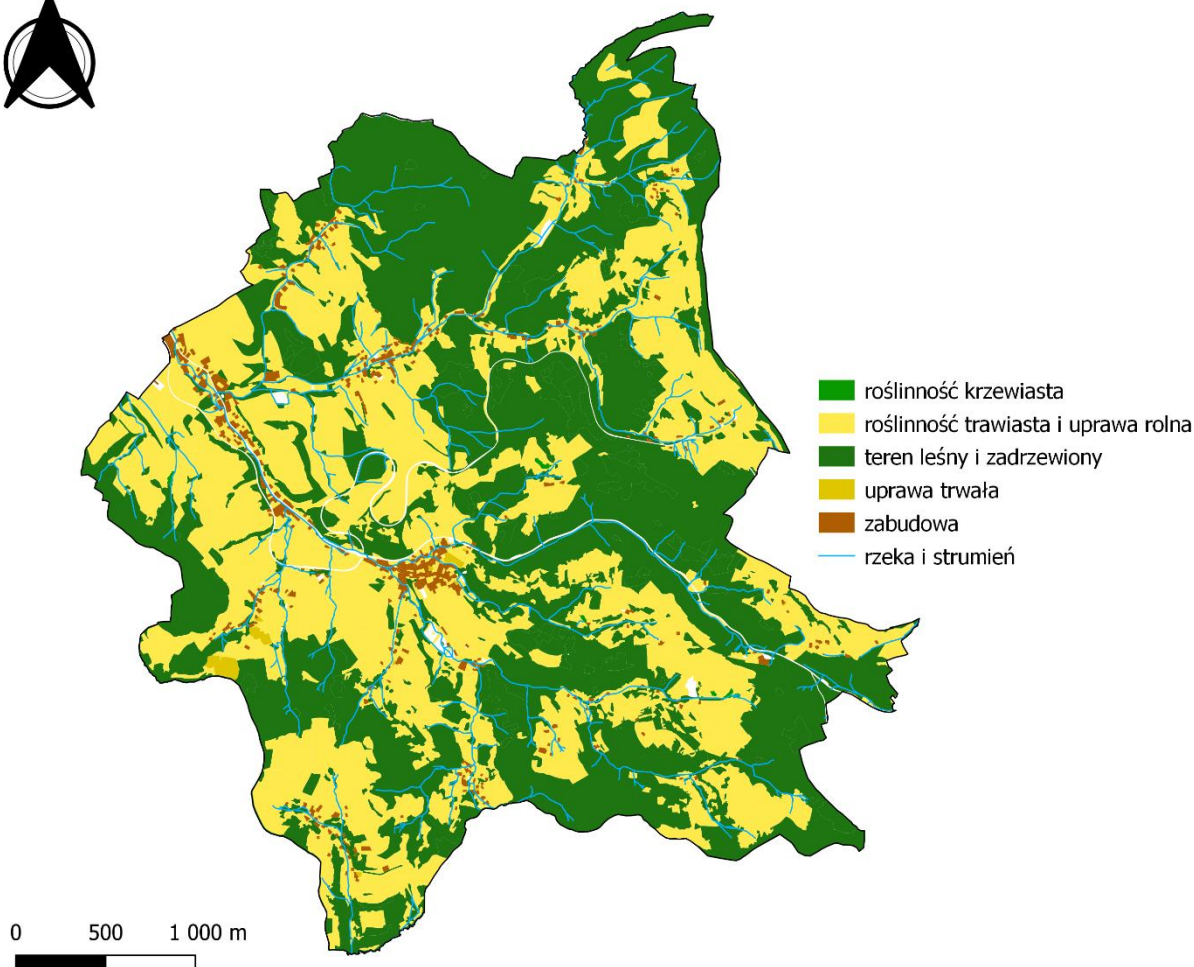
- przeciwdziałanie przekształceniu terenów rolnych na cele nierolnicze, szczególnie bez istotnych przesłanek ekonomicznych lub środowiskowych,
- przeciwdziałanie rozpraszaniu zabudowy na terenach rolniczych,
- ochrona zwartych kompleksów pól i łąk, aby ułatwić ich wykorzystanie i obsługę,
- przeciwdziałanie degradacji otwartych terenów wiejskich cennych dla rolnictwa, poprzez zwiększenie intensywności zagospodarowania już istniejących obszarów zainwestowanych,
- dopuszczenie prowadzenia agroturystyki w ramach istniejącej i planowanej zabudowy,
- prowadzenie gospodarstw ekologicznych,
- dopuszczenie zabudowy zagrodowej związanej z produkcją rolniczą,
- dopuszczenie zabudowy mieszkaniowej jako kontynuacji zabudowy sąsiedniej o tożsamym przeznaczeniu,
- dopuszczenie możliwości zalesienia gruntów o niskiej przydatności rolniczej poza terenami prawnie chronionymi,

- zwiększanie produktywności gospodarstw, np. poprzez dostęp do poradnictwa rolnego, współpracy lokalnej w zakresie przetwórstwa produktów rolnych,
- uwzględnienie obecności korytarzy ekologicznych, zadrzewień śródpolnych i terenów wilgotnych, co wspiera retencję i bioróżnorodność,
- utrzymanie systemów melioracyjnych zapewniających z jednej strony brak zalewania pól, ale z drugiej strony nadmiernego ich osuszenia,
- wprowadzanie zieleni śródpolnej jako zabezpieczenia przed erozją,
- racjonalne stosowanie nawozów i środków ochrony roślin.

Ochronie prawnej na terenie gminy Lewin Kłodzki podlegają również tereny leśne. Zachowanie i zrównoważone wykorzystanie zasobów leśnych prowadzone będzie z uwzględnieniem funkcji produkcyjnej lasów, ich roli przyrodniczej oraz rekreacyjnej/edukacyjnej. W zakresie ustaleń i rekomendacji w zakresie kształtowania **leśnej przestrzeni produkcyjnej** rekomenduje się:

- ochrona naturalnych siedlisk oraz trwałości zasobów leśnych zgodnie z przepisami prawa i zasadami racjonalnego użytkowania,
- przeciwdziałanie fragmentacji lasów (np. nieprzecinanie ich nadmierną siecią dróg),
- ograniczenie niekorzystnych zmian w strukturze lasów (np. zabudowy na pograniczu las-teren zabudowany) poprzez odpowiednie przepisy planistyczne i bufory ochronne przy granicy lasów,
- zachowanie funkcji ekologicznych lasów,
- zachowanie i ochrona polan, zadrzewień śródleśnych i ścieżek leśnych jako ważnych elementów funkcjonalnych i krajobrazowych,
- wspieranie zalesień na gruntach słabej jakości rolniczej,
- na terenie lasów zakaz budowy budynków i budowli, z wyjątkiem tych, które są niezbędne dla gospodarki leśnej, obronności, ochrony zdrowia oraz celów wypoczynkowych i obsługi turystyki,
- uzupełnianie drzewostanu gatunkami rodzimymi tam, gdzie jest to uzasadnione ekologicznie,
- przeciwdziałanie rozprzestrzenianiu się inwazyjnych gatunków obcych,
- realizację zadań zgodnie z wytycznymi określonymi w planach urządzania lasu oraz z obowiązującym prawem.

Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (Dz.U. z 2024 r., poz. 82) stanowi, że ochronie podlegają występujące w granicach analizowanego obszaru, gleby klasy IIII. Gleby klasy I i II na opisywanym terenie nie występują.

Ryc. 38. Ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Bazy Danych Obiektów Topograficznych (BDOT10k), Centralnej Bazy Danych Geologicznych i Państwowego Rejestru Granic

8.10. USTALENIA I REKOMENDACJE DOTYCZĄCE ZASAD KSZTAŁTOWANIA ZAGOSPODAROWANIA PRZESTRZENNEGO NA OBSZARACH ZDEGRADOWANYCH I OBSZARACH REWITALIZACJI ORAZ OBSZARACH WYMAGAJĄCYCH PRZEKSZTAŁCEŃ, REHABILITACJI, REKULTYWACJI LUB REMEDIACJI

Uchwałą Nr XXI/128/2016 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 30 sierpnia 2016 roku przyjęta została zmiana uchwały w sprawie przyjęcia Lokalnego Programu Rewitalizacji Gminy Lewin Kłodzki na lata 2016-2022. Zgodnie z ww. Programem wszystkie analizowane czynniki problemowe (społeczne, gospodarcze, infrastrukturalne i kulturowe) pozwoliły do wyznaczenia **obszaru zdegradowanego przeznaczonego do rewitalizacji** zlokalizowanego w miejscowości Lewin Kłodzki obejmujący obszar: pl. T. Kościuszki, ul. Okrzei, ul. Liczyrzepy, ul. Kościelna, ul. Chopina, ul. Wodna oraz fragment ul. Obrońców Warszawy. Obszar

rewitalizacji stanu zajmuje kryzysowego: około 1,5 km² i jest zamieszkały przez 516 mieszkańców.

W granicach obszaru gminy nie stwierdzono natomiast **obszarów wymagających przekształcenia, rehabilitacji lub remediacji**. Przedstawiono jednak ogólne ustalenia i rekomendacje, gdyby w wieloletniej perspektywie sytuacja ta uległa zmianie.

Wobec powyższego nie jest zasadne przedstawianie rekomendacji oraz ustaleń i rekomendacji w formie graficznej.

Na terenie gminy zlokalizowane są **tereny zamknięte** ustalone na podstawie decyzji Nr 14 Ministra Infrastruktury z dnia 18 września 2020 r. w sprawie ustalenia terenów zamkniętych, przez które przebiegają linie kolejowe (ze zmianami) o łącznej powierzchni 47,96 ha. Zlokalizowane są w miejscowościach: Dańczów, Gołaczów, Jeleniów, Kulin i Lewin Kłodzki - ich szczegółowe zestawienie wskazane zostało w podrozdziale II.10.3 studium przyjętego Uchwałą Nr III/16/2024 Rady Gminy Lewin Kłodzki z dnia 27 czerwca 2024 r. w sprawie uchwalenia zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Lewin Kłodzki. W ramach terenów zamkniętych wyznaczonych przez Ministra Infrastruktury, możliwe jest prowadzenie polityki przestrzennej, zgodnie z ustaleniami studium oraz przepisami w zakresie transportu kolejowego.

Ustalenia:

1. Obszary zdegradowane i obszary rewitalizacji wymagają zintegrowanych działań przestrzennych, społecznych, gospodarczych i środowiskowych, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców oraz przywrócenie funkcjonalności przestrzeni.
2. Na obszarach wymagających przekształceń, rehabilitacji, rekultywacji lub remediacji konieczne jest dostosowanie zagospodarowania do rzeczywistych uwarunkowań środowiskowych, technicznych i krajobrazowych.
3. Planowanie zagospodarowania przestrzennego powinno uwzględniać ochronę środowiska przyrodniczego, zasobów wodnych, gleb oraz krajobrazu kulturowego, a także ograniczenia wynikające z zagrożeń naturalnych i antropogenicznych.
4. Występujące zdegradowane tereny przemysłowe, powojenne, zdekapitalizowane tereny zabudowy oraz obszary o obniżonych walorach funkcjonalnych i estetycznych wymagają uporządkowania przestrzennego i nadania im nowych funkcji.
5. Procesy inwestycyjne na tych obszarach powinny być poprzedzone analizą stanu środowiska, w tym ewentualnych zanieczyszczeń gleb i wód oraz oceną ryzyka dla zdrowia ludzi.

Rekomendacje:

1. Preferować rozwój zabudowy poprzez rewitalizację i ponowne wykorzystanie terenów już zagospodarowanych, w tym obiektów zdegradowanych, zamiast ekspansji na tereny nieurbanizowane.
2. Wprowadzać funkcje sprzyjające aktywizacji społecznej i gospodarczej, w szczególności usługi publiczne, przestrzenie rekreacyjne, tereny zieleni oraz zabudowę mieszkaniową o odpowiednim standardzie.

3. Stosować rozwiązania oparte na zasadach zrównoważonego rozwoju, w tym zwiększanie powierzchni biologicznie czynnej, wykorzystanie zielono-błękitnej infrastruktury oraz poprawę efektywności energetycznej zabudowy.
4. Na terenach wymagających rekultywacji lub remediacji w pierwszej kolejności przeprowadzać działania przywracające właściwe parametry środowiskowe gleb i wód, przed wprowadzaniem nowych funkcji użytkowych.
5. Zachować i eksponować wartości kulturowe, historyczne i krajobrazowe, integrując je z nowym zagospodarowaniem przestrzennym.
6. Uwzględniać potrzeby osób z niepełnosprawnościami, osób starszych oraz innych grup wymagających szczególnego wsparcia w kształtowaniu przestrzeni publicznych.
7. Zapewnić spójność planowanych działań rewitalizacyjnych z dokumentami planistycznymi i strategicznymi gminy oraz z obowiązującymi przepisami prawa.
8. Wspierać partycypację społeczną na etapie planowania i realizacji działań rewitalizacyjnych, w celu lepszego dostosowania zagospodarowania do potrzeb lokalnej społeczności.

IX. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI OKREŚLONE W STRATEGII ROZWOJU WOJEWÓDZTWA, O KTÓREJ MOWA W ART. 11 UST. 1 USTAWY Z DNIA 5 CZERWCA 1998 R. O SAMORZĄDZIE WOJEWÓDZTWA (DZ. U. Z 2025 R. POZ. 581), WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ, A TAKŻE OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY, JEŻELI TAKIE ZIDENTYFIKOWANO, WRAZ Z ZAKRESEM PLANOWANYCH DZIAŁAŃ

9.1. INFORMACJE OGÓLNE

W przyjętej przez rząd „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)” wskazano nowy model rozwoju regionalnego Polski. Przewidziano w nim rozwój kraju jako społecznie i terytorialnie zrównoważony, dzięki któremu efektywnie będą rozwijane oraz wykorzystywane miejscowe zasoby i potencjały wszystkich regionów. Celem takiego modelu jest wspomaganie w szczególności obszarów, które nie mogą w pełni rozwinąć swojego potencjału rozwojowego, bo utraciły swoje funkcje społeczno-gospodarcze (np. przestały być miastami wojewódzkimi) przez co stały się mniej odporne na różne zjawiska kryzysowe (np. negatywne skutki procesów demograficznych).

W KSRR 2030 odzwierciedlenie znajdują postanowienia SOR określone w filarze rozwój społecznie i terytorialnie zrównoważony. Dokument przedstawia cele polityki regionalnej oraz działania i zadania, jakie do ich osiągnięcia powinien podjąć rząd, samorządy: wojewódzkie, powiatowe i gminne oraz pozostałe podmioty uczestniczące w realizacji tej polityki w perspektywie roku 2030.

KSRR 2030 jest podstawowym dokumentem strategicznym polityki regionalnej państwa w perspektywie do 2030 r. Strategia ta jest zbiorem wspólnych wartości, zasad współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych na rzecz rozwoju kraju i województw. Dokument określa systemowe ramy prowadzenia polityki regionalnej

zarówno przez rząd wobec regionów, jak i wewnątrzregionalne. Odegra on w nadchodzących latach ważną rolę w procesie programowania środków publicznych, w tym funduszy UE.

Jednym z celów KSRR jest zapewnienie większej spójności rozwojowej Polski przez wsparcie obszarów słabszych gospodarczo. Dlatego w dokumencie wskazano **obszary strategicznej interwencji (OSI)**, które otrzymają szczególne wsparcie (obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze, Śląsk i tereny Polski wschodniej).

Podejście terytorialne znalazło odzwierciedlenie w identyfikacji Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI). Podstawą ukierunkowania terytorialnego polityki rozwoju jest poziom rozwoju społeczno – gospodarczego obszarów, zdiagnozowany na podstawie odpowiednio dobranych wskaźników oraz identyfikacja barier rozwojowych, a także ich zasobów i potencjałów stanowiących podstawę ich dalszego rozwoju.

Wraz z wyznaczeniem OSI, formułowane są specjalne instrumenty prorozwojowe oraz system monitorowania zmian związanych z podjęciem działań interwencyjnych. Zgodnie z zasadą rozwoju odpowiedzialnego, czyli rozwoju społecznie wrażliwego i terytorialnie zrównoważonego, do obszarów wykazujących mniejszą odporność na zjawiska kryzysowe, kieruje wiązkę interwencji w celu zmniejszenia dysproporcji między obszarami.

9.2. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM

Obszary Strategicznej Interwencji zostały wyróżnione poprzez integrację dwóch podejść: **krajowego i regionalnego**, spójnych z Strategią na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) oraz Krajową Strategią Rozwoju Regionalnego 2030, co warunkuje, iż OSI wyznaczone na poziomie krajowym i regionalnym są komplementarne.

Wśród Obszarów Strategicznej Interwencji wskazanych na poziomie krajowym, znalazły się m.in.: obszary zagrożone trwałą marginalizacją, miasta średnie tracące funkcje społeczno – gospodarcze oraz związane z położeniem np. Polska Wschodnia.

Biorąc pod uwagę delimitację na **poziomie krajowym** Gmina Lewin Kłodzki:

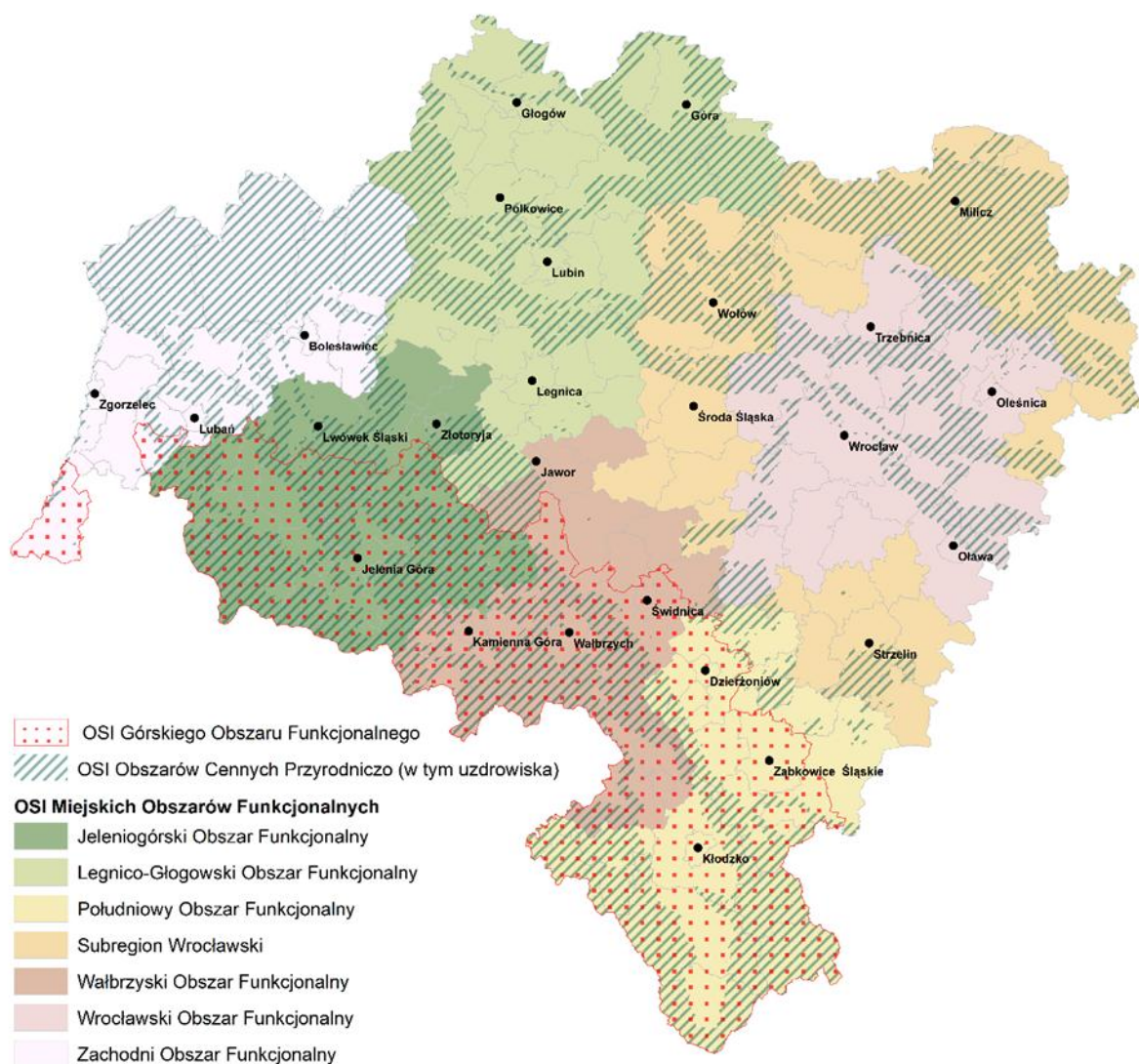
- **należy** do obszarów zagrożonych trwałą marginalizacją - delimitacja na poziomie krajowym,
- **nie należy** do miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze (jednak do takich miast należy miasto powiatowe - Kłodzko),
- **nie należy** również do innych Obszarów Strategicznej Interwencji wyznaczonych z uwagi na położenie np. Polska Wschodnia czy Śląsk.

W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego wskazano, że Gmina Lewin Kłodzki należy do obszarów, gdzie czasowa dostępność ośrodka wojewódzkiego jest bardzo zła.

Obecnie trwają prace zmierzające do przyjęcia zaktualizowanej Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030+. Dlatego w niniejszej gminnej strategii odniesiono się już do ustaleń **Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030+** w kształcie przyjętym

przez Zarząd Województwa.³⁹ Strategia rozwoju województwa określa m.in. obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań oraz obszary strategicznej interwencji kluczowe dla województwa wraz z zakresem planowanych działań. W ramach SRWD 2030+ wspierane będą następujące OSI:

1. **OSI Miejskich Obszarów Funkcjonalnych** – Gmina Lewin Kłodzki wchodzi w skład Południowego Obszaru Funkcjonalnego,
2. **OSI Górskiego Obszaru Funkcjonalnego** - Gmina Lewin Kłodzki wchodzi w jego skład,
3. **OSI obszarów cennych przyrodniczo (w tym uzdrowiska)** - Gmina Lewin Kłodzki wchodzi w jego skład.

Ryc. 39. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla województwa dolnośląskiego

Źródło: rycina zamieszczona w projekcie Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030+ w kształcie przyjętym przez Zarząd Województwa

³⁹ <https://umwd.dolnyslask.pl/rozwoj/proces-aktualizacji-strategii-rozwoju-województwa-dolnoslaskiego-2030/aktualna-wersja-projektu-srwd-2030/>

1. OSI Miejskich Obszarów Funkcjonalnych

Zgodnie z zapisami art. 34 ust. 2 i 3 ustawy o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027 Zintegrowane Inwestycje Terytorialne (ZIT) są realizowane w miejskich obszarach funkcjonalnych wskazanych jako obszary strategicznej interwencji w strategii rozwoju województwa.

W wyniku otrzymania pozytywnej opinii wydanej przez Ministra właściwego ds. rozwoju w dniu 8 marca 2023 r. Zarząd Województwa Dolnośląskiego podjął uchwałę nr 6945/VI/23 z dnia 22 maja 2023 r. w sprawie przyjęcia wyznaczonych obszarów celem realizacji podejścia terytorialnego w ramach programu Fundusze Europejskie dla Dolnego Śląska 2021-2027. W wyniku podjętej Uchwały podejście terytorialne ostatecznie ukształtowało się w ramach realizacji 6 Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych i 1 Innego Instrumentu Terytorialnego w ramach programu FEDS 2021-2027. Gmina Lewin Kłodzki będzie realizowała zadania w ramach przynależności do **Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Południowego Obszaru Funkcjonalnego**. Obszary funkcjonalne odgrywają ważną rolę w rozwoju Dolnego Śląska oraz całego kraju, stanowiąc przestrzeń intensywnych powiązań gospodarczych, społecznych, infrastrukturalnych i przestrzennych.

Zakres działań wynikający z projektu Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030+ przyjętego przez Zarząd Województwa:

- rozwój infrastruktury transportowej łączącej poszczególne miasta z obszarem funkcjonalnym, w tym: rozwój kolei aglomeracyjnej i zintegrowanych innych środków transportu,
- tworzenie wspólnej polityki przestrzennej dla gmin danego obszaru,
- wspieranie współpracy między gminami w zakresie planowania infrastruktury mieszkaniowej, usług publicznych i ochrony środowiska,
- rozwój infrastruktury społecznej w miejscowościach satelitarnych, by zapobiegać koncentracji funkcji,
- rozwój obszarów zielonych wokół głównych miast obszaru funkcjonalnego (zielone pierścienie) i korytarzy ekologicznych łączących je z otoczeniem,
- działania na rzecz poprawy jakości powietrza, w tym wymiana źródeł ogrzewania na ekologiczne oraz rozwój systemów monitorowania zanieczyszczeń,
- adaptacja do zmian klimatu, w tym inwestycje w retencję wodną oraz ochronę przed powodzią oraz minimalizujące efekty „miejskich wysp ciepła”,
- współpraca w ramach Europejskich Ugrupowań Współpracy Terytorialnej w zakresie innowacji, transportu i ochrony środowiska,
- wspieranie rozwoju innych sektorów gospodarki, takich jak technologie odnawialne, przemysł usługowy, turystyka czy rolnictwo ekologiczne,
- wprowadzenie nowoczesnych technologii i innowacyjnych rozwiązań, które minimalizują wpływ przemysłu na środowisko,
- rekultywacja terenów zdegradowanych przez działalność przemysłową i przekształcanie ich w tereny rekreacyjne lub inwestycyjne, tworzenie centrów

badawczo-rozwojowych, które promują innowacje technologiczne w różnych sektorach,

- współpraca z uczelniami i instytucjami naukowymi w celu rozwijania nowych technologii i produktów,
- wspieranie edukacji na poziomie lokalnym, aby dostosować umiejętności siły roboczej do nowych wymagań rynku pracy,
- tworzenie programów wsparcia dla małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP), w tym dotacji, ulg podatkowych i preferencyjnych kredytów,
- modernizacja i poprawa stanu technicznego budynków, dróg i innych elementów infrastruktury miejskiej,
- budowa terminali intermodalnych,
- budowa drogowych łączników aglomeracyjnych,
- modernizacja i rozwój szybkich połączeń kolejowych,
- wspieranie lokowania zamiejscowych oddziałów uczelni wyższych,
- organizacja transportu zbiorowego w oparciu o kolej i autobusowe linie dowozowe do głównych stacji kolejowych.

2. OSI Górskiego Obszaru Funkcjonalnego

Górski Obszar Funkcjonalny (GOF) określony został już w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (przyjętej Uchwałą Nr L/1790/18 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 20 września 2018 r.) oraz w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020 r.), gdzie ustalone zostały granice Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego (SOF), którego częścią jest strefa górską.

Dolnośląski Górski Obszar Funkcjonalny (GOF) cechuje się dużą wrażliwością na zaburzenia równowagi środowiskowej, szczególnie w zakresie relacji przestrzennych, przyrodniczych i krajobrazowych. Specyfika tego obszaru wymaga ostrożnej i przemyślanej polityki przestrzennej. W odpowiedzi na te wyzwania Zarząd Województwa Dolnośląskiego przyjął 26 marca 2024 r. uchwałę nr 8440/VI/24, określającą rekomendacje dla zrównoważonego rozwoju GOF.

Obszar ten już dziś dotyka depopulacja spowodowana ujemnym przyrostem naturalnym i odpływem ludności, co stanowi poważne wyzwanie rozwojowe dla wielu gmin, zwłaszcza górskich i peryferyjnych. Zjawisko to może w przyszłości utrudnić świadczenie podstawowych usług publicznych, dlatego wymaga wsparcia spójną polityką regionalną oraz przygotowania samorządów na skutki depopulacji i starzenia się społeczeństwa.

Zmiany klimatu dodatkowo zwiększają presję na GOF. Coraz częstsze ekstremalne zjawiska pogodowe, takie jak intensywne opady, fale upałów, powodzie czy osuwiska, szczególnie dotyczą obszary górskie. Wsparcie dla GOF powinno koncentrować się na adaptacji do zmian klimatu, ochronie zasobów wodnych, zwiększaniu retencji oraz zachowaniu i odtwarzaniu ekosystemów o kluczowym znaczeniu środowiskowym.

Zakres planowanych działań został szczegółowo określony w projekcie Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030+ w kształcie przyjętym przez Zarząd Województwa:

- wspieranie działań zmierzających do maksymalnego wykorzystania istniejącej zabudowy poprzez podnoszenie wartości użytkowych substancji mieszkaniowej,
- ograniczanie przeznaczania nowych terenów pod zabudowę w aktach planowania przestrzennego - lokalizowanie nowej zabudowy jako uzupełnienie istniejących układów osadniczych w sposób zapewniający ich ciągłość i zwartość oraz zachowanie walorów krajobrazowych i uwarunkowań kulturowych,
- uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego oraz wspieranie stosowania rozwiązań budowlanych zapewniających kontynuację charakterystycznych cech i tradycyjnych form architektury,
- wskazanie obszarów, które powinny zostać objęte formami ochrony przyrody lub zabytków w celu wzmocnienia ochrony wysokich walorów przyrodniczych, kulturowych i krajobrazowych,
- uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego oraz strategiach ponadlokalnych i gminnych rozbudowy i modernizacji infrastruktury teleinformatycznej, zapewniającej dostęp do szerokopasmowego kablowego internetu na terenach zwartej zabudowy,
- zaplanowanie i uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego systemu przewietrzania oraz systemu błękitno-zielonej infrastruktury,
- zaplanowanie i uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego strefy zieleni i rekreacji jako terenów z ograniczeniami zabudowy, predysponowanych do pełnienia funkcji przede wszystkim przyrodniczej, a dodatkowo rekreacyjno-wypoczynkowych,
- ograniczenie zjawiska „overtourismu” poprzez częściowe przekierowanie ruchu turystycznego z ośrodków najbardziej nim obciążonych (ośrodki presji turystycznej) do ośrodków predysponowanych do rozwoju turystyki,
- zmniejszenie presji turystycznej w ośrodkach najbardziej obciążonych ruchem turystycznym (ośrodki presji turystycznej), w szczególności sąsiadujących z parkami narodowymi,
- podkreślenie konieczności rozwiązania problemów obciążeń środowiskowych spowodowanych nadmierną ilością turystów i mieszkańców czasowych, m.in. poprzez wprowadzenie odpowiednich zapisów w ramach strategii i aktów planowania przestrzennego,
- zachowanie lub przywrócenie naturalnych stosunków wodnych, a także zwiększenie zdolności retencyjnych zlewni, poprzez renaturyzację cieków i zbiorników wodnych oraz zachowanie istniejących i odtworzenie zdegradowanych ekosystemów wodno-błotnych,
- uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego obszarów o najwyższej podatności wód podziemnych na zanieczyszczenie oraz obszarów zasilania wód leczniczych jako terenów, gdzie zachodzi konieczność realizacji zabudowy w oparciu

- o sieci wodno-kanalizacyjne ze względu na zwiększone zagrożenie migracji substancji szkodliwych z powierzchni terenu do poziomu wodonośnego,
- zachowanie i odtwarzanie bioróżnorodności obszarów wiejskich poprzez kształtowanie krajobrazu rolniczego z zachowaniem różnorodności ekosystemów oraz odchodzenie od wielkotowarowej produkcji rolnej na rzecz niskotowarowych małych gospodarstw rolnych,
  - zaplanowanie i uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego stref żywicielskich, w szczególności wokół miast powyżej 20 tys. mieszkańców jako elementów zagospodarowania gwarantujących bezpieczeństwo żywnościowe obszarów miejskich,
  - uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego terenów koncentracji budynków gospodarstw rolnych jako terenów predysponowanych do podtrzymania tradycyjnej działalności rolniczej i powiązanego z nią przetwórstwa związanego z wytwarzaniem produktów lokalnych i tradycyjnych, a także terenów dziedzictwa kulturowego zabudowy wiejskiej stanowiącej element krajobrazu rolniczego,
  - uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego obszarów zagrożonych suszą rolniczą jako obszarów z ograniczeniami lokalizowania terenów wielkotowarowej oraz wodochłonnej produkcji rolnej,
  - wspieranie ochrony wód i zwiększanie retencji w krajobrazie rolniczym, w tym rozbudowa mikroretencji w systemach melioracyjnych,
  - wspieranie działań restrukturyzacyjnych i rewitalizacyjnych (w tym odbudowa i rozbudowa infrastruktury technicznej miast i lokalnych ośrodków) prowadzących do odzyskania atrakcyjności GOF-u poprzez przywrócenie korzystnych warunków życia i podejmowania działalności gospodarczej oraz inwestycyjnej z wykorzystaniem istniejącego potencjału kulturowego i zachowaniem funkcji przyrodniczych obszaru,
  - wspieranie działań zmierzających do przywrócenia funkcji centrotwórczych centralnym częściom miejscowości,
  - budowanie odporności terenów na powódzie i susze poprzez wykorzystanie potencjału prewencyjnego planowania przestrzennego, m.in. dzięki uwolnieniu przestrzeni wzdłuż rzek i cieków spod trwałej zabudowy, odsuwaniu obwałowań w celu odzyskiwania naturalnych terenów zalewowych w dolinach rzek,
  - wzmocnienie funkcji wodochronnej lasów, zwłaszcza na obszarach zlewni górskich i wyżynnych, w tym systematyczna przebudowa drzewostanu właściwego dla danego obszaru w kierunku kreowania lasów odpornych na zmiany klimatyczne i podnoszących ich właściwości retencyjne oraz działania spowalniające odpływ wód przez las,
  - przeciwdziałanie wykluczeniu komunikacyjnemu obszaru przez wspieranie odbudowy i modernizacji zdekapitalizowanej i niekompletnej sieci dróg i połączeń kolejowych,
  - wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w aktywnym poszukiwaniu finansowania inwestycji infrastrukturalnych oraz form wsparcia mieszkańców,
  - aktywne przeciwdziałanie procesowi depopulacji m.in. poprzez poprawę lokalnej infrastruktury i warunków życia na obszarze GOF,

- wspieranie mieszkańców w zakresie poprawy warunków mieszkaniowych jako forma przeciwdziałania depopulacji,
- podtrzymanie starań o zapewnienie dostępności opieki formalnej nad dziećmi do 3 roku życia dla rodziców z każdej gminy,
- wspieranie rodzicielstwa m.in. przez budowanie pozytywnego wizerunku GOF jako miejsca do życia,
- aktywna stymulacja rynku pracy przez wspieranie podnoszenia kwalifikacji i zachęty do podejmowania aktywności zawodowej i gospodarczej.

3. OSI Obszarów Cennych Przyrodniczo (w tym uzdrowiska)

Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo określony został już w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 (utrzymany w aktualizacji wojewódzkiej strategii rozwoju) oraz w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020 r.).

Obszar funkcjonalny cenny przyrodniczo obejmuje określone obiekty, wśród których na terenie Gminy Lewin Kłodzki występują:

- a. obszary najwyższej ochrony tj. Park Krajobrazowy Gór Stołowych,
- b. obszary wysokiej ochrony tj. Obszary Natura 2000 – zostały one opisane w rozdziale dotyczącym ochrony przyrody,
- c. obszary uzupełniające tj. obszar chronionego krajobrazu i korytarze ekologiczne – zostały one opisane w rozdziale dotyczącym ochrony przyrody.

Ochrona tych obszarów jest niezbędna zarówno dla zachowania różnorodności przyrodniczej, jak i utrzymania wizerunku regionu jako atrakcyjnego turystycznie. Połączenie tych celów stanowi ważny element polityki rozwoju województwa i wymaga dbałości o cenne zasoby przyrodnicze oraz wzmacniania powiązań przyrodniczych i korytarzy ekologicznych.

Zakres działań wynikający z projektu Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030+ przyjętego przez Zarząd Województwa:

- wzmocnienie i rozszerzenie regionalnego systemu ochrony przyrody poprzez powoływanie nowych, powiększenie lub podwyższanie rangi dotychczasowych obszarów objętych ochroną prawną,
- ochrona szczególnie cennych zasobów krajobrazowych pełniących kluczową rolę w zachowaniu tożsamości regionalnej,
- rozwój infrastruktury zdrowotnej i rekreacyjnej: inwestycje w modernizację i rozbudowę obiektów uzdrowiskowych, takich jak sanatoria, spa, parki zdrojowe i inne miejsca rekreacyjne,
- promocja turystyki zdrowotnej – wspieranie działań promocyjnych mających na celu przyciąganie turystów zarówno krajowych, jak i zagranicznych zainteresowanych korzystaniem z usług uzdrowiskowych,
- ochrona środowiska naturalnego – działania na rzecz ochrony i poprawy jakości wód mineralnych, czystości powietrza oraz zachowania przyrodniczych walorów uzdrowiskowych terenów,

- współpraca z sektorem prywatnym – zacieśnianie współpracy między samorządami a prywatnymi przedsiębiorstwami działającymi w branży uzdrowiskowej w celu wspólnego rozwoju i promocji,
- innowacje i badania naukowe – wspieranie badań nad nowoczesnymi metodami leczenia i rehabilitacji oraz wprowadzanie innowacyjnych rozwiązań w obszarze usług zdrowotnych,
- podnoszenie kwalifikacji personelu – szkolenia i rozwój zawodowy dla pracowników sektora uzdrowiskowego, aby zapewnić wysoką jakość świadczonych usług,
- podejmowanie działań mających na celu zrównoważone zarządzanie zasobami naturalnymi i rozwój infrastruktury z poszanowaniem środowiska,
- podejmowanie działań ukierunkowanych na zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom poprzez kształtowanie zrównoważonych struktur przestrzennych, w których rozmieszczenie funkcji i zagospodarowanie terenu wspierają odporność na skutki zmian klimatu,
- podejmowanie działań na rzecz zwiększenia odporności obszarów rolnych na zmiany klimatu oraz promowanie zrównoważonych praktyk rolno-leśnych, w tym ochrony i przywracania lasów, a także innych ekosystemów, w tym wodozależnych i wysokoemisyjnych,
- podejmowanie działań ukierunkowanych na maksymalne zatrzymywanie wody deszczowej w miejscu opadu, w tym na zwiększenie powierzchni o potencjale retencyjnym zarówno w oparciu o retencję naturalną i krajobrazową, jak i odsunięcia zabudowy od wałów czy budowy suchych zbiorników retencyjnych w obszarach górskich,
- uwzględnienie ochrony obszarów o funkcji retencyjnej – naturalnej infiltracji wód opadowych do warstw wodonośnych, poprzez ograniczenie zabudowy tych terenów oraz uszczelniania nawierzchni.

9.3. OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY

Obowiązkowym elementem strategii rozwoju gminy jest wskazanie Obszarów Strategicznej Interwencji określonych w strategii rozwoju województwa. Na poziomie lokalnym wyznaczenie OSI jest fakultatywne. Gmina Lewin Kłodzki nie wyznaczyła obszarów strategicznej interwencji innych niż opisane w poprzednim rozdziale niniejszej strategii.

X. MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE

10.1. INFORMACJE OGÓLNE

W polityce europejskiej następuje przechodzenie od podejścia sektorowego do zintegrowanego podejścia terytorialnego. Znajduje to wyraz w ukierunkowaniu polityki

spójności na wykorzystanie wewnętrznych potencjałów terytoriów określonych funkcjonalnie, współpracę na poziomie lokalnym pomiędzy partnerami z obszarów miejskich i wiejskich, integrację działań publicznych w wymiarze przestrzennym oraz wielopoziomowy system zarządzania.

Podjęcie to zostało odzwierciedlone w głównym dokumencie strategicznym w dziedzinie zagospodarowania przestrzennego Polski, tj. w **Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030)**. Założeniem tego dokumentu jest, że podobny zestaw działań o charakterze zintegrowanym powinien być kierowany do obszarów charakteryzujących się wspólnymi cechami geograficznymi, społeczno-gospodarczymi i przestrzennymi, nazwanych obszarami funkcjonalnymi.

Zgodnie z definicją wprowadzoną w KPZK 2030, Miejski Obszar Funkcjonalny to układ osadniczy ciągły przestrzennie, złożony z odrębnych administracyjnie jednostek (gmin miejskich, wiejskich i miejsko-wiejskich) i składający się ze zwartego obszaru miejskiego oraz powiązanej z nim funkcjonalnie strefy zurbanizowanej.

Prowadzenie polityki wobec miejskich obszarów funkcjonalnych, a szczególnie wobec MOF ośrodków wojewódzkich, jest bardzo ważne dla polityki rozwoju, ponieważ przeciwdziała nierównościom w poziomie ich zagospodarowania, pozwala na trafniejsze definiowanie ich potencjałów rozwojowych oraz na kompleksowe rozwiązywanie konfliktów występujących na ich terenie.

10.2. MIEJSKIE OBSZARY FUNKCJONALNE W WOJEWÓDZTWIE DOLNOŚLĄSKIM

Miejskie obszary funkcjonalne, w tym **Południowy Obszar Funkcjonalny** do którego należy Gmina Lewin Kłodzki, stanowią kluczowy element systemu osadniczego województwa dolnośląskiego. Integrują one miasta z ich otoczeniem w spójne struktury przestrzenne, a ich właściwe planowanie i zarządzanie są niezbędne dla wzmacniania potencjału rozwojowego miast oraz zrównoważonego kształtowania relacji miejskich, podmiejskich i wiejskich.

W będącej na ukończeniu Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030+ sformułowano poniższe ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej na poziomie lokalnym dla jednostek samorządów terytorialnych w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych i ich miast rdzeni:

- przygotowanie i wdrażanie strategii zintegrowanego rozwoju miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF) z uwzględnieniem regionalnych celów i zasad,
- planowanie i rozwój sieci osadniczej MOF jako zintegrowanego systemu współpracujących i wzajemnie uzupełniających się ośrodków miejskich, powiązanych funkcjonalnie i oferujących komplementarne usługi dla mieszkańców, zgodnie z jednolitą, spójnie opracowaną strategią rozwoju,
- opracowanie jednego całościowego systemu błękitno-zielonej infrastruktury (uwzględniającego uwarunkowania hydrologiczne terenu oraz przy zachowaniu zasad modelu gospodarki o obiegu zamkniętym) oraz zintegrowanego systemu jej

- monitoringu i zarządzania, jako elementu budowania odporności całego MOF oraz adaptowania się do zmian klimatycznych,
- skoordynowanie spójnego i bezpiecznego systemu tras rowerowych we wszystkich MOF-ach zintegrowanego z transportem zbiorowym, stanowiącego wsparcie dla systemu transportowego województwa dolnośląskiego,
  - realizacja działań mających za cel spadek udziału transportu indywidualnego w MOF na rzecz transportu zbiorowego wraz z wdrożeniem rozwiązań integrującymi ruch pieszki, rowerowy, różne środki transportu zbiorowego oraz transport indywidualny,
  - planowanie przestrzenne uwzględniające ciągłość założeń infrastrukturalnych oraz środowiskowych na styku granic administracyjnych oraz wspólne zarządzanie przestrzenią umożliwiające integrację oraz łączenie funkcji komplementarnych w przestrzeni w celu zmniejszenia kosztów funkcjonowania infrastruktury komunalnej i podniesienia jakości życia mieszkańców,
  - prowadzenie polityki przestrzennej z uwzględnieniem ochrony terenów otwartych i terenów zielonych wokół miast rdzeniowych i na terenach ościennych,
  - podejmowanie rozwiązań klastrowych i systemowych w skali całego miejskiego obszaru funkcjonalnego w kluczowych kwestiach infrastrukturalnych, takich jak gospodarka odpadami, ciepłownictwo i energetyka, celem optymalizacji kosztów, poprawy efektywności, zwiększenia zrównoważenia środowiskowego oraz zapewnienia spójności działań w ramach całego obszaru.

Gmina Lewin Kłodzki Powiat Kłodzki oraz inne gminy i powiaty przystąpiły do porozumienia gminno-powiatowego w ramach **Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych Południowego Obszaru Funkcjonalnego**, zwanych dalej ZIT POF.⁴⁰ Więcej informacji w tym zakresie przedstawiono w **Diagnozie**.

Górski Obszar Funkcjonalny (GOF) określony został w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 przyjętej 20 września 2018 r. przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego⁴¹, także w Planie zagospodarowania przestrzennego województwa dolnośląskiego (2020 r.), gdzie ustalone zostały granice Sudeckiego Obszaru Funkcjonalnego oraz granice strefy górskiej będącej częścią. Obowiązek wyznaczenia GOF-u w planie województwa wynikał z przepisów ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a także z zapisów KPZK 2030, obowiązujących do 13 listopada 2020 r.

Jednocześnie informacja o Górskim Obszarze Funkcjonalnym została zamieszczona również w obecnie procedowanej w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030+. Zauważono, że postępujące przekształcanie terenów GOF, obejmujące m.in. zabudowę korytarzy ekologicznych, utratę gruntów rolnych, zanikanie stref buforowych lasów oraz

---

⁴⁰ Opracowano na podstawie <https://bip.powiat.klodzko.pl/download/attachment/12677/uchwala-nr-iii142023-w-sprawie-wyrazenia-zgody-na-zawarcie-porozumienia-gminno-powiatowego-w-ramach-zintegrowanych-inwestycji-terytorialnych-poludniowego-obszaru-funkcjonalnego.pdf>

⁴¹ Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030 dostępna jest na stronie https://umwd.dolnyslask.pl/fileadmin/user_upload/Rozwoj_regionalny/SRWD_2030.pdf

ograniczenie naturalnej retencji, prowadzi do degradacji struktur przyrodniczych i przestrzennych. Sytuacja ta wymaga pilnych działań na rzecz efektywnego wykorzystania terenów już zurbanizowanych oraz ograniczenia zabudowy terenów otwartych. Szczegółowe rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej zawarte zostały w Uchwale Nr 8440/VI/24 Zarządu Województwa Dolnośląskiego z dnia 26 marca 2024 r. w sprawie przyjęcia „Rekomendacji dla planowania rozwoju w Górskim Obszarze Funkcjonalnym”.

Jednocześnie Samorząd Województwa sformułował w ww. uchwale ustalenia i rekomendacje w zakresie polityki przestrzennej na poziomie lokalnym, obejmujące w szczególności: ograniczanie przeznaczania nowych terenów pod zabudowę, lokalizowanie nowej zabudowy jako uzupełnienie istniejących układów osadniczych, w sposób zapewniający ich ciągłość i zwartość, na zasadzie wypełniania luk, realizacji zabudowy w bezpośrednim sąsiedztwie terenów zainwestowanych, z zachowaniem walorów krajobrazowych i architektonicznych, a także zaplanowanie i uwzględnienie w aktach planowania przestrzennego oraz strategiach ponadlokalnych i gminnych:

- rozbudowy i modernizacji infrastruktury teleinformatycznej, zapewniającej dostęp do szerokopasmowego, kablowego internetu na terenach zwartej zabudowy,
- systemu przewietrzania oraz systemu błękitno-zielonej infrastruktury,
- wykorzystanie potencjału prewencyjnego planowania przestrzennego poprzez ograniczenie zabudowy terenów dolin rzecznych i terenów zalewowych ze względów bezpieczeństwa powodziowego,
- strefy zieleni i rekreacji, jako terenów z ograniczeniami zabudowy, predysponowanych do pełnienia funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych, stanowiących zielone pierścienie wokół terenów zwartej zabudowy.

Gmina Lewin Kłodzki to ośrodek presji turystycznej w sąsiedztwie parków narodowych.

Rozwój turystyki na obszarze GOF powinien być prowadzony w sposób zrównoważony, z uwzględnieniem ograniczonej chłonności środowiska i krajobrazu. Należy dążyć do ograniczenia koncentracji ruchu turystycznego i inwestycyjnego w ośrodkach nadmiernie obciążonych, w szczególności zlokalizowanych w sąsiedztwie parków narodowych, oraz do częściowego przekierowania ruchu turystycznego do obszarów predysponowanych do jego rozwoju.

Polityka przestrzenna powinna wspierać rozwój i modernizację infrastruktury turystycznej wyłącznie w skali dostosowanej do zdolności przyjęcia ruchu turystycznego bez degradacji zasobów przyrodniczych i pogorszenia jakości życia mieszkańców. W dokumentach planistycznych i strategicznych należy wprowadzać zapisy ograniczające negatywne oddziaływania środowiskowe wynikające z nadmiernej liczby turystów i użytkowników czasowych.

W ośrodkach zidentyfikowanych jako przeciążone turystycznie rekomenduje się racjonalne zarządzanie istniejącą infrastrukturą oraz ograniczenie lokalizacji nowych obiektów zakwaterowania do zabudowy o niskiej intensywności.

W związku z narastającym i zróżnicowanym terytorialnie deficytem oraz nadmiarem wody na obszarze GOF konieczne jest prowadzenie zintegrowanej i racjonalnej gospodarki wodnej. Działania powinny zmierzać do osiągnięcia i utrzymania dobrego stanu wód powierzchniowych i podziemnych, w tym ich potencjału ekologicznego, oraz do ograniczania skutków zagrożeń naturalnych, takich jak susze, powódzie i fale upałów. Samorząd Województwa powinien wspierać tworzenie obszarów ochronnych Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, dla których niezbędne jest wprowadzenie szczegółowych ograniczeń w zakresie zabudowy i użytkowania terenu.

Do priorytetowych kierunków polityki przestrzennej na poziomie regionalnym i lokalnym należy zaliczyć zachowanie lub przywracanie możliwie naturalnych stosunków wodnych oraz zwiększanie retencji zlewni, w szczególności poprzez renaturyzację cieków i zbiorników wodnych, ochronę i odtwarzanie ekosystemów wodno-błotnych oraz terenów o właściwościach retencyjnych. Niezbędne jest również podejmowanie działań ograniczających skutki powodzi błyskawicznych poprzez spowalnianie i zatrzymywanie odpływu wód powierzchniowych ze zlewni górskich i wyżynnych.

Na poziomie lokalnym rekomenduje się uwzględnianie w dokumentach planistycznych obszarów o wysokiej podatności wód podziemnych na zanieczyszczenia oraz obszarów zasilania wód leczniczych, z jednoczesnym wprowadzaniem wymogu realizacji zabudowy w oparciu o systemy zbiorczej kanalizacji sanitarnej i wodociągowej.

Rolnictwo w GOF powinno wspierać ochronę środowiska, zachowanie bioróżnorodności i wartości krajobrazowych, ograniczać erozję gleb, chronić zasoby wodne oraz wspierać rozwój turystyki (w szczególności agroturystyki) i podtrzymywać tożsamość kulturową wsi. Priorytetem jest rozwój niskotowarowego rolnictwa opartego na lokalnej przedsiębiorczości i zapewniającego bezpieczeństwo żywnościowe. Należy dążyć do koncentracji terenów koncentracji budynków gospodarstw rolnych oraz uwzględnić obszary zagrożone suszą rolniczą jako tereny z ograniczeniami lokalizowania wielkotowarowej oraz wodochłonnej produkcji rolnej.

Wyludnianie się GOF powoduje spadek atrakcyjności centrów miejscowości, konflikty przestrzenne i degradację zabudowy. Polityka przestrzenna Samorządu Województwa powinna wspierać kompleksową odnowę miejscowości poprzez adaptację istniejących zasobów do zmieniających się potrzeb społeczności, uwzględniając kwestie przestrzenne i demograficzne.

Powiązania transportowe ośrodków GOF powinny wspierać integrację funkcjonalną regionu oraz zwiększać korzystanie z publicznego transportu zarówno w codziennych podróżach mieszkańców, jak i w ruchu turystycznym. Samorząd Województwa będzie wspierał rozwój systemu transportowego obejmującego infrastrukturę kolejową, drogową, rowerową oraz węzły przesiadkowe umożliwiające zmianę środka transportu.

Na poziomie lokalnym ustala się uwzględnianie w planach przestrzennych i strategiach ponadlokalnych lokalizacji węzłów przesiadkowych powiązanych z dworcami i stacjami kolejowymi, z integracją transportu autobusowego, samochodowego, rowerowego oraz pieszych dojść.

XI. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

11.1. SYSTEM REALIZACJI STRATEGII

Instrumenty służące do zarządzania strategią rozwoju można podzielić na instrumenty prawne, finansowe, społeczne oraz strukturalne.

Instrumentami prawnymi są wszystkie konkretne rozwiązania ukierunkowane na osiągnięcie celu strategicznego, z których samorząd Gminy Lewin Kłodzki może korzystać i jednocześnie mają one odniesienie prawne – wynikają z obowiązujących przepisów prawnych. Instrumenty prawne dają jednostkom samorządu terytorialnego i instytucjom działającym w zakresie polityki rozwoju możliwość nałożenia określonych obowiązków i postanowień na podmioty. Do instrumentów prawnych zalicza się uchwały zatwierdzające miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego (dające możliwość stworzenia dogodnych terenów inwestycyjnych pod działalność gospodarczą).

Posiadanie odpowiednich środków finansowych (**instrumentów finansowych**) na realizację strategii jest niezbędnym warunkiem wdrożenia polityk rozwoju. Gmina posiada środki własne, korzysta z dofinansowania zewnętrznego (np. wspólnotowego, krajowego, wojewódzkiego). Może korzystać również z instrumentów finansowych takich jak preferencyjne kredyty, pożyczki, umorzenia płatności wobec budżetu państwa i funduszy ekologicznych (np. WFOŚiGW), zwolnień i ulg podatkowych.

Uzgodnienia ze społeczeństwem (**instrumenty społeczne**) poprzez udział społeczeństwa w podejmowaniu decyzji i uchwalaniu dokumentacji są z kolei ważnym elementem skutecznego zarządzania, opartego o zasady zrównoważonego rozwoju i uwzględnianie racji społecznych.

Do **instrumentów strukturalnych** należą wszelkie programy np. program ochrony środowiska, program opieki nad zabytkami, plan gospodarki niskoemisyjnej, plan zaopatrzenia w ciepło, energię i paliwa gazowe i to one wytyczają główne tendencje i kierunki działań w ramach rozwoju gospodarczego, społecznego, infrastrukturalnego i ochrony środowiska.

11.2. MONITORING WDRAŻANIA STRATEGII

W procesie wdrażania strategii ważna jest kontrola przebiegu tego procesu oraz ocena stopnia realizacji zadań w niej wyznaczonych z punktu widzenia osiągnięcia założonych celów. Z tego względu ważne jest wyznaczenie systemu monitorowania, na podstawie którego będzie możliwe dokonanie oceny procesu wdrażania oraz będą mogły być dokonane modyfikacje strategii.

Za **wdrażanie strategii** rozwoju odpowiedzialny jest Wójt Gminy Lewin Kłodzki, w dalszej kolejności odpowiednie komórki urzędu gminy, jednostki podległe, a także inne podmioty wg kompetencji. Głównym zadaniem Wójta jest realizowanie zadań własnych gminy

oraz zabieganie o realizację zadań u innych podmiotów, współpraca na poziomie międzygminnym, powiatowym i wyższego szczebla.

Wójt wyznacza Koordynatora ds. Strategii, który będzie zarządzał całym procesem wdrażania i monitorował działania. Koordynator zapewni:

- wsparcie merytoryczne przy realizacji i ewaluacji strategii,
- wsparcie merytoryczne przy podejmowaniu decyzji strategicznych,
- poszukiwanie nowych źródeł finansowania,
- koordynację prac poszczególnych komórek urzędu gminy w celu sprawnej realizacji strategii,
- upowszechnianie założeń strategii wśród mieszkańców,
- koordynację przygotowania okresowych sprawozdań z realizacji strategii.

Proponuje się, aby **raporty z realizacji strategii** były przygotowywane w okresach dwuletnich. **Rokiem bazowym jest 2024** – w oparciu o dane za ten właśnie rok dokonywano analiz i sporządzono w 2025 r. projekt strategii. Pierwszym rokiem faktycznego obowiązywania strategii rozwoju będzie 2026. Zatem pierwsze dwulecie obejmie lata 2026-2027, a raport za te lata powinien zostać opracowany w 2028 r. Oczywiście nic nie stoi na przeszkodzie, aby wójt w porozumieniu z Koordynatorem ds. Strategii zdecydowali o raportowaniu postępów w realizacji strategii w krótszych okresach raportowania.

Raporty z realizacji strategii rozwoju przekazywane będą Radzie Gminy Lewin Kłodzki, której zadaniem będzie:

- analizowanie postępów wdrażania strategii,
- akceptacja sprawozdań z realizacji strategii,
- wsparcie merytoryczne w zakresie decyzji o zakresie realizowanych zadań podejmowanych przez wójta,
- uwzględnienie zadań zaplanowanych do realizacji przy przyjmowaniu budżetu gminy oraz wieloletnich prognoz finansowych,
- proponowanie kierunków zmian i przyjmowanie aktualizacji strategii jeśli zajdzie taka potrzeba.

Monitoring strategii powinien dostarczać informacji o efektach wszystkich działań na rzecz rozwoju jednostki i może być traktowany jako podstawa do oceny całej polityki rozwoju. Jest jednym z najważniejszych kryteriów, na podstawie których tworzona jest nowa polityka.

W miarę możliwości, sprawozdawczość warto oprzeć również o raport z realizacji poszczególnych działań, przygotowywany np. przez wskazany podmiot koordynujący, na podstawie informacji własnych oraz otrzymanych od partnerów realizacyjnych i podmiotów zaangażowanych. W takim przypadku będą oni proszeni o przedstawienie okresowych raportów z realizacji własnych działań, określonych w strategii, najlepiej z wykorzystaniem ustandaryzowanego formularza sprawozdawczego (ankiety).

Niezależnie od proponowanego sposobu raportowania strategii rozwoju, coroczna realizacja zadań wynikać będzie z obowiązującej już sprawozdawczości, którą Gmina Lewin Kłodzki realizuje m.in. poprzez opracowanie raportów o stanie Gminy oraz wykonanie rocznych sprawozdań z wykonania budżetu.

Monitoring polegać będzie na systematycznym zbieraniu oraz analizowaniu ilościowych i jakościowych informacji na temat wdrażanych projektów, a także założonych celów strategii na podstawie danych gromadzonych i przekazywanych przez poszczególne komórki urzędu gminy, jednostki organizacyjne oraz inne instytucje zewnętrzne i podmioty realizujące projekty na obszarze gminy i/lub będące partnerami w realizacji określonych działań.

Niezbędne jest, aby prowadzona komunikacja społeczna objęła swym zasięgiem wszystkie grupy społeczeństwa. Bardzo ważną sprawą jest właściwe, rzetelne i odpowiednio wcześniejsze informowanie tych mieszkańców, których planowane inwestycje będą dotyczyły w sposób bezpośredni. Podmioty zajmujące się rozwojem lokalnym oraz podmioty gospodarcze nie mogą dopuścić do zaistnienia sytuacji, kiedy to mieszkańcy dowiadują się o planowanych zamierzeniach z „innych” źródeł np. z prasy. W takim przypadku wielokrotnie zajmą oni postawę negatywną w stosunku do planowanej inwestycji.

11.3. EWALUACJA STRATEGII I JEJ AKTUALIZACJA

Ewaluacja gminnej strategii rozwoju jest procesem systematycznej oceny realizacji celów, skuteczności działań oraz ich wpływu na rozwój społeczno-gospodarczy i środowiskowy. Jej celem jest zapewnienie ciągłego doskonalenia polityki rozwoju, umożliwienie korekty działań i zwiększenie efektywności wydatkowania środków publicznych.

Ewaluacja zadań zawartych w strategii rozwoju zostanie podzielona na dwie części:

1. Ex-ante (przed przyjęciem strategii) jest to procedura stanowiąca instrument ułatwiający podejmowanie spójnych decyzji. Polega na próbie znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy działania zakładane w ramach strategii przyniosą zakładane efekty przy użyciu posiadanych instrumentów i zasobów. Ocena ta została przeprowadzona w trakcie opracowywania strategii, przed jej przyjęciem.
2. On-going (na bieżąco) – instrument obserwacji prowadzonej przez Koordynatora ds. Strategii, który będzie przygotowywał sprawozdanie z realizacji strategii (raport z monitoringu niniejszej strategii). Raport taki będzie wykonywany raz na 2 lata. Częściej, bo raz w roku opracowywane będą raporty o stanie gminy oraz sprawozdania z wykonania gminnego budżetu, co można traktować jako raporty cząstkowe.

Strategia rozwoju ma formułę otwartą. Oznacza to, że w przypadku istotnych zmian uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych, w tym uwarunkowań społecznych, gospodarczych, przestrzennych czy klimatyczno-środowiskowych możliwa będzie jej **aktualizacja**.

Aktualizacja strategii rozwoju będzie również możliwa w przypadku pojawienia się nowych, znaczących możliwości finansowania inwestycji, które będą dawały możliwości do zaplanowania zadań, których ujęcie w niniejszej strategii nie było możliwe z powodu ograniczeń budżetowych.

Rada Gminy będzie mieć za zadanie analizowanie i zatwierdzanie wniosków o zmianę treści dokumentu, a także jego aktualizację poprzez podjęcie stosownej uchwały.

Nie ogranicza się grona osób, które mogą wystąpić z wnioskiem o aktualizację strategii. Bez wątplenia taką możliwość ma Wójt, Rada Gminy, Koordynator ds. Strategii, ale również interesariusze strategii rozwoju. Każdy wniosek będzie rozpatrywany indywidualnie.

11.4. WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

Strategia Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030 pełni rolę głównego dokumentu strategicznego szczebla gminnego. Przedstawia kluczowe kierunki rozwoju w czterech sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej. W związku z tym musi poruszać w pewnym stopniu ogólności szereg tematów, których uszczegółowieniem będą dokumenty wykonawcze.

Tymi dokumentami są m.in.

- program ochrony środowiska,
- program usuwania azbestu,
- plan gospodarki niskoemisyjnej,
- plany / strategie w zakresie zrównoważonego transportu i elektromobilności,
- założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe,
- wieloletni program gospodarowania mieszkaniowym zasobem gminy,
- program opieki nad zabytkami,
- gminne programy wspierania polityki społecznej.

Rekomenduje się, aby dokumenty wykonawcze:

1. Zawierały nawiązanie do niniejszej strategii rozwoju, a jeśli to możliwe wskazywały w jaki sposób konkretny dokument wykonawczy nawiązuje do celu / celów zapisanych w strategii rozwoju.
2. Odnosiły się do konkretnych podstaw prawnych lub formalnych.
3. Były sporządzane w sposób zwięzły, treściwy, z należytą starannością.
4. Zostały napisane językiem zrozumiałym dla przeciętnego odbiorcy, a jeśli to niemożliwe, aby zawierały streszczenie w języku niespecjalistycznym. Proponuje się także rozwinięcie użytych skrótów przynajmniej raz przy ich pierwszym użyciu lub sporządzenie wykazu skrótów wraz z ich rozwinięciem.
5. Cechowały się aktualnością, co oznacza, że powinny być opracowane na podstawie aktualnych danych z weryfikowanych źródeł.
6. Były kierowane do publicznego wglądu po ich opracowaniu, a końcowo w sposób przystępny były zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Gminy Lewin Kłodzki w sposób zgodny z przepisami dotyczącymi dostępności cyfrowej.
7. Były nie tylko zgodne z obowiązującym prawem, ale odpowiadały również najlepszej dostępnej wiedzy i praktyce w ich opracowaniu. Oznacza to, że oprócz spełnienia warunków formalnych, powinny być użyteczne w praktyce.

8. Zawierały harmonogram realizacji zadań, możliwe sposoby finansowania i podmioty odpowiedzialne za realizację zadań.
9. Cechowały się elastycznością, czyli pozwalały na aktualizację zamierzeń w miarę zmieniających się warunków.

XII. RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

12.1. FINANSE GMINY LEWIN KŁODZKI – ANALIZA STANU OBECNEGO

Klasyfikacja budżetowa to system usystematyzowanego podziału dochodów i wydatków budżetowych, stosowany w Polsce. Służy do ewidencji, planowania i analizy finansów publicznych. Główny Urząd Statystyczny jest odpowiedzialny za jej prowadzenie i aktualizację.

Klasyfikacja budżetowa dzieli wydatki i dochody na działy, rozdziały i paragrafy.

Działy to ogólne kategorie działalności, np. oświata, kultura, ochrona zdrowia. Rozdziały stanowią bardziej szczegółowy podział, np. w dziale "Oświata i wychowanie" mogą być rozdziały dotyczące szkolnictwa podstawowego, średniego, wyższego. Paragrafy to najniższy poziom klasyfikacji, określający konkretne rodzaje dochodów i wydatków, np. wynagrodzenia, zakupy materiałów i energii, dotacje.

Klasyfikacja budżetowa jest istotna dla:

- sprawozdawczości budżetowej: umożliwia jednolite ujmowanie operacji finansowych w budżecie państwa, samorządów i innych jednostek sektora finansów publicznych,
- analiz finansowych - pozwala na porównywanie danych z różnych okresów i jednostek, identyfikowanie trendów i problemów w finansach publicznych,
- planowania budżetowego - pomaga w ustalaniu priorytetów wydatkowych i planowaniu dochodów,
- kontroli finansowej - umożliwia sprawdzanie prawidłowości wydatkowania środków publicznych.

Klasyfikacja budżetowa jest regularnie aktualizowana przez GUS, aby odzwierciedlać zmieniające się potrzeby i uwarunkowania w finansach publicznych.

W tabelach przedstawiono **dochody i wydatki budżetu Gminy Lewin Kłodzki** w latach 2020-2024 według danych GUS. Uwzględniono wszystkie działy budżetowe wykazane w sprawozdawczości, co składa się na sumę dochodów i wydatków.

W zakresie **dochodów** Gminy Lewin Kłodzki zaznacza się wyraźny ich wzrost. W roku 2020 suma dochodów wyniosła 14 804 978,16 zł, natomiast w roku 2024 było to już 29 039 734,47 zł.

W tabeli podano średni udział dochodów w dziale budżetowym w ogóle dochodów w latach 2020-2024.

Tabela 23. Dochody budżetowe Gminy Lewin Kłodzki wg działów budżetowych w ujęciu wieloletnim

Dział budżetowy	Średni udział dochodów według działów w ogólnej kwocie dochodów w latach 2020-2024
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	0,72
Dział 020 - Leśnictwo	0,48
Dział 050 - Rybołówstwo i rybactwo	0,01
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,82
Dział 600 - Transport i łączność	27,42
Dział 630 - Turystyka	0,81
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	4,70
Dział 710 - Działalność usługowa	0,02
Dział 750 - Administracja publiczna	1,22
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,09
Dział 752 - Obrona narodowa	>0,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,57
Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem	15,51
Dział 758 - Różne rozliczenia	24,51
Dział 801 - Oświata i wychowanie	0,74
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,01
Dział 852 - Pomoc społeczna	2,61
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1,31
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	0,05
Dział 855 - Rodzina	7,17
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	5,51
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	4,74
Dział 926 - Kultura fizyczna	>0,00
SUMA	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

W zakresie **wydatków** Gminy Lewin Kłodzki również zaznacza się wyraźny ich wzrost. W roku 2020 suma wydatków wyniosła 14 864 473,60 zł, natomiast w roku 2024 było to już 29 721 721,88 zł. W tabeli podano średni udział wydatków w danym dziale budżetowym w ogóle wydatków w latach 2020-2024.

Tabela 24. Wydatki budżetowe Gminy Lewin Kłodzki wg działów budżetowych w ujęciu wieloletnim

Dział budżetowy	Średni udział wydatków według działów w ogólnej kwocie wydatków w latach 2020-2024
Dział 010 - Rolnictwo i łowiectwo	3,04
Dział 020 - Leśnictwo	0,21
Dział 050 - Rybołówstwo i rybactwo	>0,00
Dział 400 - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę	0,99
Dział 600 - Transport i łączność	34,11

Dział budżetowy	Średni udział wydatków według działów w ogólnej kwocie wydatków w latach 2020-2024
Dział 630 - Turystyka	1,08
Dział 700 - Gospodarka mieszkaniowa	2,96
Dział 710 - Działalność usługowa	0,28
Dział 750 - Administracja publiczna	12,57
Dział 751 - Urzędy naczelnych organów władzy państwowej, kontroli i ochrony prawa oraz sądownictwa	0,09
Dział 752 - Obrona narodowa	>0,00
Dział 754 - Bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	1,89
Dział 757 – Obsługa długu publicznego	0,19
Dział 801 - Oświata i wychowanie	12,59
Dział 851 - Ochrona zdrowia	0,13
Dział 852 - Pomoc społeczna	5,29
Dział 853 - Pozostałe zadania w zakresie polityki społecznej	1,25
Dział 854 - Edukacyjna opieka wychowawcza	0,07
Dział 855 - Rodzina	7,60
Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska	7,56
Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego	7,92
Dział 926 - Kultura fizyczna	0,18
SUMA	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

W tabeli podano średni udział wydatków danego rodzaju w ogóle wydatków w latach 2020-2024.

Tabela 25. Wydatki budżetowe Gminy Lewin Kłodzki w podziale na wydatki bieżące i majątkowe w ujęciu wieloletnim

Rodzaj wydatków	Średni udział wydatków według rodzajów w ogólnej kwocie wydatków w latach 2020-2024
wydatki majątkowe ogółem	49,62
wydatki majątkowe inwestycyjne	49,62
wydatki bieżące ogółem	50,38
wydatki bieżące na wynagrodzenia	18,24
wydatki bieżące na pochodne od wynagrodzeń	3,32
wydatki bieżące na zakup materiałów i usług	13,61
dotacje ogółem	1,43
świadczenia na rzecz osób fizycznych	11,59
wydatki bieżące jednostek budżetowych ogółem	37,16
wydatki na obsługę długu (obsługa długu publicznego bez wypłat z tytułu gwarancji i poręczeń)	0,19
wydatki ogółem	100,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

12.2. RAMY FINANSOWE REALIZACJI STRATEGII ROZWOJU

Skuteczne wdrażanie zaplanowanych działań nierozzerwalnie wiąże się z koniecznością wydatkowania środków finansowych. Zadania związane z rozwojem infrastruktury komunikacyjnej, wodociągowej, kanalizacyjnej, budową nowych obiektów czy znaczącą modernizacją istniejących budynków wymagają bardzo dużych nakładów finansowych.

W **Diagnozie** sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej (...) przygotowanej w celu opracowania niniejszej strategii rozwoju przeanalizowano dane dotyczące dochodów i wydatków Gminy Lewin Kłodzki za lata 2020-2024, tj. ostatnie pięciolecie. Uwzględniono wszystkie działy budżetowe wykazane w sprawozdawczości, co składa się na sumę dochodów i wydatków.

Najważniejsza jest informacja o znacznym wzroście dochodów i wydatków, co należy uwzględnić przy planowaniu zadań. Realizacja celów strategicznych w kolejnych latach bez wątplenia będzie wymagała coraz wyższych nakładów budżetowych, a odkładanie zadań w czasie może prowadzić do konieczności ich ponownej wyceny.

Stwierdzono, że **najwyższy udział** procentowy w badanym pięcioleciu **miały dochody** w następujących działach budżetowych:

- Dział 600 - Transport i łączność,
- Dział 756 - Dochody od osób prawnych, od osób fizycznych i od innych jednostek nieposiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem,
- Dział 758 - Różne rozliczenia,
- Dział 855 – Rodzina.

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego **wysokość dochodów budżetu Gminy Lewin Kłodzki w przeliczeniu na jednego mieszkańca** była następująca:

- 7 477,26 zł w 2020 r.,
- 9 050,37 zł w 2021 r.,
- 9 367,23 zł w 2022 r.,
- 17 489,94 zł w 2023 r.,
- 14 801,09 zł w 2024 r.

Statystyki wieloletnie przedstawiono w **Diagnozie**. Podano również średni udział dochodów w dziale budżetowym w ogóle dochodów w analizowanych latach.

Najwyższy udział procentowy w badanym pięcioleciu miały wydatki w następujących działach budżetowych:

- Dział 600 - Transport i łączność,
- Dział 750 - Administracja publiczna,
- Dział 801 - Oświata i wychowanie,
- Dział 855 – Rodzina,
- Dział 900 - Gospodarka komunalna i ochrona środowiska,
- Dział 921 - Kultura i ochrona dziedzictwa narodowego.

Statystyki wieloletnie przedstawiono w **Diagnozie**. Podano również średni udział wydatków danego rodzaju w ogóle wydatków w analizowanych latach.

Udział wydatków inwestycyjnych Gminy Lewin Kłodzki w ogólnej sumie wydatków wyniósł:

- 35,3 % w 2020 r.,
- 28,1 % w 2021 r.,
- 35,7 % w 2022 r.,
- 69,1 % w 2023 r.,
- 52,4 % w 2024 r.

Ogólną sumę dochodów i wydatków budżetowych Gminy Lewin Kłodzki, a także różnicę pomiędzy dochodami i wydatkami w poszczególnych latach oraz średnią za ostatnie pięcioletnie przedstawiono w tabeli.

Tabela 26. Dochody i wydatki Gminy Lewin Kłodzki w ujęciu lat 2020-2024 - zrealizowane

Rok	Dochody (zł)	Wydatki (zł)	Różnica (zł)
2020	14 804 978,16	14 864 473,60	-59 495,44
2021	17 901 634,31	14 397 671,85	3 503 962,46
2022	18 359 771,88	18 811 908,66	-452 136,78
2023	34 315 260,25	36 189 882,35	-1 874 622,10
2024	29 039 734,47	29 721 721,88	-681 987,41
Średnia za lata 2020-2024	22 884 275,81	22 797 131,67	87 144,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego - BDL GUS

Z danych zebranych w tabeli wynika, że:

- kwota dochodów Gminy Lewin Kłodzki osiągniętych w 2024 r. stanowi około 196 % kwoty dochodów osiągniętych w 2020 r. – wzrost o 96 %, czyli średnio 24 % rocznie,
- kwota wydatków zrealizowanych przez Gminę Lewin Kłodzki w 2024 r. stanowi około 200 % kwoty wydatków zrealizowanych w 2020 r. – wzrost o 100 %, czyli średnio prawie 25 % rocznie.

Wieloletnia Prognoza Finansowa Gminy Lewin Kłodzki na lata 2026-2029 zakłada, że **dochody** ukształtują się na poziomie 26,8 mln zł w 2026 r. oraz około 18,4-19,2 mln zł rocznie w latach 2027-2029. Ujęto jednak głównie dochody bieżące, natomiast w rubryce „dochody majątkowe” w roku 2026 założono dochody majątkowe w wysokości 9,5 mln zł, natomiast w latach 2027-2029 w wysokości 0,5-1,9 mln zł. Takie założenia wynikają z braku możliwości oszacowania wpływów majątkowych w latach przyszłych. Zauważyć jednak należy, że ten rodzaj dochodów w latach 2020-2025 przynosił wpływy na poziomie od 3,1-19,9 mln zł.⁴²

Po stronie **wydatków**, w Wieloletniej Prognozie Finansowej założono, że wyniosą one 26,9 mln zł w 2026 r. oraz około 18,4-19,2 mln zł rocznie w latach 2027-2029, jednak wydatki

⁴² Kwoty dochodów i wydatków zapisano w Wieloletniej Prognozie Finansowej Gminy Lewin Kłodzki uchwalonej 27 marca 2026 r. <https://rada.lewin-klodzki.pl/posiedzenie/79>

majątkowe zaplanowano w kwocie 11,1 mln zł w 2026 r. oraz 2,1-3,5 mln zł w latach 2027-2029. Tymczasem w latach 2020-2025 wydatki majątkowe osiągały znacznie wyższe wartości tj. od 4,0 do prawie 25,0 mln zł.

Władze Gminy Lewin Kłodzki będą dążyć do zrównoważenia wielkości dochodów i wydatków w okresie wieloletnim. Wraz z zapewnieniem dochodów majątkowych, zwiększane będą wydatki majątkowe.

Na potrzeby opracowania niniejszej strategii przyjęto, że:

1. Kwota dochodów i kwota wydatków budżetowych Gminy Lewin Kłodzki w latach 2026-2030 będzie taka sama – zrównoważy się w opisywanym okresie czasu. Okresowe deficyty będą równoważone nadwyżkami w latach sąsiednich.
2. Kwota wydatków budżetowych Gminy Lewin Kłodzki w każdym roku z przedziału lat 2026-2030 wyniesie średnio 20,0 mln zł.
3. Suma wydatków budżetowych Gminy Lewin Kłodzki w latach 2026-2030 (5-lat) wyniesie 100,0 mln zł. Będzie to ogół wydatków, na wszystkie realizowane zadania.

Niniejsza strategia obejmuje ogół działań podejmowanych przez samorząd gminny. Zadania są wpisane w cele strategiczne wskazane w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej. W każdej z tych sfer został wyznaczony jeden cel strategiczny.

Proponuje się, aby **podział** środków budżetowych będących w dyspozycji Gminy Lewin Kłodzki był następujący:

- 25 % na realizację zadań w sferze społecznej,
- 15 % na realizację zadań w sferze gospodarczej,
- 38 % na realizację zadań w sferze przestrzennej,
- 22 % na realizację zadań w sferze klimatyczno-środowiskowej.

Zaproponowany podział dotyczy całości wydatków w latach 2026-2030. W poszczególnych latach obowiązywania niniejszej strategii udział wydatków w poszczególnych sferach może przyjmować inne wartości.

12.3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA STRATEGII ROZWOJU

Podstawowym źródłem finansowania zadań wynikających ze strategii rozwoju będą dochody własne Gminy Lewin Kłodzki. Dochody własne to wpływy z podatków: od nieruchomości, rolny, leśny, od spadków i darowizn, udział w podatku dochodowym od osób fizycznych – PIT, i prawnych – CIT, opłat lokalnych (np. skarbowa, targowa, od posiadania psów) oraz inne źródła, np. dochody z majątku (wynajem, sprzedaż), opłat za korzystanie z urządzeń komunalnych czy grzywien i kar pieniężnych. Dochody te mają zasadnicze, ale nie jedyne znaczenie dla realizacji zadań przewidzianych w niniejszej strategii rozwoju.

Kluczowe znaczenie ma wykorzystanie wszelkich dostępnych środków, w tym dotacji zewnętrznych, dofinansowania z wszystkich możliwych źródeł. Pozwoli to na urzeczywistnienie celów przewidzianych w niniejszej strategii.

Najszerzy wachlarz finansowania dostępny jest w ramach **Funduszy Europejskich**, na które składają się m.in.: Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego, Europejski Fundusz Społeczny+, Fundusz Spójności, Fundusz na rzecz Sprawiedliwej Transformacji. Dzięki Funduszom Europejskim wzmocniona jest konkurencyjność gospodarek państw członkowskich, podejmowana jest walka z bezrobociem, a także realizowane są działania, które pomagają w rozwoju uboższych regionów.

Zgodnie z informacjami prezentowanymi na stronie Funduszy Europejskich⁴³ (dostęp 15.12.2025 r.) w latach 2021-2027 tj. w obecnej perspektywie finansowej realizowane są następujące programy:

1. **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko:** środki na bezpieczeństwo energetyczne Polski, rozwój odnawialnych źródeł energii, ochronę środowiska, bezpieczny i ekologiczny transport. Pieniądze przeznaczone są także na rozwój ochrony zdrowia, a także rozwój kultury i ochronę dziedzictwa kulturowego. Budżet w skali Polski: 125,8 mld zł.
2. **Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki:** środki na projekty badawczo-rozwojowe, innowacyjne i zwiększające konkurencyjność gospodarki. Z programu korzystają głównie przedsiębiorcy oraz sektor nauki. Budżet w skali Polski: 42,9 mld zł.
3. **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego:** środki na poprawę sytuacji osób na zmieniającym się rynku pracy, rozwój edukacji i usług zdrowotnych, wsparcie rodziców w opiece nad dziećmi i wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami. Budżet w skali Polski: 20,9 mld zł.
4. **Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy:** środki na cyfrową przyszłość, zwiększenie dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, rozwój e-usług, wzmocnienie cyberbezpieczeństwa oraz podnoszenie kompetencji cyfrowych społeczeństwa. Budżet w skali Polski: 11 mld zł.
5. **Fundusze Europejskie na Pomoc Żywnościową:** pieniądze przeznaczone na wsparcie najuboższych i najbardziej potrzebujących. Budżet w skali Polski: 2,5 mld zł.
6. **Fundusze Europejskie dla Rybactwa:** fundusz wspiera m.in. wspólną politykę rybołówstwa, unijną politykę morską, zrównoważone rybołówstwo i ochronę żywych zasobów morza, bezpieczeństwo żywnościowe i rozwój zrównoważonej niebieskiej gospodarki. Budżet w skali Polski: 3,1 mld zł.
7. **Fundusze Europejskie na Migracje, Granice i Bezpieczeństwo:** w skład wchodzi 3 programy: Fundusz Azylu, Migracji i Integracji (FAMI), Instrument Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej w ramach Funduszu Zintegrowanego Zarządzania Granicami (IZGW) oraz Fundusz Bezpieczeństwa Wewnętrznego (FBW). Budżet w skali Polski: 2,4 mld zł.
8. **Pomoc Techniczna dla Funduszy Europejskich:** środki na działania wzmocniające potencjał beneficjentów Funduszy Europejskich oraz przedsięwzięcia koordynacyjne, np. w obszarze Funduszy Europejskich. Budżet w skali Polski: 2,5 mld zł.

⁴³ Fundusze Europejskie zostały opisane na stronie <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-2021-2027/umowa-partnerstwa/>

9. **Programy regionalne:** każde województwo posiada własny program finansujący inwestycje na jego terenie. Dzięki nim regiony będą wspierać przedsiębiorczość, dostęp do edukacji, opieki zdrowotnej czy kultury. Dbają one o infrastrukturę społeczną i środowisko. Fundusze wspierają także technologie cyfrowe, energetykę oraz transport. Budżet w skali Polski: 155,4 mld zł.⁴⁴
10. **Programy Interreg (Europejskiej Współpracy Terytorialnej):** program ma charakter międzynarodowy i wspiera wymianę kulturową, współpracę naukową, biznesową i samorządową ponad granicami państw. Budżet w skali Polski: 2,2 mld zł.

Istotną formą wsparcia dla obszarów wiejskich jest **Plan Strategiczny dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027** – to wsparcie finansowe w ramach Wspólnej Polityki Rolnej UE, które zastąpi dotychczas realizowany Program Rozwoju Obszarów Wiejskich. Wsparcie to obejmuje interwencje w formie płatności bezpośrednich, tj.: podstawowe wsparcie dochodów - odpowiednik jednolitej płatności obszarowej, płatność redystrybucyjną, płatność dla młodych rolników oraz wsparcie związane z produkcją przyznawane w 13 sektorach. Nowym elementem systemu płatności bezpośrednich wspierającym realizację praktyk korzystnych dla środowiska, klimatu i dobrostanu zwierząt są ekoschematy (obszarowe i dobrostan zwierząt). Realizowane jest również przejściowe wsparcie krajowe (finansowane ze środków krajowych). Wsparcie z PS WPR otrzyma sektor pszczelarski oraz sektor owoców i warzyw. W ramach interwencji na rzecz rozwoju obszarów wiejskich rolnicy mogą ubiegać się o płatności ONW, płatności rolno-środowiskowo-klimatyczne, płatności ekologiczne, a także premie z tytułu zalesień i zadrzewień oraz systemów rolno-leśnych. W PS WPR kontynuowane są również rozwiązania już znane, m.in. premie dla młodych rolników, inicjatywa LEADER oraz wsparcie modernizacyjne gospodarstw rolnych, przy czym zwiększono nacisk na inwestycje na rzecz środowiska i klimatu, dobrostanu zwierząt, czy też produkcji opartej o najwyższe standardy. Ważnym uzupełnieniem katalogu wsparcia dla gospodarstw rolnych jest możliwość korzystania ze wsparcia opartego na różnych formach współpracy oraz narzędziach zarządzania ryzykiem. W ramach doskonalenia zawodowego rolnicy mogą korzystać z profesjonalnego doradztwa rolniczego, które zaprogramowane zostało w ramach wymiany wiedzy i upowszechniania informacji.⁴⁵

Do sektorowych źródeł finansowania w dziedzinie ochrony środowiska, które mogą być wykorzystane przy realizacji zadań przewidzianych w niniejszym dokumencie należą również:

1. **Mechanizm Finansowy EOG i Norweski Mechanizm Finansowy**⁴⁶ to forma bezzwrotnej pomocy zagranicznej przyznanej przez Islandię, Norwegię i Liechtenstein nowym członkom UE – kilkunastu państwom Europy Środkowej i Południowej oraz krajom bałtyckim. Głównym celem jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych pomiędzy

---

⁴⁴ <https://funduszeuedolnoslaskie.pl/>

⁴⁵ Cele w ramach Wspólnej Polityki Rolnej zostały rozpisane na stronie <https://www.gov.pl/web/rolnictwo/plan-strategiczny-dla-wspolnej-polityki-rolnej-na-lata-2023-27>

⁴⁶ Strona EOG i funduszy norweskich <https://www.eog.gov.pl/>

państwami - darczyńcami a państwem - beneficjentem. Najistotniejszym programem w kontekście ochrony środowiska jest program Środowisko, Energia i Zmiany Klimatu. Dotyczy on takich obszarów jak: energia odnawialna, efektywność energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne, łagodzenie zmian klimatu i adaptacja, środowisko i ekosystemy. Środki skierowane są do jednostek samorządu terytorialnego i ich związków, organizacji pozarządowych, uczelni, przedsiębiorców (m.in. przedsiębiorstw przemysłowych i spółek komunalnych, w tym producentów energii i ciepła czy właścicieli małych elektrowni wodnych) i innych podmiotów wymienionych w poszczególnych naborach.

2. **Program działań na rzecz środowiska i klimatu LIFE** to jedyny instrument finansowy Unii Europejskiej poświęcony wyłącznie współfinansowaniu projektów z dziedziny ochrony środowiska, w tym przyrody oraz wpływu człowieka na klimat i dostosowania się do jego zmian. Jego głównym celem jest wspieranie procesu wdrażania wspólnotowego prawa ochrony środowiska, realizacja unijnej polityki w tym zakresie, a także identyfikacja i promocja nowych rozwiązań dla problemów dotyczących środowiska i klimatu. Beneficjentem Programu LIFE może być każdy podmiot (jednostki, podmioty i instytucje publiczne lub prywatne) zarejestrowany na terenie państwa należącego do UE. Całkowity budżet Programu LIFE na lata 2021-2027 wynosi 5,432 mld euro, w tym na działania na rzecz środowiska – 3,488 mld euro oraz na rzecz klimatu – 1,944 mld euro.⁴⁷
3. **Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej oraz Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej we Wrocławiu.** Celem generalnym Funduszy jest poprawa stanu środowiska i zrównoważone gospodarowanie jego zasobami przez stabilne, skuteczne i efektywne wspieranie przedsięwzięć i inicjatyw służących środowisku przy pełnym oraz zgodnym z zasadami zrównoważonego rozwoju wykorzystaniu środków pochodzących z Unii Europejskiej na ochronę środowiska i gospodarkę wodną. Wspólna strategia NFOŚ i funduszy wojewódzkich sporządzana raz na 4 lata stanowi jednolitą podstawę zarówno dla strategii NFOŚiGW jak i poszczególnych wojewódzkich funduszy ochrony środowiska. Obecnie realizowana jest strategia na lata 2025-2028, w której znaczne środki przeznaczone są na działania związane z ochroną powietrza np. na działania w ramach Programu Priorytetowego Czyste Powietrze.⁴⁸

Gmina powinna wnioskować również o możliwe środki krajowe. **Budżet państwa** może być źródłem finansowania znaczących inwestycji drogowych czego przykładem jest Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg. **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (RFRD)** stanowi kompleksowy instrument wsparcia realizacji zadań na drogach zarządzanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Jego celem jest przyspieszenie powstawania nowoczesnej i bezpiecznej infrastruktury drogowej na szczeblu lokalnym, stanowiącej ważny element prawidłowego

---

⁴⁷ Szczegółowe informacje dotyczące programu LIFE są zawarte na stronie <https://www.gov.pl/web/nfosigw/informacje-o-programie>

⁴⁸ Bliższe informacje dotyczące strategii NFOŚ oraz WFOŚiGW znajdują się na stronie <https://www.gov.pl/web/nfosigw/wspolna-strategia-dzialania-narodowego-funduszu-ochrony-srodowiska-i-wojewodzkih-funduszy-ochrony-srodowiska-i-gospodarki-wodnej-na-lata-2025-2028>

funkcjonowania i rozwoju gospodarki oraz przyczyniającej się do poprawy poziomu życia obywateli.

Utworzenie RFRD ma również na celu poprawę bezpieczeństwa ruchu drogowego i parametrów technicznych lokalnej sieci drogowej, a także poprawę oraz zwiększenie atrakcyjności i dostępności terenów inwestycyjnych. Rozwój lokalnej infrastruktury drogowej stanowi przy tym działanie komplementarne do inicjatyw podejmowanych na szczeblu krajowym w odniesieniu do budowy systemu autostrad i dróg ekspresowych, przyczyniając się do stworzenia spójnego i zintegrowanego systemu transportowego.

W ostatnich latach znaczącym wsparciem dla samorządu był Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych czy Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych (RFIL).

Z budżetu państwa gmina otrzymuje m.in. tzw. kwotę potrzeb oświatowych – środki przeznaczone na prowadzenie edukacji, przede wszystkim fundusze na wypłaty pensji dla nauczycieli i utrzymanie szkół. Wysokość kwoty potrzeb oświatowych jest uzależniona od liczby i rodzaju prowadzonych przez gminę szkół oraz liczby uczniów.

Gmina może pozyskiwać fundusze pochodzące z jednostek terytorialnych wyższego szczebla, głównie środki wojewódzkie z **budżetu Województwa Dolnośląskiego**. Część zadań jest możliwa do realizacji wspólnie z Powiatem Kłodzkim, np. wspólna realizacja inwestycji infrastrukturalnych w ciągu dróg powiatowych współfinansowana przez gminę.

Alternatywą dla finansowania zadań ze środków publicznych jest **partnerstwo publiczno-prywatne**, które polega na współpracy z podmiotami prywatnymi w celu realizacji inwestycji.

Zróżnicowane formy wsparcia dla jednostek publicznych oferuje także **Polski Fundusz Rozwoju (PFR)**. Wspiera on strategiczne projekty w rozwój i innowacyjność polskich firm i samorządów.

Wśród wielu możliwych źródeł finansowania inwestycji, jednostki samorządowe, każdorazowo i indywidualnie powinny dopasowywać system możliwości finansowania, do danej inwestycji i przedsięwzięcia.

Planując pozyskiwanie i wydatkowanie środków **należy zwracać uwagę na zmieniające się otoczenie geopolityczne**. Rosnące napięcia geopolityczne wymuszają realokację środków w kierunku zwiększenia odporności i podwójnego zastosowania infrastruktury. To zwiększenie odporności może odnosić się m.in. do infrastruktury transportowej. W odniesieniu do Gminy Lewin Kłodzki można wskazać przede wszystkim inwestycje drogowe. Inwestycje transportowe w regionach przygranicznych można uznać za strategiczne dla bezpieczeństwa w skali kraju i całej Unii Europejskiej.

Ponadto niezbędne mogą okazać się takie działania jak zwiększenie kompetencji mieszkańców oraz przygotowanie systemu edukacji i instytucji publicznych do funkcjonowania w warunkach zwiększonego ryzyka.

XIII. PODSUMOWANIE

Celem opracowania „Strategii Rozwoju Gminy Lewin Kłodzki do roku 2030” jest określenie podstawowych ram rozwoju gminy w okresie obowiązywania dokumentu.

Przygotowanie aktualizacji strategii poprzedziło opracowanie diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej z uwzględnieniem obszarów funkcjonalnych, w tym miejskich obszarów funkcjonalnych. Diagnoza określiła potencjał społeczny i gospodarczy gminy, jej położenie i możliwości z tym związane. Wskazała też uwarunkowania środowiskowe, które wpisano w wizję rozwoju Gminy Lewin Kłodzki.

Strategia uwzględnia potrzeby interesariuszy, w tym mieszkańców i przedsiębiorców, którzy wzięli udział w ankietyzacji przed opracowaniem niniejszego dokumentu. Pozwoliło to uwzględnić ocenę stanu obecnego gminy i oczekiwań interesariuszy względem jej rozwoju. Strategia podlega konsultacjom społecznym i opiniowaniu we właściwych organach.

W rozdziale dotyczącym sfery społecznej przedstawiono aktualne dane dotyczące ludności, a także prognozy demograficzne. Znaczącym problemem w najbliższych latach może być spadek liczby ludności, a także zmiana udziału poszczególnych grup wiekowych. Będzie ona polegała na zwiększaniu się liczby osób w wieku poprodukcyjnym kosztem udziału osób w wieku przedprodukcyjnym. Aby zahamować te procesy, podejmowane są działania mające na celu zwiększenie atrakcyjności Gminy Lewin Kłodzki, jako miejsca dobrego do osiedlenia się.

W poszczególnych rozdziałach niniejszego opracowania przedstawiono charakterystykę Gminy Lewin Kłodzki w sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej i klimatyczno-środowiskowej.

Przed wskazaniem celów strategicznych przeprowadzono analizę silnych i słabych stron gminy, szans i zagrożeń. Wskazano bariery rozwojowe i potencjały rozwoju.

Na bazie dokonanych charakterystyki i analiz wskazano misję i wizję Gminy Lewin Kłodzki. Będą one realizowane w porozumieniu z mieszkańcami, z uwzględnieniem ich zdania i potrzeb, a także w oparciu o dostępne możliwości techniczne i finansowe.

Strategia nakreśliła cztery cele strategiczne, po jednym w każdej ze sfer.

Cel główny w sferze społecznej - wzmocnienie kapitału społecznego oraz poprawa jakości życia mieszkańców został określony przez 2 cele operacyjne i kierunki działań.

W sferze gospodarczej celem głównym jest rozwój konkurencyjnej, zrównoważonej gospodarki lokalnej opartej na przedsiębiorczości i turystyce, sprecyzowany przez 2 cele operacyjne, tj. zapewnienie dobrych warunków rozwoju gospodarczego na terenie Gminy Lewin Kłodzki oraz pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości i wzmocnienie aktywności zawodowej. Wskazano także kierunki działań.

Cel główny w sferze przestrzennej to harmonijne i racjonalne kształtowanie przestrzeni gminy z poszanowaniem ładu przestrzennego i krajobrazu, który będzie realizowany w ramach celu operacyjnego służącemu zaspokojeniu podstawowych potrzeb mieszkańców poprzez realizację kierunków działań.

W sferze klimatyczno-środowiskowej celem strategicznym jest rozwój funkcji turystycznej gminy w oparciu o zasady ochrony przyrody i odporności klimatycznej. Będzie on

realizowany w ramach celu operacyjnego zakładającego wykorzystanie potencjału przyrodniczego Gminy Lewin Kłodzki poprzez kierunki działań.

Wybrane zadania własne Gmina Lewin Kłodzki sprecyzowała poprzez podanie nazw planowanych zadań, okresu ich realizacji oraz zakładanych kosztów, z uwzględnieniem źródeł finansowania.

Wykazano spójność strategii z wojewódzką strategią rozwoju. Cele założone w strategii wojewódzkiej znajdują swoje odzwierciedlenie w celach zawartych w gminnej strategii.

Zaproponowano wskaźniki osiągnięcia oczekiwanych rezultatów planowanych działań.

W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Lewin Kłodzki wskazano, że wiodącą funkcję mieszkaniowo-usługową ma Lewin Kłodzki. Zaprezentowano uwarunkowania przyrodnicze, komunikacyjne i wynikające z pokrycia terenu. W tym miejscu należy podkreślić, że mimo znaczącego w strukturze gruntów użytkowania rolniczego, działalność rolnicza nie stanowi dla miejscowej ludności podstawowego źródła dochodów. Wręcz przeciwnie, grunty rolnicze są użytkowane ekstensywnie lub odłogowane.

Gmina posiada walory turystyczne, krajobrazowe uzupełnione o zasoby kultury materialnej, co stwarza możliwość budowania wizerunku gminy jako przyjaznej nie tylko dla mieszkańców i przedsiębiorców, ale również turystów.

Oceniając pozytywnie drogowy układ komunikacyjny należy zastrzec, że dalszej poprawy wymaga sieć pieszo-rowerowa oraz dostęp do komunikacji publicznej.

Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Lewin Kłodzki wynikają zarówno z obowiązującego prawa jak i uwarunkowań wewnętrznych i zewnętrznych opisanych w strategii. Co najważniejsze, rekomenduje się w terenach zabudowy mieszkaniowej wyłącznie lokalizację usług niezaliczanych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, a także o uciążliwości nieprzekraczającej dopuszczalnych norm środowiska poza granicami własnych działek. Strefy zabudowy szczegółowo precyzuje plan ogólny.

Gminna strategia zawiera odniesienie do obszarów strategicznej interwencji określonych w strategii rozwoju województwa. Wpisuje się także w uwarunkowania związane z położeniem Gminy Lewin Kłodzki w Południowym Obszarze Funkcjonalnym.

Strategia będzie realizowana przede wszystkim przez jednostkę samorządu terytorialnego jaką jest Gmina Lewin Kłodzki, a także przez jednostki podległe. Jednak wybrane zadania będą wykonywane przez podmioty od gminy niezależne np. zarządców dróg wyższego szczebla czy gestorów sieci infrastrukturalnych np. gazowej. Aby poznać postęp realizacji strategii zaproponowano przygotowanie szczegółowych raportów raz na dwa lata. Jednocześnie zauważono, że realizacja zadań pośrednio będzie wykazywana częściowo np. w corocznych raportach o stanie gminy.

Wielkość nakładów niezbędnych do realizacji strategii oszacowano na podstawie Wieloletniej Prognozy Finansowej Gminy Lewin Kłodzki, a także w oparciu o dane z realizacji budżetów dla lat 2020-2024. Zaproponowano możliwości dofinansowania zadań ze środków unijnych i krajowych.

SPIS TABEL

Tabela 1. Podstawowe dane statystyczne dotyczące ludności na terenie Gminy Lewin Kłodzki w ujęciu wieloletnim	29
Tabela 2. Ludność Gminy Lewin Kłodzki wg ekonomicznych grup wieku w ujęciu wieloletnim, tj. w latach 2020-2024.....	30
Tabela 3. Prognozowana przez GUS liczba ludności Gminy Lewin Kłodzki do 2030 roku	34
Tabela 4. Prognozowany przez GUS ruch naturalny ludności, a także wielkość migracji wewnętrznych i zagranicznych dla Gminy Lewin Kłodzki w latach 2025-2030	37
Tabela 5. Liczba udzielonych odpowiedzi na pytanie „Proszę ocenić, na ile zgadza się Pani / Pan z poniższymi stwierdzeniami w odniesieniu do Gminy Lewin Kłodzki?”	39
Tabela 6. Analiza SWOT – silne i słabe strony Gminy Lewin Kłodzki	41
Tabela 7. Analiza SWOT – szanse i zagrożenia dla dalszego rozwoju Gminy Lewin Kłodzki	42
Tabela 8. Wybrane wskaźniki osiągnięcia oczekiwanych rezultatów planowanych działań.....	56
Tabela 9. Użytkowanie terenu Gminy Lewin Kłodzki.....	65
Tabela 10. Decyzje o lokalizacji inwestycji celu publicznego i decyzje o warunkach zabudowy na terenie Gminy Lewin Kłodzki w ujęciu wieloletnim.....	67
Tabela 11. Wynikowe klasy strefy dolnośląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2024 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony zdrowia.....	97
Tabela 12. Wynikowe klasy strefy dolnośląskiej dla poszczególnych zanieczyszczeń, uzyskane w ocenie rocznej w latach 2020-2024 dokonanej z uwzględnieniem kryteriów ustanowionych w celu ochrony roślin	97
Tabela 13. Aktualnie obowiązujący wykaz Jednolitych Części Wód Powierzchniowych na terenie Gminy Lewin Kłodzki ze wskazaniem stanu wód i informacją czy JCWP jest zagrożona nieosiągnięciem celów środowiskowych	104
Tabela 14. Klasyfikacja i ocena stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek obejmujących swym zasięgiem Gminę Lewin Kłodzki na podstawie badań za lata 2022-2024.....	106
Tabela 15. Klasyfikacja i ocena stanu Jednolitych Części Wód Powierzchniowych Rzek obejmujących swym zasięgiem Gminę Lewin Kłodzki na podstawie badań za lata 2016-2021.....	106
Tabela 16. Stan chemiczny i ilościowy Jednolitych Części Wód Podziemnych o numerach 137 i 125 obejmujących Gminę Lewin Kłodzki.....	108
Tabela 17. Wykaz kopalni na terenie Gminy Lewin Kłodzki.....	118
Tabela 18. Dane statystyczne dotyczące gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Lewin Kłodzki	121
Tabela 19. Drogi powiatowe na terenie Gminy Lewin Kłodzki.....	124
Tabela 20. Dane o bezrobociu na terenie Gminy Lewin Kłodzki w ujęciu wieloletnim	146
Tabela 21. Wykaz budynków i obiektów gminnych ze wskazaniem czy planowana jest ich modernizacja / rozbudowa / termomodernizacja / wymiana źródeł ogrzewania, doposażenie / poprawa dostępności itp.	150
Tabela 22. Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do wojewódzkiego rejestru zabytków na terenie Gminy Lewin Kłodzki	162
Tabela 23. Dochody budżetowe Gminy Lewin Kłodzki wg działów budżetowych w ujęciu wieloletnim	205
Tabela 24. Wydatki budżetowe Gminy Lewin Kłodzki wg działów budżetowych w ujęciu wieloletnim	205
Tabela 25. Wydatki budżetowe Gminy Lewin Kłodzki w podziale na wydatki bieżące i majątkowe w ujęciu wieloletnim	206
Tabela 26. Dochody i wydatki Gminy Lewin Kłodzki w ujęciu lat 2020-2024 - zrealizowane	208

SPIS RYCIN

Ryc. 1. Struktura (%) ludności Gminy Lewin Kłodzki wg ekonomicznych grup wieku w ujęciu wieloletnim, tj. w latach 2020-2024.....	31
Ryc. 2. Liczba ludności Gminy Lewin Kłodzki w 2024 r. wg płci i wieku	32
Ryc. 3. Prognozowana przez GUS liczba kobiet i mężczyzn Gminy Lewin Kłodzki w latach 2026-2030	35
Ryc. 4. Prognozowana przez GUS liczba zgonów i liczba urodzeń na terenie Gminy Lewin Kłodzki w latach 2026-2030.....	36
Ryc. 5. Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Lewin Kłodzki – ujęcie kompleksowe	61
Ryc. 6. Zasięg mezoregionów fizycznogeograficznych na tle lokalizacji Gminy Lewin Kłodzki	63
Ryc. 7. Schemat rozmieszczenia obszarów objętych zasięgiem miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego na terenie Gminy Lewin Kłodzki.....	67
Ryc. 8. Schemat turystycznych szlaków pieszych na terenie Gminy Lewin Kłodzki	68
Ryc. 9. Schemat istniejącego turystycznego szlaku rowerowego na terenie Gminy Lewin Kłodzki	69
Ryc. 10. Podstawowe uwarunkowania środowiskowe Gminy Lewin Kłodzki	75
Ryc. 11. Wykres klimatyczny dla miejscowości Lewin Kłodzki	76
Ryc. 12. Przebieg korytarzy ekologicznych według Instytutu Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża według projektu 2005 na tle lokalizacji Gminy Lewin Kłodzki	79
Ryc. 13. Przebieg korytarzy ekologicznych według Instytutu Biologii Ssaków Polskiej Akademii Nauk Białowieża według projektu 2012 na tle lokalizacji Gminy Lewin Kłodzki	79
Ryc. 14. Schemat sieci hydrograficznej na terenie Gminy Lewin Kłodzki	80
Ryc. 15. Formy ochrony przyrody na terenie Gminy Lewin Kłodzki	83
Ryc. 16. Lokalizacja Parku Narodowego Gór Stołowych wraz z otuliną na tle granicy Gminy Lewin Kłodzki	86
Ryc. 17. Lokalizacja specjalnych obszarów ochrony siedlisk na tle granicy Gminy Lewin Kłodzki.....	91
Ryc. 18. Lokalizacja obszaru specjalnej ochrony ptaków na tle granicy Gminy Lewin Kłodzki	93
Ryc. 19. Lokalizacja obszaru chronionego krajobrazu na tle granicy Gminy Lewin Kłodzki.....	94
Ryc. 20. Lokalizacja pomników przyrody na tle granicy Gminy Lewin Kłodzki.....	95
Ryc. 21. Granice zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujące swym zasięgiem Gminę Lewin Kłodzki wg podziału obowiązującego przez wejściem w życie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby (Dz.U. 2023 poz. 189), które obowiązuje od 23.03.2023 r. oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335), które obowiązuje od 24.02.2023 r.	102
Ryc. 22. Granice zlewni Jednolitych Części Wód Powierzchniowych obejmujące swym zasięgiem Gminę Lewin Kłodzki wg podziału obowiązującego po wejściu w życie Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 29 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Łaby (Dz.U. 2023 poz. 189), które obowiązuje od 23.03.2023 r. oraz Rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 16 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. 2023 poz. 335), które obowiązuje od 24.02.2023 r.	103
Ryc. 23. Główny Zbiornik Wód Podziemnych nr 341 na tle granic Gminy Lewin Kłodzki	110
Ryc. 24. Lokalizacja obszarów szczególnego zagrożenia powodzią na terenie Gminy Lewin Kłodzki	111
Ryc. 25. Lokalizacja obszarów zagrożenia powodziowego na terenie Gminy Lewin Kłodzki	113
Ryc. 26. Lokalizacja obszarów ryzyka powodziowego na terenie Gminy Lewin Kłodzki	114
Ryc. 27. Zagrożenie suszą atmosferyczną (lewa rycina) i rolniczą (prawa rycina) na tle granic Gminy Lewin Kłodzki	116
Ryc. 28. Zagrożenie suszą hydrologiczną (lewa rycina) i hydrogeologiczną (prawa rycina) na tle granic Gminy Lewin Kłodzki	116
Ryc. 29. Łączne zagrożenie suszą na tle granic Gminy Lewin Kłodzki	117

Ryc. 30. Przebieg drogi krajowej nr 8 (DK 8) i drogi wojewódzkiej nr 389 (DW 389) przez Gminę Lewin Kłodzki	127
Ryc. 31. System komunikacyjny Gminy Lewin Kłodzki	128
Ryc. 32. Wybrane elementy infrastruktury społecznej, turystycznej i technicznej na terenie Gminy Lewin Kłodzki	132
Ryc. 33. Sieć elektroenergetyczna średniego i wysokiego napięcia na terenie Gminy Lewin Kłodzki	135
Ryc. 34. Ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad ochrony środowiska i jego zasobów, w tym ochrony powietrza, przyrody i krajobrazu	161
Ryc. 35. Ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków zmian w strukturze zagospodarowania terenów, w tym określenia szczególnych potrzeb w zakresie nowej zabudowy mieszkaniowej	169
Ryc. 36. Ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków rozwoju systemów komunikacji	175
Ryc. 37. Ustalenia i rekomendacje dotyczące kierunków rozwoju infrastruktury technicznej i społecznej	179
Ryc. 38. Ustalenia i rekomendacje dotyczące zasad kształtowania rolniczej i leśnej przestrzeni produkcyjnej	185
Ryc. 39. Obszary strategicznej interwencji kluczowe dla województwa dolnośląskiego	189